

Науков. товариство ім. Шевченка -
Етнографічна комісія

ЕТНОГРАФІЧНИЙ ЗБІРНИК.

Етнографічний збірник
ВИДАЄ

ЕТНОГРАФІЧНА КОМІСІЯ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНІ ШЕВЧЕНКА.

v. 15

Т. XV.

Ex libris
997

ЗНАДОБИ ДО ГАЛИЦЬКО-РУСЬКОЇ ДЕМОНОЛОГІЇ;

ЗІБРАВ

Володимир Гнатюк.

У ЛЬВОВІ, 1904.

Накладом Товариства.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарського.

DK 508.42

. N 29

v. 15

INDIANA UNIVERSITY LIBRARY

1 - 21 - 64

Передне слово.

Випускаючи в світ отсю збірку знадобів до галицько-руської демонології мушу зазначити, що вона буде обіймати в цілості два томи, при чім другий том не буде мати ніяких нових рубрик (як се було приміром з легендами, надрукованими теж у двох томах), лиш такі, як отсей. Різниця між обома томами буде лиш та, що коли в отсім подано недруковані ще ніде матеріяли, то до другого тому вйдуть і деякі передруки, хоч нечисленні зрештою. Звичайно записувачі звертають найбільшу увагу на пісні та казки, а иньші матеріяли, між тим і такі, як обняті сим томом, записують лише припадково. Тимчасом як раз такі матеріяли мають спеціальну ціну для нас і то не лиш тому, що їх зібрано відповідно дуже мало, але й з тої причини, що в них містить ся багато елементів властивих лише нашому народови, а не перебраних із загально-людської скарбниці фольклорної, як се в приміром із казками. Розуміть ся, що тими словами не хочу я приписувати сим матеріялам цілковитої оригінальності; звертаю лиш на них більшу увагу, якої вони заслуговують вповні.

Через те, що збірка розділена на два томи (головно з фінансових причин), річевий показчик до матеріялів буде надрукований аж на кінці другого тому. Так само паралелі будуть зібрані в окремім розділі при кінці разом до обох томів.

Що тикаєть ся поодиноких записів, то мушу зазначити, що вони досить різнородні, не однотайні; та так мусить

бути все зі збірками, до яких входять записи різних людей. Уніформувати їх зрештою нема ніякої потреби, бо вони призначені не для широкої публіки, але для спеціалістів, а тим усе одно, в якій формі бачать перед собою предмет, аби лиш не було баламуцтва. Чисельно представляють ся сі записи так: Усіх оповідань надруковано тут 400. З того записали: В. Гнатюк — 196 оповідань (при них не подано імя записувача); О. Деревянка — 94; А. Веретельник — 53; В. Левинський — 33; Л. Гарматій — 7; В. Равлюк — 7; Н. Левицька — 6; В. Горницький, Е. Бохенська, Н. Козловський і Маркевич по одному, разом — 4. Майже всі записи підписаного (зібрані 1902 р.) і записи дд. Деревянки, Веретельника, Левинського й Гарматія зібрані коштом спеціальної підмоги, признаної краєвим соймом Етнографічній Комісії на збиранє етнографічних матеріалів. Таким чином сей том являєть ся першим, що зібраний і виданий коштом краєвої підмоги для нашої комісії. Шкода лише, що висота сеї підмоги не дозволяє ані розширити видавництво, ані розвинути ширшу і успішнішу акцію в користь призбируваня матеріалів, які з поступом осьвіти вигибають між народом чимраз швидше.

Дякуючи всім П. Т. Добродіям, що взяли участь у сім томі, прошу й далі присилати всякі матеріали на адресу комісії, в якій можна теж засягнути кожного часу інформацій, що саме і як належить записувати.

Алланд, 30 марта, 1904.

Володимир Гнатюк.

I. ЧОРТИ.

1. Чи є чорт на світі?

То буў йиден такий пітпанок, шо ни віриў ні ў Бога, ні ў чорта. І той йиму ни знати, хто шо говориў, то він ўсе казаў, шо таки нима ні Бога, ні чорта. А він буў на Майдані коли Дирнова і рас ішоў до міста, зіпріў дужи. І прийшоў до міста, зіпріў дужи і прийшоў там на поли до озира, шо там йе і стаў купати сьі — а то було ў саме полудни. Шо но він зайшоў по пахи ў воду, теї йиго шось хап за ноги теї на сиридину тьегни. Він сьі ни даїе, а воно тьегни, він сьі борікаїе, а воно уже затьигнуло йиго на сиридину і вискочило йиму на карк. Али він буў сильний хлоп і йак сьі митушнуў теї ськинуў то з себя і в цілої сили шарпнуў сьі і вирваў сьі теї вибіг на беріг. І йак він прийшоў до міста, то буў такий бльідий, йик глина і оповідаў, шо то мучиў йиго чорт. Він видіў те, шо йиго ў водї душило і казаў, шо то було так, йик свиньї з рішками малими в рудойу шерстейу. А ту шерсть показуваў він льудьим, бо була йиму за паньїсцьцями, йак борікаў сьі з ним. І він зарас пішов і висповідавў сьі с того і віт тодї віриў, шо йе на світі Бог і чорт.

Зап. в маю, 1902, на Криволянці, Камінецького пов., від Івана Юнака, А. Веретельник.

2. Як на Йордані печуть чортенят.

Миньї сьі здаїї, шчо то отой Йіасько Дримухіський — тай прийшоў до млиніа до Залісьи пірид другим сьвітїм вєчїром. А то булб

дуже завізно і темна ніч була, жи він до до́му ни міг йти ўже і пішоў до мельника, шчоби приночуваў. А той мельник постилиў йимў на лаўцы під вікном і казаў там спати. Аж десь коло одинацїтої години пўкайи до вікна і кажи: Лукїни! Лукїни! ўстань! — А чо, кажи, хочиш? — Дай мины санок. — На шчо ти санок? — Повикгати дьїти на бєриг. — Та на шчо? кажи. — Бо бѹдут заўтра пиклі, ни знайиш? — Та, кажи, вѹзьми си там, али абїс ни поломаў і абїс ми прикиг. — Кажи: Дѹбри, йа прикигну. — Виходит рано, санок ўже нима; копаничкї айзидў, лиш копильцы прикиг. Той (Дримухїський) нитайи сьї: Шчо то за йидєн вас кликаў? — А він кажи: Ей, то йидєн сусьїд. — А чо-ж, кажи, він казаў, жи йиго дьїти бѹдѹт пичї? — Бо у нас, кажи, заўтра Ардан, то бѹдѹт вѹду сьвитїти. — А то, кажи, такїй сусьїд? — Кажи: такїй, такїй. — На тїм сьї розьїйшли.

Зап. в вересни, 1895 р. Пужниках, Бучацького пов. від мами.

3. Чорт у чоловіці.

То ўмєрла йиному чулувікови жїнка і він дуже тужиў, шо шу нѹчі вона снїла сьї йиў. Аж рас приходи та пура, шу вона майи прїйти, а на йї мїсци приходи дьїтку ў йиїї пуставї і кажи ду нєгу: „Знайиш шо, куханїй чуловічи, вїт нинї йа бѹду ўже заўши с туббїу; вїчний гѹбу, а йа ўльїзу ў тєби і бѹду сидьїти ў тибї і ўже ни бѹдиш тужїти“. — Тєй хлоп сьї ўтьїшиў, вїчнийї гѹбу, а чѹрт гѹп ў нєгу! Тєй він опануваў йго і хлоп сказїў сьї і так кунопадїў сьї, аш сьї пувїсиў.

Зап. в люти, 1903 р. в Камїнцї Струм. від Петра Лехнюка, А. Веретельник.

4. Чорт ховаєть ся під чоловіка.

Позаўторїшого рѹку Проць Стўпа пас воли на границї вїстриньскї і коропецкї. Зачїло сьї хмарити, зачїло гримїти, він стаў з волами під дѹба, нараз загримїло, ўпаў грїм, пѹру волюў побїло, рѹги позьлытали волам, ўдариў пуг чїрис плїчє йиמў від грѹму аж до пѹйаса. Упаў він до зимлі горїлиц, дошч зачїў сьї лььїти, вїдольльїў го дошч. Знайшли йиго там, ўзьїли на фїру, пѹру волюў поховали. Чїрис кїлька мїсьициў буў глухий, а виглидаў йак пїў нїмїй чїрис кїлька мїсьициў. Типєр вїдїйшоў на своїй мїсци назат. А під нєго сховаў сьї злий, шчєз би, томў так йиמў стѹло сьї.

Зап. в липни 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

5. Грім убиває чорта.

А зноў буў йм ў Колодыўцы. І стойімо з жоньцом так на гостиньци, а́ли ту зачина́йи гримі́ти д́ужи. Ми стойімо́, а ту йидна́ ш́опа, там дру́га ш́опа, а ме́жи ними пла́ц ви́городжний. І ў той пла́ц грім ўда́риў. Ё́ак ўда́риў, а ві́тти литі́т, та́й лишэ́: Пі-пі-пі-пі-пі! та́й ў стаў. Потóму зноў ўда́риў грім ў стаў, а нат т́им ставóм була́ хата́, хлоп сиды́ў. А він с то́го ставу́ та́й до то́й хати́. Допіро́ж ё́ак ў туту́ хату́ грім ўда́риў, запали́ў, розы́рвали хату́, а ў т́ы хаты́ ны́ц ни бу́ло, лишэ́ по колы́на но́ги ў панчо́хах, али ё́акі? Кі́ньські. А бі́льши ны́ц ни згорі́ло, лиш то́та хата́; горі́ла так прóсто, ё́ак сьві́чка.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косіньського.

6. Чим можна відстрашити чорта?

Ході́ў чорт до ды́ўки. Не мо́ж ні́як го было́ відогна́ти. Али воро́жилы́ вы́ворожили: Кобы́с ма́ла водильба́н (а́йле) і чорнотóйу і бес то́то ко́ло себе носі́ла і ку́ри́ла хату́ і му́сит сьа лиші́ти т́а. — Він ё́акура́т ў ве́чир прийшо́ў і зачу́ў вдалека то́го сморóду, шчо закурéно чорнотóйу і водильба́ном і поча́ў пла́кати. Ё́ак сьа пу́стиў йти́ ві́тти гет ў́же, ж жалю́, виды́ў ў́же, жи ё́го́ ў́же не бу́де та поча́ў сьпівати́:

Жебы́ было́ не водильба́н та не чорнотóйа,
Тож бы́ была, пе́ўне была, ды́ўчи́нойка мо́йа.

Ё́ак вы́йшоў на гору́, на такы́й ка́мінь, ё́ак вит́аў гу́вицеў, та́й заби́ў сьи; а ў ка́мени ви́биў такé гет, што відно́ так ё́ак с фото́графі́йі і пу́цьку му́ і йа́йцы і гу́зи́цьу. То пра́ўда, наші́ л́уди виды́ли!

Зап. в марті, 1899 р. у Мшанци, Старосамбірського пов. від Гриця Оліщака Терлецького.

7. Пасы́нникова л́уберія́.

То був та́ки пасы́нник, сиды́в в пасы́нцы. Зля́й дух приході́т те́ж си сьв, закурив си л́ульку, сьв собі́ коло вогню́, а до него пасы́нник вогорі́т — а він ј́го по п́ятах п́изнав: Ци вольно́, ј́акби зля́й дух при́шов, ци вольно́ ј́го бити́? — А то́ј ка́жи: Дльачо́' ны́? — Али биспéчно сьи з ним бити́? — Дльачо́' ны́! — Ци він, ка́жи, ма́ји ј́акé право́ до чоло́віка? — Ны́. — А то́ј то́гди ј́ак мав бучо́к, ј́ак дасьць му́ повáуш, то то́ј ј́ак пішов в гору́, то буду́ аж ровны́с. А л́убері́ју

свою лишив. Той чоловік сьї втішив, теї тогди сьї дивит на туїу льуберіїу, а то с кобили тельбухи і котнюх.

Зап. 1902, в Будзапові, Теробовельського пов. від Каськи Книш О. Дервянка.

8. Чортівська пасіка.

Иден чоловік йїхав на йармарок. І фступив до йидноїі коршми там собі випити горівки. І там був йиден подорожний. Вони сьї воба змовили і кажи той господар до него: Робиж, жиби минї сьї пасьїка вела — а чось ми сьї пасьїка ни виде. — А той подорожний кажи до него: Гм... кажи — що ми даш, то йа тьї нараджу — будеш мав пасьїки досить. Йак підеш до дому, диви сьї, де йї переступиць; і возьми той переступиць і викопай і ни бири йїго весьой, но го возьми половину, а половину закопай так нават, де був; а туїу половину возьми до скринї, замкни йї і най стоїт, то будиш мав досьїть пасьїки, ни бї сьї. А за тойї минї дай півкварти горівки. — Тай господар йїму дав півкварти горівки і с тим розїшли сьї. Так той господар йїде до дому, так сьї тїшит, шо вже мў сьї буде пасьїка вела. Приходить до дому, взьив рискаль, пішов шукати за пиреступним. Викопав переступиць теї думайї: Гм, він минї казав половину взьїтї, али йа вьозьму весьой — льїпши минї сьї будє пасьїка вела — буду мав бїльши пасьїки. — Взьив той пиреступиць, замкнув до скринї — то сьї дьїяло рано, йак він той пиреступиць копав, — чикайї він до сполўднї, відмїкайї скриньу, дивит сьї — там бий го божа сила злий дух сидит. Али той сьї дужи настрашив, йак лопнув вже тогди віком — заперла сьї скриньї, той сьї тогди настрашив, аж фївав до зимлї. А той во скринї сьї вобзївайї: Ни льїкай — ти мїй, а йа твїй. І тогди взьив, закликав жїнки, винесли туїу скриньу до комори. Теї той вже собї господарит, пасьїка йїму виде сьї. Він навїть ни доглядайї тойї пасьїки, али пасьїка йїднако йїму сьї виде, аж ни майї де подьїти. Йїму тота пасьїка ни в голові, нїчо йїму ни мили, їно йїму все йїдно на голові і він все нат тим сумуйї, ходит по ксьондзїах до сповїди і жїдин го ксьонц ни хочи висповїдати. Аж йїден ксьонц здїбав сьї такий молоденький, аж той го ксьонц висповїдав і кажи до того господаря: Ни гризи сьї нїц — він до тебе права ни майї. Він ни майї права до твояї душі, бо ти сьї йїму ни записав, ти собї йїно йїго купив, то він до твояї душі прїва ни майї, їно до тьїла. — І тогди той чоловік пішов собї до дому. То той злий дух йїго мучив десьїть лїт. І пасьїки досьїть булб

— покi він ше жив. А йак господар помер теi всьа пасыка щезла, так йак би мiтлов замiв.

Зап. в серпни, 1902, в Будзановi, Терезовельського пов. вiд матери О. Деревянка.

9. Як чорт ударив хлопця в лице.

Надбiйшоу йа раз з мiста, з Манастириск, тай буу трiшка пiд охотоу — так оповiдау Проць Бiйко в Григорова — али приходжу на ту дорiгу, шчо йде до Григорова в гостiньцьи, мiсьиць свiтит, вiтко сьи, дiуу сьи, йде йакись пан. Доходжу йа до него тай кажу йиму: Дай Бiжи дiбрий вiчер! — А він сьи ни обзивайи. — А йа собi мiсьлю: Чикай, йа тобi зараз дам. Тай йином пiдныс палицьу, хтыу йим го ударити, а той йак свiснув мене у пiсок, а йа аш привирнуу сьи (аш слiна потикла, — зам. тата). Йа устайу, дiуу сьи, нимá пана, тiльки вiтир сьи звiйау! А йа собi мiсьлю: Ага, то такий пан буу? Уже йа б:льши с тобiу ни хiчу сьи зачипати!

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. вiд брата Фiлька.

10. Чому не можна пiяти?

Али я так у стайни був, i вiшов та став на порiг, та ввев я та як запяв — як когут. А вiтак я лишень хотiв другий рас так, нiби запiяти, а то мене в пiсок як тарахнуло... Али я ни знав, шчо тото мене вдарило...

Зап. 1903 вiд Дьордiя Черешньовського, в Стецевi, Снятинського пов. О. Деревянка.

11. Як чорт перейшов дiзчат.

Ми йдного року ходили на страсьць до Добрiтвора, а нас було три дiучини, а бiльше нixто не ходиу. Теi ми вертали, уже десь була пiунiч; а так трiхи мiсьечно було, теi йак ми вийшли на полье гет пiт льис, дивимо сьи, а шось вийшло з льиса i стало на ссередiни дорiги теi стоiт. Ми мiслили, шчо то гайовий, теi сибi бай-бiрдзы! Йдемо бiльшче, дивимо сьи, а то стоiт на дорiзi пан у чiрним губраньу, а такий висiкий, йак сiсна. Стоiт собi i файдiу такiу доугу кiри, йак

кóцуба. Ми сї йак подивїли, то так сї польбєкли, шо стрáх! Тей шо ми тут нещасливі пічнємо? Вертáти боймó сї і йїти боймó сї. Али так стоймó тей йа кáжу: „Та шо б́удємо так стойáти? Ходьїм, ньїц злóго прáва до нас не мáйє!“ — Тей йа зачєла мóвити молїтву: „Да оскрєснит Бох“ так голóсьно мóўльу і йдемó. Йáк но ми зачєли йти, а то чап-чап, тей ў лєсє. І йак сї зара' вірвáў вітер, то такїй, шо мáло нас не поцєривєртáў. А то буў чорт і хто знáйє, шо б́улоп, йагби йа сї не б́ула зачєла молїти.

Зап. в листи, 1903, віт Маринки Коваль у Стриганці, Камінецького пов. А. Веретельник.

12. Як повитуха бабила в чортів.

Пїшла баба повитуха ў поли жати і здїбала під межєйу ропуху і взєла, зробила йї гнїздо. Али та ропуха була вагїтна: „Ти моїа ропушенько, йак ти будеш дьїти мала, то йа прїйду тибї відбирати йїх“. Раз спит сибї та баба, зайїздит карита під вікна: „Пук-пук! отвори, бабо!“ Тей входи пан до хати. „А шо там, паноньку?“ — „Ти, бабо, приобїцьала моїї кобїты, йак буде мала дьїти служити“. — Баба сї перельєкала: „Коли паноньку? Йа того ни казала“... — „А шо там, кобїто дурна, кажеш, сьїдай на брїчку і йїдь!“ — Йїди, йїди, йїди, прїйїхаў до такїх покойїў, диви цьї, лїжит жаба та сама, котру вона видьїла колись під межєйу. — „Ой добре, бабуньу, ви менї приобїцьєли, тей йа по вас післала чоловїка“. — І та баба від нейї малї жабїньєта відїбрала. І так баба сї звивайї по покойу, сьпрєгатаї, та обзївайє цьї до нейї жаба: „Бабуньу, все рухайте, тїлькó котрї горшки там йє покрїванї покрїшками, шобїсьте ни рухали“. — Али баба була цьїкава і хтїла знати шо там йє. Відкрївайї йїден горнец, а там вилїтыла душа є того горшка і кажи: „Буг! заплаць тубї“. — І вона взєла, повїткрївала всьї горшки і всьї душї, шо там були, повїпускала і кажда душа вийшла і йї подьєкувала: „Буг! заплаць, Буг! заплаць“. — Прїходи дванайцьєта годїна ў ночи і бере бабу до брїчки і назад відзови йї до дому той пан і даў йї чїрїпкїў. Баба взєла, подивїла сї, жи нїма-но чїрїпки, йак прїйїхала до дому, тей взєла, виспала пїт порїг. Виходи рано нївїстка є хати, а то саме злото тей забрала то. Виходи сама баба рано і ше застала пару золотїх: „Ой кає „дї-тойки, то не буў пан, та то злий буў. Та він минї даў чїрїпкїў, а то злото“. І баба довідала сї, шо відбирала ў чортїў чортїньєта.

Зап. в листи, 1902, на Стриганці, Камінецького пов. від Марини Коваль, А. Веретельник.

13. Швець на гостинї в чорта.

Ішоў швец з йармарку моцно напітий і ни маў компаньїи в лудий нїкого, бо ўсы ўже булі ў до́ма, а він сьи припіанїў. Прийшоў коло лыса і хоць пїаний буў, а́ли подумаў собі: Коби ми притра́фила сьи компаньїа, бо чирез ліе стра́шно само́му йти! — Доганьїи го йак раз злий дух ў постати чоловіка. І ка́жи: Добрий вечир. — Швець вітповіў: Да́й Бо́жи здоро́ўїи! — Пита́їи сьи швец: Де йде́ти, чоловічи? — Ка́жи: Йду до до́му. — А ваш де дым? — Вітповіда́їи злий дух: Мій дым ту ў лысы, бо йа га́йовий. — А швец ка́жи: Мій дым зноў далёко і нїч невїтка і йакось ми ба́нно само́му йти до до́му і т́рудно, абї сьи компаньїа тра́фила. — Вітповіда́їи злий дух: Ни ко́нчи мусиш йти до до́му. Йа подоро́жних с чїста пиритрїму́у, та́й тибé пириночу́у. Йа сьи до́бри ма́ю — дьїкувати Бо́гу — да́м ти йїсти й пїти і постéльу ти фа́йно, пириспїш нїч і пїдеш собі ра́но до до́му. — Швець сьи ўконтинтува́ў тїши слова́ми і вітповіў му: Да́й вам, Бо́жи, здоро́ўїа. Прийшли лысом до до́лини, а злий дух бирé шиўцьї за руку́ і видé го, ка́жи: То до мéни сьуди до́ро́га. Ведé йїго стéшкоў і так го запра́ўїийи, шчо шиўцьéви ўсьо йасни і ўспаньа́ли пока́зуїи, йак до́ро́га, так і око́лицьа висéла му сьи зробїла, йака ў таких стéнах ни мо́гла б́ути. Пита́їи сьи швец, ци далёко шче до йїго до́му. Вітповіда́їи злий дух: Ни д́ужи ўже далёко, а́ли шче кавáлок. — Швець ка́жи: То йа си шче заку́ру льу́лку. — Ка́жи: До́бри, закури си, та́й йа си заку́ру. — Вітпїгнуў швец льу́лку с кишéвнї і тьутьу́н і закуриў собі, а злий дух собі закуриў. Прихóдьят на мїсци, де злий дух зрихтува́ў шиўцьї пириночува́ти. Притста́вили сьи там шиўцьéви поко́їи, фа́йна ха́та і запро́сиў йїго сьїсти; а то бу́ло усьо óзиро, а шиўцьéви вигльида́ў по́куї і вигідни мїсци на нїчлыг. Злий дух тракту́їе шиўцьї припішно́у пичéниў, шчо д́ужи шиўцьéви ў смак ўпа́ла і б́ула то цы́ла шт́ука, йак би з лысовїх скóтыў вигльида́ла. І швец хоць смáчно йїў, а́ли ни мїг зьбїсти лиш половїну. Злий дух прóсат: Живї сьи да́лы! — Вітповіда́їи швец: Дьа́куїу тобї за твою́ грéчнїсьть, шчо минї ни жїлуїиш тако́їи смáчної і до́брої пичéнї, минї сьи зда́їи, жи шчем тако́їи нїгди ни йїў. Ужива́ў бим бїльши, а́ли ни мо́жу, а йак твоїа лáска, то даш минї заўтра на до́ро́гу рéшту. — Злий дух ўзьиў і туту́ пичéнью йїму даў, абї собі схова́ў на до́ро́гу. Ну, ка́жи, ўжес повичéрїў, тїпéр шче сьи напїймо. — Набраў калужї ў чáрку і даў шиўцьéви пїти. А швец зачїў пїги і ка́жи зло́му д́ухови: Напїйти сьи й ви зі мноў. — Злий дух вітповіў: Йа, чоловічи, пїу разнараз той трунок, то минї сьи тїпéр ни бажїт йїго, ни мо́жу пїти. І пита́їи сьи: А тобї смаку́їи той трóнок? — Ка́жи: Дльа́чо́го ннї, та то такé випó до́бри, трóшка вїнни, а́лп дуже дльа

мѣни скутѣчни. — Йак сьм швец напїў, а злий дух кажи йимў: Закурї си типѣр по вичѣри, тай йа си с тоббў закурў, тай будѣмо льгати спати. Позакурўвали си обѣ, а злий дух кажи: Замїниймо сьм за льулькї. — Швец вїтповїдаїи: Вѣши вигльїдаїи йак срібна, а моїа бляшѣнка. То хїбѣ би ви такў добрїсть для мѣни робїли. — Злий дух кажи: Йа так хочу, а тибѣ тотѣ най нїч ни опхѣдит. Будѣш маў намїйтку, дес нучуваў. І кажи злий дух: Ти маїиш спати ѳвѣди — покаауїи му пїсланїй — а йа йду до дрўгоїї стѣнцїї. — І ровїишли сьм. А шеўцьи сон огорнўў і зарас твѣрдо заснўў. Спаў собї шчїслїви ў ѳзїри на бодгы до рѣнїи, бо буў пїѣний вїт тѣї горїўкї, шчо ў мїсьтї сьм напїў, та вїт тѣго вина. Устѣїи рѣно, дївїт сьм на сьвїт, залѣдво, жи з головѣу ни зарнўў ў болотѣ ў тих очирѣтах і сам ни знѣїи, де вїн йї. Дївїт сьм до тлумачкѣ, шчо маў с соббў, жи дѣшчо ў мїсьтї покупїў, знахѣдїт половїну пичѣнї тѣї; а то бўло пїў жїби вїлїкоїї. І зарас му сьм зрѣбїло дўжи пўдно, бо си нагадѣў, жи половїну звѣў — хочѣ пїѣний буў — поглѣнуў кѣло сѣби, на оѳцїи стоїт і льульчѣка йїгѣ, шчо си вїмїнїў ў злѣго дўха — а то буў слпѣак дѣўгїї, сїнїї. І роздўмаў собї, шчо то буў за гѣївїїї і такїї добродўшнїї чѣловїк і прїтстѣвїў си зарас, жи то нїхтѣ ни буў їнїшїї, лїше злий дух. Вїлїз з багнѣ, проѣшнїваў сьм йак мїг, опчїстїнїў сьм і подїкїваў Бѣгу, шчо му Бог повѣлїў шчѣ жїгї, шчо ў багнїи жїтїї своїї ни скїнчїў. Повїрпўў сьм до дѣму, оповїў льўдем і родїнїи свїї трафўнок і вїт тѣго часў покїнїў горїўку пїгї і пѣночи сам по дорѣгах ходїгї.

Зап. в лїпнї, 1902, в Шужнїкак, Бучацького пов. вїд О. Розовського.

14. Як кїт грав на басї.

Ў їнднѣго гѣспѣдари буў кїт старїї ўже, а кѣло тѣго гѣспѣдари ў сусѣтствї бўли музїки. І йакїсь навї прїїшлиї наймѣти їїх; музїки прїстѣли, ѣлї абї скѣрши бўли на мїсци, наймїли тѣго гѣздў, абї їїх пїдвїз. Йїдут собї вичїрѣм і зайїхали до велїкїх покѣїїў такїх, налѣцїїў; і вїн кѣнїи зїстѣвїў на подвїру, а сам пїшѣу до покѣїу дївїгї сьм, так з дѣлеку. А там такї йїдїт, пїўт, столї позастѣльванї; а в кутѣчку нїдалѣко нѣго стоїт чїрїпѣчок з йѣкѣўсь мѣстїў. Кѣтїїї вїїдї с танцьу, йїде там, тай смарўїї на шчѣсь ѳчи. А вїн помѣлїнїько закрѣў сьм і собї посмаруваў. Йак посмаруваў, дївїт сьм, а вонї ни ў покѣїях, тїлько на такїх ѳзїрах, такїх мѣчарѣтах, а йїгѣ кїт сїдїт кѣло нїх і грѣїи на бас з їїмн. Дївїт сьм за хвїльку, нанї пошчїзѣли, лїш музїки лїшїли сьм на мѣчїрѣтах і вїн; і котѣ нїмѣ. Так вонї там

мало ни цілий день біділи, ным с того повилазьили. Прийшоў він до дому, кажи жіньці: Дай шчо йісти, бои голодин, змучиний дўжи. Ми, кажи, ледви повилазьили в овира, а наш кіт граў на бас. — А кіт тогді с комина тай до того чоловіка тай му видир обі очи, шчо потому ни видьіў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

15. Чортівська скрипка.

За давних часів, ще за панщини, був собі оден чоловік, Іваном звали. Казав ему пан робити панщину, але Іванови не хотіло ся робити. Покинув він роботу і пішов сьвітами. Якось раз прийшов він до одної хати, шчо стояла пустокою на поли не далеко від села чи від міста. Ляг той Іван у тій хаті підночувати, тай заснув твердо. Около півночи прийшли чорти до тої хати, привели з собою якогось музику і казали ему грати, а самі пустили ся танцювати. Музикант грав, грав, а далі змучив ся тай не хотів грати і повідає:

— Най вам той грає, шчо онтам на пещу відночиває!

А то був Іван. Він уже давно збудив ся і ні живий, ні мертвий дивив ся, як чорти танцюють. Чуючи, шчо музикант на него показує, він обізвав ся:

— Але-ж я не вмю грати, відчепіть ся від мене!

Але чорти як пристали до него, то ані суди Боже. Кажут ему:

— Не бій ся! Хоч ти не вміш грати, то бери смик і потягай, а вже скрипка сама буде грати.

Хоч не рад, узяв Іван смик і скрипку, як потягне, а скрипка як не заграє, а чорти далі в танець.

Чи довго вони там танцювали, чи ні, досить, як зачали когуги на бантах крилами лопотіти, то чорти кажуть до Івана:

— Годі Іване грати! А за то, шчо ти нас нині так розвеселив, то на тобі той гачок. Аби який птах летів у повітря, то ти лишень ним махни, то він зараз до твоїх рук прилетить. А крім того возьми собі й отсю скрипку.

Ледво се сказали, аж ту когуги запіяли і чорти щезли. Переночувавши ніч, Іван пішов собі рано далі в свою дорогу.

Аж ту надїхав якийсь пан, а Іван не хоче ему вступити ся в дороги. Пан кричить на него в брички, а Іван каже:

— Пане, не зачіпай мене, бо не знаєш, яку я силу маю.

— А якуж ти маєш силу?

— Ади, онде летить орел високо-високо, а зго зараз відтам стручу.

Ну, виймив свій гачок, махнув раз, а орел від разу злетів на діл до Іванових рук. Видячи тото пан перехрестив ся тай уступив ся Іванови в дороги.

Тогди Іван пішов собі назад до свого дому. Єго пан каже ему знов іти на панщину, кукурузу сапати.

— Добре — каже Іван, — піду.

Пішов Іван на лан із людьми. Посапали троха, а далі Іван каже: — Чекайте, відітхнімо троха.

Тай узав свою скрипку, як заграв, а всі люде ану танцювати! Та по кукурузах, скачуть, гопають, гет кукурузу витовкли на болото. Надходить той пан тай питає:

— А то що? Ви чого танцюєте?

А Іван каже:

— Та я ось трошечка заграв на скрипці, а люде собі трошечка підскачили.

Розлютив ся пан, та до Івана, але той як не хопит скрипку, як не значе грати, а пан і собіж у танець. Танцює, танцює, а сам аж івалту кричить, так ся змучив. А Іван грає, не питає. Доти пан танцював, доки не обіцяв Іванови, що го зовсім увільнить від панщини, дасть му ґрунт, худобу, пчоли і все, що потрібно до господарства. Так чортівська скрипка вийшла Іванови на добро.

Зап. в Нагірянах, Борщівського пов. Маркевич.

16. Як швець продав чортови душу.

Був такий бідний швець теї кажи:

— Кобі дьїтько прийшов, теї дав минї гроші, то йабим му своєю душу записав.

Ось ту прийшло по полудню. Приходить дьїтько теї кажи: Шось ти казав, шо минї своєю душу запишиш? — Но, кажи, та шом казав — йа так зробиў, а́ли ци б́удут гроші? — Будут, кажи, гроші.

Прийшло -- взяв йиму, пітписав сьи. Али пітписав сьи: „Али своєю йа ти лшу запишу, а до чужої — йа ни маїу права“. — Теї пішов дьїтько.

Али так йиму гроші сьи спїїут, так му йдут. Зарас шчасьцьи йи. Али приходит — вже він трохи заслап. Вже приходит дьїтько до него, а швець кажи: А ти чо прийшов?

Дьїтько кажи: — По д́ушу! — Е, кажи, чикай. Минї шче буди траба.

Тей пішов дьітько собі.

Вже швец і поздоровів. Вже сьїдайи на варстат, тей припинай дўшу. — Та минї шче траба, бо шче робити бўду.

Приходит знов дьітько до него тей кажи: — Ти, кажи, вже робиш? Йа хтїв вже дўшу взьїти.

Кажї: Та-жи видиш, жи минї шче траба. Йа шче мушу робити, минї шче душі траба.

І пішов собі знов дьітько.

Приходит можи ф кіля лїт знов до шивцьї тей кажи: Та вже дай минї туйу душу! Доки йа вже будў ходив до тебе? — Швец сьї всердив, скочив з варстату: — Е, кажи, зайди собі в дьітьком. Йа щє-бим троха робив, а вже видирайи! — Відвїзав душу від себї, кинув му: На, бири си, колїс наважив вже так борзо!

Дьітько став, таї сьї дивит на него. Швец кажи: Та бири си. Та чоґо сьї дивиш?

Кажї: Та шчо будў брав?

А швец кажи: Та дўшу.

Йа ни такў хочу.

— А йакїйш хочиш? Йа йинакшоїї душі ни майу. То йа тобї казав, шо то йїст мойа душа. Йа сьї так с тобов згодив; йа сьї так пїтписав. — Та йїст душа мойа, а тота йїст боска. Йа до тойї права ни майу, йа йї ни сьїїїу продати. А туйу то минї вольно і дўрно дати.

Тей взьїв дьітько той фартух, туйу дўшу, тей полєтьїв.

Зап. від Юльки Стецїї в Будзановї, Теробовельського пов. О. Деревянка.

17. Чорт і коваль.

Так быў йїдєн коваль, а шчо робїў, то йак зрїбит, так нїхто бы ни зрїбїў, й дьїтко. Шчо кому зрїбит: На, так бы ти й дьїтко ни зрїбїў! Али дьїткови сьї наўнувало, жи він го так ўсе гаўзўїи*) і приїшоў раз, перебрáў сьї йак коваль: Кобї ты менє приїаў за чельадника. — Али тот не хоче: На шчо ми чельадникїў? — Йа будў ў тебе, не хочу нич, ни йїсти ни нич, а шчо зарїбїу, подьїлимо сьї. — І так він быў ни гет з рік коло ньїґо. Але йде такїй стáрїй, так сьї трьїасє, до кўзньї, тáкїй такїй чорт, йак він: Кобї ты менє, ковальу, переробїў! — Дай штири сїткы. — Тот выньаў таї даў. — Той двїста сховáў, а двїста даў ковальїови. І мївїт: Дай штїри мїхы вўґля. — Тот

*) Ганьбить.

даў. — Розыгрыў вогень, йак тóго ўсадиў ў вогень, тот сьа так червоньйи ў вогні. Віньяў го, ўзяў на банку, справіў му трóхы гóлову, шче шчось там, шчó сьа ныби скривило, наносіў бóчку воды, ўсадиў го, хьба зашваркотыў: Врш! І вiттак ўже йде: Птрс, птре! птрускуйи з воды, жиш то захлиснў сьа ў воды, такйй красньй, червоньй, молодьй тай пішоў! І тот коваль, шчо быў кóло ньóго, зльй, тákжи пішоў. Али быў ў тым селы пан старьй, а пánьйка молодá. Повiдат вона пáну: Ни мóжиш ты пiти до ковальá, ньай бы тьа переробіў? — А він не хóче. Айбо вона конечнó: Йди, а шчом то даті штiри сóткы? — Сьiла на брiчку с пáном, прийiхали до ковальá: Кобі ты переробіў мóго пана! пánьйа мóвит. Нá ти штiри сóткы. — Йа ни хóчу. — Альóс тамтóго перерабляў. — Нарештi йак то дáўно бiло, мóже й мўсьіў, хоць не хотыў. І ўзяў штiри мiхы вўгля, розыгрыў вогень дóбре, йинó старóго верх, хьба сьа збiх у шквáрок. Тотá зайóйкала: Ты пáна спалиў! — І ўже веаўт го вiшати на шiбеницьу. Али тот зльй ўвидыў, жаль му за ним. Перербiх, тай забандуриў, жи ни знаяўт нич тоты, шчó го ведўт. А він сьа пiтат: Та де ты iдеш? — Та вiдиш, мóвит, на шiбеницьу чéрес тéбе. — Давáй сьудá мўндур сьвiй, йа за тьа пiдў. — Тот бóрас розгорнўў, даў, тóт сьа загорнўў: А ты цыкай! — Али вывезли д шiбеници і повiсили, а вонó сьньiпка. Ей, мóўйат, не вiнен він нич неборáк. Дивi, сьньiпка вiсит! І тот ўзяў, забiх пак до ковальá: Тьамi си, быс так дрўгий раз нiколи ни мóвиў, бо ты шчо зробиў: На, і дьiтко бы такé ни зробиў. А тепérь вiдиш, йакé йа зробиў, а ты ни мiх!

Зап. в лютiм, 1899 р. у Мшанци, Старосамбiрського пов. вiд Грiця Олiшача Терлецького.

18. Звалашений чорт.

Буў йидён чоловiк тай маў сiна і хотыў йигó ожени́ти, áли ни позвальіў му туту брáти, шчо син хотыў. Али він сьи напér, тай ўзьиў йi. Тогдi тáто вiддыліў йигó і казаў му, абi сьи будоваў. Поставиў він собi хáту, шóпу і стодóлу. Али стодóлу поставиў на ничи́сьтiм мiсци. А той, шчэз би, ўзьиў тай му снопi гет вiкидаў с стодóли. Кáжи він до жiнки: Будём пириносити, жiнко, стодóлу, бо на ничи́сьтiм мiсци. — Типér нимá йак пириносiти, бо типér живá. Али йди жiто вiмолоти, а околóти зложи на тьк, а він собi най гульáйи там. — Пішоў чоловiк, молóтит, áли шчо ўдáрит сьньiп, сьньiп пiтсочит, а він на бáльку сидiт і ногами махайи. Скóчиў з бáлька тай кáжi: Дай ми

цып, йа будú молотйú. — Той даў му цып. Він йак ўдарит, то пиритчé сьнып, а сьнып ни пítскочит. І він кажи: Шчо такé значít сьи? Ти бйиш сьнып і він пítскакуе, а йа бйу, і ни пítскочит? — Томú, кажи, бо йа сильньйшший. — А він кажи: Та йак, ти сильньйшший від мéни? — Сильньйшший. — Та чуму? — Бо йа, кажй, звáлашиний. — А, кажи, кйлькось сьи гоийú? — Три дни. — То звáлаший минé. — Той до камéньи тай му видрйзаў гет зй ўсьим, а той пйшóў аш пóпит облáки. Вертáйи вйтти, а гáзда кажи: Прийди третого дньи, йа подйúйу сьи, йак ти сьи загойло. — Молóтит чоловйк йиден дeнь і дрúгий дeнь, на трéтий ни хóчи йти молотйти. Жйнка кажи: Чомú ни йдеш молотйти? — Йа, кажи, так і так зробйú, так і так. А він прийде, тай миньй видрйже. — А вона кажи: Скидай холóшньи с сéби! Зробилá собй вúса с сáджй, ўбрала сьи ў холóшньи, йде й молóтит. А він ў доктора буў, йде типér до чоловйка, тай кажи дóкторови, абй йшоў з мáстйú за ним. Кажи: Колй ти звáлашиний, ануж покажй ти миньй, йак ти сьи загоййú? — Тотá скинула холóшньи, йак задёрла нóгу до гóри, а той йй лáпкоў шче хтйú поглядити. Али вона йак п...е, а той ў нóги. Здибáйи дóктори тай кажи: Вирньй сьи, бо там, кажи, тáка рáна, жи трамáсти з ва коньй. Тай вйттóгди даў спóки тóму чоловйкови.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косінського.

19. Як чорт служив у войську.

Ходйв жóўньир на варту дeсь ид магазйнови, а там зльйй, нек му, ўсе приходйú, та сьа дивйú на тотó, йак він там хóдит. Али то сьа так трафйáло с кйльканáйцьат раз на йиднóго жóўньирьйа. Али раз прийшоў зльйй ид йиднóму і повйдат: Кобй ты менй даў тот свйй мýндур, йак тобй краснó ходйти, і йа бы так ходйú. Йа бы служйú за тьá рйк. — А жóўньир сьа ўбérтат, мóвит: Кобй то ты беснéчно быў. — Бúду. І на той чáс, йак выбóду, обй ты прийшоў на тотó сáме мйсце. — І тот жóўньир пйшóў і быў дóма цыльйй рйк, а за рйк йде там, де быў, на тотó мйсце; али тот служйú ў вóську дóбре, тйлькó ремйньа на óхрест жóўньири носйли даўно, а йогó тотó пеклó; шчó му поспраўйайут тотó фáйно, а він фйрк на йиден бйк ўсьо. Шчó го сьа набйли! А він сьа придáў сáмо так йак тот жóўньир на облича. І мóййат йомú: Шчо тобй йи? Йак ты пуцýйиш сьа і дeсь тотó на йиден бйк мéчеш? — Вййшоў тот час, вййшоў він на тотó мйсце, де забрáў тотó з ньóго, рйштунг тот і мýндур і повйдат зльйй: Нá ти ўсьо, шчом ў тéбе ўзвáў і нá ти грóшй за цыльйй рйк, шчом фасувáў. — Та йа ни хóчу. Возьмй

собі дашчó. Ой бідны́ тоты́ тво́йі кирва́ві гро́ші. На́ ти ўсьі, 'зьмі́ си, а йа́ бы більши́ни служи́ў ў во́ську, хоць бы́ ми мільйо́ни дава́ти, ні́ то ты́х тры́йцьцать гра́йца́рыў.

Зап. в лю́тім, 1899 р. у Мшанци, Старосамбі́рського пов. від Грива́ Олі́цака Терле́цького.

20. Чорт — димало.

Буў́ один чолові́к, що́ ни сьвѣйткуваў́ ни негі́лю, ни све́то. Пишоў́ він раз за сно́памі ў́ поле, а́ була то́ недѣ́ля, та́ка сло́кина, ишоў́ до́ц ці́лий де́нь, та́ були гру́ви. И́де він во́вом, аж то́ кочіе́ си дѣ́мало¹⁾ за́ ним ці́лу до́рогу. Він і́де, а́ далі́ злѣ́з з во́за, та́ взяў́ то́ димало. Вилѣ́з на ви́з, а́ то з то́го вилѣ́зае чо́ловік, та́ кажи́: „Не́ бій́ си, чо́ловічи“. Ка́же: Я́ кочі́ў си́ за то́боў́ димало́м, бо́ ти́ си ме́ні ду́жи вдаў́! — Прихо́дьи на́ виву́, на́пакува́ли, та́ пове́зали д' ха́кі. Прихо́дьи д' ха́кі. Чорті́к ка́же (бо́ то́ він буў́, шчиз́ би!): Но́, ма́еш бо́гато хлѣ́ба, чо́ловіче? — А́ чо́ловік ка́же: Є́! — Ко́ли є́, то́ буди́м робі́ти го́ріўку. — Га́зда ка́же: до́бре! — Зро́била́ бі́да кі́тли з ло́зини, ви́мастила́ глино́ў, та́ за́чала ва́рити. Зва́рила, на́пили́ си, га́зда ка́же: О́ то́ до́бре пи́те! — Пи́шла бі́да за́ кі́тлами і́ прино́си міді́ні кі́тли. За́чали ва́рити, на́ва́рили го́рѣво́к, — за́просили́ дру́гих, пи́ли, бі́да і́х ли́шила, а́ га́зда за́чыў́ со́бі са́м шинкува́ти. З то́го га́зда за́богатиў́. А́ прихо́ди бі́да і́ ка́же: То́бі́ си́ ли́хо шинку́е, го́зми со́бі Жи́диў́ до́ помочи́! — Га́зда взы́ў́. Жи́ди зрі́кли: Ми́ у́ тебе́ ви́аренду́ємо, то́бі́ ме́мо ли́ш гро́ші пла́тити, а́ са́мі ме́мо шинкува́ти. — Га́зда приста́в, маў́ гро́ші, ро́зпнѣ́ си, а́ Жи́ди від́ це́го чу́су за́чили з́грунту́ ви́гонити́ лю́дѣй, а́ це́го, шо́ ї́м за́арендуваў́ го́ріўку, першо́го.

Зап. в ма́ртї, 1903, в Го́ловах, Ко́сівського пов. від Пе́тра Ше́керика, Л. Га́рмати́й.

21. За ма́рнѣй грѣ́ш.

Пирибраў́́ сѣи́ злий́ дѣ́х ў́ по́стать ша́ндарску́ і́ прѣйшоў́́ до́ хло́па і́ казаў́́ йи́му, шчо́бі́ му́ пролаў́́ жінку́ сво́ю на́ йидну́́ ныч. І́ даваў́́ йи́му ви́лікі́ гро́ші, ці́лу́ со́тку. А́ жи́ мужі́к ни́ хтыў́́, бо́ казаў́́, шчо́ со́тка со́ткою́, а́ жінку́ мо́жи ша́ндар ў́зѣ́йти і́ йи́му зба́вити. А́ жінка́ са́ма чо́ловіка́ на́мові́ла, шчо́ то́ со́тка йи́ ви́лікі́ гро́ші. І́ ўзы́ў́́ мужі́к со́тку і́ сховаў́́ до́ скрѣ́пні. А́ ша́ндар сво́ю збро́йу́ повѣ́сиў́́ ў́ ха́ты на́ клі́нок, шчо́бі́ чо́ловікови́ ни́ бѣ́ло скѣ́пно, шчо́бі́ ни́ ўзы́ў́́ ў́ сьвѣ́т йи́го́

¹⁾ Міхур.

жінку. І сам мужик позачіпаў сьві, позамікаў дзвері і льыг на п'остілі спаці; а жінка ш шандарэм пішла до стодолі. А буў хлопак, йіі сін, ўже мўдрий. І жиль му бўло за мамоў і пішоў, льых піт стодолоў і слўхаў, ці ни бўди шандар мўчнў йіг'о маму. І чуў хлоиц, йіак мама дўжи сикотыла і стогнала. А ўстаў чоловік р'ано і здумў сьві, шчо йіг'о жінка ни ўходит до х'ати. Подивйў сьві на скінў, а шандарскої зброї на клінку нима. Він до двирйй, дзвері позаміканы. А чоловік здумў сьві, шчо такого, кудй шандар ўвйшоў, шчо збройу забр'аў. А йіак прійшоў до студолі, то застаў своїй жінки тьло окр'еми, а шкіру окр'еми, шчо шандар йіг'о жінку облунйў. А йіак ўвйшоў до х'ати, подивйў сьві до скрїны, то с'отка лижила. С'отку злий дух ни ўзвйў, бо йімў за жінку заплачйў. І жінки позбуў сьві за шарий грїш.

Зап. в цьвітні, 1897, від Тимка Гринишиного, в Пужниках, Бу-чацького пов.

22. Чорт під горшком.

Йидного разу йа ж жінкоў йду з висьільй по вич'ери до дому. Али йде йіак'ас пот'ора, чоловік ни чоловік, худобіна ни худобіна. Зближйй сьві блйшчи, кажу йімў: Добрйй вечир. — А він минй вітп'овідаїй: Дай, Б'ожи, адор'оўйи. Тай пит'айи сьві мин'е: Д'ести ходїли, добрий чоловічи? — На висьільй. — Ци добрести сьві маїли на тьім висьильў? — Йа кажу, жи добри. — Ни знаў, кажи, ци йа би ни пішоў там на висьільй? — А йа вітп'овідаїу: Йіак маїиш ох'оту! — Пит'айи сьві він мин'е: Хтош там йи шче на висьильў? — Йа йімў кажу: Нима ўже ны-кого ж жон'атих, тьїлько кўхарка тай стар'оста і музїки і хлопцьї. — Пит'айи сьві він мин'е: Шчо там вонй р'обйи? — А йа йімў на т'ойи вітп'овідаїу: Шче заўчїсу то гуль'али з дыўками, а тип'ер ўже пізно, то йіакїс там штўки показуїут. — Пит'айи сьві він мин'е: Шчо за штўки? — Йа му вітп'овідаїу на т'ойи, шчом видйў, йіак на сол'омї ййаїце никлі, на стиб'ови. — А він на т'ойи вітп'овідаїи: То ўже мин'е там ни потрїбно. — Али йа сьві прйдйўльййу тр'оха лйпши на йіг'о пост'аву, а ў него н'оги так йіак ў когут'а. Дйўйу сьві на облйчи, пуг'ач ни пуг'ач. Призир'айу сьві блйсчи, вўха ни вўха, а то рїшкї малы. Аш тип'ер ўже йа виджу: Се живйй дьгько. Д'а то минй страх і б'ойу сьві й ни б'ойу сьві, бо ўже м'єсьиць зачйў схоїити і ту бўў йим ж жінкоў і слўхаїу йа, йдут хлопцьї, спїваїут. Т'акї блйско ўже прйдйїжили сьві хлопцьї до м'єни, а він кажи: Кобй ти мин'е де сховаў. — Йа му вітп'овідаїу: Та д'є тьи сховаїу? Йіак бис кїт, т'о бим тьи сховаў за па'ауху. — А то ми

були ма гостінци, а при гостінци вісьїу на плóты горне́ц такий, мо́жи ў ным́ б́уло зо п́ить гáрціу́, шчо сьї ў ным́ гóлушцы варіт на вісьїльї. То нáвїть моїá жінка жичила рас то́го горшкá. А він до мéни: Будь здорóу, товáришу! — А їа їимú на то́їи: Шчїсливий тáниц. — Таї він шмик! пít той горне́ц. Али жінка до мéни: Та ходї ўже. А їа хотьїу постóяти шче, аби хлопцї той горне́ц ни збїли. Али вонá кáжи миньї: Ходї, бо їа змéрала ў пóги; ходьїм таї бóрши будéм спáти і абї сьї хлопцї до тéби ни чїпáли. — А ту ўже хлопцї чим рас сьн зближїют. — А їа кáжу: Та шчо сьї ма́ют до мéни чїпáти? Нáй сьї ўчїпї до плóта, ни до мéни. — Прїйшо́у їа кїлькадесьїть крóкїу́ на-пирéт с то́го мїсцьї, де їа з ним розмаўляу́. Али кáжи Івáн до Шти-фанá: Дивї сьї, їакїй óнди тэньгїй горне́ц на плóты. Кобїм так бу́у кїу́ ни кїнуу́, б́уў би їа му дау́ зо два рáзи; шчо сьї ма́ют горшкї по ночїх кїгати? — А Никóла кáжи: Чикáйти, їá сьї вéрну по той бук; ни б́удим с плóта ломáти, абї гáздá ни ўчуу́, ни вїйшоу́ та ни здер шчо з нас. — Причїс Никóла той бук раз два, ў тьї хвїлї, а Івáн кáжи: Дáйно миньї їнго! Їá сьї їиднáко нїнька нї с ким ни бїу́, нáй хоть горне́ц пїбїу́. — А Штифан кáжи: Їак сьї той гáздá довідáйи, шчо їнго горне́ц, таї сьї будé гнївати на нас. Дáй спокїй. — Эт, шчо минé їнго гнїу́ опхóдїт; їа їак би їнго ни збїу́, тóби нáвїть ни спау́! Пїд-нїу́ кїу́ до горї, та по горшкóви. Али шчо сьї мау́ відати дэвїн гор-шковїй, а то віслáчий. Їак завишчїло, запїкотьїло, так їак би до кúпи десьїть пéїу шчїпїу́. Таї наўпрау́цї городáми пошумїло. Пиридоганьїи минé таї кáжи миньї: Фáйнó-сти миньї повїнчувáли. Чоу́сти миньї ни кавáли: Дáй, Бóжи, здорóульї, áли добрий тáниц — а їа такий тáниц мау́, шчом на колї пїу́ лицьї си відорвáу́. — А то б́уло на роздорóжу таї смо сьї зáраз росходїли, бо ўже мáло б́ути по опїночи. Таї зноу́ він миньї кáжи: Добрáнїч. — А їа їимú вїтновїу́: Їак льїжїш спáти, абїс ни мїг ўстáти! Таї їа пїшоу́ собї спáти. Прїспáу́ їа сьї нвїч, шчем си з днвї зробїу́ половїну нóчи і ўже б́уло кóло полудньї і по-хмáрило сьї. Їак згуркотьїло і нарáв чу́йу: удáриу́ грїм так, аж вїкна сьї затрїслї, а їá сьї пробудїу́. І зьїбрáу́ їа сьї, їду собї зноу́ ві-сьїльї докїнчувати. Їду їа кóло то́го роздорóжи, а там так з десьїть сьїжéнь булá тэньга купа бзїнї. Али бїгáйи дїтїна по вúлицї таї плáчи. Пїтáйу їá сьї: Чо ти, сїну, плáчїш? — Ой-ой, бїдá, бо ми рїтьїк (грїм) тáта ўбїу́! Мóжи бїсти булї такї дóбрї, шчо бїсти пїшли помочї ми спорїдїти. — А дéш ти мéшкайїш? пїтáйу сьї їа їнго. — Та от ту видалéко, б́уди в десьїть сьїжéнь хóду. — Кáжу їа: Ходї скóрши, бо їа ма́йу їти на вісьїльї. — А то хлопїй вїтповідáйи: Таї моїї тáто б́ули ўчóра на вісьїльу́, а нїнька ўже трéба ї їїх спорїджувати. — Їде той хлопїц на пирéд, ўтварїйи двéрї, ўхóджу їа до хáти, дїу́льї сьї —

на землі так йак би гáрниц дéхтѹ вільльнѹ. — А деш твѣй тáто лижѣт ўмирлий? — Та от то сѣрит хáти. — Та то с тво́го тáта такé йи? — Нáши фамѣльйа йак ходѣт живá, то цылá, а йак ўжирáйи, то нычó, лиш дéготь сѣ з нéго рóбит. — Зáраз йа ўзьнѹ сѣи до рóбѣти, постыгáѹ йим дошкѣ рóбѣти домовѣну, а хлóпциви кáжу: Бѣжи за цѣвѣиками, бо ни мáйѹ чѣсѹ дыркѣ виртѣйти і кѣлкѣ рóбѣти, бо минѣ би шче йти на вѣсьільнѣ на обѣд! Вѣмѣриѹ йа трѹнву дэсьть цáльнѹ за ўдоўшкѣ, штѣри цáлы за ширóка, а пѣўтора за гльибóка. Принѣс хлóпци цѣвѣики, збиѹ йа тутѹ домовѣну, а хлóпци пѣслáѹ йим за рáбѣном, абѣ йшоѹ рáбѣн йнó ховáти, а сам ўзьнѹ йим тотó тѣло ў домовѣну скидáти, йинó ни гóлыми рукáми, áли вилкáми. Тотó тѣло ў домовѣну спорѣдѣѹ, цѣвѣиками прибѣѹ, а сам на вѣсьільнѣ пѣшоѹ. А йак йнó ў порáдѣ ховáли, том на той чис ни буѹ, áли дрѹгѣ ми кáзáли.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Данила Гнатюка.

II. СТРАХИ.

23. *Страх бандою.*

Буў Васіль Кіндрат, фыйний господар. Займиў ў ночі на лан пасты штыри воли, аж від улыгріўскої границы. Пас він там ты воли, аж о піўночи понавїла сьн банда, дужи красно граїи; лївїт сьн, тым ланом шум, банда ріжи, ни мџи сьн ўстойати, а тьма паньї дужи диўно гульайи. Али й воли тькайут с тым шумом. Позакїдали си опанчі, гульайут так йак ў повітьу, аш сьвітло мџи нїми сьн показало; вїп сьн зострашїў тай з волами ўтык. А то пішло ў бџвїсти, ў скалу, ў рїку. Шум дужи буў. І вїт тогдї ўже ни гнаў пасты ў ночї.

Зап. в липни, 1902 р., в Коропци, Буцацького пов. від Олексї Сеньчука.

24. *Страх у видї весїля.*

Раз йа пішоў собї завїтка на музїку подивїти сьн і буў йа там доўший час. Ни знайу, йакá була порá, йду ўже до дому, слўхайу, йде висьїльї. А йа собї мїшльу: Дџбри минї сьн графїло; буў йим на музїцьцї, шче будў видїти й висьїльї. Припѣр йá сьн до плѣта і чикайу. Йде тогџ висьїльї, так латкайут, музика граїи і фїри йїдут, шчось шїсьть чи сьїм фїр, аж прџсто на мѣни с кїньма, аї ўсьїм. А йá сьн пїтсувайу до плѣта, шчобї минѣ ни ростратуваў, а він тáки на мѣни йїди. Йа зачїў кричїти: Та де йїдиш, та тобї очи ни повилазьїли, жи йа ту стоўу. А він сьн ни вїтэввайи йїден з друкїм і йїди далї так, шчо йа мўсьїў вїцьїсти аш на плыт, бџм сьн бойáў, абї минѣ ни ростра-

тували. І помину́ли мине́, пої́хали від не́ни так с пі́ў кіломе́тра, ўже то́го висы́льї чу́ти ни бу́ло. І ни зна́йу, шчо́ сьи да́лы ста́ло, бо йа бу́ў ў такім страху́, шчом ни міг до до́му зайти́. То с ті́ждинь ми бу́ло пі́рнт очі́ма то́то висы́льї і ўсе-м сьи ў то́й чис бо́йаў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

25. Як страх гуляв.

Ту ў колы́ду колы́дува́ли хлопці́. Музы́ка бу́ў порідний, фа́йно гра́ў і забаўи́ли сьи йак звича́йно хлопці́, сьпіва́ли, колы́дува́ли, йиде́н до дру́гого до ха́ти ходи́ли і так сьи забаўи́ли. Али зыбра́ли сьи від млина́ пириві́ского іти́ до Іва́на Куликоско́го. Ди́йут сьи, йде́ йакі́с панок фа́йно зыбраний, зига́рок аш снпйа́йи, па́тицьи ў рука́х; місьиць сьві́тит, хлопці́ лишы́ли сьи, по зады́ йшли, а музы́ка, йак звича́йно пішо́ў на шпрэд с сво́йім та́мбором і ка́жи: Йакі́с пан йде́, загра́ймо му фа́йно, мо́жи ми кйи́и шчо́ ў скрі́пки. — І зачы́ли фа́йно гра́ти. То́й проты́ў них дохóдит блй́шши, зачы́ў пітска́кувати то́й панок, зачы́ў гульа́ти, с то́йї па́лицы́ зроби́ло сьи ўже́ дві́ ў то́го панка́ ў рука́х і бйи́ йидно́ў ў дру́гу і дужи́ ди́ўно гульа́йи. Али ўздри́ў музы́ка і то́тї хлопці́, шчо́ то ни йи́ панок, а́ли шчо́с вле́ му́сит бу́ти. Запу́ди́ў сьи музы́ка і ста́ў гра́ти; а́ж більши́и прибу́ло хлопці́ў по зады́ і застра́шили сьи і застано́вили сьи на т́йм панкóви, шчо́ так гульа́йи. Миха́йло Куликоский відкй́г на бйк музика́нты́ў і помину́ли то́го панка́ і виде́ до сво́го вітцьи́, Іва́на Куликоско́го, до сво́йї ха́ти, шчобі́ й там забави́ли сьи. І то́й панок ни лишй́йи сьи ййх ўже́. Іде́ то́ўна хлопці́ў чй́рис ші́сьть сот крóкйі́ понад во́ди, горо́дом, аж до Іва́на Куликоско́го. Прийшлі́ до фі́ртки, то́й панок зник. Прийшлó́ сьи ўтвари́ти фі́ртку, ни мож ўтвори́ти. Аж пес зга́ўкаў на подві́ру і ўтвори́ли то́тї двє́рі і зачы́ли чудова́ти сьи, шчо́ силй́ йи́. Ві́тко, шчо́ то бй́да бу́ла! Пирижигна́ли сьи і сказа́ли: Най Бог стирже́ нас від усе́го злóго.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

26. Страх — музыка.

Йидно́го ра́зу пішо́ў йа на вичирни́цьи. Побу́ў йа ў това́рствї́ хлопці́ў блй́сько одина́цты́ої годй́ни і замй́слиў йи́и йти́ ўже́ до до́му, бо

пізна порá, а на другий день маў йим шільну роботу, до котрої хотїї спочїти. Клікаў йим товаришї своїх, áли ми вїповіли, шчо шче ни підут до дóму. Пожигнаў йим товаришї і пішоў йим до дóму сам. То було далéко на другім кінці сила, де йа буў на вичирніцьох. Йак йим сьи виртаў звїтти, учинїў йим сьи на сиридїннї сила, б́ула там хáта побудована нова, Бóского Никóли, при котрі шче двирїй і вїкóн ни б́уло. Даў минї сьи ч́ути голос, шчо музїка на цимбáли граїи ў т́и хáтї новї, нидокінчéнї. Стаў йа, сл́ухайу, ўже ни граїи. Зачїў йа йти тихóнько на пáльцьох, а музїка зноў граїи. Здавáто минї сьи, шчо то ў т́и хáтї, а наколїм хáту минїў, звáраз йим ўчуў, шчо то ў с́утичи ў ровї, ў б́вїнах, áлим ни видїў х́то. І пішоў йим собї далї і лишїў йим музїку. О вїсімдїсїят крóкїў на пирéдї було роздорóжи — прóсто Крéта — і ў вїнкли роздорóжа тóго була мурава. Зобáчїў йим здалїку бїлий копéц. Престаўйило минї сьи нїби ќупа сьнїѓу, áли сьнїѓу ни б́уло, бо то б́уло ў листопáдї. Було м́рачно, áли ни б́уло нї болóта, нї сьнїѓу. Приходжу аж блїсько кóло нéго, кóло тóго кїпцьї, дїўїу сьи на нéго, а то вгльїдáйи нїби худобїнка малá, áли ни ч́уги з нéго áнї вїддїху нїйáкого, áнї нїчóго. Ни мїг йа ў ночї распїзнáти шчо то, а схлїтїм сьи бойаў, бо ни знаў, шчо то такé. Х́тїў йа кóнчи знáти, шчо то і ўзьїў йим сьїрнїк с кишéнї, засьвїтїў йим і зобачїў йим, шчо то хорт вилїкий бїлий, зложїў сьи йак звїкли пéс до спáньї, постáвиў гóлову на зáднї нóги, вїтрїшчїў óчи на мéни і ни рушїи сьи з мїсьцьї. Йак йим виходїў з вичирнїць, ни маў йим жáдної пáтицьї с собóў; áли буў плїт старїй кóло дорóги, а йа ўзьїў кїл, тому шчо далéко б́уло шче до дóму, а ў нас тогди воўки по силї ходїли, абїм на припáдок маў сьи чим оборонїти. Узьїў йа той кїл і три рази ним ўдарїў пóпри хóрта стóрцом, а вїн áнї муркнé, áнї сáпнé, а йа ни ўступїў сьи, бо хотїў йїгó почистувáти. Узьїў йа, пїднїс кїл до горї йак пáльнў йїго на вїдлїть, йак лжиў, а хорт áнї заскавульїў, áли вдоймїў сьи на нóги, стаў д́ужи вилїкий, йак даў ш́уса йїднóго, то ми сьи здавáло, жи двáцїть крóкїў буў плїт далéко, скочїў за той плїт і пішóў там, де граў. А йа собї гáдáйу: Ти мишчї граў, а йа тобї вїдїграў. — Али страх мнї так огорнїў, шчом лéдво до дóму приїшóў і на вичирнїцьї бїльши ни ходїў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Рововського.

27. Страх у видї панї.

У дворї рїзаў йим пацьукá. Ўже була пізна годїна, дванацьцїта; поробїў йа сальцесóни, кишкї, коўбасї і хóчу йти до дóму. Кáжи минї

кльбучниці: Ни йдѣт до дѣму, Сипьчѣку, бо типѣр дванацѣта годѣна, мѣжити сѣи затрѣмати. — А йа кѣжу: Ей шчо, Бог ѣсѣда, на кѣждѣм мѣсци. — Пѣны видложили ми коѣбасѣ, солонѣни і грѣшиѣ, йак звѣкли рѣзникѣ витпѣрати. Йду йа ѡгрудом, крѣсьнѣи чѣчки на свѣдѣи, йак найкрашѣи горѣниѣи бѣлѣи, або булдинѣриѣа. Летѣт пѣпри мѣни пѣны с пѣмом ѣ обручѣх. Пириѣшоѣ йа той корч, а онѣ пѣпри мѣни, попри той корч, таѣ пѣшла ѣ саджѣѣку купѣти сѣи. Там талѣпайѣ, лѣскаѣи, приѣшоѣ йа до клѣтки, йти на клѣтку — йа на скарбѣвѣм бѣцѣи клѣтки а онѣ на нѣшиѣм бѣцѣи. І сидѣт на клѣцѣи ѣже. Водѣ виликѣ і мѣсьлѣу собѣи: Чи ти минѣ трѣтиш ѣ водѣу, чи йа тибѣ? — Пирихристѣѣ йа сѣи, і кѣжу: Дѣху свѣтѣиѣ, прѣсвѣтѣи минѣ, стирѣжѣи мѣни вит ѣсѣго злѣго! — Пирихѣджу аж до бѣриѣга, хѣхнуѣ ѣа ѣ рѣку по бѣжѣи волѣи, прихѣджу до нѣго — ни ѣступайѣи сѣи. Помѣцаѣ ѣа за гѣловѣу, студѣни. Е, гадаѣѣу собѣи, шчо ти будѣш минѣи рѣбѣти? Таѣ каѣу: Хѣдѣи! А онѣ йде так йак йѣлыѣѣка, ни ѣбранѣа. Йа йду до хѣти і онѣ йде. Каѣу: Жѣнко, свѣтѣи, ни лѣхослѣѣѣ. — Жѣнка засвѣтѣила, а то стоѣит так гѣ тѣлѣи ѣ хѣтѣи. — Кѣжи жѣнка: Шчѣс привѣѣѣ? — Абѣ ѣа знѣѣѣ шчо? — Йа с хѣти кѣгну, то сѣи ѣпѣрло ѣ олѣвѣрки, ни можѣи вѣкигнути. Вѣкигнуѣ ѣи до сѣиѣниѣи, даѣ ѣи на видлѣѣѣтѣи кѣлька разѣ макогѣном, а онѣ кѣжи: Пусти, ѣже тѣи бѣльши ни бѣду пѣджити. Йак ѣи ѣтвориѣ двѣри, йак вѣтир сѣи звѣѣаѣѣ, пѣшло, ѣже-м бѣльши ни видѣѣѣ.

Зап. в лѣни, 1902, в Корѣпци, Бучѣнѣкого пов. вѣд Олѣкси Сѣнѣчука.

28. Страх — пѣмѣа.

Як-ниѣм бѣв лѣгѣнем шчѣ, таѣ шѣв я до гѣвки. Так бѣло пѣзно, коло ѡпѣвночи дѣс нидалѣко. Я зѣишовѣм нат силѣ тѣи приѣшов бѣльѣво водѣи. Дѣвлю си я, а там куѣаѣ си шчѣс в водѣи. Дѣвлю си, куѣаѣ си пѣнна; так гѣѣ до чѣлѣдини пѣдѣбна, бѣла. І вѣтак зѣякаѣв си — хотѣвѣм утѣкати, али гадаѣѣу я си: Нѣби парупковѣи утѣкати вѣд дѣвки — то вѣстѣд, як вона куѣаѣ си. Пригѣдаѣѣу я си бѣлици і дѣвлю си на тѣто, а то все — то пѣтхопѣт си до гѣри тѣи спѣсѣкаѣ си. І я чѣи бѣлици збѣлижѣѣу си, а вона вѣже ни пѣтскаѣѣѣ так, як здалѣку. Я гадаѣѣу собѣи типѣр: — Шчо цѣ ни шчѣзѣаѣ? Вѣда будѣи. А можѣи яка бѣда ѡмѣрочѣт — приѣду, пѣдѣвлю си! Прихѣджу я бѣлици тѣи нахѣлѣѣѣу гѣловѣу, а то вѣже лиѣшѣѣѣ гѣловѣу витко, вѣже ни куѣаѣ си, лиѣш так малѣ потроха. А я прихѣджу бѣлици, а то вода так пѣткѣдаѣѣѣ тов шумѣв з водѣи. Тѣи я бѣи бѣв мѣх на то рахѣвати, а то ниѣпраѣда бѣло.

Зап. 1903, вѣд Васиѣя Варѣчука, в Пѣчѣнѣжинѣи, О. Дерѣвянка.

29. *Страх у виді жінки лізе на грушку.*

Микалемо коноплі — вже в осени. І вітак якисмо вмикали та йдемо вже до хати. Дивимо си, жінка стоїт. Ну, і ми стали, та стояли так квандрас. І дивимо си, а вона дряпає си по грущі. І так ми пішли до хати таї лишили ї. Хотів шпурити теї казали: так ни паде.

Зап. 1903, від Волощука Василя у Тулові, Снятинського пов. О. Дервяника.

30. *Страх у виді дівки.*

То йиден парубок надійшоў з вичирниць ў зимі, таї приходит ни далєко йак то міст кóло шкóли (в Григорові). Кáжі: Діўйу сьи, йде дьїўка; а йа собі мїслиў, жи то Насьтьи Рїсноїї, таї кáжу до неїї: А ти де йдеш так пізно? Таї йим злáпаў йїї за рúку. Йа йї ўзьиў за рúку, а йїї рукá такá волохáта! А вона — кáжі, сýла минї на плєчї таї не мóж йї скїнути. Прийшоў йа нидалєко цєркви, кóло тóго христá, шчо йи, хóчу сьи нирихристїти, ни мóж і ни мóж дáльї йти. Йа бирú, виртáйу сьи назáт. Приходжу аж там кóло мóста, кóло шкóли, зноў ни пускáйи дáльї. Гадáйу собі: Шчо ту робїти? Бирú тогдї, йду ў долїну. Нирийшоў йим биз вóду, биз потычок таї йду пóсїд горú, а ту минї так тьїшко, так йим зьипрї! Аж йим прийшоў кóло тóїї фїгúри, шчо кóло Тúrка, аш там йим сьи нирихристїў таї тогдї дьїўка з мєни зпýзла. А йа прийшоў до дóму таї відлєжиў двї недьїли і дрúгий раз ўже дьїўки на дорóвьї ни чїнаў ў ночі.

Зап. в линни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Фїлька.

31. *Страх — Жид.*

Йду я йидного вечера до дому вже пізно, а Жид стоїт на дорозї. Али я дивю си — так іду по-при него — вічо я єму ни казав такого, теї я так кажу: Шо ти, мой, нисеш? — А то, вихїр як си звїяв, як зачело камїнями шпурлєти! Али я дивлю си, а той Жит минє ниригонив аш коло коршми. Я єго лишєв, а він вже напирид мєни. Кажу: Шо ти є мо, шо ти маєш минє пуджити? — А то напирид мєни відїйшло, теї си зробив... зробило си пєсє малє. Али то пєсє зачело си

кочети придомнов; я лишень хотїв го йшити, а воно вітскочело від мени, і с того писети, та си зробив хорт такий .....

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

32. Страх у виді Жидків.

Йїхали с Коропцьи на живівá льуди сторониного пана с Подольи. А йидна жінка бойáла сьи дужи бідї ў ночї, али решта, на тї фїрі сидїло багáто льудїй, таї сьи сьмїяли. Таї каут: Оўва! Шчо до нас бідá мáйї? Йа кобї вїдїў, йакá бідá! — кáжи оден. А фїрман кáжи: Хóчити вїдїти? Йá вам покáжу зáраз. — Трїснуў батогóm два рáзи, поїавило сьи двóйї малїх: однó мёнши, другї бїльши. Так вїглядáло, нїби Жидьїта. Таї кáжи тої фїрман: Адїт, бнде ўже йи двóйї. — Зачїў кїньми рушїти фїрман, ни мош; шчос вїтáк змуркотїў тої фїрман, кóньї йак сьи пїрвали, йак зачїли литьїти, вїт пїткїў аж йїскри скáчут. Льуди сьи понапуджували ўже на фїрі, однї сьи Бóгу мóльи, а другї моўчї. І тотї литьї, нїби Жидьїта. Дойїжджїйут аж до другого сїла, дїўїи сьи, а тотї ўже на пїредї двóйї дьїтїй, ўже стоїá зноў. Тої фїрман зноў трáснуў два рáзи батогóm, тотї дьїти зникли, тї льуди подїйкували Бóгу, а тої фїрман сьмїйáў сьи. І кáжи: То мóйї помїчникї.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

33. Страх — хлопчик.

Други — я йшов с села десь коло диветої, або дисетої години. І привїдїв мїшї си на болокі однїм хлопчик. Я си пїрихристив, а він щиз... но вдрїв.

Зап. 1903, від Василя Григорїйчука, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

34. Біда — дитина.

Йду раз раненько до Сїсчїхи. Дївю сї, а перед хáтов такá дитїна, маленька, в сорочїнї, простоволоса. Пїшов я до хáти та порá-

хува́в діти. Всі були. — А чия́ то там, Сісчї́хо, на дворі́ дигї́на? — А ў́на на то́ ніц. Прибіга́ю до мої́ небї́жки ма́ми та́й ка́жу: У Сісчї́хи бідў́м видї́в. Але ма́ма не віри́ла. А пото́му лю́де всі́ сї́ перекона́ли, що́ у Сісчї́хи була́ біда.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сеня Кушніра. В. Левинський.

35. *Страх у видї коня.*

Йидно́го ра́зу йї́хаў чолові́к ж жї́нкоў з мі́ста, з Бучи́чи. Нида́леко си́ла на грани́чніх дорозы́ надлє́гтыў па́гли кїнь ви́лікый стра́шни си́льнїм гальбо́пом, жи́ аж іскри́ за йї́го копита́ми сьи́ сїпали. Зобачи́ла жї́нка, шчо́ з за́ду сиды́ла на фі́рі, і нири́страши́ла сьи́ дў́жи тим ви́доком і кри́чыла зо́ страхи́ до чолові́ка сво́го: Жї́нї йак найбо́рши ко́ньї, бо за на́ми литї́т такий кїнь ви́лікый і мо́цно литї́т так, жи́ аж сьи́ іскри́, за ням сї́пїут. — Ни помо́гло́ то́то шчо́ наганьї́ў ко́ньї чолові́к і йї́хаў бо́рво ни́ми, бо то́й кїнь да́леко бо́рши лє́гтыў і здава́ло сьи́, шчо́ хо́че йї́х на возы́ сво́йїм бі́гом побї́ти. Нараз́ йак сьи́ дў́жи збли́зїў блї́сько аж до са́мого во́за, скочї́ў ра́птом на бі́к і до лы́са полє́тыў, а во́гонь сьи́ за ним сї́паў. А то́гы ко́ньї ў́ во́зы zobачи́ли то́го ко́ньї ў́ побї́гу, то так ша́лено рвали́ до до́му, шчо́ трў́дно йї́х бу́до стрї́мати.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

36. *Дивна конина.*

Йшоў́ йа́ рас с Пў́жник. Прийшоў́ йим на Кї́зью, а там йи́ такий жо́луб або рі́ў. Дї́ўїу сьи́, а там конї́на спў́тана, нири́вєрнина до горї́ но́гами. А то ви́лікый там рі́ў від новосї́лєцко́го. А йа́ гада́їу собі́: Та шко́да, аби́ здо́хла. Треба́ йї́ї роспў́тати та́й вї́вести з то́го жо́луба. — І трима́їу сьи́ за пў́то. Нако́лі йї́ йа́ вї́вїў і хты́ў йим пу́стыти. Вона́ йак вї́ўкни, йак дї́рґни, йак пі́ди зо́ мноў́ по корчо́х! І маў́ йим мї́шок на собі́ і ку́жўх, то поде́рло на мї́нї ў́ шкама́тьи так, шчо́м сьи́ лишї́ў тьї́лько ў́ портка́х. Ві́так йак здо́ймало́ з мє́ни порткі́, то ў́жем ў́ та́ким страхў́ буў́, шчо́м ни мї́г вї́тримати, бом си́ гада́ў, шчо́ бу́ди ішче́ здо́йма́ти шкі́ру. Али́ бо́ли лишї́ла (ма́ла сумлы́нїи — зам. тата) мї́не́ Богу дї́йкувати мї́жи ро́сохами на вї́рбі́ нат са́моў́ кру́чоў́. І шче́ ка́пцьї́ лишї́ло ми́ на но́гах.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махровського.

37. Як парубок скакав на страха.

Раз йа вівіу коніну на пашу, а самійим пішоу на вичирницьї. А та коніна прийшла с паші тай приближийи сьї до города, хочи залести ў город. А йа йду з вичирниць тай дїуїу сьї: Моїа коніна, гвидá, маїи на чолї лїсину. Мїшльу собї: Роспўтайу тьї, тай возьму тьї до дóму, бо залїзїш ў город тай нарóбїш шкóди. — Приходжу до тóїї конїни, роспўтаїм, нўто ўзьїу, на шїїу заложїу (собї — зам. тата), а самїм ўзьїу сьї за хрибét конїпи, тай гайд, так йак то на кóнїи. Йа дїуїу сьї, а йа цáпки стоїу на дрўгїм бóцьї. Так йїм сьї потóук, а конїна ни знáїу, дé сьї подыла. Йак мї страх зыбрáв, шїпкум лїшїу, йак йїм зачїу ўтыкáти до дóму! Приходжу, а моїа конїна ў дóма пїд оборóгом, а тотá, шчо йа сьїдáу, то ни знáїу дé сьї подыла і до нїнї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

38. Страх у видї лошака.

Як-смо раз їхали до Стрия і то сї вчїпило наших конїй гей лошкї. Таке цалком подабало на лошкї. Али мнї йно дивно було — де воно сї взяло коло конїй. І все с самїх Лїсетич до Тисарова... Али я як сидїв на фєрї, аж волос ішов в гору, як я то видїв, бо все чогось цавком коло віска. Я бичом навїть гонїв і воно сї такої ни пускало.

Зап. 1903, від Гриня Бавуса, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

39. Страх у видї теляти.

У йїднїм дворї повиходїли вєчїром тильáта с клыткї; а пастухї сьї бойáли, шчобї тильáта ни помэрзлї абó абї ни порозбивáли зввїрї, ходїли ў ночї і шукалї. Йїден йшоу ўпїред, дрўгїй облішїу сьї; і здїбау шáроу годїноу, жи шчось йшло подыбнї до тильáти. І зачїу йїго клїкати: Мальó-мальó-мальó! А тильá йїму сьї покрьїїло так самї, йак би він говорїу свóїїм йазїком. А він пїзнаўши, шчо ни мóжи бўти, абї так тильá вїтповідáло, пїрипустиу йїго і пішоу дáлы. А йак надїйшоу дрўгїй і зобачїу тотó тильá, прибїх прїтьма і злáпау за

пійу. І учуў, шчо тотó тильї булó дўжи зїмни і кїнуло ним дўжи кїшко до зимльї. І доўгий час ни мїх спамньїтати сьї, де він йї. А йак сьї схóциў, то обá поўтыкáли зїї страхї і ўзнáли, жи то ни бўли тильїта, áли вьлы дўхи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

40. *Страж у видї кози.*

Йиден буў Дутка. Пáсли кóзи на лўзы, шче за пáна Мислóўского, старóго, Антóнього Він йїди з двора конем, булó бїльши йак шїльи до-рóги, показало сьї йимў на знак козьїти сьвїцкого, мїжи лысáми. А він злыс с коньї тай ўзьиў ту кóзочку на коньї тай кáжи: Кóзочко мойá, кóзочко! І визé на конї до компáньїї тих козьїт. Нидалéко ўже бўлó дойїздити до обóри козьїчої, а тотá скóчила кóзочка с коньї тай за-чїла плискáти ў долóны і зачїла сьї сьмїйáти: Ха-ха-ха! Кóзочко мойá, кóзочко! — Зачїла шче й кпїти з нéго. Той йак сьї спўдиў, зачїў тыкáти до свóго кумпáньїстого і тотá лишїла сьї козá.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

41. *Страж серною.*

Було в одного господаря висїле — хлопцї танцьовали в вечїр в хатї, а там серна прийшла; і хлопцї зїмáли три рази в руки, а шерсть в руках се лишила, а вона ввестї се ни дала до хати. То певно був дїтко!

Зап. 1903, від Миколи Бачинського з Лївчиць, Жидачївського пов. О. Деревянка.

42. *Страж баранцем.*

Йїхаў йїдин господар з млина чириз лыс так десь коло пїўночи. Йак виїхаў на той мїсток, шо йе там пїд Сьїльцем (беньк.) ў „Залїзний“*) аш чуйи, шось так стало тьашко коньам, шо так стали сопти, шо

*) Залїзна — урочище мїж лїсом на шляху Камїнка-Добротвїр пїд Сїльцем б.; там показують ся рїжнї страхи.

ледво тьагнут. Оглядаѝ цѝ вѝн, а ў заду на возѝ сидѝт бѝлий бараньчик. Вѝн ўже знаў, шо то ѝе, тѝй обѝрнуў сьѝ і далѝй ѝїди, а ѝак вѝйїхаў з лѝса, ўзьаў того бараньчика на руки і давай хрѝстити ѝнго. Али тѝй господар зарас заслап і пїў року лѝжаў, а шо б ни буў ѝнго зачинаў, то ныц бѝ ѝнму ни було.

Зап. від Марини Коваль на Стриганці, Камінецького пов. в липни, 1902, А. Веретельник.

43. Бідний баранець.

Їак тато робѝли, нѝбѝжчик, ў Струсовѝ, таѝ тамѝчки поїхаў чоловік на ѝармарок, на дрўги, чи на трѝти силѝ. А до було ў зимѝ, дужи була завѝруха, таѝ тѝй чоловік дужи сьѝ припѝзніў. Али дрўгий буў з ним, ѝїх двох; ѝїхали з мѝста пѝзно дужи, ныч. Їїдут пѝлим, а пѝт фігурѝ лѝжѝт ѝагнѝтко малѝньке і трѝсѝ сьѝ, бо зимно, с стўдѝни; таѝ заблѝяло. А тѝй чоловік, шчо з ним ѝїди: То, кажи, пѝўно хтось гнаў вѝўцы в мѝста, а тотѝ сьѝ ѝагнѝтко однѝ лишѝло. І кажи: Возьмѝм тотѝ ѝагнѝтко, бо шкѝда, абѝ змѝрзло. — Узьѝли тотѝ ѝагнѝ, завѝли у вирѝту, положили на сани і ѝїдут. Приїхаў гавдѝ до дѝму, ѝагнѝтко ўзьѝў до хати, і поклаў на пѝиц. А тѝй, шчо з ним ѝїхаў, пѝшѝў до дѝму, бо вѝн буў аж на дрўгѝм кѝнци. Типѝр тотѝ ѝагнѝ на пѝицу так сьѝ загрѝло, таѝ такѝ сьѝ зробѝло вѝлѝки, жи поўний пѝиц. І то праўда, праўда! Тогдѝ тотѝ ѝагнѝ кажи: Чоловѝчи, вѝзѝ минѝ, кажи там, вѝткѝс минѝ ўзьѝў, бо ѝак ни вѝтвѝзѝш, то будѝш вѝдѝти, шчо с тобоў сьѝ стѝани. — Тѝй чоловік тогдѝ стаў і дўмайѝ, ѝак тотѝ вѝсти: ныч тѝмна і дужи завѝруха і далѝко, типѝр і тѝго чоловіка нѝма, лиш вѝн сам. Али рад-нѝрад, дѝвит сьѝ, жи то ни жѝрти і запрѝгаѝи кѝнѝ до саниѝ, скигаѝи ѝагнѝ с пѝица, али бо сам ни мѝжи, кѝлько ѝ жѝнка помагаѝи, бо ѝагнѝ вѝлѝки ўже, поўний пѝиц. С тѝашкѝў нўждѝў вѝдѝвгали ѝнго на сани, вѝвѝ ѝнго, али жи кѝнѝ так тѝашко ѝдут, шчо аш цѝлѝком мѝкрѝ. Привѝс там на тотѝ мѝсци, скотѝў ѝе саниѝ і лишѝѝи; а вѝно тогдѝ ў сьѝмѝх, зачѝло сьѝ сьѝмѝѝати і кажи: Їакбѝс буў минѝ ту ни вѝвѝс, тѝбѝ ти ўже дрўгий рас пѝўни ѝагнѝтѝи ни браў с того мѝсцьѝ. Шче ѝнму сьѝ ѝ покрѝвило, кажи: Бѝдний баранець, бѝдний, а то змѝрс! — А тѝй вѝ страхѝм до дѝму лѝдво приїхаў.

Зап. в вересни, 1895 р., в Пужниках, Бучацького пов. від мамѝ.

Паралѝлѝ: Жѝте і Слово. Т. II. Ст. 354. Чорт-баранчик.

44. Як віця не дала ймити ся.

В Устю на зборах був я і запізнав си там. Йду — на вулиці стоїт віця. Пішов я, чоловіка збудив і сказав ему, аби той чоловік пішов віцю ймити, аби і пси де ни занудили. Той устав, сáму дівку вірідив, аби дівка йшла ловити, а сам став на порозі, на дверих. Дівка вішла і ми ловили в дівков обоє і ни могли ймити. То бавило пів години. Віця побігла, утикла — пішла травами, толоков.

Зап. 1902, від Дутчака Николи у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

45. Страж віцєю.

Я ночувавм з биками так під лісом і накладавем вогень. Таксм зачив пичи бульбу — лізи таке як віця, і прийшло — я тогди взяв такий коштур тай в него кєнув. І пішло... як я кєнув... Як пішло лісом, як зачило лісом ломити — моцний Боже... том се лєдві віховали, то копицю лєдві до гори ногами ни пиривирнуло.

Зап. 1903, від Семка Лєсїва в Ієптитч, Жидачівського пов. О. Деревянка.

46. Страж у виді ягняти.

Йнден чоловік с сїном йїхали в Бучічи. Була то пїзна порá ў ночі. Прийїхали кóло границї залїсєцкóй і бáрискóй, надбїг баранец, йагнї, і зачїў мóчно блéяти так, йак би сьи просїў ў тих льудїй, аби го с соббóў ўзьїли. Кáжи тáто до сїна: Стáнь-но, бо йа-кєсь йагнїй згубїло сьи від овєц дєсь. Трєба го ўзьїти до силá. — Стрїмаў син кóньї, злїз в вóза і йагнїтко злáпаў на рúки і висадїў на вїз до тáта. Тáто йагнїй тримáйи і глáдит го кóло сéби, а син кóньї жинé і так тьáшко кóньї тьáгнут, йак би кóло пїитнáцьїт цитнарїў вагї. Прийїхали кóло границї пужнєцкóй — ту на лїсничїўцї — а кóньї так пїпрїли тьáшко, жи аш шумá на кóньох стала. І стáли кóньї, ни хотьáт дáлї тьгнўти. Йагнїтко з вóза скóчило, пиримїнїло сьи ў постать чоловіка, сплєскáло ў долóньї і засьмїяло сьи гóлосно і поўторїло тоты словá, шчо старїй до нєго промóўльїў: Тпру-тунцьу, тпру-тунцьу, бїдни йагнїтко. Ха ха-ха! І лїшé вїтир за ним повїяў, побїгло назáд, áли ўже ў пóстати чоловіка там, звїтки йїхало. А кóньї

рвали до силá до дóму так, шчо трóдно йїх бóло ў руках ўтрїмати; а тáто с сїном зїстрáшили сьї мóцно, шчо над йагнїтьом змїлосердїли сьї, а то ў пóстатї йагнїтька бїдоў йаковсь худбóу сї помúчили і самї сьї пострáшили.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

47. Дивна череда овець.

Йак тáто шче булі хлóпцем, тай йїадили на нїч с кїньми на бá-рискї сїножїта, бо то даўно ни так бóло, йак тепér. Бóли там пуж-нецькї, бáрискї... багáто йїх ночувáло. Мáли сокїру с собóу, рубáли па-тикї, робїли вогонь, позганьїли кóньї до кúпи і спáли. Надьїйшлó овець зо двана́ццїть. Йїдén з них ўстаў, тотї вїўцї привирнóу аж до вогнью, áли вони кáжут: Шчо тим вїўцьом зробїти, абї онї разóm з нáми бóли до рáньи, абї ни пішли від нас? — Одén кáжи: Ў мени йи новї обрутїнкї; злáпаймо йїднóу і дрóгу і припнїм. — Тай зробїли так; вїтьили паль, полапáли на обрутїнкї і припїли, а рéшта ўже стойáла коло тих. І польгáли спáти. Ўстають рáно, áньї обрутїнок, áньї кóликї, áньї йїднóї вїўцї... Той, шчо йїгó кóньї, ни маў на шчо полапáти, бо обрутїнкї вїўцї ўвїли. Він половїў кóньї ў рúки і так до дóму при-провáдиў, пáткayчи:

Вїўцї мої, то чóрнї, то бїлї,
Дéсти мої обрутїнкї дьїли?

Зап. в вересни, 1895 р в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

48. Ягня заводить парубка в озеро.

Рáзу йїднóго йшоў йа з вичирнїць. Прихóджу до дóму, дїўїу сьї, вїбїгло йїднó йагнї с шóпи і блéйї і ўганьїйї. Мїшлòу йа собї: Тра злáпáти і кїнути до шóпи. Йа за ним, ни мож злáпáти. Десь булá дьїрá і ўтїкло вонó на горóд і ўганьїйї по горóдї і блéйї. Йа роз-дьїгнóу сьї і мїшлòу: Мúшу ты злáпáти, бó ты шчось звязьєсть і будé шкóда. Ўганьїйю, ни мож злáпáти. Аш ту вонó з горóда побїгло ў такїй льє, а йа за ним. Йак йим зачїў ўганьїти, ўганьїу йим цьїлú нїч і ни злáпáў йим йагнїти. Так йим сї очї подér і так йим сьї змúчїў і ўпаў йим ў йакúсь йáму. Рáно дїўїу сьї, а йа ў óзирї ў такїм гльн-бóкїм і ў такїм болóтї і áньї йак вїльєсти, áньї когó заклїкати, абї

мнѣн хто викигнуў. Йакось ѣа вѣльіз, прихѳджу до дѳму, залѣдво, шчо жийў на сьвѣты. І ўже вѣт тѳго чѣсу нѣгди бим нѣчѳго ни ланаў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від К. Шиш-
блукевича.

49. *Страх у видї свинї.*

Йидного часу буў ѣа ў силї Корбци ў господари, робїу ѣим робѳту кушнѣрску. Дѣйало то сѣи ў половинї черѳца, коли господарїу дѳма ни бѳло, бо булї ў полї. Буў ѣим ѣак римѣнїк і надѣрца ѣїх ўсього господарства сам ў дѳма. А то бѳло ў субѳту по полѳднѳу. Кїнчїу ѣим робѳту і ни маў ѣим шчо закурїти; прикро ми бѳло, али тирпїу ѣим до вѣчера, бо хотѣу ѣим робѳту скїнчїти. У дїуїятї годїни ў вѣчир прїѣавїли сѣи господарї до дѳму, а ѣа укїнчїу робѳту і удаў ѣим сѣи на мїстѳчко на траѳїку за тѳутьцѳм. І забавнїу ѣим сѣи там з знаѣмими льудѣи до кївнѣца дисѣйтої годїни. По дисѣйгї годїни вѣтхѳджу на мїсце, дем цалїй день робїу. Прихѳджу кѳло цѣркѳви, прихрїстїу ѣим сѣи і пїшѳу ѣим далї. Вѣсши цѣркѳви ѣи хрест на памїятку паньщїни; прїйшѳу ѣа кѳло тѳго хрѣста, здѳймїу капильѳх, прихрїстїу сѣи і зачїу пацѣр говорїти. Зробїу ѣим кѳло сто крѳкїу вѣсши, учинїу ѣим сѣи кѳло цвинтару, шчо тѣгнї сѣи сто пїндїсѣть крѳкїу пѳпри дѳрѳгу. І нараз ўчуў ѣим наглий пѳбїг і тупїт такий, шчо видавало, ѣак би стома ногами нараз цѳпало. — То круто бѳло, круто. — Нагадаў ѣа собї, шчо то мѳжи бѳти бїдѳ, а прїповїдаїут льѳди, шчо сѣи обгльїдѳти ни мѳжна. І ѣа ни обгльїдаў сѣи, бо ми сѣи ўсѳо далѳ чути пѳзадѣ мѣни. Зблїжїу ѣа сѣи прѳсто капльїцї, шчо стоїт у половинї цвинтару кѳло дѳрѳги, а тѳй тупїт і бїдѳ прїшльѳсувала аш до льївого бѳку кѳло мѣни. А ѣа вїдвернїу гѳлову на правїй бїк, бѳм ни хотѣу вїдѣти тѳїй бїдѳ. Думаў ѣим собї: Скїнчїт сѣи цвинтар, таї бїдѳ сѣи лїшит кѳло нѣго, а ѣа пїдѳ собї далї. Ни хтѣла сѣи бїдѳ лїшїти. Шче два крѳки бѳло, аби скїнчїу сѣи цвинтар, а бїдѳ стѳла на поперѣк дѳрѳги наўцѣрїд мѣни. Далїм ўже їти ни мїг, мѳсьїу ѣим стѳти на мїсци. Зї страху мнѣн пїт обїльїїу і мѳсьїу ѣим бїдѳ змїрити очїма, мѳсьїу ѣим сѣи дивїти на ньѳ. Була бїдѳ дѳўгѳсти бїльши ѣак пїўгора льїктѳа, а бїльши ѣак лѳкотѳ висѳкѳсти, чѳрна ѣак вѳгѳль на подѳбу свинї вилїкѳї, али жи нѣг і гѳловї мѳло мѳжна бѳло розрїжнїти, така ѣак бѳўван. Постѳїаў ѣим кѳло пїитѳ мїнѳг і бїдѳ стоїт. Замїслїу ѣим обїїтї бїдѳ; звернїу ѣим на правѳ, зробїу ѣим зѳ два крѳки, а бїдѳ сѣи таїжї поступїла і вїдала зноў так зї сто стѳкїу нараз. Стаў ѣа тогдї

і їміў йим молатоў багáто і говоріў йим молатві, áти лишé ў дўсы, бо пýском на гóлос ни мож бýло. Нарéштý молатві кінчу, а бідá сто-йт (слухае — прим. мам). Аж мині сы наўпрікрило сто́йáти і ўвдих-нуў йим до Бóга і помислиў йим си ў дўсы: Ў імени присьватої Трoй-ци Господи Бóжи допоможи мині с тоў бідоў сы розўйизати. — То ни жéрти бýли, нýи. — Йак вона минé страшии до сéго чýсу — так мисльбу — най би йа йїи настрашиў. Маў йим мéтер йидностáйний ў руцы, йасиновий, цаль грýбий, пїўгора ширóкий; зробиў йим ў правий бик óбрут по уланьски і мóцном биду бýкнуў тим мéтром на відльте йак ў бубни. І ў тым жомéнтý вїхир сы звїаў сїльний, шчо мáло дé-риво на цвитару і грушкї ў горóды перет цвинтарóm не поломáли сы. Віджу, жи бідї нимá, зникла, áти поступити сы бóйу, бо так вїтир сїльний, шчо ми сы эдавáло, шчо би минé попи́с. Пошуміло кїлька мї-нут і той шум справіў сы пóза цвинтар, а йа пішоў собі звітти. Зро-биў йим з дэсэть крóкїў і на рїўны дорóвї лыву нóгу ў правий бик потьплó шчось, а праву ў лывий і так йим склáдно сыў, йак той тэм-ний, шчо на лыру граїи, так йим сы зложиў. Хтыў йим сы спэрти на своіў мїру і стáти, áли нагли дїўйу сы, шчо мїри нимá, лише кїлька ў руцы. Спэр йим сы на рúку, ўстаў йим і пішоў йим до дóму і ўже минé бїльши нýц ни чпáло. На дрýгий день постановіў йим собі знайтї рещту мїри своїї. Прихóджу на тотó мїсце, знайшоў йим часьть бїльшу, йак ў рука́х ми сы лишїла, а трéгойї части мїри і до нїньшного дньи ни бачиў йим. А цáлий тиждинь маў йим знаки на долóни від назурїў, шчо позатискали сы ми ў долóньу, йак йим стиснуў рúку. Оповіў йа га-дїни своїї, ў котрoйим робїў, шчо минé така бідá спїткала і а тым мїс-ци, а вона мині оповїдаїи, шчо нибóшчик Антóсь, муж йїї, однóго рáзу йшоў до дóму пізно ў ночї с силá і на тым мїсци учпїла сы го бідá ў пóстатї чоловїка і товаришуваў з ним, пиривїў го пóпри йигó хáту ровáми і він ни мїг пізнáти нýи тóго мїсьцьи, нýи обїсьцьї сво́го йак йшоў пóпри нéго і запровадиў го ў лыс, Вáдову. Буў там лыснїчий ў тым лысы. Наколі кúри занїяли, товáриш шчез, а муж йїї, Антóсь лéдво до схїт сóньца до дóму сы дїстаў. — За цýлу нýч зайшоў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Рововського.

50. *Страж льохою.*

Йа йшоў в вичирнїц. Йду чїриз горóди наўпраўци, і ўзыў йим кїў на плечі. Дїўйу сы, йде льóха наўпиред мéни: рóхкайи. Али йа буў під охóтоў, зньяў кїў і тутў льóху колóm. Льóха рóх-рòх — і ў

бѣйни залѣтыла, мѣло бѣйни ни вѣломала. І йѣ сѣи спудѣу, шѣпка ми ў горѣ, мѣло ни спѣла.

Зап. в липпи, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Івана Васлика.

51. *Льоха з памѣтами.*

Як шов Ясько Глуховского до мѣста і тогди видѣв льоху с пацѣтами. То дужи пѣвно, над рѣков. — І пирикинула сѣ (в) кобіту. І вийшла тотѣ кобіта враз з ним аш на мѣсто. І тогди як шла враз з ним (за пацѣта — вже ни знаю, де сѣ подѣли) тѣй на мосьцѣ тогди єму повѣла: — „Ну, бувай здоров!“... І казала: Якис ходив до тої дѣвчини, так будиш ходив, такі сѣ с тов дѣвчинов вожениш. — Ну, тѣй вже сѣ в тѣм ровѣйшли.

Зап. 1903, від Орини Андрущишин в Іванівцях, Жидачѣвського пов. О. Деревянка.

52. *Свиня зачѣнає товариство.*

Перед сѣвитами рѣдвиними я колѣдував тай систра була в мѣни тай просила мѣне: Відвиди мѣне до дому! — А я взѣв тай пішов з нев, тай пішлим у суткѣ з нев. Та я взѣв с собов зѣтя свого, бо й я си бояв. Али я йду — ідимо троє нас, то мѣни тут у стигно торкнуўо си, а я си тегну. Алиш наслухаю — то знов торкнуло; а я ланнув руков та ймив сѣи свиню, али си вѣрвала. Тай потоому я пішов — систру віддѣв єднако, а він вирнув си. То вже нічо мѣни зачѣпало.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка в Русовѣ, Снятинського пов. О. Деревянка.

53. *Страж — заяць.*

Я був за вартѣвника в дворѣ, али дивю си, а то шос гримнуло рас, а вѣтак і другий рас; а я кажу: „Докі ти будеш мѣне пуджѣти?“ А то відѣйшло та в долонѣ та все лус-лус тѣй зачѣло си смѣяти. Тогди знов як взѣв камѣнь, як луснув, аш я си спудив. А то такі коло мѣни ни далеко бѣло. А прийшов я, дивлю си там, шос гримає коло кошниці. А так як я приходжу туда на то мѣсци, де то гримало — а то нима

нічо. Я лишень відійшов, а то знов бире — розбиває кошницю — корудеу пускає. Али я приходжу на то місци знов — агі, нима нічо. Що то такого? Али я взев, та йду; я йду вже віти, а то си зробив заяц, ніби то в полю, таке вухами стриже коло мени і тими лапками так як та мала дитина грає ти руками — так той заяц. Я ему кажу: „Шо ти є ти, мой, за єден, шо ти си мине ни боїш, али ти биреш та мине пуджеш? А чо ти биреш — тогди тікаєш, як я прийду туду?“ А то ніц мині, нічо ни кавало ані рас. Так я си є того спудив, аш мині капилюх підійшило до гори, так мині стало дужи лечно.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

54. Страх у виді пса.

Одно́го ра́зу робіу́ йа жинва́ ў Новосы́ўцы за Підга́йцьами. Прийшо́у йа ў ниды́льу до до́му до сво́го сила́, до Пу́жник, подиві́ти сьи, шчо сьи ў до́ма роби́т. Ў пониды́лок вирта́у йа наза́д до Новосы́ўки, а товара́шило зо мнйо́у три коби́ты і одна́ дьўчи́на, котрі так са́мо роби́ли жинва́ ў Новосы́ўцы. Вийшли ми є Пу́жник цы́лком є полудньи і на половиньи доро́ги на́м сьи цы́лком занивидны́ло. Десь коло дисьа́тої годі́ни бу́ли ми ў Голго́чах пі́рит Підга́йцьами; наколі́смо пирхо́дили по́при млин і йа йшо́у ў пиред з дьўчи́ноу, на́рас скричи́ли ўсьи три жінки́ з за́ду і кіну́ли сьи на ме́ни. Йа змішаний тим кри́ком, пирта́йу сьи, чо́го крича́т. А вони́ пока́зуют руко́у на грэ́бљу і ка́жут мині́, шчо сто́їт пєс вилі́кий, шчо віскочи́у в води́. Йа сьи дивіу́ доўгий час ў то місци, де вони́ пока́зували, а́лим пєса жа́дного ни виды́у. І зачина́йу сьи в них сьмія́ти і ка́жу так на жарт: Виплинь біда́ в води́, лы́пши з бідо́у, йак без біді́. На́раз увіды́у йим, йак віскочи́у в води́ той са́мий пєс, котро́го пі́рит хвиліу́ виды́ли тих три жінки. На́страши́у сьи і йа то́го чудови́шча і пу́стилісмо сьи йти да́льи, а той пєс за на́ми та́кжи. Наколі́ йа́ сьи обгля́ну, то він ста́ни, а йак йа́ сьи ни дйў́љу, то він йде за на́ми. Так йшо́у доўгий час. А йа мішлю́ собі́: Да́м йиму́ кілька пали́ць і пирикона́йу сьи, шчо́ то йист. Али потім йа собі́ припі́нуу́, жи йак то пєс праўди́вий, то бу́де йісти хлы́б, шчо йа йиму́ дам. Ўзьи́у йа, ўлу́пиу́ кавало́к хлы́ба і хты́у йим йиму́ кінути́; наколі́м сьи обирну́у є хлы́бом до не́го, він скочи́у за фо́су і зачы́у сьи в нас сьмія́ти. І кажи́ так: Коби́ ти бу́у мині́ дау́ ўпирет пали́ццу́, то бис бу́у сьи до́бри пирикона́у, а́ли до́брогос сьи домисли́у! І лиші́у сьи на тым місци.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гілярка.

55. Студений страх.

Дедиви показав си пес червоний. Вони его били палицям тай ті-кали, а він за ними біх. Легли спати, а він лех верз них — такий студений, аж вони знимогли черис то. А вітак на полудни показав їм си пан в блищичеми гудзиками... Аж знимогли черис то.

Зап. 1903, від Параски Легкун, у Видинові, Снятинського пов. О. Дервянка.

56. Як страх ріс.

Та як шли всі трое, та ішли до ліски і вздріли там пса. Тогди той син его вазєв, тай виломав кія і тріснув по лісьці, а той пес зачав рости в гору. І як воши всі трое, як до того пса прийшли, і дуже се були полекли. І ни знати, де се подів той пес.

Зап. 1903, від Орини Андрущишин, у Іванівцях, Жидачівського пов. О. Дервянка.

57. Страх у виді хортів.

Їа буў на Дуброві. Тато казали, шчо війдут до мєни йачмінь ўйизати, ў жнивѧ. Ўзьвў йа кавалок хлыба в дѧму, казали, шчо вінисут минѧ обѧд тато — нима. Наўйизаў йа дванацѧть полўкіпкѧ йачмєнью, спонѧ-м поносиў, шѧсьть полўкіпкѧ зложѧў йим ў кѧпи, ѧли ўже пѧзна порѧ, мѧжи ўже була одинѧцѧта годѧна, набраў на вѧз йачмєнью, йѧду до дѧму — сьнѧданок йим дѧстаў, обѧду ни маў, вичѧра пѧзна. — Прийѧхаў йа до дѧму, показали сѧи хортѧ нѧрид волѧми, а волѧ: Фу-фу! Йа такий нѧдѧбрий. Ўзьвў йим притѧку в вѧза, йак зачѧйўим бѧги йак зачѧло йѧйкотѧти ўсьильѧкими голосѧми! Даў йа волѧм йѧсти, мѧсьльу Ужем побѧў. Пополўднуваў йа, ўже рѧзом повичѧрѧў, подѧйкуваў Бѧгу, пирихристиў йим сѧи, зговорѧў молитвѧ, лѧих спѧти. Устаў дѧсьвѧта — нимѧ нѧчѧго. І ўжем ни видѧў бѧльши нѧчѧго.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

58. Як пес перейшов парубка.

Ходив я до дѧвчини на той бѧк за воду і там приспѧзнив си мало. Вітти виртаю си назат і перейшов мине пес і я сѧав право него... право

того пса. Засьвітив оден сірник, засьвітив другий, третій і дало мині лек грохи. Пішов я до другого товариша до свого, кажу му: „Ци ти ни спускав пса свого, шо він там по яру ходит?“ — Кажи: Не! мій пес присилиний!“ І скінчило си...

Зап. 1903, від Дутчака Николи, в Тулові, Спятинського пов. О. Деревянка.

59. *Страх котом.*

Один чоловік ходив до міста. Потім він шов чирис корчі і вздрів kota, шо пириминив се злий дух. Він того kota зачев бити, кіт слідом ішов за ним до міста. Він ни міг обігнати си злого духа. А потім відгнав, али се напудив і вмер.

Зап. 1903, від Онуфрія Льонця, в Видинові, Святинського пов. О. Деревянка.

60. *Кіт на черешні.*

У йиднім силі служіу ў дворі йиден парубок. А йшоў до дому зза дньї бис цвинтар і обгльїнуў на чирешни дорідливі йагоди, погадаўши собі: Йак йа буду йшоў ў ночі, йа йїх си нарвў! — бо то бўли чирешні запродані, то за дньи пільнували. Йак повиртаў коло омїночи, місяць сьвітїў, дужи йасна нїч була. Він вїльїз на чирешню, нарваў досить долиноў, а потому підлїз ў вєрх, шчоби му сьи там вїтче було від місяцьи. Чіпайи сьи за гільу обомá руками, а кіт собі обомá лабами. І він сьи дужи вїстрашиў, бо шче тако́го вилїкого і сильного котá ни вїдыў. Йак ўзьиў тьїкати ш чирешні, то аж гільї шуміло. А йак прїйшоў до дому, то с того страху хорувáў доўгий час.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гришишиного.

61. *Котя.*

Али йду я одного разу, так в чечир, так ни дужи пізно, ни дужи зарано, али коте, як си зело... тей я ва тим коте́м бїх і ни мїхїм го ймити. А вїтак я хотїв то коте́ зловити, а то коте́ пішло дес від мени — щезло. Али я йду далі — а то с того відай котє́та зробив си

пес. Я єго взев тей лиш хотів так вдарити, а він минї ніц ни казав, али другий... Али він кажи: „То лиши, чоловіче, лиши, бо ти ни знаєш як тото...”

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського в Стецеві, Снятинського пов. О. Дервянка.

62. *Страх у виді індика.*

То минї повідав оден: — Їхав-єм з ярмарку. Приїжджаю коло коршми, али-м їхав з ярмарку саньми, ізза коршми виходит щось подібного до малого чоловіка і стало побіч зі мною поза рів носувати сї. Приїжджаю вже в половині дороги, приглядаю сї блишши тому чоловікови, а то подібни до індика. Ні, так: ноги подібні до індика. Він нагнав скорши кіньми і то щевло.

Зап. 1903, від Михайла Татчина, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Дервянка.

63. *Страх — індик.*

Ішов-сми с толоки — тут гезде коло сєї хати, тай став-сми коло плота. Дивлю сн, а то мигає, все біжит віт плота, віт суток, таке як гіндик; і то ни витко того, лишень так як мигає. І потому все бігав. Я пішов блишши, а то, лише но відбіжит трохи від мени... Тей стояв і дивив сн, а чупир як здув сн до гори, а я втік до дому.

Зап. 1903, від Івана Волощука, у Тулові, Снятинського пов. О. Дервянка.

64. *Страх гускою.*

Мій чоловік ловив рибу — півно. Чює — а тото шос хавкає так попїт береги. Він йде, йде — дивит сн, а то гуска. Він гадав курат, шо то хтос застрілив гуску, та я йму. Та поставив лукатку, тай приходит ловити руками. Він пришов — ловит руками, а то — нима гуски, тільки такий будек гарний. А там акурат Максимихи утопила сн дівка.

Зап. 1903 від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Дервянка,

65. *Страж кукутом.*

Ішли в вечир парупки с коршми, а то було місяшно. Дивют си, піт пирилазом когут з'єзаний, а то було при дорозі цісарській. А того дне був ярмарок і вони гадали, шо хтос ішов на ярмарок і хтос там загубив.

— Мой, зара до Шльоми... буди в око!

Здоймают когута, бире під паху тай до Шльоми. Шо крок посту-плют, шо два — когут росте як ни самовитий, к' їк на дрісох. Зробив си к' їк подушка, потому як дві, а їм чупир в гору як піди,.. Кешлюхи адиймав, а вони когута фўрили той як піди дес туди як яр, як зібе крильми, як политит... такого лоскоту наробив, такого тирла, шо най-більші дерива си вігинали від вітру. Та тільки ми вже тих когутів здоймали у вечір.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

66. *Страж у виді курки.*

Ту ў йиднїм силї бўло двойи людїи і вони йак сьи пожинїли, не могли сьи вїкולי нїчого доробїти. Десь си кўпїи йакє пацьи — воно здохни, то йакєсь тильї — то сáмош так. 'Али бо ўже вони мáли й дитїну — нїдїи і так аж ўмре; ба йиднá, й дрўга... досить, жи нїц ни мójут сьи доробїтн. 'Али дїўїут сьи, ў стáйни ў них ўсе йакась чорна кўрка сидїт ў бáнтах. І так вони хотьїт йїи нараз влáпати, áли вона шчэзни, ни мójут йї найтї. А він буў ткачэм і робїў за варстáтом, маў ўсїльáкі ко́ло сéби кавáлки. І йак тотá кўрочка с стáйни десь шчэзла, ўже ни бўла там, тогдї перенéсло сьи тотó до хати на стрїх: гўркайи, стукайи, áли вони ни знаїут нїчó, шчо то. По стрїху нїби вїско́м йїди, нїби дрóвá кидáйи... с стрїху йак кїни чим, то аш сьи хáта трїсé, а вїйдут дивїти сьи, нимá нїчó. Зачїли вони казáти ксьбндзови і лўдьам, шчо ў них йи йакась бїдá. Ксьбндз зачїў йїм казáти, шчо бїдї нима нїгдé. 'Али так доўго ни давáло йїм спокóйу. А вони мáли такú дрўгу стáнцїйку, ванькїр і ўже так сьи до них ўвїло, жи вони лишé ў тьїм ванькїрї сидїли, а ў вилїкї хатї ни давáло йїм сидїти, бо кїлька вéчир настáў, то шчо бўло за варстáтом, кидáло ў них. А йак ўже ни стáло нїчого, то дёрло вéмльу в грўпки, там де пїднїшки йи. 'Али рас прїйшоў дїд до них. Вони йїмú зачїли казати, шчо ў нас йи бїдá, ми ни мójим сидїти. А він

кажі: Шчо за біда? Йа їй віжину, йа сьї біди ни ббйу. Йа буду ў вас пучувати. — Казаў собі постиліти на припчку піт кóмином. Вони кажут: Шкода заходу, бо ти там спати ни будиш! — Лише настаў вечир і зачїло дещо кидати з за варстата. Дьїд лижиў і дивїў сьї, а нарештї йак ўзьїло вашку від варстата, йак кїнуло ў кóмин, то прилётїло аж на друтий бїк на пїиц чирис кóмин. А дьїд зї страхї ўтык ў ночї аж до дрўгого газдї. Ра̀но вони йїмў кажут, чомў він ни вигнаў, а він кажи: Йа добри, шчо сам ўтык; йа ўже ў не йиднїм мїсци буў, а̀ли шчем тако́го ни здїбаў. — І вони мўсьїли с хати ўступїти сьї та побудувати си хату ў йїншїм мїсци. Тогдї ўже мали худобу і шчось двбїи дьїтїй.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

67. *Страх у видї квочки.*

Йак йа буў ў дїйїдїсїїтїм рбцї ў свбїї цьбткї у слўжбї — а цьбтка моїа була ўдова — і нас ни було тїлькó двбїи ў хатї, вїльє йа на пїиц і спїу. Ту на̀рас слўхайу — пбза хату йде квбчка с цьїпїїтами. Йак то звїкльї квбчки кво, кво — а цьїпїїта за неў цьїпїїаут. Кажу йа до цьбткї: Цьбтко, чи ви загна̀ли кўрку сь цьїпїїтами? — А вона сьї вїтзїваїи: Загна̀ла, загна̀ла. Спи, ни вїтзїваї сьї! — 'Али мїне дўжи нїпокойїло, мїшльу собї: Подїўїу йа сьї ў вїкнó. Зльїзїи с пїїца, дїўїу сьї ў вїкнó, ньїц ни вїтко, тїлькó худоба лїжїт на оббрі і стоїт мїжи неў пастушóк у вїрєтї з батогóm. І ў тьїм отвїраїи ворбга і зачїнаїи виганїти худобу. І жїне на вўлицьу. Йа кричў: Цьбтко, а дивїт сьї, йакїсь сотбнїк пїгнаў худобу. — А вона кажи: Та де? — А йа кажу: Та десь тудá на вўлицьу. — Най, най, най жїне, він прижїне. — І пїгнаў прбсто до потьїчка до водї. Завїрїў до водї так, нїби би йакїй чоловік той, шчо напуваїи. Потбму вигнаў і прїгнаў на мїсци, худоба ў свбїї мїсци польїгала, а той пастўх поцьїпаў зноў пбза хату. У̀жем бїльши ни вїдїў го.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

68. *Як страх перемїнював ся.*

Пїшбў йа раз на вичирвїцї, посїдїў йа там десь так до дїсїїтої годїни. А то було ў зимї. Дўжи буў морбз і мїсьїць свбїтїў. Вїї-

шоу йа с хати і биріу, йду дорóгоу чірис силó. А йиден газдá вийшоу такжи с хати віт сво́го тáта, здібалисмо сьи на дорóзы, йдем рáзом. Йдем собі, так вогóрим, так во, за біди. Нарáз дівим сьи, сидіт котьїтко чорненьки, такé худé і зупкі зашкірило, такі білы йак ріпа. — Кáжи він до мéни: То йакéсь бідни котьїтко, ни мáйи газді, та такé худé. — А йа маў прут, тай йим так швáгнуў. А вонó сьи ни рушійи. Йа кáжу: Вонó замéрало. — Тай ўзьвў, тай кóпнуў ногóу так, нѣби ў кáмiнь. 'Анѣ рúшило сьи. — Він кáжи до мéни: Най, ни рушій, хто знáйи, шчó то йи. — І минўлисмо і пішли. Пішлисмо так зо двáцять крóкiў, пирихóдит нас пeс такiй, йак лоши, кудлатий, шчó воўна сьи тьїгни, аш по зимлі. А він кáжи: А видиш, дé ўже тотó котьї? Ни йдым сьудá, пидém пóза горóди, тай минém бiдú. Най вонó собі ўже хóдит, бо то йигó чис. — Пішлисмо, áли дужи сьнигi бúли, булó злe йти. Вийшлисмо на йиднó обiсцьи на дорóгу. Акурáтнѣ трафілисмо зноў на бiдú. Ужe грáйи на цимбáли. Кáжи: А видиш? Минўлисмо там, то він ўже пирибiг і грáйи нам добрáноц. — Йдем дáлы, а йигóсмо там лишiли. Зробiлисмо в дeсьить крóкiў зноў, лижiт хортiцьи чiрив дорóгу такá, шчó йáкби змiриў, тó би булó с пiять мeтpиў. А він кáжи: О, ўжe аш ту ни пирeйдeм. — А йа кáжу: Та чумú? — Бо, кáжи, нас ни пúстит. — Е, йа кáжу до нeго, йак дам во два бúки, то живo пúстит. — Він кáжи до мéни: А ти ни видиш, жи вонó чим раз дóўши сьи рóбит? Ходым пóза горóди, тай минém. — Тай ми зноў пішли пóза горóди. Та мáло, шчó ни до днѣ-смо так ходiли то пóза горóди, то силóm, лeдво-смо сьи опамнѣтали, шчó ми рóбим.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Мах-новського.

69. *Метаморфози страха.*

Тимкó Гарасiмiў йшоу пiзно до худóби на Дубрóву, йак звiкли пáрубок. Бiжút вiўцьи чiрис роздорóжи і пiтсáкуйут, брикáйут, йак звiкли вiўцьи. Він йакурáт собі подúмáў, жи то вiўцьи булi низáгнанѣ, пішли вiбóриком, трахтóm, до горi толокóу вишши косьцьóбла. 'Али дiвiт сьи, с тих овeц зробiло сьи два хортi бiлих; ўжe він сьи папúдáў, вiдвiт, шчó то ни вiўцьi. Зробиў сьи вiтáк с тих хортѣу хлоп, зачiў йигó пирихóдити і ни давáў. му спокóйу пiў мiльи дорóги, дóки когút ни запiйáў. Йак когút запiйáў, ўсьо шчeвлó.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

70. *Страх на Ший.*

Булі парупкі на вичирніцях і там собі принесли горіўки, напивали сьв. Йиден буў відважний такий, шчо сьв й самого Льуципира ни бойаў, а ўсе в нім граў, бо сьв ўсе с чїста здібаву. 'Али то́го вѣчирѣ иде він дорóгоу, а тотá дорóга називáйи сьв Шийа. Спускайи він сьв на долину і здібаву котá, таї то́го котá бух! бúком. І той кит ўтык. Приходит до водї, а прóсто йнó горóда булá клáтка. Поступáйи він на клáтку, а на клáтцї вноў кит. Він вноў бúком і той кит ўтык. Нидалéко дрúгого бѣрига стоїт на клáтцї пóдушка. А він тúйу пóдушку бúком і десь тотá пóдушка подыла сьв. А він такий страх дыстаў, шчо аж ни мóжи йти. Приходит він до свóйїх ворїт, а ў ворóтѣх стоїт такий слуп вилчѣзний, шчо вирхá ни вїтко. Він тудá, а слуп наўпирїд нѣго і так го ни пускало в годїну. 'Али жи він буў мóцний хлоп і маў тїлько сїли, шчо сьв дыстаў до вїкнá і зачїў кричїти: Тáту, ўтворїт! — Ныхтó сьв ни вїтзвáйи. — Мáмо, ўтворїт. — Такжи сьв ныхтó ни вїтзвáйи. — А йнму сьв так здавало, шчо він гóлосно кричїт, а він тїлько гúбу розьдзвáльийи, а гóлосу ныхтó ни чуїи в нѣго. І так кричїў до рáньи, шчо аж захрїп. Рáно вихóдьи, а він пїт загáтоу стоїт. Тáто сьв вїтзвáйи: О, мáйиш сїна волоцúгу, по нóчех сьв волóчит, ўпїў сьв таї пїт хáтоу спит. Ўже жу горіўка ни дáла до хáти прїйтї. — А він сьв ни вїтзвáў, бо ни мїг і до трѣтого днѣв Бóгу дúшу даў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

71. *Як страх женихав ся до дѣвичини.*

Ігнац Ром буў гумѣнным і замóк с парупком моїу дыўку ў студóлы сьвю ўйизати. А она сьв бойала, жибї йї ни арадиў. І кїнуў сьв до нѣї буў. На той час відмóк гумѣнный студóбу, ўтворїў і ныц сьв злóго ни стáло. І йшла вона пїзнїшшїми часáми від вїплату і шчѣз би влий дух поїавїў сьв, йнó пóтрать, то́го парупка. Ішóу до дóму, ныби ўраз в неў і даваў йї платїнку. — Вона кáжи: Ни знаўу жáдної платїнки, тїлько знаўу Мáтку Бóжу, кáжи, і Сúса Хрїстá — ўнá ўадрїла, жи эле — і ныц, кáжи, злóго ни знаўу. — Він тогдї лáпнуў в нѣї вубáми платїну і кáжи: Вїднш, йак йа вубáми ўзвїў тутú платїну, так тибѣ лúди возьмúт ў вуби. І кáжи: Твоїї сьлбїдї собї бирú, а свóїї тобї дáйу. — І йшла вона, ровгóвором ўсьлвáким зачїў до нѣї балá-

кати і дівит сьї, йиму с пїска йде так гі пóломїнь; тай кáжи: Ходї на машїну молотити! — ў ночї. — Кáжи: Типér йа ни йду ў ночї на машїцу молотити; Пац Бїг даў на тотó ныч, шчобї сьї Бóгу помолити і ў бóжий чис спочїгн, а йа тибé ни знайу і жáдної компáньїї с тобóў ни ма́у. — Прийшла до дóму і с тóго страху то слабувала шість мїсьїцьї. Чїсто йї голова була облывала.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

72. Як дівка здибала ся зі страхом.

Ту нидалéко ў Зальїсьу — тó сьї дьївало шче за пáньшчини, ни так то б́уло йак типér — і ў однóго гáздї — буў добрий госпóдар — були три кóньї; а він ни маў хлóпцьїў, тьїлько дьїкї; і він висїлаў йїднў дьїчїну с кїньми на ныч, бо даўньїши йїздили й хлóпцьї і дьїччата й гáзди разóм на нычлыг. І тотá дьїччина ўстала ў ночї, дївїт сьї, а йїї кóний нїмá. Вона пїшла за пїми, шчобї йїх завирну́ти тáмка, де були; áли хóдит, хóдит — нїмá. Слўхайн, фóркайн кóнїна; прїхóдит до нєїї: Гоў, кóсьу, поглáдила йї по вэрха. А вона така сухá, така висóка, шчо вирхá дьїстáти ни мóжна. 'Али вона думайн собї, жи то ни мойá кóнїна, бо мойá тлўста, а сьїсьá дўжи худá. І лишїла, йде зноў. Йде, йде, прїхóдит, мацайн тўйу кóнїну і зноў тáйа самá. І так вона кїлька рас кóло нєїї б́ула. 'Али хóдит, хóдит, йїї сьї здайї, шчо вона ўже ўсьї корчї опшукáла, а она на однїм мїсци пóза корч докóла крўтит сьї. Так ходїла дóўгий час, жи сьї ўже так дўжи змўчила, шчо лédви тéпла. 'Али вїйшла на стéшку, дївїт сьї, а напрóтьїў нєїї ўже ни кóбїла, áли кáчка. Тотá тогдї сьї прїрижїгнала і кáжи самá до сéбї: А сасé шчо за обмáна, жи йа хóджу, хóджу і ўсе йїдногó йакóгось коньá здїбáйу, а типér зробїла сьї кáчка! Огльáдайн сьї, а йїї кóнї пасўт сьї на самїм тьїм мїсци, де йїх пустьїла, а вона ни далéко кóний докóла корчá по травї аш чóрну стéшку ўдопгáла. Тогдї прїхóдит до тих нычлыжїнникїў, кáжи: Шчо за дїво? Йá сьї так за кїньми находїла і ўсьуди нашукáла, а мойї кóньї йак йїм пустьїла на то мїсци, тák сьї пасўт і до типér!

Зап. в липни, 1902, в Пужпиках, Буцацького пов. від мамї.

73. Перестрашений кїнь.

Іван Чэмний ў Корóпци гнаў пїзно кóньї пáсти на зарїнок конéц свóго горóда, ў пїзьнї порї. Показала сьї свиньá, с тóїї свинї стáло

полотно біли. Кінь вйшоў пирэдними ногами на тото полотно, стаў, ни мџжи сьи поступіти, а той сьи напудіў, Ів́ан Чѣмний, тай ни мџжи нџчо говоріти. І стойаў доўгай час с конѣм і на конї сидџў. Али дџвит сьи, визѣ чоловік до млина. Скінуў шїпку і говорит молитви і ўраз йде с фіроў. Йак зачїў моліти сьи Бџгу, а то йак зафіўкотыло, тай полѣтыло на спѣкта ў паньский џгруд. Там тараккайи, лўскайи і той тогдї сьи обиваў: Слава й Сўсу Христу. — На вїки Бџгу слава. — Питайи сьи Ів́ан Чѣмний: Шчџсти видџили, ѓаздо? — Кажи: Видџїў йиш шар вуланыў від вашого коньї аж до плџта бџльши йак шїсьдїсьїть мўжа. І так шаблџи понастаўїли (показує). І кажи: Йак йа зачїў сьи моліти, тџ ми сьи здавало, жи тџ вулани на мѣни литьї. — А Ів́ан Чѣмний кажи: Йа ўже ни видџїў жадних вуланыў. Кажи: Дџбри, шчџсти сьи молїли, бо йа ни знаўу, шчџби сьи було зо мноў ст́ало.

Зап. в линни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового.

74. З пана кїнь і пес.

Бувим коло коний у дворї — був штольвах, нїби — варта. Али я курив двїгар так на лавцї. Я дивю си — якис пан пішов поспирит мени тей вїн минї нїчо так ни казав. Я лишень за тим паном... вџвєв, іду такї за ним у слїд, хотїв я видїти, шо тото за одно. Али дивю си с того пана... а то кїнь си зробив... кїнь си вїрвав, як зачєв по стайни брикати — я за ним зачєв бїчи, а с того конє, та си зробив пес — з'явив си в стайни. А так я кажу: „Чєкай, ти будиш мине пуджити, кажу я сам до себи, ти гадаєш, шо я си тїбе напудив?“ Як то зачєло си вїтак з мени смїяти. Я єму кажу: „Смїй си, смїй, я тїбе си ни бою“. Вїтак як пішов... як пішов духа від брами, як зачєв виришети, так як мала дитина. Али вїн гадав, жи я єго си напудив — я єго си ни дужи бояв.

Зап. 1903, від Дьордїя Черешньовського, в Стецевї, Снятинського пов. О. Деревянка.

75. Стерня з пса.

Йидного р́азу паслисмо коньї ў восинї і пішлисмо так ў вѣчир кукурўдзи оббирати вїт коний ў силџ, нас двох. 'Али йдем ми с сил́а

до коний, а тут піт Темнім лжіт пес такій вилікий на місткú. А йакій го йа звічай маў, маўйим палицу ў руках і того пса ўдариў. Йа йигó ўдариў раз, а він сьи ни кивайи навiть; другий рас, такіи ньи, а той мiй кольиґа ўтык від мени другий, а йа ўзьяў тай третий раз навирнуў на відльiть тоў кольбоў. І той пес звольік сьи на ноґи, а такій вилікий буў йак бик і шерсть була йак жельзна і мипы стала на дорóзы тогди стирнiй тай йа тоў стирнеў йшоў і ни мiґйим нiґдé надiбати цылоiй дорóги. Том зайшоў с Корóпцьи тоў стирнеў аш коло Днiстрá, коло Горигльiцкого. Так йак ўчúў йим гóлос курiй, шчо пiйали, з Вiстройi, там сьи тогди опамнiятаў. І пришоў йим аж рáно до коний.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Мельничука.

76. *З котяти теля.*

Я був так на саме рiздво там у одноi дiвки в другим парiтком у вечир. Я вiтак iду силом... ми пришли коло Шевчика, просто ворiт, а воно сидит таке маленъте як котик; і ми пришли д' нему, а воно серид вулицi лижело і ни хотiло си з дороги вступити. Потому ми хотiли то убити, а воно нарас стало завбiльшки як поредни тeлe і роги мало. І ми вiтак пришли д' нему і его зачели пудити і воно нарас зробило си маленъте і пiшло в жiдови виоконци.

Зап. 1903, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

77. *З коня хорт.*

Я йшов одного разу с поля, тей дивлю си — а то кiнь такій теньгiй попри мени бiжит. Та я его лишень хотiв злапати, а він як си розбрикав!.. Али с того... він побiх від мени... вже вiтак я хотiв его злапати, а с того та си зробив хорт.

Зап. 1903, від Дьордiя Черешньовського, в Стецевi, Снятинського пов. О. Деревянка.

78. *Зi стража поил.*

Йа йак йим буў при вóську, поставили минé на варту коло маґазiну. 'Али йа буў рикрúт. Дiўiу сьи, ўже дванацiята годiна, йде бан-

да, музика, такі дивиса вирабийи та банда, гульайут, ў долоні плé-шчут, від змилі ў хлопа скачут. 'Али йа сьи дйўйу. Хотьсў йа бўти цьикавий, пустйў йїх дальі. Пирийшли вони так пльацом на сто сьижэнь, вітти сьи виртайи колода вилїка, грўба на три льїкты, а на шісьть дбўга, а йа аріхтуваў сьи ўже стрільїти, то сьвїчена кўльи, ни ббїу сьи. Мїшльу собї: Вістрїльу с правої руки, повббўйу му житгї. Вир-нўла сьи та колода від мєни, напўдила сьи. Навиртайи до мєни нибавом зпоў, показала сьи голова, ўсьильакїй с тоїї голові блиск, рўськїй вїкрїгаїй виск, йа с правої руки йак йим вїстрилїў сь сьвїченого гвєра сьвїченоў кўлїў, тай йим го забїў. Говорїў йим цїлў нїч молїтвї (за помєршого, зам. Данила Гнатюка), наконєц йїя сьи пїрихрїстїў йак звїкли, а влїй дух застїў. Дїўйу сьи на то мїсци, а то нїмá лишє попїў з нєго. Сїлоў ббжоў, молїтвоў, мбжна ўсьо побивáти, нїмá сьи чо ббїáти.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сав-кового Сеньчука.

79. *Ходяче крісло.*

Йа сї ббў рас засїльїў пізно ў свєїї дйўчїни, було нїби дєсь пїўнїч, а на дворї бўло трбхи мїсьашно. Йду йа сїбї сєридїноў дорбги і пїхбджу до жидїўського гокбпїска, дїўльу сї, а трїтуаром йде сїбї дїрївльáне крїсло. Нїби ходї сїбї, йакось обїртайи цї і йде на дорбгу. Йак йа сї подївїў, то так мїнї стáло стрáшно, шо йа сам сїбє нї пãмнãтáў. А пїт мїнї кап-кап і слбзи з вочїй тагжї кáпáйт. Йа уптїраїу хустїнкою, дїўльу сї, а то крбў йде мїнї в вочїй, так дў-жї-м сї настрáхáў! І йак йа стáў змїкáти, том сї нáвїть нї воглãдáў.

Зап. в червни, 1903, від Гринька Курїя, в Камїнцї Стр. А. Веретельник.

80. *Страх бочкою з дегтем.*

Так у Львовї було сї рас трафїло. Али забувїм коло котрого магáзїну, бо я тодї був шос трї мїсãцї у Львовї. Стояв одєн вояк на постї — вїстрилїв. Мї тодї... вчув одєн вафєнфїрєр — то я був тодї якб фрайтїр. Вїстрилїв, а мї пїшли єго облбзувати, а вїн казав, шо на нєго котїла сї бочка якáс з дєгтем. Так мї єго облбзували, а вїн нї говорїв шос годїну.

Зап. 1903 р., в Снятинї О. Деревянка.

81. *Страх боднею.*

Я йшов віт Питра Вахнюка і с Питром таки Вахнюком. І допровадив він мене аш до границі — поки єго горот. Т' я єму тогди сказав: „Виртай до дому, бо мині ни потрібно вже сда — я пирейду самий рів. Оджи я помижи верби вігнув си ім перискочив вігнений в яр той — аяґжи, хільци. Підоймив голову до гори, а навпирит мени таке... бодня стоїт, таке цундря; ні голови, ні то... Беру я то — обминаю, в бік іду, хочу лишити того -- 'но фурт посуває си, таки мене ни допускає. Так я: то в оден, то в другий бік, а воно мене на жадин спосіб ни хтіло допустити. Оджи я тогди, пане, до верби і вчїмхав гіля і тоґо — бах рас, а с того си засьвітило та як дві лампї с цилїндря. Як то си засьвітило, то я тогди став дирилений, лишень схлипає. Том боров си с тим аш до хати, до цего Івана Тофана. Вітак як я си дїстав ід хатї тей воно си пішло там на другий... сусїда город, а я хотїв того чоловіка вбудити, або вікликати, а то -- нима вже пирит хатов. Готов би був тот чоловік сказати, шо я так напитий шов. Казав би, шо тобї си привиділо. Я віт хати далї до дому іду так на опхїт трохи, прибігаю тут просто Юсипа, а з Василя дучи воно знов виходит. Так мижи плотами. Вже мусїв кричети ївавту, али ни міг, бо ми голос си затовк, вжем ни міг духа с себи вікєгнути. Оджи так мене припровадило аш до мої брами. Йти... а воно мене в ворота ни пускає такі, до одної половини бю си — ни пускає, то до другої половини бю си — ни пускає, а чем рас гірши бире. Оджи я такі в одну половину хотїв, аби в одну половину... ба лиш як воно в одну половину стало, а я яким бахнув, ше ни була заперта. Як си вихор звїяв — трохи дах ни вірвав з брами і брами ни роскєнув. Я прибіх під вікно і крикнув: втворіт! Вони втворили минї двері хоромні і хатні втворили, то з мени капилюх полетїв с хорім аш у хатї піт стїв. Том зо страху обутий і в гапях і в кожусї аш віскочив на пец. Вітак, знаєте, так як фіякри коло хати дзвінки дзвонили, так минї то в голову вбило си. Вітак пхало си до хати. То й так то скінчело си. Я і до лікара ходив — коштував ні лікар десїть срібних.

Зап. 1903, від Якова Дїдуха в Русовї, Снятинського пов. О. Дереванка.

82. *Страх тнем.*

Ідного разу йшла я ўже пізно ў ночї від Рутівичи. Колї йду, аж ту дїю сї, лежїт такїї великі пень поперек дорόги, такїї великі, жи я ни моглїм їго переступїти. Я ўзбєла тодї, перейшлам чєрез ваш сад

і вийшлам зноў на ту вулицю. Я дівю сі, а ту вже то́го пскá нима́. Я ўзэла, пішлам наза́д на то місце, дæм пёрше бу́ла, ко́лі дівю сі, аж той пнек вже зноў є. Я хтіла́м іго переступіти, але де мёні до пбо́го. Я тоді ўзэла, пішла́ зноў через сад і пішла́м до до́му.

Зап. 1903 р. в Вільках Маавецьких, Равського пов. від С. Смальської, В. Горницький.

83. Віда в виді хамлаги.

Отутка де Лацына сидіт, йа ўзьвіў тай пустиў ў вёчвр ко́ны, а сам йим пішо́ў до Шибулквічичи на вичирниці. То бу́ло ў восіні. Приходжу наза́д, ко́біла сто́їт, а кінь сьи пасе́. Йа дівю́у сьи, на ко́білы вісит хамла́га черешне́ва, а вона́ сто́їт. Зьбраў йа ко́ны, сьіў тай по́йхаў, а хамла́ги не здо́ймаў. Так та ко́біла йде, так сапе́; шчо страх. Прийжджу ко́ло Шафраньского прóсто фігу́ри, а с тойі ко́біли то́та жёртка ўпа́ла, ко́ны йак скóчут, аж до вугльірки залёгыли во мноў, жи йа ни міг стрімати.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Ігната Косінського.

84. Гіляки на конях.

Та́то почувáли с кіньми на по́лі, шчо сьи називáйи Ка́рски. А то даўно́ булі лы́сі, ни так йак типе́р. Тай бува́ло йак за́чни кіньми ўга́ньїти по лы́сы, то аш піпрі́ют. Оні дівю́ут сьи до ко́ний, а то нима́ ныц, тьілько дубо́ва гіля́га на ко́ні.

Зап. в вересни, 1895 р. в Пужниках, Буцацького пов. від мами.

85. Страх у виді полотна.

Так йа раз буў на вичирніцох. Сидіў йа доўго́, а́ли йду до до́му ўже, дівю́у сьи, сто́їт полотно́ ў йидньім сады́, постёліни, так йак сьи то біліт. Ми́шльу собі́: Тра́ба йигó зьібра́ти, бо хтось прийде́ тай збире́ тай ўкраде́. — Приближиў йим сьи до то́го полотна́, настаў-ййіу рўки го збирáти, лапнуў йим рука́ми, а то шчсе́ такé мньго́ньки ў рука́х. Приглядáйу сьи, а ў рука́х гўсьичий лайньік. Гада́йу йа собі́: Так ны́би йа буў пйáний; шчо ма́йу полотно́ бра́ти, а йа гўсьичі

лайнькик збирайу. -- Приступаю сь тогді блісши і зноў тогді рукамі лапнуў йим. Там сь так пошк, нѣби кропивоў. Діўю сь ў рўки, шчо йи. А йа такої хрысьцінськи гяноб маю ў руках тлй так смрдѣт, шчо ни мож вігримати. А полотно стоїт. Гадаю собі: А то шчо за бѣжа воляи? Сисѣ йакісь учінок! 'Али зьбѣрати траба. І шче трѣгий раз йим лапнуў. Там такў нѣгу с коньї адѣхлого лапнуў, шчом лѣдво підняў. Тогді сь полотно десь подыло. Аж йим тогді зобачиў, шчо то за полотно. Тай йим сь пирхристиў тай пішоў, а рўки смирділи від мѣни с тиждинь, жи йа ни мѣх сь с тиждинь до хаги повирнўти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

86. *Страх переміткою.*

Ішлим с храму на Чесного Хрѣста в братом Питром — на тѣм самѣм мосьці — тай нас пиремітков пристилило. Пристилили нас пиремітков, тай сми стали. Кажу: Мнѣ оца і сина і сьвитого.. шчо — за бѣда? — Тай так-сми пирийшли — уступило си.

Зап. 1903. від Василя Лазаренка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

87. *Страх у тополї.*

Йшло рас два парупкї з вичирпїц. Йдѣмо дорѣгоў, али білий пѣсик, такой пѣнцкїй, пирибїгѣйи нас на дорѣзы. А йа тѣму товѣришови кѣжу: Дай но ми бўка, най йа тѣго пса ўдѣру. — Ўзьїў йа той бук і тѣго пса ўдѣриў. Той пес згваўтуваў, нѣ пес, нѣ хрысьцінїи, диўнїми голосѣми і забїг ў топольу. Та топольи страшчїла, аш сьи кѣнар відломаў від пѣїи; ми відважнїи обидва бўли і прилѣдим до тѣїи топольи. Гїльї сьи ўломѣла, обзирѣймо, а пса нима.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Василика.

88. *Через рогачку відлетѣе страх.*

Буў йа ў пасыци на Лугѣх ў грѣбїого Бадѣны. І раз ў вѣчир йшоў йа до дѣму до Пужник. 'Али так сьи дўжи похмѣрило і зачїло

бліскати і зачіў дошч йти, а йа зачіў ўтыка́ти, шчобім сьн де скриў. Була́ там ха́та ў лы́сьн — называ́йн сьн той лы́с — Польнѣнскн, а та ха́та пу́ста, ныхто́ ў нѣ нн сндыў. Прибѣг йа до то́йї ха́тн, а нн маў йнм сьдрннка́, то ўзьнў йнм сн такў гўнку зо сообў, шчо́ сьн пчо́лн кўрнт. Мншльу собі: Заку́ру сн десь ў лы́сьн — бом нн маў вогньў. І кннуў йнм тутў гўнку ў кут, зробнў йнм сн двѣгар, закурнў йнм сн і снджу. А с то́йї гўнкн так сьн накурнло, жн нн мош снды́тн. Йа ўзьнў, та́й внкннуў на двнр і снджу да́лы. Снджу так десь до о́днн-цѣто́йї годннн, бо дўжн дошч йшоў, нн мнґ йнм йтн до до́му. Пнрнстаў дошч йтн, йа внйшоў на двнр і шчо́ сьн ровгльнда́йу. Днўйу сьн, а внн наза́д мѣнн сто́йт: нн вѣтко нѣ но́са, нѣ очнй, нѣ тварн бѣло́йї, ты́лько внгля́да́йн на чоло́вн́ка. І кўрнт льўльку. Так йа сто́яў в ннм с пнў годннн, бом сьн нн мнґ рўшнтн в'мсьцьнн, та́кнй йнм страх маў; бо йак йнм жнў, шчем нн вндыў та́кнх льуднй, йак то́то внгля́дало. Зачнў йа сьн ў ват поступа́тн, шчобн внн нн вндыў і мншльу собі: Кобнм так скнлька кро́кнў сьн вѣтступнў, то ўже тогдн́ бду́у ты́каў. І так йнм зробнў, йак йнм мнслиў, і зачнў йнм ўтыка́тн. А там була́ рогат́ка, а йа то́йї рогат́кн нн зобачнў, та́й чнрнз рогат́ку: бабѣўх! І ўже мнѣн тогдн́ сграх вндлѣтнў, бо́м сьн дўжн побнў, шчом нн мнх аш ўста́тн. І нн вна́йу, де сьн тогдн́ поднў.

Зап. в липнн, 1902, в Пу́жннках, Бу́чацько́го пов. від Я. Махновського.

89. *Страх силе огнем.*

Йа йнхаў ў ко́льнйї с Тарнѣполнн на ўрльоп і йнхаў йндѣн зо мноў фннац. Пнта́йн мннѣ, де йа йнду. — Йа ка́жу до не́го, жн йнду до Бу́чнчн. — А внн мннѣ пнта́йн, чн до са́мо́го Бу́чнчн, чн мо́же да́лы. — Йа ка́жу до не́го, жн ў Бу́чнчн ма́йу внсыда́тн, а двн мнлн ма́йу шчо́ до до́му. — А внн ка́жн до мѣнн, жн лншнн, абнстн пндночувалн, бо заўшн ннч ма́йн сво́йн пра́во. — А йа́ сьн вѣтннва́йу до не́го, жн йа то́го нн зробнў. О днсьнтьн-м годнннн внсьнў ў но́чн, а на двана́цѣту годнну́ будў ў Пу́жннках. І росхо́джу сьн в ннм, пода́йу му рўку і внхо́джу; там йнст то́лока́, ко́ло то́йї то́локн йнст горѣднц. Пнрнхо́джу, там булн та́кн тнчкн с фа́сѣлн. Йа пнрнломнў тутў тнчку, ўзьнў йнм пнт па́ху і йду. Пнрнхо́джу ў Гльнбо́ку До́лнну, пнрнбѣг мнѣн пес. Йа со́бн гада́ў, пес та пес. Йду да́лы. Йду да́лы, ўвнйшоў йнм мо́жн сто кро́кнў, йде шчо́сь дрўгоў горѣў по пра́вн рунцн́ і шчо́сь палѣт. 'Алн та́кнй то́й днм смнрнѣчнй, жн нн мо́ж внтрнматн. А йа со́бн гада́ў, жн то мо́жн

Якись мичлыжин насé конь і роскладайм вогонь. І пішоў, сховаў сьм за гору. І яа йду далы, выц миньі нн ў голыв. Приходжу ў Бородачыў гай, дйўю сьм, стойт чоловик на дорозы. Яа собі ў дусы гадаю: Ту йн хаті блісько дорогн, жн то якись вйшоў подивіти сьм за кіньнн. 'Алн йду блішнн, стойт, цалком білнй. Приходжу блішнн, можи так на шісьть крокіў, як посіцлн по внньн вогнэм, цалком ўсьюда, тілько жн по лнцї ньн. А яа стаў, таї йнн сьм цнрххрстїў, а так нн сьм нн-добрн зроблío! Капильўх, шчо потїсну на гóлову, а внн ўсе ўстайн до горї. І стойаў яа так с квáдранс. Зачннайн той ходїти вїт фóсн до фóсн дорóгоў. 'Алн яа чуў вїт старїх лудїй, жн росповїдали, жнбї в ннн на прнкрорн нн йтн. Пёршн як яа буў на тьм мóсьты ў Гльбóкн До-лннн, вїдїў йнн там ў гвїў, де тотї хатї, вогонь. Гадаю собі ў дў-сы: Тра сьм внрнўтн до тойї дорóгн і пїтї до гайў і пїдночуватн. І ў тьм бнру, внртаю навад дорóгоў, потóму с тойї дорóгн звнртаю на дорóгу до гайў. Яа йду і внн ідé за нноў. Яа стáну і внн собі стáнн. Дóснть, жн так мннé провáднў нндалéко вогнью. Нн звáю яа, шчо за вогонь. Прнйшоў йнн можи на вїсьнм крокіў і порáхуваў йнн, кїлькó йнн там булó кóло тóго вогнью. Булó штїрн кобіты і два мнншчїзнн. 'Алн яа нн знаў, жн там якись маў внлїку пáсьїку. Дóкн вонї мннé нн вїдылн, то собї розмаўїлн, сьмїялн сьм, прнповїдали; як яа прнй-шоў блїшнн до вогнью, так сьм бéсьїда застановїла. Онї ўсьбóї гáткн, жн то той, шчо сьм застрїлїў, бо такé ўбрáньн як яа маў, чóрнн, то йнго ў такїм поховáлн. Як яа прнйшоў блїшнн, сказаў йнн помáйбїг, зáраз дух ў ннх ўступїў. Йндна якáсь отвáрта кобіта кáжн до мéнн: Пáньн, а вн вїткн йдéтн? — Яа кáжу до нéї: Яа йїду в урльóну с Тарнóпольа і просїў бнж вáс, жнбїстн мнць пїдночувáлн. — Вонá сьм вїтзвáйн до мéнн: Дóбрн, длъчóго ннн; помóжнтн нам повїдла смáжнтн; хоць помóжнтн нїшїтн. — А яа сьм вїтзвáйў до нéї, жн яа дўрно нн б́ду нїшїў, нўснтн заплáтїтн. — А онá кáжн до мéнн: Хїбá вáм слнўкáмн заплáчў. — Зачїлн мннé прнйматн слнўкáмн. Днўю сьм на тóго йндвóго мнншчїзну, якїсь внн мннї знáймїй, нн мóжу сьм до нéго ўзьїтн. Кáжу до нéго: Пнрнпрáвнїў вáс, жн йнзднн такїй сьмї-лнвнй, вїткнсь вáс знáю в вóйска і нн мóжу сьм ўзьїтн. — А внн мннé пнтáйн, с котрóго яа рóку. — А яа кáжу: З днўїнднсьїтóго чвáртóго. — А ў котрїстн кушпáнїї служїлн? — А яа кáжу до нéго: Ў дрўгї. — Абó вн мннé нн знáйтн? — вїтзвáйн сьм до мéнн. Ўже мннé пїз-нáў. — Яа сьм вїтзвáйў до нéго, жн шчось так с поздрéньн трóхн пáнаїў, алн нн мóжу сьм ўзьїтн. — А внн мннї кáжн: Яа сьм назн-вáйў Кáйзнр. Яа служїў рáзoм в вáмн ў дрўгї кошпáнїї і мннé зачїла ногá бóльгн і яа пішоў до супровїту і мннé супровїтувáлн. — І ўзьїў мннé тогдї до хáтн, кáзáў смстрї дáтн мннї шчось прнкусїтн, яа трóхн

попідвичіркуваў, постиліла мині лўшко і льг йа спати. 'Али нїц йим ни росповідаў, бо йа чуў віт старіх льудій, жи йак сьи шчось покажи, абї ни росповідати аж другий день. Другий день ўстайў, посьньїдалисмо і там буў такий старий йигó тато, жи маў сьїндисьїть льїт. Зачинайў йимў росповідати, шчó йа ўчóра вїдлїў, а вїп сьи вїтзивайї до мєни: Йа ўже жиў сьїндисьїть льїт, а шче ни бўло йїдного рóку тако́го, жиби тўткай йакїсь зьлї дўхи сьи ни показували. Ту приходит аж до мойї хати, то льўльку кўрит, то шчо, то йа ўсе видайў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Брп. Яжицького.

90. Чудний огонь.

Я як їхала з Демнянки тей ту просто Леґоцького вони шли одним боком гостиньце тай якїсь панчч... тай йшов з ними Турал, до границї. Потому як ту во вже се росходили, тогди взело і вдарило три рази і посилав се вогонь.

Зап. 1903, від Орини Андрущишин, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Дервянка.

91. Стриж не дав волю вої стріляти.

Стойаў йїдєн воїак ў Бирижїнах на посьты кóло магазїну і йа-кась бїда надїйшла до него. Він хотїў йїї гальтувати; наставиў гвер і кричїт: Гальттверда, бо будў стрїльїти! А то бўли два заїайчики і обá бавили сьи, скакали, а йак прискакали блїсько него, зробиў сьи з них чоловік. Той йак крикнуў гальттверда, так стаў фєртик і хóчи стрїльїти. А йигó ймїло шчось за гвер і ни пускайї, так шчо він ни мóжи стрїлити. Той зачїў тогдї кричїти: Гваўт, льуди, ратуйїти! — Прибїг за́раз ка́праль з льудьми і питайут шче з дáлеку, ци ти ма́йши пáмйїть? — Кáжи: Пáмйїть ма́й, áли, адьїт трима́йї за гвер! — А вони нїчó ни вїдьит. Прибїгайї ка́праль, зловиў за гвер, тай кáжи: Адї, нима́ нїчó. — Та пи вїдїти, жи трима́йї от кóло вáшої рўки. — Тогдї ка́праль йигó змїнїў, а йигó ўзьиў на вахцїмбру, тай там йимў старайўт сьи вїперсвадувати, шчо то нїчóго ни бўло. А він кáжи: Адьїт, адьїт, стоїт під вїкнóм, тай сьмїйї сьи! — І вони тогдї ўсї

йго́ увідьили. А він, той страх, лишé плéснуў ў рúки, та́й сказаў: А том вас здуріў! — та́й лишé ві́тер за ним засвистаў, пішоў, на ні́ны день.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Мих. Косіньского.

92. *Страх лякае вояка.*

Сто́йаў йа раз на по́сьты́ ко́ло ма́газі́ну у Льво́ві і вді́баў йим сьи в бідо́ў. А то так бу́ло: Йа буў між 11--12 годі́ноў ў но́чы, так на мéни льос впа́ў. При́йшоў йа пі́т той ма́газі́н, та́й гада́йу со́бі: Кі́лько рас йа тибé обі́дў за дві́ годі́ни? — Обі́йшоў йим го сьи́м раз і дйі́ўу сьи, а то пиридомно́ў сто́йіт чо́ловік, а́ли так блі́сько, жи́ о́чи ў о́чи, жи́ гальтува́ти го ни́ мі́гйим, бо занáтто блі́сько. Волóсьи ста́нуло ми́ дубом на голо́ві, а ші́пка, йáкби ни́ бу́ла на голо́ві, злёты́ла на зéмльу. Йа дйі́ўу сьи, а чо́ловіка ў́же ни́ма; ў́ тьі́ хв́іли шчез, і тьі́лько на тьі́м мі́сци кінь жо́йá сто́йáла. І ў́же б́ільши ни́ йшоў йа на о́коло ма́газі́ну, а на́віть на ва́рту туді́ б́ільши ни́ ході́ў, хо́ць йим ни́ казаў ны́кому, жи́ там буў страх, бо би́ й иньші́ бойáли сьи бу́ли туді́ йти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках. Буцацького пов. від Михайла Косіньского.

93. *Страх у ма́газі́ні.*

Сто́йу раз на ва́рты́ ко́ло ма́газі́ну — то сьи́ дйі́ало ў́ лы́ты, — зачина́йи дошч па́дати. Йа при́ходжу до шу́льдирга́ўзу, ста́ўйим со́бі ў́ сириді́ны, гвер йим скі́нуў і спéрйим ко́ло се́бі і зачы́ло ми́ сьи дрі́ма́ти. Йак ми́ сьи зачы́ло дрі́ма́ти, слуха́йу, шчось по тра́ві йде. Дйі́ўу сьи, кіт ни́ кіт. При́ходит блі́сши, ві́дало сьи́ ми́ны, шчо́ то́ тхі́р. А йа ў́звнў, ба́йнит йим маў́ нафля́нцэ́ваний, спуска́йу на до́ліну гвер і гада́йу со́бі ў́ дусьі́ так, шчо́ йак при́йди́ блі́сши, та́к го за́рас байне́том при́бйу. А воно́ при́йшло на два́ кро́ки ко́ло мéни і ста́ло і сто́йіт. Йа тьі́лько сьи́ зми́рнў до не́го, хты́ў йим го про́біти, а воно́ ў́ тьі́м йак сплéшче ў́ до́лоньі́, йак пі́де ў́ той ма́газі́ні! А ў́ тьі́м ма́газі́ні сто́йáли та́кі старі́ драго́ньскі́ путньі́. Йак зачы́ло тьі́ми путньі́ма роски́дáти по ма́газі́ні, то йа со́бі гада́ў, шчо́ той цы́лий ма́газі́н сьи́ валі́т. Йа тогді́ вихо́джу с шу́льдирга́ўзу, йакось ми́ сьи́ маркóтно зроби́ло, ста́ўйим ко́ло то́йі бра́ни, жи́ сьи́ по́ста заво́дит, аш ту́ нара́з зачина́йи б́іти двана́ццита

година. Ў тым прайшоў абльзуні і мине обльзуваў, далы нн знаўу, шчо сьн стало.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Брон. Жицького.

94. *Воля в арешті через страха.*

Стойт жомньер йндон коло магазину, ў тым зачыў собі ходіти около магазину. Приходит просто дверий і стаў. Дивит сьн нараа, двэри сьн отвирайут, а він сьн застановиў. Навіть забуў, шчо він майн гальтувати. Дивит сьн, виходит йакісь чоловік з магазину, виносит на голові лўшка войскові і путвыі рувьныі, такэ старэ тараріджи. А він йак ўвдрий, жи нисэ, тай сьн тогди спамйнтаў, жи йак ни загальтуйн, будўт го карати. Він кричїт раз гальт! і другий раз і третий. А вонó не стайн, тўлько йде до нёго. Йак крикнуў третий раз і зачыў гвер ладувати. Наладуваў і ў тым онó йде далы, а він сьн складайи і стрільийи. Йак стрілиў, йак вїрвало від нёго гвер, кїнуло аш під мур, а він палком стаў, йак ниживий. Упаў до вивлы і лижїт. Ў тым прыводит капраль другого поста, шчоби йнго обльзувати. Кричїт, шчоби він отвориў браму, нїхтó сьн ни вїтзивайи. Кажи він до тóго поста свóго: Мóжи він заснуў? — А той сьн вїтзивайи: А йа знаўу? Мóжи бўти, жи спит! — Ў тым той капраль кажи до нёго: Анў пїтсади мине на мур! Йа пирильзу тай сьн подийўу. Пирискочий бяз мур, дивит сьн, а він лижїт. Приходит до нёго і кажи: Ти спиш? — А він сьн ни вїтзивайи. — Він собі гадаў, шчо той так твёрдо заснуў. Піднїс йнго, зачыў го котурсати і кажи: Де твїй гвер? — А він кажи до нёго: Йа ни знаўу. — Шчоч ти за жомньер, жи ти ни знайиш, де твїй гвер? Ньїц йиншого, лнги йис спати і хтось прайшоў і ўзыў гвер. — Паныи капраль, йак жи хто мїг ўзыти, бис такий мур ни пирильз! — Шчо ти дурний балакайиш, а дивї, йа сам пирильз бяз мур. Сисэ йа ни дайў вїри, то ни мóжи бўти. — Та ти дурний, шче будеш минї брїхнў заўдаваў? Зачили шукати за гвёром, нахóднї гвер під мўром. Він йнго пятайи, шчо гвер ту робит, а він ни знайи, шчо йнмў на тотó вїтпóвїсти. Завóдит тóго другого поста на йнго мїсци, йнго прыводит на вахцїмбру і вїтсилайи йнго з жомньером на стационсвахи. І вараз йнго замкнўли до арешту, а на йнго мїсци прайшоў йинший. Сидїт він ў арештї і зробили штрафанцайгу на нёго, шчоби йнго вїддати до гарнїзóну, жиби він другий раз знаў, йак то ў службї на пóсьты спати. Вїдалаи йнго до Львóва, сидїт він два мїсьицы, а маў засўджино три.

У тым з йіншої кумпаньїї пішла служба другий раз. Запроводиў кáпраль так сáмо поста ў тотó самé місци. Той стоїт, дивит сьн, акура́тнн сьн двéрi отвира́йут тотi самi вiт то́го само́го ма́газiну. Вихóдит зноў с то́го ма́газiну та́кий самiй чоловiк i зноў нисé та́кi старi рiчи. Той зачыў го гальтува́ти, а вiн та́ки йде. А вiн ў тым стрiльнiйи. Йак стрiлиў до не́го, зноў виривáйи вiд не́го гвер. Йак сы́пнуло гвер, так сiльнó, жи вiн пра́воў рукóў так го ў ра́мiю́бо ўдариў, жи ни гóдин буў ним рúшити. I ў тым шчэ́зало вiд не́го, пiшло ў той ма́газiн i там свiшчн, сы́пвáйи i гульáйи. Тогдi вiн ўже знаў, шчо тотó за осóбба. Узьиў гвер на плéчi, ў тым натхóдит áблнзувiт, шчóби йнiгó обльзувáти. Виймáйи вiн кльуч, отвари́и брáму, вiтскáкуйи ў вад три крóки i гальтуйи i пита́йи, хто йист. Кáпраль сьн вiтзвiвáйи: Вахкомандант. Вахкомандант пасiрт. — Прихóдит до не́го, завiў друго́го поста, вiн тогдi зачыў йинў росновiдáти туту цáлу тресьть. Той кáпраль вiтзвiвáйи сьн до не́го: То с неўнóбствiў i с та́ктóйи кóмпанiйи та́к сьн стáло. Зáраз дáли знáти до рiгiмeнту, до обéршта, обéршт написáў до Львóва, жиби́ там с то́го жóмньири шче рас протóкул зрóбiти, йак вiн сто́йáў на вáртi, чи вiн спаў та хтось ўзьиў гвер вiд не́го, чи та́к сьн стáло йак с тим. Узьiли йнiгó на протóкул, а вiн кáжи, жи йак сто́йáў i шчось не́сло в ма́газiну лúшка i путнiй, а вiн ў тым стрiлиў i вiрвало вiд не́го гвер i кiнуло пiд мур i вiн за тотó пiшбóў до гарнiвóну нивiнни, бо вiн ўцáлы ныц ни вiнни, iнó та́к сьн сiльнó застрашиў, шчо йак кáпраль до не́го балáкаў, то вiн ни мiг слóва промóвити. А той го томú казáў обльзувáти i чiрис тотó вiн сидыў ў гарнiвóнi. I вараз йнiгó випустили на вóльу, тiлькó сьн пирiконáли.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

95. Хорт i воляк.

Бувим при вóську коло ма́газiну, нiби варта бу́ла. Али дивю си, а то ходит так по му́рi хлоп. I я взев, та все гальтую, а то ни хоче си, та́кi бире, та нхав си. Та́й я все гальтував, а нарас я взев i стрiлив в него. А вiн як си зачэв смiяти, як зачэв у долонi плiскати... Так я на то мiсци аш рано прихолю, а там нима нiчо... Так дивю си друго́го вечера, а то прихолит до мени та́кий теньгiй хорт, та зачэв си ластити коло мени. Али я си ни бояв его вiц, бо то с вóсьо сы́вичени коло мени... Вiн си взев, поластив коло мени i взев собi — пiшов.

Зан. 1903, від Дьордiя Черешньовського, в Сте́цэвi, Снятинського пов. О. Дереванка.

96. *Пес у гробі.*

Йак прийїхали на цвинтар вулани і там льогрували. Йак поупи-
на́ли ко́ньї, а то йиден буў с Пўжник. І приходьї, дїўїит сьї, йист
йа́ма ви́копана і накрїта ка́мїним. І йиден ка́жн до то́го Пужне́цкого,
шчо назива́ў сьї Шафра́ньский: Ано́ возьмїм відокрїймо тоту́ плїтку і
подївїм сьї, шчо́ там йї. — Відокрїли тоту́ плїтку, дїўїит сьї, а там
лижїт пánна, таку́ сьльїчну ко́су жоўту ма́їи, йак йїдваб. Онї ўзьїли
і закрїли зноў той ка́мїнь і польгїгали сна́ти ко́ло то́го грóбу. Мóжи
була́ одина́цьїта годїна, слўхайут, шчоєь гўркайї ў тьїм грóбі. 'Али
той сьї вїтзива́йї до то́го Пужне́цкого: Зна́йїш ти шчо? Ти вїткрива́й
тоту́ плїтку, а йа ви́кигну ша́бљу, йак шчоєь будє злóго, то йа бóду
руба́ў ша́блїў. Наколї той плїтку відокрїў, а той пїднїс ша́бљу
до горї і трива́її. У тьїм нїска́куйї пес. Йак вїскочїў до нєго, то́й
го хгьїў ша́блїў ўдáрити, а вїн скóчнїў бїз нєго, йак пїшоў помїжи
ко́ньї, йак сьї зачїли ко́ньї рвáти і зачїли тьїка́ти вїттам с то́го цвин-
тару́, то опї ўже звáли, жи шчоєь то йї нїчїєсто́го. І мўсьїли доночó-
вувати дáлы на пóли.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон.
Жвицького.

97. *Два на одного.*

Буў йа при во́ську ў однїї касарнї, там пўджило дўжи, жи нїхтó
ни мїг бўти. 'Али мїнє лишїли там на вáртї, на штóльваху. Зачина́йї
ў но́чї лўскати, трїскати. А йа ша́блїў йак йим ви́браў по плєчих на
вїдлы, таї йим го приголошнїў. І ўтык від мєни шче. 'Али йа пїшоў
собї на спáцир шче по годїны дорóгоў, а той злїй дух закликаў собї
дрўгого с цвинтари, опирї, ци шчо там. Йак ўздрїў мїнє на дорóвї,
шчо йа снацирўїу, йак йа сьї зрихтуваў на нєго, йак йим зноў ўпорóў
го раз, а той дрўгий до мєни. Йак йим то́го зачїў бїгїи, той йак зачїў
кричїти, йак зачїў рўзьнї дивнїса́ робїти, а йа та́кї бїу. А тої, шчом
го пєршїй раз ўдáриў, сгаў, ўже сьї чїпáти боїїт. Йа тогдї до то́го
ша́блїў — дїўїу сьї, ўже нїма́ нїкóго. Йак сьї вїтир звїааў таї ка́жи:
Нї зачїпáй, йак ни зна́йїш ко́го. Таї поўгьїка́ли.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Сав-
ково́го Сеньчука.

98. Як воля застріли офіцера.

У Бирижінах йидного разу ходило два лейтнанги кольїги до двох дьїучїт. А то ўбїдві були сестри. А вони сидїли йак цвинтар ў Бирижінах. А там на полі коло того цвинтару буў пўльвирмагазин. 'Али того йидного лейтнанта то в йиго компанїїї була слўжба. Онї йак йшли обидва пѳпри той цвинтар, кажи йиден до дрўгого: Мўшу йа збадати нїны свої жомнїри, чи вони дѳбри слўжбу рѳбїи і чи вони сьї бойї, чи нїї. Приходьит там до тих дьїучїт і той вїгивїїи сьї, шчо в йиго компанїїї слўжба: Прѳшу минї дати спїдїици. — Дала йимў спїдїици, він сьї ўбраў і зробїў собї такў шїпку, йак бїскуп мїїи. І кажи: Йа йду йїх стрїшїти. — А той дрўгий кажи до него: Дай спокїї, того ни рѳбї, онї й так бїднї швїцуйут. — А він на тотѳ ни зважїў, йинѳ бирѳ, йде. — 'Али той йак ўдрїў, жи він йде, той лейтнант, бирѳ, йде собї за ним. Пришлї коло того цвинтару, той жи стаў, а той шчо сьї обїбраў за бїскупа, йде стрїшїти жомнїра. 'Али там вїт того цвинтару була барабольїнка ў копїцѳох. А тогди мїсьиць сьвїтїў і буў вїтир і вахмїрило сьї, вїтир хмїри пириганьїў; йак мїсьиць сьвїтит, покїжи сьї зза хмїри, то він тогди ховаў сьї за копїцью і ўсе ўставаў зза копїци, ўаносїў рўки до горї і так поста стрїшїў. 'Али він собї гадаў, жи йимў сьї провїдыло і собї ходит коло магазїну і ўсе ў туту стѳрону сьї дївїт. Нарїз йак мїсьиць засьвїтїў, а він ў тїм зачїў до него йти, пост с того страху, йак ўдрїў такѳ цудо і приравлїво так три разї крїкнуў: гальт! жи кїпраль стаў на вахцїмбрї, то аш ўчуў на вахцїмбру. І ў тїм йак трѳтїї раз крїкнуў і стрїлїў і ни вїдїт бїльши нїкого. Кїпраль вибїгїїи і кажи: До чѳгос стрїлїў? — А він кажи: Йа ни знаїу. — Приходьї там на тотѳ мїсци, дїўїит сьї, долиноў лама, а горѳў бїскуп. Розбїраїут, лїўїут сьї, а то йїх пан лїїтант. А той дрўгий лїїтант ўтїк. Зїраз зробїў сьї рух, подали тотѳ до Львова, жиби ў гарнїзонсїгерїхты збадали, йак то бїло. Пойїзала цада слўжба там до гарнїзонсїгерїхту і зробїли прѳтокул, йак сьї пирїбраў, жи буў до половини пирїбрїнїї за даму, а голова була бїскупска, а він ў тїм стрїлїў до него, бо ни знаў, шчо то бїло, бо йинў вїдало, жи то буў дьїтько, а в дьїтька зробїў сьї пан ѳфїцир. І того жомнїри цаьком увїльнїли.

Зап. в липни, 1902, в Пужнївах, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

99. Кїнь замїсть страха.

Я був тогди у войску, служив ем у Дервентї. Стою раз на вартї, а дуже темно було, така пїтьма, що на два кроки наперед не видко;

нараз чую, щось чалапає. Я кажу: Гальт! раз, гальт — другий раз, а воно йде, тай йде. Як я крикну в третій раз гальт, а воно не стає і чую що вже близько, тогди стрілив; як стрілив єм і щось велике упало, аж болото розтріскало ся, том аж застив. Як учули другі, що я стрілив, поприбігали, бо гадали, що то я застрілив сі, засьвітили ліхтарню, а то кінь лежить, турецкого конє забив-єм.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцях, Жидачівського пов. Наталка Левицька.

100. Живий страх.

То ў йиднїм силї — ви памнїтаїу йакурат котрїм — ходїу пá-рубок до дыўки на вичирїицьї; а то булá ныч погїдлива. Постилїли на дворї спáти і там ўсьї польгáли. Він сьї ни маў йак дыстáти, шчо-бї го ни вїдїли, а він вїльїз на хáту і кидáу в горї камїньнї. А йак онї сьї посхайїли і ўсьўда оббїгали, опшукáли і ни могли нычó найтї і ўсьї ўвнãли, шчо то шчось злóго воїувáло по обїсьтьу. І с тóго страху поўтыкáли до хáти, кїлька дыўка знáла своїї злóгади і лишїга сьї на дворї. Де йн збитóчны хлóпцьї, то ни трá й злóго дўха.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

101. Страх і садівники.

У Косїринї садїўник наймїу сад. І наймїу два стóрожї. Були фáйньї йáблука і тх два сторожї сидїли під йáблынкоў. 'Али хлóпцьї зьїбрáли сьї і рáдьї сьї, йак би садїўникїу напўдати, абї мї тотї йáблока обїрвáли. Однї кажнї: Чкáйтї, обїрвєм. Йа зайдў, возьмў шїпку кўчму, ўбирў сьм, скїну с сєбї одєжу, бїлу сорóчку вáю, ринїнь схо-вáю, шнуркóм сьї пїтпирєжу, нóги бїлими платинкáми пообвивáю, а вони єм будўт гадáти, шчо то ўмирлєц йде до них. А так цвїнтар буў блїско. Йа вїйду с цвїнтарнї і булў пїтєскáкувати, а вони сьї напўдят і поўтыкáют, а ви шїдєтї ў йáблока. Тай так зробїў. Йде попри цвїн-тар, зачїў пїтєскáкувати, трóха напїлнї буў, зачїў штáльїра (гаїдукá) йти по садї, тотї сьї сторожї напўдили тай зачїли ўтыкáти. А той шче дўшчи за нїми пїтєскáкуїи, аж загнáў йїх ў лїє. Тогдї сьї вирнўў, прїйшóў до бўди, де тотї сторожї сидїли під йáблынкоў, котрá булá найдорóшша, прїйшлó шче с трох такїх, розгорпєнї, обїрвáли йáблынку

тай пішли. Тогі сторожі аж рано виходь в льса, дійїит сь до найдорошшой йабльнки і уже нима йаблок. Кажут: Теньгі опирі! Ото було злапати та біти.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

102. Садівники в бочуї.

Ту садівники ў Коропци стирєгли йагод. Садівники сидїли ў будї, а одиц, Курїло Андрїйшин, балакайи: Йак би ми ўкрали хоть дві дышчинї йагїд? — А двораки кажут: Та йак ўкрасти, йак вопї пильнуїт? А той Курїло кажи: Ўкрадем! Типєр дошч йде, йа ўбиру сь по шляхоцки, попїтпирїзуї сь мотускама, а сам сь намашчу саджиў, зробїи си рогї на голові, понамотуї на тотї рогї чорних стирок, аби ни пїзнаў, приїїжу си чорним сукном на голові тотї рогї добри, а вони си будїт гадати, шчо бїда. Йа пїду до огню і буду пїтсакувати, а вони сь напудьї і ўтычут. І так зробїў. Йде ў сад, вогонь садівники наклали, а він пїтсакуїи, йде до вогню; дїїи сь садівники, шчо йде до вогню, тай сь напудили. Дїїит сь, рогї на голові, чорни, замашчєни — ей нишчїсьтьї! Стоїала така дышка, шчо мала три лькты, тай залыли оба садівники ў дышку, і ныц ни вїтко йїх. Али той сад буў горб похїлий порїдно, дє двїста крбкїў, шчо литїт добри. А той йак трїтуї тотї садівники в дышкоў, полєтыли ў долину, аш сь за нїи закурїло. Потоўкли си носї, голови ў дышцї, шчо теньгїй пенц мала; йак тарахнула дышка до плота, кажут: Сисє наша файна робота. Бодай тьї Бог побїў, шчос нам зробїў. Вони вїтак до йагїд, а тї ўзыли дві дышчинї йагїд і ўтыкли.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

103. Замїсть стража дївчина.

Я йшов із села в роботи, майстерки, і мав-єм сокеру. Тай як я так йду, дивлю ся у кїнци у городї стотє шось бїле у бїни і шолопає ся. Я питаю сї раз: Хто там? — Не обзиває сї. Питаю сї другїй раз, не обзиває сї; а мене дуже лек зїбрав, тай кажу: Кажи хто ти, бо кїдаю сокиров! Аж тогди обїзвала сї і вийшла в бїни дївчина сусїда.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцях, Жидачївського пов. Наталка Левицька.

104. *Намість стража — злодій.*

Я йшов із вечирниц — було вопівночи, вже перші кури піяли. Аш мижи плотами на дорозі я вздрів шос чорного — зіправди — а нас два ішло. І зарас то чорни ішло д' хаті. Там една вдовица мешкала — я си дужи онудив і тот другий — обидва смо си опудили, бо в нас тогди вмирали на дифтирию — воповідали, жи ходит така ббла. Я вішов на горбок із ним, с товаришом, а під цвинтарим старим на дорозі стояла знов якас жінка ф кожусі такім довгім і в хусьці. Али ніч була ясна, бо місяць сьвітив, а морос такий був, аш искри скакали. І я вздрів і мині пішов морос поза плечі і чупир мині став дубом й то я си гірши був онудив. Я гадав, шо ми пішremo с того страху, бо то нас бола пирійшла. Я хотів крикнути, шо то, а то ані ти ни дало говорити. Я другій рас хочу крикнути і ни мож було ані слова промовити. Я взев — три рази пирихриств си і крикнув: „Хто то?“ — А той товариш мині ни позволев кричети, бо, кажи, то можна опіміти. Я щи рас крикнув: „Хто там стоїт?“ — А то обізвало си: „Я!“ — Питаю: „Хто?“ — „Я!“ теї задом зачело відходити. Відійшло — з на два рази буком кецути, теї обернуло си і пішло. Той товариш мині кажи, що ліпши було, мой, ни зачіпати цу біду, бо можим повмирати. А я ему кажу: „Говори, як умерти, то умерти... от видиш, як би біда, тоби була си ни уступила, али то шос нишого ест. Ми стоїмо на тім горбичку далі, бо боїмо си йти до дому, бо нам дало страх, а то перши, того шом виділи чорни, лїзи д' нам до гори. — Ми дісталим знов страх і хотілим утікати. А я собі подумав: „А най буди, шо буди, то ни буду утікати! І взевим бук міцно в руки і так собі думаю: Як мині шо скажи, то пирихристю си теї на відле рас дам, а з него має потичи лиш деготь, бо так кажут люди. Али то прийшло блищи, теї кажи: Слава Сусу Христу. — А ми вадріли, шо то чоловік; а він був у драптиві вгорнений, в сардаку чорнім аш по землю, а був малого росту — присадкуватий і в капузї і в постолах обвито багато онучами. Здавало си, шо так як який жебрак. Я вже вздрів, шо то християнцка душа і зачевим его питати си: „Шо ти ту робиш. Звітки так піано ходиш?“ — а вже кури перші віпили. А він кажи, шо я йду до Тодосія Лазаренка молотити! Кажи, шо: Я там за міру йду молотити! — Я ему кажу: „А чому ни йдеш дорогов, али йдеш попіт хати лавиш?“ — А він кажи: „Бо ту стежка була“. — „Була — як була, а тинер нема. То лиш злодії так ходе в почи!“ — А він мині закручує, питає си, чи жінки ни видів якої. — А я кажу до свого товариша: „А видиш, шо то за жінка була!“ — Я тогди его взев, звів на долину, али за мус до тої хати, де він ходив коло неї, а там був віпущений пацюк с хліва. То

видко було, що то злодій. Я зачев будити у хаті ту удовицу в гітьми і ни мош було си добудити, бо відай їх чэмоє обмарив. Цевне, шо як обійшов кістков з мирна хату навкруги, теї сьвічков, шо умирає мертвец, теї кажут, шо і добу буде спати. Али я зачев, гуркати в вікна, кричести, тэсм ледви-ниледви добудив їх. Вони засвітили, втворили хату — аш увішли ми до хати, теї того злодія увели, та я тогди зачев з него протокул кэгнути.

От, видити, якбим були втикли віт того чорного, шо то було, то бим був і до сьогодни казав людим, шо шос париходит чоловіка на до-розі, а так ви віру ні в шо!

Зап. 1903, в Русові, Снятинського пов. від Ілаша Вахнюка, О. Деревянка.

105. Страх кидає чоловіка в гноївку.

Йак йа буў ў Цапіўцэх ў ксьбондза і вийшлисмо по вичері с кўх-ны, наймиті пішли до стаїнні спати, а йа пішоў до стодоли і ўзвїў йим сьнып сушивіцы, хтыў йим кінуги на ныч пірит своїй коньні. На-колим прїйшоў коло вилїкої гноїанки і ныц йим ни відьїў, тїлько ўчуў йим йакїсь шемлет і опамнїтаў йим сьи аж на сиридїннї тої гноїанки вїшши йак по пойас, бо була така глїбока. І зачїў йим тогдї кричїти. На крик вїбїгли парупкї зї стаїннї і помоглї мнї віттам вїльїсти. Хто мнї там ўсадїў, то ни знаїу, бом ныкого коло себи ни відьїў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від брата Гїлярка.

106. Хлоп у гноївцї.

Пішоў хлоп с Корбнцн до Вістроїї на прїзник ў полїваний понидьїлок. Напїў сьи дббри. Йде с прїзнику і собі вигбїкўїи. Дївїт сьи нараз, бїжїт пацьї. Мїслїт він собі: Траба злпати та будє на вихбвок, бо йакєсь було дўжи фїїни. 'Али йшли бїльши льўди з залу нєго і наўпнрїд нєго, а він собі мїслїт: Кобї тотб пацьї ни квчїло, тобим сьи охоронїў, шчббн ныхтб ни відьїў та би бїло мбїи ўже, бо йак хтось ўадрїт, то й скїжн, та той гавдї вїдберє. Буў він ў новїм кожўсї, шн такїй, шче тогдї тїлько вїд кушннїрї. Закїнуў він полў тай тотб пацьї пїт полў і зачїў дўжи утыкати. І помнвў ўсї. А так дўжи выпрїў, шчо мўсїў кожўх с себи скїнуги, такє тотб пацьї було кншкє. Пнннїє він до дбму, а ў нєго була оббра, а на оббрї велїка

гноїїнка. І він попри туту гноїїнку зачїў йти с тим пацьїтим до хльїва; а онó сьї відирло тай боўть! ў гноїїнку. А він хап за нóгу. А воно скожильгувало ним і привирнуло йго до гноїїнки і зачїло ним ў ты гноїїнцьї привиртáти на ўсьї бóки. Уздрїў він, жи ни жéрти, зачїў кричїти до брáта: Никóло, Никóло! Вїйди но с хáти, бо йа собї злáпаў йакéс пацьї на дорóзї та такé мóцни, шчо мнѣ так валкўйи, шчо ó — по гноїїнцьї. Йго брат дївїт сьї, кóло нéго нїчóго нїмá, а він по гноїїнцьї таньцьўйи так, шчо аж гноїїнка повéрх нéго брїскайи. 'Анѣ му очїй нї вїгко, шчо с кужўха зробїў так йак сїрдáк. Кáжи до нéго: Та ти ўдурїў, ци шчось, ўпїўйис сьї, тай скáчїш по гноїїнцьї! — А він кáжи: А сисé котрóйї. Такé булó фáйни пацьї, тай дес подьїло сьї. — А брат кáжи: Та йа вїдїў рáно, йак йшло на вїтпуст, шчо булó фáйни, бо мáло кужўх бїлий на собї, а тїцér зробїла сьї вїўцá, бо аш тичé з нéго. — І вїльз з гноїїнки і пїшóв спáти і скїнчїло сьї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

107. *Страх збиткує ся над чоловіком.*

Йшов-ем з мїста, а була вже пїзна година і дуже темно, тай якурат у пів села надїйшов до здїбаня якийсь пан. Я хочу йго обмїнути, а він не пускає; куди я, тудай він, все ми дорогу заступає. Я тогди ще не бояв сї, бо гадавем, що то Петрушеский (газда з нашого села) тай кажу: Чого хочете п. Петрушеский? — А він кури в люльку на довгїм цибусї, — і як не посипле ескрами з тої люльки. — Ой, гадаю си, а то що таке, аж ем застив. А він стоєт, не уступає сї. Тогди я звернув з дороги на мїсток, тай гадаю си: Ти будеш стояти, але конче колись пїдеш, тогди й я си пїду. — Але як ем їно сїв на той патик, вараз ми спати схотїло сї — на смерть спати. Тай гадаю си: Я вену, продрїмаю сї, тай пїду! — І як ем уснув на тїм патицї, то тогди вже нїц не памятаю. Тогди ввэв мене, нїхто, лиш він, най счїзає від нас хрищених і від нашої хати, тай завїс мє до хльїва на трете обїсьцє; тогди розїбрав мене чисто, саком-пак, виэув, тогди ввэв, звинув мє гїй у клубок, теї затолочив у соломєнку, завбїльшки на чвертку. А шмате мое вїбрав до купки, змецкав, споднї чисто подер і всьо гет з чобїтьми кинув у гноїїнку перед хльївом. І тогди, не знаю, чи йому вже Пап Бїг не допомїг, чи кури запїяли, що так мене лишив. А як ем сї рано збудив, то не мїгем сї, анї рушити, анї вилїзти з тої соломєнки, аж ем сї

враз з нев перевернув, і так єм виліз. Як-жеж уже виліз-єм з тої соломки, то сам себе настрашив-єм сі. Що во мнов стало сі? Де мое шмате, що я лиш у сорочці? Де я є? Нічого не тямлю. Тогди зачив-єм шукати двирій; як єм уже знайшов двері, отворив і стемив сі, де я є, тогди зачив-єм шукати шмате. А у куті у хліві качки сиділи; я гадав, що то моя полотенка біліє сі, тай уліз жежи качки; качки заквакали, я ше ірше злек сі, вибігем зо страху на двір, тай узрівем під порогом у гноївці своє шмате; взев-єм, то вельо таке чудне, мокро, тай утік до дому. До полудне нічо ми не було, а від полудне зачив ми страх брати. А як єм лег у вечер спати, то знов десь так коло півночи, прийшли до мени пани, поставали на воколо з люльками і пекли мене вогном. Так було біз три дни, аж третого дня, дав-єм си воду сьветити; і як ми вже осьвятили воду, то кинуло мнов у косцьолі до землі і відразу вснув-єм. І як-єм тогди вснув, то спав-єм пів доби. А від того чису вже Богу декувати більшим го не видів.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцях, Жидачівського пов. Наталка Левицька.

108. Як страх завів бабу в воду.

Йшла йидна баба, Галушчика, від короу з двора. І показуї її сын хлоп і кажи: Ході. 'Али той Іван Чёмний буу на той час над водоу, нісчи трóхи і дивіу сын. Завіу, той шчез би, у воду бабу і водит по вольі доуґий кавалок. Воіт її і баба усе: Талáп-талáп! 'Али Іван Чёмний ни видіу того хлопа, лишé бабу у воды. Дівит сын, баба хóдит по воды, а Іван Чёмний ўздріу, жи то ни з Бóгом і бойáу сын відозвáти. Аж нарешты чуйи, шчо тотá баба кажи: Бóжи мій, Бóжи. Шчо йа куму вінна? — Зайшла ў гльибóку воду, зачйла сын Бóгу моліти шчиро і війшла на бэриг живá. І до вінька шче газдуїи.

Зап. в липни, 1902, в Корóнци, Бучацького пов. від Олекси Савкового.

109. Страх і баба.

Була Храпоўска йидна. 'Али йшла с погрибу від Данила Куликоўского, шчо ховáли, пізна ўже година, кидаю вершу ў воду на рйбу, чуйу, шчое трішчйт. Али чуйу, ўсе кричйт: Пáпы Орнатóска, пáпы Орлоўска, пóдай рýку. — Показáли її сын ў воды покóйи, запугала

сьи ў вёрби, ни могла злы́сти так ра́птом. Та́то надыйшла́ с сила́ пізно, пізна годіна, заўши лубіли гаворіти пацьпір йак йшли пізно, чу́ют, трішчїт нат тоў глїбóкóу водóу. Кажут: То хто? — Йа, паны́ Храпо́ўска Анто́сіха. — А йа вітги крїкчу́: То хто? — А вони́: То ти Олэ́ксo? — Йа. — Ходї судá. — Вірату́вали ми с то́го місьци с тышкóу бідóу так, йак закóнана бу́ла, вітыгну́лисмо йї с то́го місци, ўви́ли ми йї до хáти, диве́са рóбит ў хáтї, пиві́трімoк, бо злїй дух приступі́у до не́ї. Привилі́смо ў то́тo місци, де йї́ киглó, і видём до дóму, до йї́, зачїли сьи виртáти нава́д на то́тo місци. Кáжи: Шчо ти рóбиш во мно́у, кúми? Там йи мойá ку́мá Орни́тоўска, шчо мньи кли́чи і Орло́ўска і паны́ Замолотóва. Ледви ми йї вітти вітыгну́ли, шчо́смо сьи добїли до йї́ дóму.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

110. Як страх хотїв утопити чоловіка.

Кривенький Никóла буў ў гура́льни. Зачі́у просіти Тильсьєньцкого гура́льника, шчо́бі го пусті́у на вичэ́ру рúску, на свє́нцїй вє́чир до свóго шва́гра Федьї Рожнóвого. Іде він від Фє́дї Рожнóвого на свї́й час до гура́льнї, стúднїнь, морóз, іде він лє́том та́й го ўго́ўмасцло ў воду. Він вітти сьи рату́йи, а шчє́зби кáки: Йа тибє́ ни пúчу вітци. — Лапáйи сьи вє́рбіу над бері́гом, лóмїг вє́рби за собóу і ни мóжє сьи віратувати. Аж ўчу́у йнó шва́гир з лóму, шчо крїчїг: Хтo ў Бóга віру́йи, рату́йти! — Уччу́у по йнó гóлосьї, прїбї́а́йи, кáжи: То ти, шва́гри, Никóло? — Кáжи: Йа. — Ходї, вілазый. — Ко́лі, кáжи, ни пускáйи. — І розгорнє́ний ўже ў водї, кожóх так самош лїшї́у сьи ў водї, шчє й Федьї покїг злїй дух ў воду. Ледви сьи по голїньї віратували с то́ї водї, лє́ви Кривенький Никóла шчо до трох мїсьцї́у прїйшóу на мїсци до свóго здорóўїи.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового.

111. Страх втягав парубка під плиту.

Булі ми з йидїйм хлóпцем на вичирнї́цох. А той хлóпц, то буў побиржнїкї́у сцї, мє́шкаў ў лы́сьї, а ми ходїли облїва́ на вичирнї́цьї до Пúжнїк. Бу́ли ми доўгїй час. Потóму він кáжи до мє́ни: Ходым

там до мѣни тай пириночуйиш ў мѣни і рано підѣш до пачьки. І ми збѣрали сьи і пішли. Йдем ми бизь мѣс, а йа сьи від нѣго прилишиў зва свѣйї потреби, а він пішоў і сьпѣваѣи. Потому йа за ним зачиў йти так мѣжи о дѣсѣть крѣкѣй від мѣни, він йде на пирѣд і сьпѣваѣи, а йа за ним. Там була стѣшка, котра була блѣсша до дѣму до йигѣ. А він на ту стѣшку ни звиртаѣи, а́ли йде дорѣгоў на мѣст, бо тудѣ такъжи дорѣга вѣла до дѣму до йигѣ. А йа си мѣшльу: Він ни хѣчи сьи росѣти, тай пішоў на дорѣгу. Тай йа за ним. Ту нараз дохѣдит до водѣ і отѣшиў сьи. Ўже ни сьпѣваѣи. Мѣшльу собѣ: То він цѣўни вогѣрит пачьцѣр. Тай ўжѣ сьи до нѣго ни вѣтзиваѣу. Зьйишоў жи й йа до водѣ, а йигѣ дѣсь нимѣ. Йа мѣшльу: То він пішоў до дѣму ўпросѣ. Прихѣджу йа там до йигѣ хѣти, заглядѣаѣу за ним, нимѣ. Чуѣу гѣлѣс йакѣсь такий проразливий, нѣби дѣгьчий. Мѣшльу собѣ: Та сьпѣваѣи си там. І стаў йим і стоѣу. Чькаѣу на нѣго, а йигѣ нимѣ, тѣлько тоѣ гѣлѣс чуѣу. Мѣшльу собѣ: Він дѣсь мѣжи й заснуў на дорѣзѣ, бо буў дѣжи оспѣливий. Бару, йду. Йду, слѣхайу, а шчѣсь кричѣт так ў ровѣ: Бѣжи, рѣтуѣи мѣнѣ. Вѣпрѣвадѣ мѣнѣ вѣтци. 'Али гѣлѣс змѣниў сьи. Ўже тогдѣ й йа сьи напуѣу. Тѣлько, жи хѣчу сьи пѣриковѣти, шчѣ то йи. І повѣли поступѣаѣу сьи до тогѣ гѣлѣсу. А там була плѣта така висѣка, шчѣ тримѣта зо двѣцѣть мѣгрѣй ширѣкѣсти, а по нѣи водѣ бѣгла. А шѣт тоў плѣтоў булѣ порѣжно так, шчѣ мѣжна булѣ мѣшкѣти. А йигѣ там запровѣдѣло. І так го ўкачѣло ў тогѣ болѣго, шчѣ там булѣ, йак би хто ўзьиў і наўмѣсни обльипѣу го. Йа прихѣджу до нѣго, тай кричѣу до нѣго: А ти шчѣ ту рѣбѣш? А він йидиѣм гѣлѣсом зачиў кричѣти: Аѣаѣи, гѣваѣт! — Йа кажу: Ни бѣ сьи, та то йа. Лѣдвом го опамѣнѣтаў. І тогдѣм йигѣ нѣпрѣвадиў вѣтти тай кажу до нѣго: А вѣдиш, йакѣй то ти мѣдрий! Ти ўсѣ в лѣгьком йдѣш на пѣрикѣри, а вѣдиш, шчѣ він ти зрѣбѣу, шчѣ типѣр й ти вѣглядѣаѣиш до нѣго, так тѣи обльипѣу. А він сьи нѣц ни обзѣваў, аж до ранѣи і трѣс сьи цѣлѣу нѣч. Вѣт тогдѣ ўжѣ нѣгдѣ сам ни йшоў і ўсѣ сьи бойѣт.

Зап. в липни, 1902, в Пуживках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

112. Страх завертає човен.

Ходив я до дѣвчини і запѣзвив си там. Вирѣаю вѣтти вѣже пѣзно, пришѣв ид чѣвновѣи і сѣв, узѣв друк кою себѣи і лѣпѣту і сѣв коло чѣвѣа. Чуѣу... в гѣри водѣв жѣнѣ чѣловѣк поѣврѣх водѣи. Я покѣм лѣзу в чѣвно і пѣреѣвозу на цѣй бѣк. І я пришѣв до берѣга, а тог чѣвном

зовеїм пуднув на тот бік, де був упирет. Вітак я знов визиу на пей бік — знов так само — знов мине пуднув на тот бік. Вітак я мусів штрикати ш човна у воду. Штрик! — цалком упірнув у воді і вішов на бериг, на гору. А він стоїт на беризі, на плиті.

Зап. 1903, від Дутчака Николи, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

113. Страх заводить чоловіка у сніг.

Йшоу їм з вичирниц попри цвінтар і надібаў минé кóтик. С то́го кóтика зробиў сьи білий пес. Прийшоў їм аж до ўлицы в ним ура́з і вігак стéшка була чы́риз мур і він минé тоў стéшкоў повіў аж до жо́лоба. Завіў минé ў такі поко́йі, жи йак їм сьіў, то аш сам їм сьи за́льикаў, жи такі поко́йі. Йак їм сьіў і заснуў їм. Прибудіў їм сьи, зме́рвйим, і ни знаў, ци йти до до́му, ци ньи, бо то ўже свита́йи. Діўіу сьи, а йа на ка́мiньу сiджу ў сьвiгiу. Йак йа зобачиў то, тай окишiў сьи тай пішоў до до́му.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Стефана Маряша.

114. Страх у горальни.

Йа буў ў Гримáлови ў гурáльни. Тай йакура́тни, йак ма́риц на-стаў, пйицовий вибіга́йи до мени до спўсту тай ка́жи: Па́ны Косы́нь-ський, шчось ў мени кидáйи дрова́ми. — Йа збіга́йу на долину та́мка до пйица, диўіу сьи, нима́ нычо́го. А йа ка́жу до не́го: Слу́хай но, йак би так, кажу, лихйй, то́ бим ты набіў до́бри, тай бис с тим буў. — А так, йак дру́га ха́та, йи солоды́ўньй. Слу́хайим, а ў ты солоды́ўньй хóдит збіжи — йачми́нь, жи́то — аш по́пит саму́ стéльу. А він ка́жи: Слу́хай, шчэз би пирира́бийи штúки. — А йа ка́жу до не́го: Ну, хо-ди-ж подiвимо сьи, ци то йи пра́ўда. — Приходимо, ўтварийимо двэ́ри, а там хóдит отакйй хло́пиц (показуе), а ўсьо збіжи ў кúпi, ўсьо ў кúпу спакуваў. Стойiмó ми, стойiмó, ўтворилисмо дру́гу половину, а він нам по́над голова́ми йак пішоў, аж гурáльньи стрéла сьи. То йа йигó так на свої́ о́чи видіў, йак вас. 'Али буў мли́нок, так ў дру́гим до́мi, жи со́лод душiни. А той мли́нок так ме́ли, жи аж iскри скáчут. Йа при-ходжу до майстра до ста́нцiйи, тай бóджу йигó: Niech majster wstanie, niech patrzy sie, że jest bida. — А він ка́жи до мени так: Шко́да,

жис такий старий, уже майиш дѣти, а такий йис дурний. Йа тѣльки льїтá спѣдиў ў гуральни, тай бїдї ни видїў, аш ти ўвидїў. Йа ўстану тай пїду, пуслѣхайу. 'Али йак скоро нинá бїдї, то бїгмé дьїстанїнн ў нїсок. — Виходїмо на гальїрїу, дївнїмо сьї, а там ўсе: Ёїо — ну, фїють, фїють, фїють, (свище)! А йа кажу: No, patrzaj ran, jak miała słód. — Та gdzie miała słód, kiedy to jedynasta godzina, ta parobcy asz po dwunastej бeдá mieli słód? — Приходим тажки, а вїн сидит на бальку, тай ўсе: Ёїо, фїють, фїють; а конї сапайут, лeдвї дїхайут. Зальїский пирихристиў сьї лишé, ша, тїхо стáло. Конї при жолубї йїдьї, немá нїчoгo. А той кáжи: I йа 30 лїт ў гуральни тай шчeм такогo не видїў, аш ти мене на то навїў.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косїнського.

115. Чорт горальник.

'Али ўже ў зимї ўзьїлї мнe до горальни. I йа шчо нoчи ходїў тáкжи там до вольїў ў нoчї. Раз ў вeчир йду чириз гуннo, а вїн вїлáзит спїт кирáту, такé нѣби тильї i так нáрaчки, нáрaчки, аш при-ближїў сьї до мeни. I ўже тогдї сьї пїднїс, йак чoловїк, тай кáжи до мeни: Ти де йдеш, Рóмани? — А йá сьї вїтзївайу: До гуральни. А тобї нá шчо? — Ну, бо й йа йду. — Ну, а ти там шчо будeш рoбїў? — Ну, та йак то шчо? Та биз мeни гуральни ни мoжи йти. — Та чумў ни мoжи йти? — Бо так. А йакá би то горїўка булá, йак би ни йа? — Та йак то йакá? Абó тї йї шчо рoбїш? — Ходї во мноў, будeш видїў шчо. — Айá, йди с тобoў, мoжи бис ми йакoгo лїха вї-стройїў? Йа ўже тибé дoбри знáйу. — А ти мнe йак мoжиш знáти? — Або то ни ти тручїў мнe ў вoду кoло млинá? — О нѣ, кáжи, то шїй брат, бо вїн мeльником, а йа гуральником (мїханїки ўбїдвa — зам. брата Фїлька). Ходї во мноў, йа тобї покáжу йнго, вїн прийдe тáкжи до мeни. — Вирў, йду зї страхoм. Приходїмо до гуральни обидвá тай вїн вїд мeни прoсто на клїштoк (там де сьї рoбoта стўдит), подивїў сьї, помїшїў, поньўхаў, покoушїў тай кивáйн го мeни пáльцeм. — А йа ў такїм страху! Гадáйу сї: Пїду до публьїки, та шчe мнe публьїка трўтит в горї на долїцу. I ни йду. Тай кáжу до тих, шчо там булї ў гуральни: А ви видити дьїтька, вoндї во? — Кáжи: Де? — Адї кáжи, хoдит по клїштoку. — Ёсe сьї дїўїут тай жáдин ни вїдит тай кáжут до мeни: Йди, йди, дурний. Тoбї сьї ўже провиджїйї, бо ти сьї боїш. — А йа сьї вїтзївайу: Та то той самїй. — А вїн до мeни,

бчи привирнуў вітти з горі тай настаўиў ми ср..у. А йа кажу: А дивіт во, шче ми настаўиїи ср..у. — Тогді гураўник приходит до мени тай кажи: Йди, йди пїяку, ни забаўиїи лўди; ўшїў йис сьи, тай шчось плитеш. — Тай йа ўже стаў, тай ни вітзиваїу сьи, тїлько дїўїу сьи, шчо далї бїди. А він вітти пішоў, до кітла подивїў сьи, потому до кўфи, де горїўка, вітак пішоў до катки, ровїбраў сьи, ўлис ў катку (циліндр лишїў на верха — зам. батька), вікупаў сьи і ўже тогді ни знаїу, де сьи подїў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

116. Страх тримав чоловіка цанки.

Оден хлоп с Коропцьи посадиў кукурўдзи на лўзи коло водї ў пана, ў Мислоского. І там стирїг йїх. 'Али одного разу наклаў собі огонь коло буди і лижит. Дивит сьи, йде, йак то називаїут ў Коропци лўди шляхтичїў кульбани, такий кульбан. І відзиваїи сьи до него: Ти де йдеш, кульбани? — А воно до него сьи ни вітзиваїи. — Ага, помїслиў він собі, то пеўни Розоўский. Розоўский, а ви де йдети? — А він ни вітзиваїи сьи. — А він собі помїслиў: Мोजи то добри Мислоўский, а йа так до него каву, тай він моўчит, шчом му гонору уїниў. — 'Али призираїи сьи лиши, ни подїбни дес до чоловіка. Ўзьиў він голоўню і кинуў ў дьтїтка. Йак зачїла тогді бїри бїти, бїду вївирнуло, вогонь забрало, капильўх всадило аш на дїба, а йиго поставило цанки ў вільховий корч. І так стоїаў цїлїу нїч, аш сьи рано спаннїятаў, а тимчїсом кукурўдзи зььїли і ни мїг достирїчї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

117. Страх тисне за палець.

Буў ту такий пастўх і нас паньску худобу. А буў там, у Коропецкїм, побиржник, називаў сьи Йіван. Йа — кажи пастух — пригнаў худобу і льгїим собі спати; а бїуїим накідаў ў пїнц йаблок. Али ту слўхаїу, шчось на подї гульаїи. А йа собі гадаў, шчо то той побиржник мине страшїи. А йа кажу: Гульаї, гульаї Йіванку! Аш ту чуїу, злавїїи с пода і приходит до хати і зачинаїи гульати. Йа схопїў сьи і ўзьиў йим палицьбу і кажу: Чикаї, Йівани, то будў зарав

бнї. — І ўзяў йим палицьбу і по ўсы хаты с палицьбу і нїгдэ нїма нїкого. Їа стаў і задумаў йим сь і ўже знаў, жи то ни побирижник. Аш ту бирў і зноў льгаў. Прихóдит, йак минé потиснуў за палицьбу нові, йак йим сь схопиў, то аш на двір ўтык мїжи худóбу. 'Али він прихóдит і тэмка до худóби і кáжи: А праўда, жи йа тибé й ту знайшоў! — І бирé і рахўи худóбу. Відрахуваў двацьцять штук і бирé, жинé ў долину ў бэини. Він жинé, а йа завиртаў і так йим сь змўчиў, бо він сьудá, а йа тудá і худóбу ни пускаў. Аш ту ўхóпиў йидно́го волá, йак сьиў на нéго, то ў такі бэини зайхаў, жим другий дeнь нас два лéдво ў дванацьцяті годїни знайшли.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кароля Пшиблукевича.

118. Як верби хитали ся.

Ту в „житні“ просто, там на дорозі, так за хрестом не далеко. Кобила полетіла на поле. Я сї дивив за нею, де вона полетіла. І верби сї хитали вобидві, а не було вітру. Так: одна туди — друга туди.

Зап. 1903, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

119. Як страж гойдав кокорузами.

Як я був парупком, ішов тут просто Максимихи. Йду нидалеко — таке гей коза, гей пес іде дорогов. Йду — ніц, но утікас. Те я кажу: „Ни втїкай, ти!“ То... як си зірвало тей ф курузи — курузини холітало, та я став тихо... Вжи ни видів нічого.

Зап. від Онуфрія Андріящука, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

120. Страж і стрілець.

Раз йа йшоў с Корóпцям, іду Лугами сьуді на майдан, а маўйим ві собóу стрільбу. Прихóджу ту на йиден пляц, а той пляц називайи сь Стадárнї. Дїўу сь, стоїт дик і рїи. А дўжи сь б́уло вітко, мїсьиць сьвітїў. Мишльў собі: Забїў тибé! — Стрілиў йим раз, він пітскочиў і на мїсци стоїт. І так йим шче ўстрілиў два рази рас по рас, а він за кóждим разом пітскочит і стáни і стоїт. Мїшльў собі:

Тра тьи поминуті і лишіти, бо то вітко, жи то ни звівр. — І пішоў йим пѡнад воду, шчѡбим пирійшоў на дрўгий бѡк десь. Приійшоў йим до клѡтки, диўйу сьи, на клѡтцѡ сидѡг кѡт. Мѡшльу собѡ: Ни бѡду стрѡльбаў, бо то пѡѡни те самѡ, шчѡ йѡ там стрѡльбаў. Йѡк то бабѡ приповѡдиўут, шчѡ бѡдѡ сьи бѡи на вѡдлѡ. Мѡшльу собѡ: Такѡго котѡ йѡк йѡ на вѡдлѡ ўдѡру льѡфкѡми, то го забѡу на смерть. — І так ў имнѡ бѡжи пѡрихристѡў йим сьи і ўдѡриў йим. Рукѡ минѡи задѡиривѡда, а стрѡльбѡ ўпѡла до водѡи. Стаў йим йѡк тумѡн, нѡчѡ ни вѡджу. Так за годѡну опѡмнѡвѡтаў йим сьи, вѡтѡх йим стрѡльбѡу в водѡи і чѡрис клѡтку дѡлѡи йду. Нидалѡко дрўгого бѡрига стоѡит такѡ нѡби пѡдушкѡ на клѡтцѡи. Мѡшльу собѡ: І шчѡ типѡр с чѡртом робѡти? 'Анѡи го пѡриступѡти, ѡнѡим бѡти ни годѡн, бѡм залѡдво шчѡм тѡплий шчѡ вѡт пѡршого битѡи. Мѡшльу собѡ: Возьмѡу та тьи кѡпну. — Кѡпнуў йѡ погѡў, а с тѡїи пѡдушкѡи закурѡло сьи так, нѡби пѡтльѡвана мѡкѡ. Так ми сьи здавѡло, жи ми хтѡсь насѡпаў ў ѡчи росѡсѡиноного вапнѡ, тому шчѡ мнѡи так очѡ пѡклиѡ. І ўжем бѡльши нѡцѡ ни вѡдыў. І пішоў йим дѡлѡи. Йду йѡ, а там булѡ ў лѡсѡи хѡта даўнѡ, ѡли тогдѡ тѡїи хѡти ўже ни бѡло, тѡлькѡ сьи лишѡла пѡўнѡцѡ, а ту ги на моѡи шчѡсьтѡи зачѡу дошч йти. Мѡшльу си: Сховѡйу сьи до тѡїи пѡўнѡцѡи, бо ми булѡ шкѡдѡ капѡльѡха. І схѡваў йим сьи. Йѡк сьи дошч прильѡйў і так льѡльѡу пѡру годѡн, а йѡ ў тѡи пѡўнѡци сидѡу. Йѡк сьи пѡристалѡ льѡльѡти, вилажу с тѡїи пѡўнѡцѡи і ўступѡу йим пѡру крѡкѡу і гѡ дурнѡи обглѡйнуў сьи. Бо то ни дѡрно бабѡ кѡжут: Йѡк йдеш, то ни обглѡдѡй сьи, то нѡчѡго влѡго ни вѡбѡчѡш. А йѡ тѡго собѡи ни занѡмнѡвѡтаў, им сьи обглѡйнуў. Диўйу сьи, стоѡит йѡкѡсь пан такѡй нѡби йѡкѡй грѡбѡи, ў чѡрнѡим сурдѡтѡи, ў чѡбѡтѡх шварцѡваних, кѡйстѡр такѡй з на мѡтир і льѡлькѡ кѡрит. 'Али такѡй огѡнь сѡпли, шчѡ мѡжна кукурудѡ спѡчѡи і на мѡни дѡмом дѡмѡхайи, бо то булѡ блѡськѡ. А йѡ сьи так спѡдиў, шчѡ ни знѡйу, де стоѡу. Капѡльѡшѡна ўпѡла, мѡцаѡу сьи за гѡлову (зѡмнѡ — зам. Яжицькѡго), а волѡсѡи стоѡит йѡк прѡтѡи. Пѡднѡйў йѡ ту капѡльѡшѡну і схѡваў пѡг пѡху; ѡ тотѡ капѡльѡшѡна зачѡла трѡшчѡти, бо то булѡ с солѡми. А йѡ собѡи гѡдѡйу: Йѡк сѡтѡнник ўчѡйи (будѡ сьи сѡйѡати — зам. Яжицькѡго), то мѡжи пѡриступѡит блѡшчѡ до мѡни. І так йѡсѡмо стоѡйѡли обѡдѡѡ с пѡў годѡни. Мѡшльу собѡ (дам йѡ тобѡ — зам. Яжицькѡго): Тѡбѡ ўсѡ йѡдно стоѡѡати, а йѡ будѡу зачѡнаў тѡкѡти. — Зачѡу йим сьи пѡступѡти ў зад, а там буў в задѡ пѡнь. А йѡ бѡис пѡни: Ге-гец! Йѡк йим сьи схѡпѡу, то ўже тогдѡ і страх вѡд мѡни вѡдлѡтѡиў, а так йим тогдѡ утѡкѡу, шчѡм сьи аж дѡма обглѡйнуў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацькѡго пов. вѡд Я. Махновськѡго.

121. *Страж у пасіці.*

Йіхаў йа на ныч ў суботу. І там кóны сьі лишілі і пáсли сьі бис цыліў нидыльу, бис цыліў день. Ў нидыльу ў вéчир йшоў йа до них, а там ночуваў шче йидén во мноў і здібáйим сьі обидва. І він пáйи пса і йа ма́йу пса. І йдемо обидва. Аш ту чўйим, йакісь співа́йут. Він ка́жи: Йдут з Зарваніцы і співа́йут. І йдем да́лы. Аш приходим нидале́ко, а то ў пáсыцы йакісь співа́йи. А він ка́жи до жéни: Йакісь пйáний, вирным сьі. — А йа ка́жу до нéго: Та тй сьі пйáного бойш? Най він там собі співа́йи. І так смо поўставáли і рáдим сьі. Аш ту пес йидén за дрўгим і поўтыка́ли. А йа ка́жу до нéго: Ходым. Приходим прóсто пасы́ки і минé скорты́ло покрывити сьі. А вонó скóчило с пáсыки і зáсьміяло сьі і стріскало ў долóны, тогдй зачýло гульáти, а ми зачýли тыка́ти аш пíd лыс. А вонó йде бис пóли і вогвém сйпли. І приходит до кóний і зачина́йи йідати. А ми стойáли пíd лысом, аш ту пáраз дйвим сьі, лыс горйт і помйт сьі, а ми тыка́йим до гори до дóму. Аш ту вибйга́йим ў половинй пóли, ўже нычóго ни чўти. А там зноў лыс буў, ку́дá ми ма́и тыка́ти. Ми прибйга́йим до сáмого лыса, а він ўже пирибйг нас і стріскаў ў долóны і зачйў сьмія́ти сьі. Нарáз зноў лыс ма́йи сьі і лóжит сьі. Ми обрнули до кóний, зноў аш пíd лыс і тáмйисмо посы́дáли, бóсмо сьі бойáли. Аш ту шче йидén надййхаў і кричйў: Ўйи! А він ка́жи до жéни: Йа будý кричйў, най живéнько ййди. — А йа ка́жу до нéго: Най, ни кричй, хто знáйи, шчó то за йидén. Ўже ма́йим йиднóго, шче ти тра й дрўгого? — Він ка́жи: Йа тáки будý кричйў. І зачйў кричйти: Домéньцьу — пá! — А він сьі витáивáйи: Чогó? — Ййдь живéнько, бо óсьди йи бйдá. І тогдй схспйў сьі бóрши від мéни а йа хóпйў го сьі за плéчй і зачйлисмо тыка́ти. А йак йим йигó дьйгнáў, тáй йим го трўтйў назáт сэби. А він схóпйў сьі тáй нине дьйгнáў, тáй минé трўтйў назáт сэби. Йа обгльйнуў сьі, а той чорт роспустьйў пáльцы тáй туй минé за плéчй злápáти. Йа йак крйкнуў і ўпаў йим до зймлы, ўжем ни мйг да́лы тыка́ти. Аш ту прййáдит той трéгий до мéни. І ўстаў йа, то шче так йак би стйрту солóми заналйў і ни знáти, дé сьі подыў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кароля Пшиблукевича.

122. *Страж розпитує.*

Раз йшов-эм із села і як упинив-эм сй коло ёгомосцьово́й брами, закликав хтось: Иване! — А я кажу: Чогó хочеш? Але нічо не відо-

звало сі. Я зачив знов йти, а воно тогди каже: Де ти йдеш? — Я кажу: До дому! — І як-ем скавав, що йду до дому, то такий мене ляк зібрав, що не міг ем кроку ступити, волосє дубом стало, аж шапка підлізла до гори і так стояв ем може в квадранє. Потому зачив-ем поволи йти і все мене щось гий-би не пускало, але що то було, до нинька не знаю, бо нічого не видів.

Зап. 1903, від Івана Озарка, в Іванівцях, Жидачівського пов. Наталка Левицька.

123. Злодій перестав красти через страха.

Ра́зу йидного стаў йа ў ночі. А йа такий звічай маў, жи ўсем лубиў шчось піті і ўкрасти. 'Али бирў і йду на дру́ги силó і нічóго там ни ўзьиў, бом ни маў йак, бо були польіцийанти. Вирта́йу звітти, ми́шльу собі: Повёрну йа до ко́ршми і Жи́иди зрабу́йу. Аш ту ди́йу сьи, ййди йакісь йидним коньóм. І бирў і сьйда́йу і ййду. Ди́йу сьи, а він виээ йакісь тельбухи. А йа бирў ныж зза хольви і рйжу. Ййак йим пробйў, аж вогнем посицало на мени. Ййа тогди скóчиў с фіри і хтыў йим бйти то́го фірмана. Ди́йу сьи, а фірмана нимá. Кйнь сам бйжит дáлы. Бирў, доганьййу коньá, сьйда́йу і ййду. Приййжджу йа ко́ло коршми і хтыў йим повирнўти до ко́ршми. Ди́йу сьи, а кйнь бйжит. Ййа тогди вирнўў сьи і доганьййу коньá. Ни міг йа го дьйгнати і вирта́йу сьи. 'Али ми́шльу собі: Ныч йим стрáтиў і нічóго ни позиска́ў. Пілў йа до гура́льни і вóзьму патикйў, абйм дўрно ни йшоў до до́му. Аш ту йду биз грéбљу, бйжит сусьйдний хлóниц і ўсе минé за сорóчку тьйгни. Ййа сьи обзивáйу до нёго: Чó ти хóчиш ў мени? Тобй жиль, жи йа нисў? То йди, тай ти си вóзьми. А він ўзьиў тай вйскочиў на мени. Слу́хайу, шчо минй так тьйшко? Ма́цайу на пирéды, йакісь на минй нóги. Ййа тогди гада́йу: Шчо йи тако́го? Дровá нисў з ногáми! І тогди гада́йу: Вóзьмў тьи і ўтóпйу. Злапаў йим за чўпир і кйнуў йим ў вóду. Тогди гада́йу: Шчо йа зробиў? За такé пустé і ўтóпйти сусьйдного хлóпця. Вирта́йу сьи, мóжи го шче вйкигну тай вйттрисў. Ййа лишé сьи обирнўў, ди́йу сьи, а він на минй. Тручийу с сéби, ни мош стрўтити. Прóшу, абй зльіз, він ни хóчи. Нисў дáлы, áли нóсом аж до ви́шльй похилиў йим сьи, такий він тьйшкйй. Прино́шу до до́му, кричў: Жй́нко, ўтворй! — а вона ни чўйи. Ййак йим вйгьиў двэри, двэри сьи розломáли. Ййа кричу: Жй́нко, сьвітй! — а вона ни чўйи. Ййа за чўпир, хтыў йим то́го стьйгнути с плйчйй, а він йак зачне кричйти, йак сьи позбйгáли шче бйльши, тай ми го з рук вйрвали. Ни лишйло минй сьи лишé во-

лосєнни. Йак йа ўпаў тогдї до зимлі, том три дни аны йїў, аны пиў, аны говорїў. Йак йим ўстаў, пішоў йим до ксьїндва, вісповїдаў сьн і ўжем бїльши ни краў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Кар. Пшибукевича.

124. Узле дѣдько смаженицю!

Буў йа ў Надорѣжнї там польовїи. Али йиднѣго рѣзу ў воснїи ночувѣў йа кѣло барабѣлы і мїй брат такжє, бо там дѣжи дїки барабѣлы йїли, то мѣсьило нас два бѣти; йак йидєн пішоў на вичѣру, то дрѣгий сьн лишїў, бо ни мѣжна буѣ так востѣвити. Так йа рас пішоў на вичѣру, а брат сьн лишїў. Повичѣрїў йа, а жїнка кѣжи до мєни: Та вѣзьмї там ў горнѣатко шчѣсь брѣтови, бо вїн дєсь дѣжи голѣдин. — Та шчѣ вѣзьму, йак ўжєсмѣ ўсьѣ вѣзьмїли? — Жїнка кѣжи до мєни: Зачикѣй трѣшки, йа му ўсмѣжу хоць двї йѣйка. — Зачикѣў йа, вѣна ўсмѣжила, заўйизѣла мнїнї до хѣстки горнѣатко с смажинїцїў, йа бирѣ, йду. Пѣлицьнї ў йиднї руцї, а горнѣатко ў дрѣгї руцї і так йду. Прихѣджу кѣло млинѣ на грѣблѣу, нарѣз нїц ни вїджу. Агїй, а то шчѣ сьн стѣло? Сьлїпѣтѣйїў ни мѣйу, а ни вїджу. — Нарѣз мнѣ скомильгувѣло по тѣй грѣблї та ў вѣду — бух! мнѣ. Горнѣатко поплїло, йа сьн дѣбри вїкупаў так, шчѣ аж ми сьн ни хтїло, залѣдво, шчѣм сьн вїдрапаў на бѣрїг. Йак йим сьн вїдрапаў, дїўїу сьн, сьтїнѣ пирїдо мнѣ така чѣрна, йак бн хто задильувѣў. Агїй, а то шчѣ сьн стѣло? Та мнїнї ни пѣршїй раз сьудѣ ходїти. Пирїхрїстїў йа сьн таї пѣлицїў по сьтїнї по тѣй раз і дрѣгий раз. Дїўїу сьн, а то йакѣсь конїна така сухѣ, йак дѣшка, а йа по нї пѣлицїў бїу. Гадѣйу собї: Та шчѣ онѣ мнїнї вїнна? Тра ўзьити таї вїтци вїпровадити вѣтам на вѣболѣннї, та нѣй сьн пасѣ. Йа тїлькѣ рѣку натїгнїў, хтїў йим ўзьитї за грїву, йак мнѣ пруднѣ до горї ногѣми ў вѣду! А Бог жи бн тѣй побїў с конїнѣ. Та мнїнї дрѣгий раз зноў купѣти сьн трѣба? Та йа шчѣ хѣчу вїльїсти в вѣдї, а мнїнѣ нѣбн шчѣсь ў чѣло бух! А йа зноў ў вѣду. І так мнїнї в дѣсѣть раз кїнуло. Залѣдво шчѣ йа вїльїс таї ўзьнїў таї йим сьн вирнїў до дѣму, бо с публїкѣў ни бѣло шїршѣй рѣднї. І ўжем ў дѣма ночувѣў, а вѣно вїтти таї пїшлѣ аж до мѣго брѣта таї йїздїло на нїм дєсь до онїўночнї, шчѣ лѣдво дочикѣў рѣннї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

125. *Як страх їхав повозом.*

Раз йа нучуваў с кіньма на коньшійні. Прийїхав йим, . попу́таў йим і пустйў на́сти, а са́мим пішоў під лыс спáти. 'Али лых йа тай чось ни мóжу засну́ти. Зробйў йа собі дэ́йгар і кúру. Слу́хайу, йакись пан йїди штирма́ кіньма, по́возом, баты́х тріскайи, али так йїди, йак вітир на мéни і прóсто. Гада́йу собі: Тра́ сьи вітци ўступіти, бо йа на самі дорóзѣ лижйў, бо йак надйїли, а ни змо́жу сьи жы́во схóпити, то мнѣ мóжи розйїхати. І почаў йим ўстава́ти, а ту ўже ко́ны надомноў. А йа́ сьи злык тай но́ги піт сэ́би хап! А ту тимчасом минé óсиў по кольі́нах так, шчо аж йим сьи прывири́нуў до горі́ ногáми. І відйїхаў від мéни з дэ́сьить кро́кіў і ў тым пэньды́ обирнуў наза́д дру́гим бо́ком, кудй́ голова́ бу́ла. А йа гада́йу собі: Йак мнѣ ўда́риў ўже по кольі́нах, то шче, псы́acroў, ўда́рит по голо́ві. — І йа хтыў пирики́цнути сьи так, йак сьи ды́ти пирики́цкайут. А там бу́ло такé óзиро наза́д мéни, а йа ў то́то óзиро боўть! А він відйїхаў з дэ́сьить кро́кіў тай почаў сьи сьмйї́ати і ў до́лоны плéскати, а йа ў калаба́ни купа́йу сьи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

126. *Страх у стайні.*

Як ми полягали у стайни і спали -- а була вже може перша година. Зачило у стайни дуже доскотіти так, що ми сі зі сну пошхлпели — і зачив мене тогди Павло кликати, але я не хотів встати, бом сі бояв. І як ми засьвітили ліхтарню, а коні всі повривали сі, і не було, ані одного в стайни. А доскіт дуже був гий-би сі стайне валила. І ми пішли тогди дивити сі, де ті коні поділи сі; а вони стояли веі у купці коло плота і лиш фуркотіли. А в другій стайни пара коний вирвала жолуб і витягла аж на серед стайні — а далі не могли вже вийти. А з того страху ми повтікали, аж до хати і смо спали, аж до раня, бо бояли сі з хати вийти.

Зап. 1903, від Гриня Бавуса, у Іванівцях, Жидачівського пов. Н Левницька.

127. *Страх на возі.*

Як їхав Инклевїч до Стрия і ему сіло на віс, то так було тешко, жи коні навіть ни могли йти. Али, жи він ще ни знав, що е... Коні

бив — коні ни хотіли йти. Дужи тешко, так, жи на коньох стала цалком піна. Аш сї біліла піна. Навіть єму... тоди він кавав, бачу — віс му привиртало. Бо він аш тоди став. Зліс був. І зліс тоди с фери і пішов довкола воза і кажи: — Що за дїтько сї вчїпив мене!?

І тоди ніц ни видїв. І як сїв тоди на фєру, то коні ни мїх стримати, так втікали. Він навіть тоди, бачу, заїхав був до Цуцуловиц — тими, кіньма. А то теньгий кавалок, но, жи я вже позабував. І с того як приїхав до дому і захорував зараз.

Зап. 1903, від Гриня Бавуса, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Деревянка.

128. Страх у млинї.

Йак мої тато були ў Підгайцьох ў пана за гумєнного і так йидного разу зїбрали форнальї йїхати до млина. Вікидали збїжи на фіри і поїхали до млина. Приїхали вони, поскидали, кавали парупкам понасипати на кошї, парупкї понасипали, а самї польгали. А тато льглі на скрінку там на тоту, де мукá падє. Парупкї позасипїли, нимá нїкого ў млинї, тїлько вони. Закурїли собї льульку і курут. Вилáзит спїт кóлиса павїчик і тãкжи льульку курит. І стаў на опрótьїї них і дим пускаїи. Так з годїну йидєн на дрúгого пускали дим. Потóму він пішóу до кáмїнь, поправїў кáмїнь, пішóу до мукї, помацаў, чи дóбра йдє, ўзьїў дóубиньки, покóутаў, тимчасом когút: кукурїку! А павїч пїт кáмїнь, мáло си клóби ни пошчибаў. І ўже тóїї нóчи бїльши ни вїдїли.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

129. Люлька з соняшника.

Оден чоловік уповїдав. Ішов в ночи з двора і здибав єго панок на однім млинищи, шо си називає: „млинищи“. Він надибав того панка, а панок курив люльку — таку порцилянову, білу. Кажи до него: „Замїнеймо си люльками“. А чоловік кажи: „Мїнеймо си!“ Тей си замїнели. Чоловік пішов до дому спати. Рано дивит си — а то сонїшнина так... приломлена — ни люлька. Рано шов до двора назат — той чоловік самїй. Приходить на то мїсци, а люлька єго стоїт на вишлї.

Зап. 1903, від Василя Григорійчука, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

130. З льюльки костомаха.

То наш йиден прийшоў до млина (Лáпйак, чи котрйй) і зачыў молотн тáмка, чи шче ни молоў, лиш сидыў кóло вогню, бо то тáтжи було ў вымі. Там при огнй сидыли й йнчі, й курыли льюлькй. Прийшоў панйч, тáтжи си сыў кóло них, тай кúрит, тай кáжи до тóго чоловiка: Мiньйй сыи вы мнóу за льюльку. — Той чоловiк кáжи — дiвiт сыи, жи дóбра льюлька —: Чи ни схóчиш додáтку? — А вiн кáжи:° Ньи, так мiньййу сыи, гурт на гурт. — Тóго паничá булá льюлька фáйна, дирив-йинна, с такiм цибухóм, жи сыи гóйдаи; а тóго чоловiка то булá льюлька чирипййнна i малéнькйй цибушóк. Таи помiньйли сыи. Дóки той панйч сидыў, то той хлоп курыў, а йак панйч пiшоў, дiвiт сыи, а то ни льюлька, áли костомаха, ногá с коньй, с копiтом. Зачiли сыи ўсьи сьмiйáти в нéго, шчо вiн собi льюльку такú замiньйў. I вiн вихóдит рáно там, де тоты застаўкй, на тотú пригáту, ййгó льюлька кóло млина на плóты повiсина. Ўзьйў льюльку. ўныс до млина i зачыў покáзувати тим льюдьом, а онй дивiли сыи i сьмiйáли сыи с тóго ўсьóго. — Той панйч вигльидáў йак мéльник.

Зап. в вересни, 1895 р. в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

131. Вимiняна льюлька.

Иду я одного разу, так о дванайцеті годині, іду я, то стоїт хлоп на дорозі... стоїт, а я курив льюльку. Вiн кажи: Ану мiнэй си во мнов! А я си взев — замiнев за льюльку за ту. Я до дому прийшов та до тої льюльки — нима. А то в торбині кiньскйй гiмнек наместо тої льюльки.

Зап. 1903, від Дьордiя Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

132. Кепська вимiна.

Шов чоловiк в ночи с сила, знаете. Переходит его тогди бiда — шев би, так такi тут кóло нас недалеко, росстилив полотно вiт цего плота до цего плота почерис дорогу. Вiн то опходит туда-ни-туда —

ни можи обійти; а далі зробив си с того пан. Пан собі курит люльку — таку файну, алиж бо і цес чоловік курит. Али він кажи: Знаеш що? Мінейно си люльками. Він ввев та свою дав, а той пан ему свою дав. Той приходит до дому, засвітив собі, обзирає си на люльку, а то ни люлька, а свинцький гімнек. Іде він шукати люльки свої — можи на тім самім місци... А так він приходит, шукає, де то він був акурат, а то люлька в плоті — люльку застрожило, шо то за біда — пропала би — не гадайти собі...

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

133. Порцелянка за деревянку.

Одєн плугатор нисє погбничови вичєру. Пізна годїна, дївит сєи, йде другий. Кáжи йимú: Добрїй вечир. — А той злий кáжи: Дббри здорбуйи! — А за Бога ни згадáў. Йдут обá, балáкайт, а той кáжи: Дє ти йдеш, Івани? — Нисú погбничови вичєру. — Тай йа, кáжи, йду до свбйїх вольїў! — кáжи шчєз би. — А той шчо нисє вичєру, закуриў собі лўльку — тєньга була лўлька, фáйна — тай йде. А шчєз би закуриў собі шчє крáшшу йак він. Тай кáжи: Замїньймо сєи за лўлькї. — Колї моѧ дириўйїнка. — А він кáжи: Моѧ порцильáнка, áли йа тобї ни жїлуїу, йа даїу, хоць вона куштуйи бїльши йак твоѧ. Тай помїньйли сєи. Прийшбў до вогнбў, дївит сєи, а то с кукурузьянкки лўлька, а цибух в лободї. Кáжи: Отб мнбї здурїў. Ну, на кáжи, вичерїй. — Той дївит сєи до двїньїт, нимá нїц. — Отб, кáжи, дїво, ни дотикаў сєи двїньїт, тай нїчб нимá ў них.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

134. Як страх ловив рибу.

Ў Цвїтовї ў йиднбї скарббвї хáтї мєшкаў госпбдар. І йак прийшбў новий мїсьниць, то по стрїху так йак би йаким пбвовом йїздиў. А нарáв слўхайут, валїг сєи ў сьїнєх сьтїнá; такїй грїмїт, так литїт! Вихбдыт с хáти сь сьвїтлом, дїўйит сєи, сьтїнá стоїт. Виртáйт до хáти, слўхайут, а на стрїху так таньцбўйи, так вилбскуйи, жи йак би йакє вилїки висїльї сєи вїтпраўйїло. Так ббди таньцбувáти до дванáцьтої годїни. Від дванáцьтої годїни ўже спокїйно. 'Али кбдо

хати в́арас нивилікий буў горóд, а пóри той горóд тикла́ рика́. Діўйт сьи, ў ты́ ріці́ до мис́ици́ лапай́и хтось рибу́, а́ли голово́ў ў доли́ну, а нога́ми до горі́ і сак закида́йи і підноси́т, витриса́йи с сака́ рибу́. Пригляді́а́йт сьи, шчо́ то йисе́ть, а́ли то ни чолові́к, а́ли йака́сь со-тона́. Оні́ тогди́ відійшли́ ўже́ ни далéко хати́, слуха́йт, ў кукурúдзах та́кий дужи́ тріскі́т. А то ўже́ кукурúдзи́ б́ули́ та́кі вилі́кі, шчо́ ўже́ пріли́; а оні́ мисли́ли, шчо́ то йака́ худóба абó ко́ны. Вони́ тогди́ шче за́кликали́ на най́мичку́: Марі́нка, Марі́нка! Біга́й но борвэ́нко, бо йака́сь худóба ў кукурúдзах та́к дужи́ лóмит! Кобі́смо загна́ли, бо то будé шкóда; мо́жи то до́бри йакі́ ко́ны. — Забра́ли пати́ки до рук, оббі́гли горóд надокóла, нима́ нйі́гдэ́ нйчо́, тилько́ с кукурúдзё́ў до рі́кі побі́гла йака́сь хлопчи́на мале́нька ў капі́льусы́ на дрúгий бі́к: биз во́ду та́й ста́ло на бэ́ризы́ та́й сплэ́скало ў доло́ны, зачы́ло сьи сьмі́йати́ і зачы́ло ка́зати́: Борвэ́нко, борвэ́нко, бо будé шкóда! — А то мис́иць сьвiтiў, б́уло сьи вiткo, оні́ сьи діўйт ў горóд, нима́ й ійд-но́го кукурúдза ўло́маного. Пови́рну́ли вони́ до хати́ і ка́жут: То вiткo, жи́ той самі́й, шчо́ рибу́ лапа́ў. І ўже́ бiльшi ни йшли́ там диві́ги сьи.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

135. Страж і рибакі.

Ту ў Будзiнí кóло Корóпцы́ вийшли́ рибакі́ рибу́ лапáти на Дывiстэр та́к пiрид вéчиром. І збiбра́ли сьи на во́ду і зачы́ли йiхати. А́ли слуха́йт, шчо́сь плинé водо́ў і кричíт так, йак дитíна. Ка́жи йидéн до дрúгого́: О, ўже́ йака́сь публíка кiнула ў во́ду дитíну. Йiдэмо́ та́й злапáйим та́й возьмéм до до́му, бо грiх за душú! — І та́к пúсти́ли сьи йiхати, прийiджíйт до то́й дитíни, злапáли і йидéн зня́ў сирда́к с сэби́, завинúў ту дитíну, поста́виў ў чайку́ і йiди до бэ́рига. Нида-лэ́ко бэ́рига то́та дитíна йак сьи кiнула с сирда́ком до во́дi і ў па́ру гiн від них ви́плила гóла, а сирда́к сьи ўтопи́ў. Та́к вони́ зачы́ли йiхати зно́ў, пиридогóнили і злапáли. І дрúгий с сэби́ сарда́к зня́ў і тутú дитíну зно́ў завинúў. І зно́ў йiдут до бэ́рига. А та́ нидалéко бэ́рига зно́ў та́к зроби́ла, йак с тим. І та́к б́уло йiх шiсьть і та́к с ўсы́ма зроби́ла, жи́ й йидéн сирда́ка́ ни ма́ў. За сэ́ним разóм йак йi злапáли і ўже́ ў мiх обвинú́ли, бо сирда́ка́ ни б́уло. Прийiхали́ до бэ́рига, повилазíли, тутú дитíну трима́йт, та́й йидéн ка́жи: Накладíм вогóнь, та́ тутú дитíну ўбiгри́йим, бо то ўже́ гi нйч б́ула. Накла́ли вогóнь, зачы́ло сьи від вог-нью́ вiткo б́ути, диўйт сьи до то́го мiха, а ў тíм мiху котьáтко та́кэ брiткэ́, шчо́ ни мош ў рúки ўзьiти. Узьи́ў йидéн і висина́ў го з мiха

коло вогню, а воно зашкірило сьм тай грїи сьм. Йак сьм розїгріло, йак скочит ґ вогонь, так той вогонь пороскидало, шчо ни було ани вуглика, а само ґнало до Днїстру і зачїло дґжи сьмїяти сьм: Бїдна дитїна, бїдна! — так приповїдало. А вони з мїсьцьм ни могли сьм рґшити, так сьм позасгґшували. Йак ґже трѳхи вїдїйшли, тай каже йиден до дрґгого: Сисе ни тра й побиржника, бо й побиржник так ни гѳдин поздирати лагїднєлько, йак воно з нас поздирало сирдаки. І зачїґ йиден на дрґгого кричати: На шчо ти браґ бїду? — А той кажи: А ти на шчо браґ? — І так сьм пиречили в гѳдину, а потѳму кажи йиден до дрґгого: То так, кґжи; ґже нїгди пїрид вєчиром на рїбу ни йдѳм, бо бїсмо мѳже і ґсе так найшли йак цїпї, а хто знайи, шчо воно би дрґгий раз зробїло? Мѳжи би і нас потопило? І ґже бїльши на рїбу ни ходили пїрид вєчиром, тїлькѳ ґсе до полґднѳ.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. вїд Я. Махповського.

136. *Страх гонить рїбу.*

Йа лапаґ рїбу. Наставїґ йа лїску на рїбу ґ бєрїзьню, паде рїба йак звїкли ґ лѳку, йа лїх собї на бєрїзї, перестїґ йим сьм три разї і тотѳ мїсци, де йа сьм положїґ, прихристїґ. Литїт пес по кѳниц мѳїї голови вилїкий, страшнїй і полєтїґ. Потїм небавом так йак палицеґ по травї мїсци за мїсцим: фу, фу. Йа сьм прихристїґ, ґстаґ, пїшѳ до свѳїї лѳки, набраґ рїби, лїґґу сьм низабавом, такє гї Жид вальїзало вїшше лѳки, ґ папчѳхах. вода була глїбока с нїґ лїктьм на брѳдї, зачїло талапати сьм, горбати, зїгнєни, зачїло стогнати, страшити, а йа зачїґ говорити пачьир тай йим пїшѳ до лѳму. Прихѳджу рано, набраґґйиш с пїтора гѳрцьм рїби і ґжеж бїльши тѳго ни вїдїґ.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. вїд Олексї Сеньчука.

137. *Страх над Чєнчѳю.*

То так, як я був в Ясенїци на тартакґ, положати сьм вїд машини лїзри, шчо машину тїгнути. Менє нїслав машинїстїй до Бориславе вїдольгєнї тотї лїзри. Так я там чєкав, бо не було того мѳсѳжника в дѳма до однївїдцятѳ гѳдїни в почї. Вїйшов-єм вїтам, було вже пїв до дванацетѳї. На нїшїм цѳли є рїка, шчо сї називає Чєнчѳа. Я надїї-

шов над ту Ченьшу, а мені сі зробив перед очима великій ліс. Став-єм, ўстрашив-єм сі. Мислю си: Ў ліс не піду. Витегаю тютюн, закурив-єм си (то найскорше, бо кажут як страх, то куріти). І так мислю собі: Всьо єдно, що буде, то буде, піду в той ліс. — Вступівсь я два кроки в ліс, дівю сі — а то вода зробила сі в того ліса. Перейшов я за воду, пішов-єм на стежку. Дівю ся, йде' дорогою пес (направду! то не бійка жадна!). Я сі ўстрашив того пса, здоймів-єм кепелюх, говорів-єм пацір. Так я йду, тай пес йде і йде.. Я поза фосу і мовку пацір, аж єм прийшов на конєць свої границі, там як сі кінчит наше поле. Тогди пес щев, а я пішов до дому.

Повідають, що в тій Ченши — нечисте місце. Як раз два музиканти в Ясениці пішли по струни до Борислава, то блудили, блудили тай померзли.

А знов єден дерево возив то на ніч і він і коні померзли. На тім місци завше хтось свіще, кличе.

Зап- 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від ковала Айзенбарта, В. Левинський.

138. Як страх крутив ся на воді.

Так він казав так во: Стоїт під берегом в саме полудие, а щось чорне лєтіло і крутило сі. Тей вирвало кавалок берега і кинуло на ріку. І тогди з ріни скочило в воду і крутило сі тей на воді щезло. Таке чорне.

Зап. 1903, від Василя Татчина, в Іванівцях, Жидачівського пов. О. Дервянка.

139. Страх силе піском.

А знов той сам побирижник засідав там в лісі на шкідників... в ночи. І рас там як він сидів в ночи над берегом, над ріков, — тиха була ніч, погідна, місячна, морос був добрий, сьніг вже так рівенький, білий... всюди — нарас кидає єму в ночи щось піском. Він сі троха настрашив, али зарас зачев се дивити, що би тото могло бути. Всюди так оглянув сі, всюди, навкола - пириконав сі, що нікого нима. В тім другий рас кидає так само піском... Али так сильно єго закидало тим піском... А потому знов третій рас так само. І він потому ще там посидів, хотів сі пириконати, чи то де хто збитки єму не робит які. Потому пішов собі до дому. — Страх го вібрав — він пішов до дому.

А на другий день пішов там на то місці приконати сї, чи є там той пісок насипаний по верха. А там нічогосінько не було. Чистенький сьніг як лежав, так лежав. Ніц а ніц ни було. Віт того часу він вже вірит в страхи.

Зап. як висше.

140. *Страж у Св. Станіславі¹⁾.*

Купиў газда ў Сьвїнтым Станіславі город, штириста рїньских даў. Пвирібраў сьн до тойї хати господарувати, зраау нїчó ни б́уло ў тьї хатї страшнóго. Зачиў й́аму копати на тьїм ѓрунтї на барабóльу, зачїло п́уджити ў тьї хатї. Шчо булó ў хатї, ўсьо кидало ў нéго і ў чéльдиь й́игó. Вїбрали с хати чїсто ўсьо, аби нїчó ни б́уло ў хатї, аби ни б́уло чим кидати, й́їднак невїдóним спóсoбом кидало ў хатї у ўсьу чéльдиь. Льїжи спати, злaпáйи, кїни го сїрит змилї; жїнку, дьїўчину сáмош так кидало. Аж нарештї зачиў льўдим казати: Гей, бїдá льўди. Кидáйи ў мéни, жи нивитрїшок і ни вїтко нїчó, прїйдé сьн хату вїтступїти. Прїйдьїт до мéни ў вéчир, панóви гóсподарї. — Прїхóдит сóрок хлóпа і шáндар буў і вїт, зачїло му дивисá робїти. Вїт кажи: Йа зáрає спрáву зрóbїу сéму. — Ни ўстиг вїмовити тотó вїт слóво, вїта ў ѓруди й́ак бéўхнуло й́акїмос польнóм нивїдóмо вїтки і вїт ўжé сьн спўдиў і сказаў: Йа сéму спрáви ни гóдин зрóbїти. — Чим раз гїрши збиткувало сьн. Нарїкайи на тутú й́аму, шчо вїкопаў, шчо мóжи шчо порушў. Кажут сусьїди: Мóжи й́ то б́ути. Зачїли рáдити й́имú: Йдыт до ксьóндза, посвїтїтї хату. Там й́и кльáштор. Прїшóбў ксьóнда, покропїў хату сьвїчéноў водóбў, однáкош сьн збиткувало. Аж за трéтим рáзом покропїў, ўспокойїло сьн чїрив кїлька дeнь. Пїшóбў до мїста газда тойї і жїнка пїшла, лиш дьїўчина булá ў хатї. Кáжи бїдá: Ўтворї! — Тотá дьїўчина вїтворїла, посўнуло сьн до хати, лиш вїтир чўти булó. І стáло до стéльї, бїли гї слуп, й́ак полотнó і шче тотá хата ни ўспокойéна, знóў зачїло там мордувати. На кїнци ни знáйу, шчо сьн там стáло, бо й́а там і вїдыў, áли потóму пїшóбў вїти.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олекси Савкового.

140. *Бїда в дївки.*

В Парашчкá в Ясепїци служїла дївка, що мáла бїдú. Тотá бїдá ўсе робїла гóсподаревї збитки. Нераз впаскúдила сї на кúхню. Такий

¹⁾ Оселя в Станіславївськїм пов.

смірід с того, що не мож було бути в хаті. Або вікна мазала гім..м. Люди йдуть тай дивують сі. В когó служила, то біда такé вираблела. Аж пішли в нев до якоїсь ворóжки під Самбором, тай та відогнала від неї біду. А дівка ще жиє.

Зап. в грудні, 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від Ів. Багрія, В. Левинський.

142. Як страх водив Онуфрія Куріняка.

Онуфрій Куріняк пішоў до одного газді, Баньдьяка, робити дирвішчи і там доўго забавиў сьи. Робиў дирвішчи і по тым ўсьім пустиў сьи до дому, пішоў ў поганий такий кут на вітхід, затьиў ў вирбу сокироў, виходит вітти хлоп і бирé сьи до него і кажи: Ході. — Завіў йигó ў воду і водит йигó по воді чїриз виликий час і завіў до Івана Куликóўского на подвіри. І сказаў: Дé йа йи? — А той кажи: На шкіллі ў Остафійчука. — А він кажи: Бóжи мій, Бóжи, за шчо ти минé так водити? — А той хлоп шчез, біда. Він сьи спамнятаў, дивит сьи, ў Куликóўского він на подвіру, ў Івана. Зачиў пўкати ў вікно, пустиў Іван до хати йигó, Онуфрія Курилька і він зачиў росказувати ў своїй нидóльі Іванови Куликóўскому і кажи: Йак бим буў ни згадаў за Бóга, то й ни знайу, шчóби сьи було стáло зо мноў. І аш ráно пішоў собі до дому. І віт того чису ўже ў вéчир нигдé ни хóчи йти.

Зап. в липни, 1902, в Коропці, Буцацького пов. від Олексі Савкового.

143. Біда на плечах.

Той Лáпйак нєс біду с Кáрского на плéчох аж до Буркіского фігури. Аш там приишоў, а то далéко з бáриского нєсти аш ту, прихристиў сьи, біда с пличий скóчила. Йак приишоў до дому, то сорóчка на пым була цыльком мóкра.

Зап. в вересни, 1895, в Пужниках, Буцацького пов. від мамі.

144. Страх возить ся на плечах.

Али одного разу я йду. той надibaю на дорові, той кажи мині: „А ти би мине ни брав?“ — А я кажу: „А то куда тибє брати?“ —

А вопо си вже до мени ни обзивало. А вітак, як воно сіло мині на плечі, теї я єго носив. Вітак носю я, теї носю, а вітак дес-єм носив того далі так до вопівночи, а лишень кури запіяли, а то мині с плічєй дес щєвло... То таке, шо як ничєсти, то де влїзи на плечі, аби тогди мав на памяті, аби пригадав, коли був сьвятий вечєр, котрої днини. Та бо то ни мош нагадати. Та як си нагадає, то зарас оно щєвєнц, али як ни мош нагадати — теї носить, теї носить.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецєві, Снятинського пов. О. Деревянка.

145. Як Гавда боров ся зі страхом.

Стах Фидорук буў ў Сьтыньцї на празнику. Йшоў пїаний с празнику лысом, тєньгий хлопака буў і лихослєвиў влєму дїхови, казаў: Йа хєчу сьє борєти. — Жінка Катирїна в ним йшла: Бїй сьє, Бєга, кажи, шчє ти рєбїш? — Він таї сьвєї борєти сьє. Поїаўйний сьє ў лысы суха осєба на гостїпнци, кажи: Колї хоч, ходї сьє борєти. — Йак сьє ўзьїли оба борєти і тота суха осєба, шчє злєпайи Стаха і ўсє до вишлї тоўчє ним. Фурт бєрут сьє. Ужє й він ўвдрїў, шчє ни жерт. Жінка йде, мєлит сьє Бєгу, кажи: Чоловїчи, хрїстї сьє. — Йак го зачїло мордувати ш чвєрть мїлї, так го, шчєз би злий дух, стоўк, шчє залєдвн за мїсьниц шчє прїйшоў до сьвєго здорєўїи і ўжє вїт тогдї борєти сьє ни ходїў, лиш йак го нїч захєпила, ваўши сьє Бєгу молїў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олексї Савкового.

146. Згїнник страхом.

Йду я с поля, а там гнєц*) був замерс. Али я йду, то я знав де він замерс — я там нїби є завсїгди. Али приходжу я на то само мїсци, де він замерс, а то си зробив шляхтич тай батогом таке вимахує, таке вифївкує теї зробили си пиридовнов свнї. Тот пан так бїгав за ними, бїгав, али я собї кажу сам до себе: „Шо би то такого було?... Минє цєловина ни впади!“ І так биру я — йду до того пана. Сам він бїжит нїби за свнїми. Я кажу; „Панє, я вам поможу гонити!“ А то си до мени ни обзиває нїчо. Али я кажу: „Шо би то такого було, шо цє си

*) Згїнник.

ни обзиває нічо?" Іде той пан та я йду з ним врас. Я до него хочу вогорити, а воно до мени ни обзиває си нічо. Йду я, йду з ним, ніц воно до мени ни каже анї рас. І тото дес воно від мени щезло. Али йду я, йду далі, а то си зробив с того пана вів такий теньгий, такий якби в браги вішов. Як я зачев за тим волом ходити — та я по таких, млаках ходив, шом бродив по коліна. Та той вів шов по верха, а я стрих. Як я зачев за ним ходити, бігати, завиртати его, али я... мине втуманило — я гадав, шо то є вів, а тот вів мине аш до самої днини. Я аш рано прийшов, теї кажу: „А то я дурний, шо я за якимос волом бігав, шо мине де по млаках водило. Али тогди як воно мине водило, та все бире мине, тегни за шию, а я си ни давав. Я собі думав: „Чиж я би ни дурний був, аби я си там талапав“?

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

147. *Перестрашений.*

Ішов Гриньо Богданів з Вінневи і ніс кіле; з ним ішов пес, ніби вітам від его тата. А с тим песом шось ішло і той пес дуже в'їдав на то. Пес єдним боком, а він другим боком. І так сї був злек того, шо як прийшов до дому, то аш го віттиралн. Аш рано прийшов. Як вийшов з вечира, то прийшов аш рано.

Зап. О. Деревянка.

148. *Цвіти на свидовім корчи.*

Мій брат, Федь Сеньчук, йшоў попри кúхню о́грудом. У́дриу свидовий корч, ў ночі, ў о́груді ко́ло стéшки, показáли сьи білы квіти му ў ночі, йак найкраща біла рúжи. Він ўзью́ і ўломаў то́го корчй, дівит сьи, ў рука́х дúжи вилікі квіти вигльида́ют. Показáла сьи, щезла би, осóба зла, зач́ила ты квіти відбира́ти: Дай судá. — Ка́жи брат: Йа ни дам, то мо́йи. — А шчэз би ка́жи: То мо́йи. — І зач́или сьи буришка́ти, хлоп буў мо́цний, ка́жи: Йа ни дам. — Кинуло го кілька раз до змилы́, шипку стрáтиў, десь, шчэзло би, ўхóпило. Приньіс до дóму тоті рúжі і ка́жи: Сьвітйіт, бо йа ма́ю фáйны рúжі ў рука́х. — Ми засьвітíли, зач́илисмо сьи сьмія́ти, шчо знак йи, шчо цві́ло, а він ўстаў тай ка́жи: А се шчо тако́го? Та то булі такі квіти, шчо страх. — Пішоў д́ругий день, зач́иў шука́ти за шипко́у, ни найшоў і до пінны́.

І уже му було віт тогді видобри, була така годіна, шчо йиму шкодливо було.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

149. *Страх на очкурі.*

Йиден буў наймит даўно шче за панышчини на Пиривісци. 'Али той наймит йде, али зла особба показала сьи, паніч. Іде більши парупкіў, а той каи: Ни бійти сьи, йа го йму, йа ни ббйу сьи. — Маў він такий очкур коло сєби, злапаў туту біду і виде на паныське гумно. До дньи паноуи ўсьи стирті пирихолотйў пим. Раюо зачйў сьи просяїти, а він кажи: Пиричесьть ми шче ўсьо збїжи, абї кажди окрєми було. — Пиричєстиў ўсьо збїжи, таї го пустйў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

150. *Як парубок гонив терлицю.*

Йак йа буў хлопак, служйў йа при дворї і гонйў коньї на нїч, бо припало на мєни. Займйў йа коньї на Лісу Гору, вїсчи Мильниченка. Попўтаў йа коньї, вибирайу собі с тих йидноґо, шчо найситний, аби минї було добри йїхати до сєби, бо то ш чверть мїлы. Прийїхаў йа до свбґо дому, пикла мама пичєнї пироґї. Повичєриў йа, сьйў на коньї, поїїхаў під вікно: Мамо, мамо, даїти минї на пачку тьутьуну, бо минї сьи наўкучит при коньох. — Кажи мама: Сїну, ни маїу бєди лишє сьим грєйцарйў і тих ти дам. — Сьйў йа, йїду і тьїшу сьи, жи маїу пачку тьутьуну, ўже маїу рбзриўку. Там бїли хлопцї ў кршми; казаў йа вїнсти пачку тьутьуну; ни квашили сьи вонї жадин, а йа заїїхаў коньом до сиридїни до кршми і кажу орндарєви: Даї минї пачку тьутьуну за 7 грєйцарйў. — Даў Жид пачку тьутьуну, зробйў йа собі дзигаро, ўзьйў сьирник, вакуриў і далї вийїджу таї кажу: Хлопцї, добранїч. — Вітповїдаїут: Шчєслїва. — Йїду йа, йїду, приїїхаў йим коло Симпья коло Тацїйбґового. Вїходит вїтти терлицьи с пїт плбта с сўтича; воня на пирєд, йа за неў, воня гальбп тьїкаїи, а йа гальбп конем, тїсну і тїсну, аш с конья пїва йде, шчо жбжна лопатоў згорґати. Прилїгаїу пїт Темний коло Штифаня Марїаша; там бїли очирєта, а воня ў очирєтї, таї трас, трас ў долонї і сьйїй сьи. А йа

с того страху йак с коньа ўскочу, так сьи нальїк, ўбіг до хати, слова с себи ни мѡжу добўти. Питайи Штифан: Шчо тобі, хлопчи? — Ни обзивайу сьи, бо ни годни промѡвити. Так сьи тьигло биз годїну, биз двї; вїйшли вони с хати, за конем дивити сьи, а коньа коло ворїт нїма. Кажї Іван: Шчош типер буди? — Шчо буди, нїч свойе право майи. — Узьїу Штифан Івана за рўку, вїйшли на Лїсу до тих скарбѡвих конїй, обїйшли, позганьїли до кўпи, рахўют, ўсы коньї йи, а того нїма, шчо йа йїздиу до себи на вичеру. А шчош типер, Штифани, буди? — Ньїц ни буди, йак го злѡдїй ни ўкрау, то го воўкї ни зьзїли. Він ў поли мўсит бўти. — Польгали ми пїт стїрту пшїнїцы, ўзали рано ўставати тай за кїньми шукати. Позбирали коньї до кўпи, гѡньїт йїх до двора, а того йндного нїма. Зганьїют на долину, над Мильниченка над того, а бїдна конїна лїжїт ў ровї, прибрїраїи ногами. Думаїи собї Іван: Шчо сьи с тобѡу типер стани? — Прибрїх він пару конїй, злалаў до рук, пїшѡу до сусїди, пожичїу ўпрїж і кавалок лїьви, запрїх пару конїй і бире того коньа ж жѡлоба за шїю, привирнўу на сторц і вїтьиг. Ледви він бїдний придилїбаў до свого двора. Жиль сьи Іванови ўчинїу, шчо на вичеру йїздиу, а він сьи цїлу нїч ни пас; траба від дрўгих конїй ўривати, та йїмў добрий фўтраш дати. Дїстау він того ўсього 5 гарцьїу вїўса. Посилаїи пан Івана с тим конем ў поли волочїти. Жиль Іванови гонїти і з заду батогѡм бїти, бос сьи цїлу нїч ни пас і хоть добрий обрїк зьзїу, алн мордуваў йис сьи по жолобах. Пустїу йа йїго на рїзу в бороноу. Приїзидит окѡман: Івани, на шчо ти пустїу коньї пастї? — Ой прѡшу пана, йа пустїу пастї, бо йїхаў дорогоу, зачїпїу, тай він шчоє хрїмаїи. Кручу ўже. Йїго так нога забѡлыла. — Бирї, бирї, запрїгаї, най волочит. — Приїизаў йа йїго до конїй і волочу. Тьїлько окѡман поїїхаў, а йа коньї вноу на пашу. Прихѡдит полўдни, йак йїмў Іван обрїк добрий даў, так кїнь до пїршойї годїни нѡги задрїу.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кїндрата.

151. Як страх крутив ся.

Я як був ще малим хлопцьѡм, тей приїхали раз тато в Роздолу. А в нас є город. Дивимо ся, нїби так на межї стоїт щось трѡє таких бїлих. А був брат, нїби старшїй, тей зачав кидати в того грудьѡм; а воно сї ни хотїло вступити тей крутило сї. Тей потому жїсьѡ сї вступили тей ни знати, де сї подїло. Али жи ни витко сї було.

Зап. 1903, від Михайла Зьвіринського в Турадах, Жидачівського пов. О. Деревянка.

152. Як у хаті звонило.

Ї нас у Коропці у йидного госпóдара, шчо називаў сьи Олєкса Садьїўскій, шчос двоніло у хаті коло постилі мижи пєчоў. І сходїли сьи шчо сьвіта, шчо нидьлі там лўди слўхати, йак то двонит. 'Али питаў йа сьи ни йидного, котрїй там буў, йак він чуў, йак там двонит. Йидні казали, жи чули двонинь тонкє, а дейакїх такїх йим сьи питаў, жи казали, жи ньц ни чули. 'Али заслабла тóму гавьдї жінка і вона кажи: Ой бідá такі; вїтко, шчо нам ту шкóдвт. І жінка ни задóугий час помєрла. Вїтгак у пáру мїсьициў помєр і сам той гавдá, áли лишїў шче пїйтиро дьтїй, а йидєн найстáрший, називаў сьи Иван, той робїў столбáрку. І вїслужиў при вóську і пїйшоў до дóму, заслаб, такóж помєр. І сїстрá такóж вїдданá жїла ўсьогó тїждинь і малá дьїучина ни ў дóугий чїс по них помєрла. І кажут брáтї: Ой бідá, трá сьи вїтци пїрибирáти, бо вїтко, жи нам тут ни дóбри сьи вїдє. Йиднї говорїли, жи там булá цєрєва колїсь даўно, дрўгї, жи кóсьцьол, а такї бўли, жи ка'али, шчо каплїцьи тьїлько. Дóки двоніло, жи чули вони, дóти йїм ньц ни бўло, áли йак вони оголосїли лўдим, шчо ў них двонит, то потьїм лўди йак ўзьїли пїриходїти, то пїрїстáло двонїги, а вони зачїли мєрти. І тих пїйтиро йак ўже помєрло, тогдї синї пóстáвили си на йїнчїм мїсци хáту, а ту сїродáли за дешєвї грóшї, бо нáвїть сьи бойáли тим дєривом палїти, шчобї й вони ни помєрли. А тїпєр вони здорóвї і гавдўїут собї.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

153. Нечисте мїсце.

Повїдали минї тато, жи вони все мали звичай хату на сьвїтий вечір*) сьвиченов водов кропити. А мама мали знов звичай, жи хрєстики робили по сьцьїнах зи сьвиченов водов.

Али-ж вони кушили собї йїнчу хату, тей ф тї хатї то робили. Зачили кропити сьвиченов водов, зачили мама хрєстики робити; йак зачїв йакїсь шўвар, йакїсь вїтир по хатї зачїв сьи гонити! Навїть ди-

*) Щедрий вечір.

тина сиділа на заїшичку — і дитину скинуло на землю. Али нічого ни виділи. По горі йак зачило чимось стукати, йак зачило шось кидати — а то тота хата була на ничисьцьім місци за вокописком. Аш мусіли туїу хату продати і фступити сьи.

Зап. 1902 р. від Ганни Феліцької, прозваної „Ганусьи Кучирива“, в Будзанові, Теревовельського пов. О. Деревянка.

154. Якого страха мала баба.

Буў то йидён ко́ло мѐни сусьіда, павіть мій шче рідний нанашко. Маў він стару хатчину, али та́на хатчина ўжѐ сьи валила, тай він пішоў на фільварок коропецкий за парупка служіти до форна́льки сь цылім до́мом. І прислужіў він собі там грóший і ка́жи до жінки: Тра́ там хату кла́сти нову́, бо йак підѐм с служби, то ни б́удим ма́ти й де пи́риночувати! І купиў він дѐрива, наймиў собі майстра тай поста́виў хату. 'Али стаў він шче служіти ў скарбі на дальший чис, а ў него вінаймиў си ко́мрни йидѐн дьід з ба́боў. Грóший йинму́ ни платіли за то́йи, з за то́го, шчо були́ бідны́, а він ў пла́ту ни ко́нчи й сто́йаў, бо йинму́ було́ за то до́бри, жи сидіў ко́мрник тай сьи хата ни пусто́шила. 'Али та́на ба́ба вихóдит йидного́ ра́нку на ву́лицу тай ка́жи: Кобім собі мо́гла йинди найти́, бо тут шчос ўсе грима́йи і миска́ми і горшка́ми і павіть по поды́ так йак би штирма́ кіньми йіхаў. — 'Али йидного́ ра́зу гульа́ли ми ў то́йи ба́би, бо йа шче буў на то́й чис па́рупком, али йидѐн па́рубок ста́рший від мѐни напіў сьи буў мо́цно і льиг на до́стыль і зачина́йи зубами ривіти так, йак би йакѐ скло грив. 'Али ка́жи тота́ ба́ба: Йак ви сьи поросхóдити, та вноў будѐ миньі йинчий ко́льядувати, шче льіпши, йак сей типѐр на по́стили. — А шчош тако́го, бабу́нчу, ў вас йи тако́го страшно́го? — Ой та ци рас п́уджийи. У́се шчо новóго мѐсьицьи тако́йи гримітны́ нарóбит, шчо миньі сьи здайѐ, шчо йа до ра́ньи буду́ на зимлі, а с хати ни б́уди ньігде́ і знака́. — Ну, а віта́к шчо йак ўста́нти? Йи йака́ шко́да? — Ньи, Бо́гу дьікувати ньи́ц. Хоть чим грима́йи цы́лу ньи́ц, али ўсьо цы́лѐ. — Ей, шчо ба́бо, така́ бідá; то йак би йа́ сьи напіў, а ўзьиў вам гримати, то по чім бим гримнуў, то би цы́лого ни б́уло. То, ба́бо, нипраўда, шчо ви ка́жити, шчо йи бідá. — Та ти миньі, сінку, ни віриш? Та́жи йа така́ старá, та йа бриха́ти ньіко́ли ни бриха́ла тай типѐр ни брѐшу. — Ей чо́му ньи, ни брѐшити. А йа вам ни ка́жу, шчо йак би йа сьи бідóў зробіў, то́бисти ни ма́ли ньічо́го цы́лого ў хаты́. — Чика́й, сінку, йа то́бі роспові́м йидиу́ річ, йак зо мноў б́уло ў сисьі хаты́, шчо на то́йи мо́жу

присегнути ни так раз, али десьть раз. Раз йидного разу, то сьи дйало ў осинй, пшбу мй старйй за тим хлыбом, жэбрати, а йа спала сама. Тай йим двэри замкнула, загасилам лямпку і ўжем на помацки говорйла молитвй, шчом шкодувала нахти. Говору йа молитвй і чўйу йакйе стукіт. 'Али йа наслўхуйу, бо йа мала надййу, шчо то старйй надййди. Зговорйла йа молитвй, нйхто ни торбкайи і ни відзвйайи сьи, абй йа ўтворйла двэри. Тай ўзьйла, пирхристйла сьи шче рас, тай сьи положила спати. І васнулам. Нараз йа крйе сон чўйу, жи шчос на мйны такого тьшклого лжйт, шчо страх. 'Али йа си думала, жи то старйй, тай кажу до него: А то ти? — А він сьи ни відзвйайи. — А мжжи ти пйаний? — Йа мац йигб, зачйлам сьи рушйти, а то студенйй, йак лыд. А він сьи так на мени ўложйу, та кобй ўже на мени йак звэрха, а то ба навітй ўже й мйжи нбги лыг до самого тйла. Чўйу, такйй студенйй, жи йак лыд. Хбчу йа сьи христйти, ни мож. Хбчу кричйти, також ньи. Аш, славити Ббга, когут запйау, йак сьи той студенйй дух з мени вйрвау та ни йшоу нбй ў двэри, нбй ў вйкна, тьйлько прбсто ў гору, ў сўфйт. То так хата стрйшчйла, шчо йа казала, жи й кйвбчка з нейй ни буди. Устаала йа, пирхристйла сьи, та бо йа сьи хришчу, а рука минй сьи трйсе так, йак бим, боронй Ббжи, пропасницу мала. Йа шчо мала сьи пирхристйти три рази, то йа сьи христйла й христйла, аш сьи зачйло розвиднйти. І ўжем спати ни мбгла до дньи. Прийшоу дьид рано до дому, зачйла йа йиму росповйдати, йак буу на мени йакйсь лых. — 'Али дьид кажй: Ей, ти дурна бабо. Та хто на тебе лйгау, йак йа ни буу ў дома? — Та йак то нбй? А бйгме лйгау, али такйй студенйй, шчо йак лыд, а такйй тьшкйй, жи мау вагй за штйрбх, йак ти. — А мжжи сьи хлбпцы де с тоббу дрочйли? — Ей, та де хлбпцы, йа двэри була замкнула шче з вбчири. — Но, а рано йак йис ўстаала? — Також були замкненбй. — Ей, то тобй сьи снйло такй. — Та де сьи снйло? А тиж ни вйриш минй? Та йак ми йи оббйи ў дома, та йак грйшайи. — А чумуж нйкблы ни лйгало на нас? — Бо нас було ўсе двбйи. — Ей, тобй ўсе шчос такэ сьи притрафйт, йак минэ ў дома нима. — Та ўже йа сьи бйльши ни лйшу бис тйбе, хйба бис де ййнчу йаку хату наймйу. — А вйтак потбму той дьид пшбу до гавдй, шчо йигб хата була, тай кажй йиму: Шукай си йакбго ййнчбго комйрника, бо йа ни буду. — Та чуму? — Аббж ви ни чўли чуму? Тамтобй нбчи, йак йим лишйу бабу саму ў дома та шчос йак вйльзгло на бабу, мало ни ўдушйло. — Та шчбби такэ вйльзгло? — А йа знййу шчо? Дбсйть такэ тьжкэ во штйри рази йак йа. — То йди собй, йак ни хоч та най стойт так тимчисом, заким йа прййду до нейй сидйти. І той дьид сьи забрау, а хата сьи лишйла порбжна. 'Али одного разу йак пасли фйрманы конбй ў ночй, зачйу нараз дужи дошч падати; а то

ни далéко до то́ї хати́ було́ і пішло́ ї́х щось кілька там спати́. А йа́ такoм там бу́, а́лим пішо́у ў́ йи́нчи мiсци з йидни́ми товари́шми. Йа́ йи́м ка́ку, абі́ ни йшли́ тудá спати́, бо тамички́ мині́ ба́ба каза́ла, жи́ бiда́ йи́ пуджи́ла. А вони́ ка́жут: Така́ дурна́ ба́ба, а ти шче́ дурнíшчий від не́ї. Тай во́нї ўзя́ли й пішли́ там спати́. 'Али́ йа́ йидно́го кумпа́нiстoго сво́го намо́виў тай ка́жу йи́м: На то́бi до́брый бук ў́ рúки, йди́, абiс́ йiх там до́бри напуди́. — А той ка́жи: Йди́ ти. — Ньи́, йди́ ти, бо вони́ будúт знáти, йáк би́ йа́ пішо́у, йáк при́йдут під мо́ю шóпу, а минé ни́ буди́, то́ будут знáти шчо́ то йа́, бо нас шчо́с шти́ри пішло́ спати́ під мо́ю ста́йню. А йа́ то́му ска́заў, абі́ грiма́ў по ха́тi по вирхú. Зачи́ў той грiмáти, а тотí ка́жут: Адí, до́бри нам ка́заў, шчо́ тó йи́ бiда́, а ми́ йи́м ни́ дава́ли віри́. — Али́ вiтэ́вáйи сьи́ дру́гий: Йа́ чу́, абі́ до не́го сьи́ ни́ вiтэ́вáти, тай во́но́ нам ньíчо ни́ ска́жи. До́ки грiма́ў той по ха́тi, нарэ́шты́ пони́жи ві́кна, бо ві́кoн ў́же ни́ було́, а вiтáк тим бóком і по них. Йидно́го засьих по но́сi, дру́гого по руцí. трéтого по новí, а чи́твэ́ртого по голо́вi. Тотí йáк сьи́ зiр-вали́ вiтти́ та ўти́клí до нас пiт шóпу. А ми́ ўда́ли та́ку шгúку, шчо́ ми́ сини́о, шчобí вони́ ни́ пiзна́ли, шчо́ ми́ йи́м тутú бiду́ сами́ направи́ли. І вони́ поприбíгáли до нас биз́ думí і зачíли оповíдáти, шчо́ з ними́ було́. А йа́ ка́жу: Йа́ вам ни́ ка́заў, а ви́ минí ни́ віри́ли. — Ў́же ти-пéр віри́м. — Та́ ба то́гдí, йáкíсти зiри́ли. — І ми́ вiтáк тотí, шчо́ знáли, ньíц ньíкóму ни́ ка́зали́. І ту́ гет розго́лосíли по цíльiм силí, говори́ли тотí фiрмáни: Ни́ дúрно ба́ба з ды́дом ўти́клá, коли́ нас було́ шчо́с дэ́сьiть тай ми́ поўти́кали. 'Али́ бо йи́м бiда́ ньíц ни́ ка́зала, тилькó йáк сама́ була́, то́ було́ на ньóу вíлызало, а нас йáк поты́гло чíнос, то́ так сíльно, шчóсiмó чу́ли бíльши йáк по двí види́ли. Али́ ка́жи йидéн: 'Али́ ви́ моўчили́, йáк то грiмáло? — Моўчи́ли, ми́ ньíчо йи́м ни́ ка́зали. — А вíжисти́ шчо́ про не́го говори́ли? — Ми́ бала́кали́, жи́ йáк ды́гько дé грiма́йи, абí ни́ вiтэ́вáти сьи́, то́ вiн ньíчо ни́ ска́жи. — Нў́жи вíдити, то́ то́му́, жи́ ви́ ка́зали́, жи́ ды́гько, то́му́ вiн вас би́ў. — І так до́несло́ сьи́ до то́го гáздí, шчо́ йи́го ха́та, шчо́ хлоп-цíў вíгнало́ сiри́д но́чи і сiри́д дошчú і той гáздá найни́ў ксьо́ндэа пíрiт тиз, йáк наў́ йти́ до ха́ти, ксьо́ндэа вíправни́ў там мо́лiтвí і вíбро-ни́ў ха́ту тай сьвíтiм кро́пíюм вíгнаў чíсто ды́гька с ха́ти. Ў́же поты́м бíльши ни́ було́ і до нивкá, тилькó дру́ги шче́ чу́ли, йáк за ха́тоў бiда́ кри́чила. А то́ йи́го сiстрá мала́ слáбiсть сьвíто́го Вальíнто́го, то́ йи́й так мў́чило, то́ вона́ ў́ той чiс кри́чила, а то́ ка́зали́, жи́ то бiда́. А йáк ўзна́ли, жи́ то сiстрá тў́ю слáбiсть мáйи, то́ ў́же бíльши бiдí вíхiто́ ни́ вíдыў, а́нби́ ў́ ха́тi, а́нби́ на ха́тi, а́нби́ пiт ха́тоў нáвiть.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

155. *Перелякані воли.*

Пасли сі воли на паши і всі, як зігнав їх на терло, ніби на ніч, коло ріки, то всі лижили тихо, все до того часу. Як прийшла тота година і бик устав єден і заричив, тай зараз сі посхапляли всі бики і не годен був їх ніхто стримати. І коло них дваціть хлопа стояло і не годні їх були стримати. Тай порозбігали сі всі по збіжу, по поли, так, що на терлі не було ані єдного. І так біз тих три ночи. Як шось у воді засьвітило, то всі воли втікали, що й сто хлопа не були би стримали. І що дне збирали тоти воли до полудне, нім повганєли до купи. Другої ночи пішов Яць і казав, же як то сі поваже, то він забє і не буде ніц в волахи, — буде тихо. І як то сі сьвітло показало, то він стрілив кілька разів, і то ніц не помогло і такий був страх, що всі люди бовли сі в то місци йти. І тогда купец заплатив тим хлопам, що пільнували по десєть срібних, а шкоду му громада подарувала.

Зап. 1903, від Михайза Звіринського, в Турадах, Жидачівського пов. Н. Левицька.

156. *Страх у ярі.*

Ішов я стешков собі коло яру і причуло си минї, шо хтос ніби так як рїнь сипли с фіри. Встав я, слухаю, а то ни можи бути рїнь, бо то в ночи і в яру. І потому ше я чекав собі трохи, с квандрас і то віспало чирїше аш на гору. І потому за тим чирїшем вішов хорт жовтий і потому він то чирїше згорнув до купи (то вже знак було, що то чирїше) і нават пішов у яр. А я потому вже втік собі — дав драла.

Зап. 1903, від Івана Волощука, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

157. *Страх на мостї.*

Я, видити, косив в Грицька Дїдуха, я єму віткосював, а потому я йшов вігти с косирів, вечір сїв на коня і пішов на вичеру. Віти я біжу тим конєм, там прибіх конєм на той міст, шо коло мєни, а ту с під моста тей сперло коня. Я шо видити... шо нажену си, натисну коня на міст, а то с під моста і назад коня заверни. А потому я як якос махнув на відле — нагадав-сми, абїх ударив єго на мосьці — цу біду. А я то ни знаю, чи вдарив чи не, а коня по носї вдарив, а кїнь як

скочив тей перискочив цу біду — такі ни ступало си. Та я прибіх пирит свої ворота та ви страху кенув ворота та забіх на дзедзіноц такі, а сми с коне си скочев та в двері та трутив-сми дверми. А жінка кажи: „А ти шо таке?“ А я кажу: „Мине якас біда сперла на мосьці. Тееж пустив коня так. Як убіх до хати, то два рази хляснуло тей ни вібило лиш вінна — шанувавши день сьвятий — якеж встав рано, тей дехтим опаскудило. То вже кониц.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

158. Камінем у страха.

Я йшов на заводини. Тай йду... тай луцу зернета. А то під плотом (так там багато кажут, шо пириходит) пириходит так ек пес; а я глипнув на то тай мислив, шо то таки Дутчаків пес тай схилив си до каміня та камінем у то. А я вздрів, шо то завірило очи та лиш тогди чупир до гори та як-сми вірвав, та пирит хатов опинив си.

Зап. 1903, від Дутчака Василя, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

159. Страх витягав руку.

Я служила в пана. Тай-сми йшла. Ішла вітти з двора тай надібала-сми на мосьці коня. Так пришла-сми, зпасте, до воріт, зачала-сми ворота ростворити, так, знаєте, я пришла до вікна, зачала-сми кричєти, а то ни дало кричєти. А мині рука... ци права стала довга аш до зимлі. Далі я впала та вже-сми ни знала, як мене занесли. Тей таке привиджило ми си ціду ніч як Цигани. Так рука боліла, другу днину ни могла-сми ставати.

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

160. Страх викликує з хати.

Так... то мене так с хати, а ніби ковтало в вікно. Но, я вішла. Вішлам-сми — нима нікого. Я си вобзиваю, а то пима нікого. Я на-

страшила си, що аш мині волос пішов до гори ; потому ми си привиділо, що на яблунці був чоловік... якис чорний.

Зап. 1903, від Гафії Макасюк, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

161. Непритомність наслідком перестражу.

А потому я зачев жито возити волами теї ни мав-сми шо дати їсти, а воли ни мали їсти жито. Я повичерів, теї воли напирит себи теї гайд' на суху сіножать в ночи пасти. Я відвів воли на сіножать теї дав два снопи вівса, а сам лех. Я лишень заснув, а мене шос торкнуло, шо воли пішли. А я гайда за волами ; а вони зайшли в мої курудзи ; а я забіг за волами тай ймив-сми за воловід теї зачев-сми ходити, теї воджу курудзами, теї ни можу віти на край. Аш вішов я на край теї ни знаю, куди до дому маю йти. Вішов вже с курудзів, теї я кажу, шо до дому йду, а я йду в став. Прийшов-сми до води теї ни виджу, шо вода. Прийшов-сми в воду, а воли сперли мене — ни пустили. Як мне завирнули теї я вже йду до дому. Алим зайшов у траву теї воли зачели пасти зо мнов, теї трішкум понас теї йду до дому. Я кажу, шо йду до дому, а я йду у другу воду ; аш на Краставскім — там-сми спамнстав.

Зап. 1903, від Василя Лазаренка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

162. Через страха — хороба.

Як оден шов до дому в ночи, то вішов суда від коршми тай тогди вдрів котета на даху тай... блищучі. Так він того як уздрів, та ему ни дало говорити. А другої ночі як пришов на ніч — так его шос колесало, кедало ним... Так він тогди страх дістав і слабує до типер.

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

163. Через страха смерть.

Ходив оден чоловік до млина тай здибав чорта. Потім він пішов в курудзи за снопами, бо до млина хтів инчим часом, а коло снопа сидит дїтько. Він взяв той сніп і йде і той дїтько йде за ним. Оберни

се тай віджени, а він знов лів за ним. І так ішов аш т' хаті. Чоловік пришов до хати і лех спати, а злий дух ни давав ему спати. Він вийшов тай гонит, а то ни мош відігнати. Злий дух скок до него, а він крикнув і двері запер; а він так пішов, шо ни видів, як той пішов. Потім відійшов він вітти. Злий дух вже его лишив, а він се дужи напудив і с того пішов у гріп.

Зап. 1903, від Онуфрія Аронця, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

164. Не доїхав до дому через страха.

То буди тому можи рік в дваціть. Ішов — Митро Гайко він си називає. Шов в млина в Залуче. Тай у самі во півночи в Пруті — в ріці, віз збіжи-жливо волами. Тей заїхав в Прут, а то кричало: „Яяяй! Яяяй!“ Тільки пирид воли бігало голи. Той так руков вдарит по воді тей честа си ринь зроби. Так скільки рас вдарив пирид волами тей воли си вирнули на беріг, пирирнули в воза на беріг жливо тей мусів самий скедати на віс. На толоці на пасовиску громацкім мусів доночувати до днини.

Зап. 1903, від Семєпа Зінкевича, в Снятині, О. Деревянка.

165. Страж перекидаєть ся в знайомого.

Я рас прийшов с села. І чув-сми, шо кричила жінка одна — крєвна, два рази... в дванацеті годині. А я ї питав си другої днини, а вона казала, шо ни кричила.

Зап. від Василя Григорійчука, в Видинові, Снятинського пов. О. Деревянка.

166. Страж загороджує дорогу.

Я їхав до млина і таки приійшло в дванадцї годині на сери' гостиньце... Стало на гостинци і ни пустило. Я туда з биками — воно туда. Ну, і ми потому взели — воно вступило се і легло на паркан. Ну, і ми взели, та-всєо стали тай бичом хтіли-сєо вдарити, аби то ся вступило. Ну, і потім приійшло... зачив бичом швагати до него — воно се ни вступило. Я кажу: „Свїти сїрничку!“ — Як засвїтив сїрничку

і воно тогди злізло с паркана і полізло... гет щезло. Фосов так... ніби провалом. Як зачило тогди хилети бзинами, нудити, колисати тим, то так нудило, що ни мож було капилюха втримати. — Волос до гори став дубом, бики се сполошили — зачили втікати... Зі страхом я прийшов до дому.

Наражене таке було мое, жи я ни міх нікому з вечира оповісти, бо послониця руска кажи, що такого страху ни можна нікому оповідати, аж на другий день рано.

Зап. 1903, від Семка Лесіва в Ісиптичів, Жидачівського пов. О. Деревянка.

167. Страх у чоботях.

Йшов-сми з міста зі Сьнетина в ночи дорогов і ніс на плечох чоботи. Йду я, йду і думаю си, шо якби шос си ні привиділо типер, шо бих робив. Приходю я в долину, а ту шос як згупотіло — я зачєв втікати... Али потім став сми і думаю: „І чо ти, Вахнюку, такий дурний, та шо то може бути?“ Гадаю си: Дес певни так мої чоботи так скрипе. Йду я йду далши, а чоботи знов зачєли лопати.

Зап. 1903, від Ілаша Вахнюка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

168. Страх пряде кужілку.

Вітак я йду в поли, дивю си, а то стоїт так на мосьці і приде кожівку. Так я до того си пустив, а с того си зробило коте маленьке.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Снятинського пов. О. Деревянка.

169. Панї — доглядачка коний.

Їа лишійу сьи по своїх рідичах дужи малій, маў йим одинацьить рокиў. Вони мине дужи пильнували і дужи мине догляддали, шчо йа свротá. Йак йим ўже підріс коло них і вігодували, казали миньі, личоби йа ўже коньі на ныч займіў. Вігнаў йа коньі на пасовійско і поўйиваў йим йїх так, йак миньі казали. І сам льгайў і накривайў сьи виретоў на гóлову, абї комарі мине ни йїли; а чи коньі пасўт сьи, то миньі ни

ў голіві. Дóбри, шчо йа повичеріў і вийіхаў тїмї кїньмї, йа сї лїжу спáти. Жиль мнї б́уло за тїм, шчо шчєм нї ў оборóзы, бо ў оборóзы булá мнїкá отáва, а там мнї булó тв́ердо на пастїўнїку. Йакáсь ко-мéта ў ночї — дзвїтаркам нї маў — сьпїўку складáйї, чуўу крїзь вї-рэту, шчом сьї накрїў. Прїслўхуўу сьї, тáкі сьпївáйї дóбри. Кáжї :

Нї свáтатї булó ў нóчї,
Нї вїлїзлї тобї óчї.
Та тї лїжїш, та думáйш,
А за мéнї нї гадáйш?
Йа сьпївáўу, тїбé прóшу,
А тї і тóго шчє нї хóчїш?

Ўстаўу йа і йду. Пускаўу сьї йако памїтлївїй, шчо йду до тїх кóнїй, шчо йа попўтаў. Дїўу йа сьї, кóнї, йак йїм йїх поўїнзáў, так вонї сьї пасўт. А йакáсь пáнї ў злóтїх шáтах огнїстїм йазїком вовадї вїдгáнїйї. Кáжї мнї: Нї дївї сьї, шчо обгáнїйу тїм блїшчї-чїм йазїком вовалї, абї кóнї нї кусáлї, тїлькó ходї до копїцы та прїнїсї йїм готóвїй коньшїнї, бо мнї сьї ўже наўкїнїло махáтї йазїком. І ўзьїла фартўх і кáжї: Йа нї жáлуўу фартухá тóго, а тї жáлуїш мнї послўхатї. — Йа йак йї послўхаў, йак йїм пїшóў ва тоў коньшїноў, то рáно льўдї на свóїм пóлї, а йа пїд пашéў, йакїсь кóрчїк там буў, нї мóжу сьї рўшїтї, аж вонї мнї збудїлї. Спáмнї-таў сьї йа і пїшóў до дóму.

Зап. в лїпнї, 1902, в Коропцї, Бучацькóго пов. вїд Семєна Андрї-шїногó Головатогó.

170. Страх у лїсї.

Льўдї балакáлї, шчо йїст ў св́їгтї бїдá, а йїдэн чолóвїк кавáў, шчо нїмá бїдї ў св́їгтї. Опустїў свóйї гóсподáрствó і пїшóў шукáтї за бїдóў. Йшоў жї вїн так далéкó, аж зайшóў до йїднóгó сїлá і зобáчїў бїдў, шчо голóднї буў. Запїтáў кїлькáнáцькїт, йїмў вїтпóвїсьть б́ула, шчо за грóшї ўсьо йї, а бїз грóшїй нїмá. С тїм элїм гумóром вїшоў за то сїлó. Ўдарїў сьї по кїшéнї, а потóму тáкі ўдарїў сьї сам по свóйї голóвї; а то б́уло над йáром. І дўмкó думáў. 'Алї нагадáў собї: Чї до тóго йáру скóчїтї, чї мóжї хтось надьїйдé та мнї дрў-лїт? Обгльїдáйї сьї, шчо й сам нї хочї і дрўгóгó нїмá. Аш тогдї сї здогáдáў, шчо то бїдá, за котрў вїн нї вїрїў. Ў хвїлї до нéго чолóвїк. Чó тї ту, чолóвїчї, сїдїш? Шчо тї тáк сьї задумáў? — Вїн пїрїд нїм шчїру прáўду кáжї: Сам нц собї тотó наробїў, шчом хотьїў, то

типёр виджу. — Вітповідайи йимú той чоловік: Шчос тако́го нароби́ў? — Та шука́ў йим за бідо́ў і типёр йим найшо́ў си. — А той чоловік ка́жи: Покажи́ж ми́ні тоту́ бідú, бо йа за не́ў йду. — Він йимú ка́жи так: О види́ш, така́ бідá. У́жем хты́ў до то́го йару́ піти́, áли подума́ў йим собі́ ў сво́йі голо́ві, шчо мо́жи ми́не хто і дру́лит, бо по прóсту ка́жу то́бі, шчом сьи бойáў. — А він йимú ка́жи: Агій на те́би; йа то́бі пока́жу, йака́ бідá, áли ходи́ во мно́у. — Він ка́жи: Коли ўже ни хóчу шука́ти, йа ўже виды́ў сво́йú. Ни доўго мисли́ў і послу́хаў йигó і зачы́ли обá вандрува́ти. Нидале́ко вандрува́ли, заходьит до лы́са. У́ лы́сы тёмно і стéшки ўже ни́ма. Сьвiтло малéньки блишчы́т сьи, йак зорá і настра́шили сьи обидва́. Одéн дрúгого пита́йи: Шчо́ то за зьирни́цьи? Мо́жи ўже й день, а ми шче ни лы́гали? — А дрúгий вітповіда́йи: Шчо́ сьи будéм биди́ стра́шити? Йды́м до то́го свiтла! Йдут вони́, лы́с дри́бний, кольучни́й, розмайiтны́ диве́вá, а найбiльши́ булó дра́баты́го (колючо́го) лы́са. Той лы́с бу́ самий глойни́ковий. То́ сьи до́бри по́колóли, ным до свiтла зайшли́. Приходьит там, хáта дужи́ малéнька, áли свiтло йáсно сьи свiтит. У́ступáють сьмiливо до свiтла. Йак ўступи́ли, а ў́ ти хáты́ лижiт ўмирлéц фáйно зьибрáний, йак звiкльi, а онi оден на дрúгого тiльки сьи подиви́ў і пога́даў одéн в дрúгим: То ми нари́кали на бидú, отó се бидá, шчо лижiт ў́ такiм лы́сы і шчо́ го вiступи́ли! I хотьiли сьи помолiти, а бáба приходит; старúшка, дужи́ вухáта і сьмiливо пита́йи: Шчо́ ви ту загостiли? — Ой хóчимо сьи помолiти, йак звичáйны, кóло нибóшчика. — А вона́ йим ка́жи: Пёрши лы́гайти спáти, а тогди́ сьи помолити, йак поўстайiти. — А вони́ йийi вiтповіда́ють: Шчо́ ми ни лы́гали двi до́би і трéту ни будéм. — А вона́ йим ка́жи: Мо́жи сьи ўстидáйити, шчо́ йа дльá вас ни майу́ чим пости́лити? — Бирé вúхо, стéлит пiд йиднóго, дрúге вúхо вiдрывáйи, стéлит пiд дрúгого. А той ўстайi тай ка́жи, ўмирлий: А пiд мéни шчо́ постéлиш? А когúт злы́тайи і ка́жи: Гóды то́го (кукуру́ку)! — А вони́ ў́ тiм лы́сы йак бу́ли, шчо вайшли́, так зостáли. То йим сьи так здава́ло.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Семена Головатого.

III. ХОВАНЦІ.

171. Звідки беруть ся хованці?

Льуди вогорут, жи йаґби зносок възив — той зносок, шо курка знеси, йайничко таке маленькѣи, — йаґби пасадив, то до дѣвять день вильівло би куритко. А то куритко — був би вихованок. І було би дужи шчасьцьи ф тім вобісьцьу. Вело би сѣи господарство, богаство. А хто йнго ни хочи, то пирикидаѣут биз дах, аби навіть ў вобісьцьу йнго ни було.

Зап. 1902, від Ганни Феліцької, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

172. Як дістати хованця?

Хто хоче ма́ти хованця, то несѣ яйцѣ під пахоў через дѣвять день. Через той час не сѣміє ані моліти сї, ані хрестіти сї, ані мити сї, ані на образї дивіти се. Потѣму с того яйцѣ вихѣдит кўрєтко, а с того курітка рѣбить сї хованець. Хованець несе газдї богаство.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від М. Добрянського, В. Левинський.

173. Як дістати домовика.

Йак хто хочи мати домовика, то треба здібати когутьичи йайце і приўйазати сѣбі йнго під ліву паху і носити дѣвять дѣнь і дѣвять

ночий. С того йайцьї вилїзи малий домовик і йиро треба пустити на гору і гудувати ни солоними стравами.

Йак хто такого домовика майи, то буди дужи богатило, бо шо хочи, то буди жати, али по смерти душу того чоловіка бирє собі той домовик.

Зап. в червни, 1902, на Кривулянци, Камінецького пов. від Івана Юнака, А. Веретельник.

174. Хованець із яйця.

Йидєн чоловік ходиў і так кїлько промишльїў о своїм щасєтьбу, коби він сєи де го донитаў, шчоби вилїки шчєсьтьи маў. І с того пішоў аж до ворощки. І расповїў ворощци, жи коло нєго йи сусїд і він дужи вилїким богачєм. Майи такоґо хованьцьи, шчо йимў ўсього пильнїи і йимў приїайи. Йак вїйди ў поли штирма волами орати, то навіть поґоничи ни потрібїи, коло кўждого вўха так волам кричїт, шчо волї докїдни самї ходьї ў плўзи; а наймитї того богачї у стибникў йак го постиригли — того хованьцьи — двєри заперли і ни пустїли, коли гадї клікаў йиго на своїї роскази. А він йак сєи ўсєрдиў, то ўдариў вўлийом ў двєри, аж двєри поломїў, а сам вїрваў дах і дахом вискочиў. — А ворощка тому бїдному, жи шукаў за щасєтьим, розказала, шчоби дєўйить день носиў знєсок пїт пахоў, шчо кўрка знисє — найменши йайце на остатку — то будє мати хованьцьи. Він йак приїшоў до дому, ўзяиў йайце пїт паху і носиў вїсьїм день. А ў вїсьїм день йак му докўчило, вїймиў спїт пахи і кїнуў бис хату. А з ва хати учўў сьмїх і крик: Коби с мнїи буў шчє йиднў добу носиў, то бис буў маў хованьцьи. Буў би йа твїй, а ти мїй. А жи той чоловік обміркуваў сєи, то й шчєсьтьи ни хтьїў і хованьцьи ни хтьїў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

175. Як виглядав хованець?

Ми йшли на Кальварїю. Там коло ковалє у їдноґо мўсїлисмо переночувати. Доц такїй люнув, як с цебра. Пішли ни до стодоли. А мїш нами єдєн ремїснїк, шо був, каже: Меншчїзньї на єдном строне, а кобїти на дрўгу. — Ми вже довго спимо. Не знїю, котра була година, отвирєє двєри від стодоли хлопчик, малєнький, в червонїх поргнєтах,

но́ги як в ца́па, сѣпчина рога́та та́й фа́йчи́ну в зуба́х ку́рит. А ко́біта, шо го уви́діла, ка́же: Запрі́, дити́нко, двре́рі, запрі́! Так го про́сит. А дідько́ шче бильше отвори́у. А ўна зно́у проси́т. А він тоді́йка як за́цев ко́біту бі́ти, а пото́му хо́пив за півпереке́ та ў пере́ло між лю́дій. Аж на́дійшов Німець, то́й госпа́дар: Та чо́го се зарива́ць, вон се ні́кого не че́пе, як го не бедзе́це зарива́ць!

Зап. 1903, в Дрогобичи від Сеня Кушніра, В. Левинський.

176. Хованець у постати корови.

У на́ших Лабі́їв є хова́нець. Їшов я в но́чі коло Ю́рі (церков св. Ю́ра). А ту коло о́рхів нівше роадо́рожі ко́рова бі́ла сто́їт. Я витри́шив очи, ше́пку попрáвив, би сі во́лосе не бу́рило, закури́в фа́йку та́й не зна́ю, ци йти́, ци не йти́. Хо́чи сі верта́ти тамту́ді коло Пре́чістої. 'Але мені́ сестра́ за́кавала іти́ тамту́дійка. Шо робити́? Їду́ я! Їду́ вже бли́зько ід ньо́му, а вно́ до фо́си. Я як пере́йшов, то заде́р лише́ но́ги. А все сі дивю́, ци за мно́у не женé. А то був хова́нець Лабі́їв.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сеня Кушніра, В. Левинський.

177. Хованець не приймає солоних страв.

То йи́ден госпа́дар ма́у домовика́ і він ві́т него, шо хты́у, то ма́у — дужи бо́гатий бу́у! Той госпа́дар носи́у йиму́ сам йи́сти. От озьме́ йако́ї страви́ ў мисочку́, али ни соли́нойі, ви́несе на го́ру, поста́ви, а сам за́бирайи́ ци́ і йде́. Али рас за́слап той госпа́дар і каза́у слугы́ занести́ мисочку́ каші́ і поста́вити на го́ру. А той слуга́ зна́у на шо то те́й кае́ до себи́: „Почка́й, вирихту́ю йа́ тебе!“ Те́й ўзьи́у і посо́лиу́ ту стра́ву і ви́ныс на го́ру. Шо́но ви́ныс, злы́с на сы́ни, а той з го́ри шу́сьть миско́у зі страво́у на слугу́ і облы́у йи́нго! Али пы́ц. На дру́гий де́нь, слуга́ ше лы́пши посо́лиу́ стра́ву то́й зно́у скину́у, а на тре́тий рас ше лы́пши; а то́й зі злости́ ві́рвау́ дах і по́литьи́у си́бі і ўже́ бильши́ ни приходи́у до то́го госпа́ра і то́й госпа́дар за́рас ста́у шо́рас би́дны́ти і зби́дны́у на тако́го, йак бу́у перши́.

Зап. в червни 1902, на Кривулянци, Камінецького пов. від Івана Юнака, А. Веретельник.

178. Як хованці гуляли.

Буў йа ў Вістрі на робёты з малім своїім хлопцем. Польга́ли ми спа́ти ў ха́ты, а́ли ў но́чы хло́пиц мине́ будит і ка́жи мины́: Віви́дыт мине́, та́ту, на двір, бо йа́ сьи бо́йу. — Устаў йа і виво́джу хло́пцьи на двір, хло́пиц сьи вимочиў і йа вирга́йу наза́д до ха́ти. На́гли біжы́т чырыз оби́сьты́ хлопчы́на аростом 14—15 цалы́ў і ўбіг на́гли до ха́ти. Ны́ц йа ни зна́йу, шчо то мо́жи бу́ти на чужі́м оби́сьты́ і марко́тно ми йи, а́ли си ўрэ́шты ны́ц с то́го ни рб́йу і лыга́йу на свої́м місци с хлопци́м спа́ти. Наколím лыг, а той хлопчы́на, шчо ўбіг з надво́ру, вискочиў мины́ на гру́ди і мине́ бире́ за гарга́чку й дү́шит. Йа йиго ўзы́ў за го́лову і виттыга́йу вит се́би, а́ли ни мо́жу го відорва́ти ў жа́дин спосі́б. Газда́ то́йи ха́ти спаў ко́ло мэ́ни нидале́ко на лаўцы́; і ка́жу йа до не́го: Га́здо, озьмі́т си то́го хло́пцьи йако́гось, бо він мине́ дү́шит. — Га́зда на то́го хло́пцьи покричиў і він сьи від мэ́ни ўступиў. По хвилі вихо́джу йа на двір сам, дйў́йу сьи, а йіх три такі́х самі́х ўганьйи́и по оби́сьты́ і ўсы́ до мэ́ни біжы́т. Йа хты́ў ўтыка́ти до ха́ти, бом за́раз віды́ў, жи то йа́ксь нисамови́ты дьі́ти і дьлато́гом ни почи́наў сьи боро́ныти, а́лим замислиў ўтыка́ти до ха́ти. Наколím споглянўў до двирйі́, а йіх два ко́ло дверйі́ сто́йа: йиде́н трима́йи за кльа́мку дверйі́, а дру́гий намі́рйи сьи мины́ скака́ти до очйі́. А йа ўпаў ў страх і ўты́к йим на ўлицы́у. І хо́джу ўлицы́ў то тудá, то наза́д і ва́глядáйу, йа́к би сьи наза́д до ха́ти дыста́ти, бо ми жаль за мо́йім хло́пцем, шчо сьи лиші́ў сам ў ха́ты. І зоба́чыў йим на́раз свѣ́тло ў ха́ты ў то́го газды́, де йа робі́ў і віджу, жи на оби́сьты́ тих нисамови́тих хлопчы́кйі ўже нимá; йду просто́ до ха́ти. Прихо́джу до ха́ти, а там три йіх гра́йи на інструме́нти, а рѣ́шта таньцьу́ют по ха́ты, а газда́ і газды́ньи сто́йа ко́ло пйі́ца і на то́то сьи прыглядáйут. А мйі́ хлопчы́на сту́лйі сьи ко́ло них і запла́каний, шчо ни знаў, де йа сьи ды́ў. Йак мины́ зоба́чыў мйі́ хло́пиц, укйішиў сьи мноў і приту́лйі сьи до мэ́ни, а такі́й зы́страшйи́и, шчо аш сьи трісе́, бо шче тако́го ны́гди ни віды́ў і йа му ни опові́даў ны́гди за такé, бо й йа тако́го шче ни віды́ў. Приго́лубиў йа сво́го хло́пцьи ко́ло се́би, а тогды́ почиў йим до газды́ў говоры́ти. Пйта́йу сьи, шчо́би то бу́ла за інтён́цыа така йа́кась, шчо дьла мэ́ни стра́йна і ни мйла, а дьла них висéла. — А вони́ мины́ вітпові́дайут: Можы́-сты чу́ли ко́лі за вихова́нкі? — Ка́жу: Чуў йим, а́лим шче ни віды́ў до се́го чысу́. — Ну, відити тпйёрка; то йи на́ші вихова́нкі, чырыз них ми ма́йим ўсьо́го мно́го, а ми за то́то шчо пёршого мйсьи́цьи до двана́цтыго́йи годйи́и ў но́чы мўсимо йим пльа́ц робы́ти на та́ниц і забáву. — Йак прййшла двана́цты́а годйи́на, йак мйтлоў замйі́ў с ха́ти, ни зна́ти, де сьи ды́ли. Польга́ли ми спа́ти на но́во, ўже й йа

спокійно спаў до двьї, йак ми газда оновіў, шчо вони лишэ до дванацітої годїни мїць маўт. Устаў йа рано, скїньчїў йим робóту ў того газдї і йак найбóрши вїтхóджу від него. Вїйшоў йим на вўлицьу, а тьї несамовїтї, вихованки, повнїстаўльїли гóлови пóбит стрїху с стодóли і сьмїйáли сьї в мени і кривїли сьї мнїнї, а йа йак найбóрши ўтыкаў вїт тóго мїсьцьї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

179. Воскреслий хованець.

Буў йндєв наймит ў Обиртинї ў ворожбїтá; там буў такїй ворожбїт, шчо маў шчїслиўцьа. Украў кóриц пшинїцьї ў вєчир тай продаў тай ўзьїў, купїў сї лўльку за пїйтку порцельанóву і пїшóў на вичирнїцьї. Тай кáн: Йа маўу такú лўльку порцельанóву за пїйтку, шчом продаў кóриц пшинїцьї. — А хлóпцьї кáжут: Анú, йакá то лўлькa? — А шчїсливец тутú лўльку с кишєнї ў нєго ўзьїў, а йимú ўпхаў таку костомáху кїньску, гї лабу. Він кáжи: Чикай, колї мнїнї шчїсливец такї збїтки зробїў, йа будú йнго бїти! Прийшоў він до дóму, а газдá кáжи: Вїдїш, Украў йис збїжи, пролаў і купїў лўльку, а йа ўже знáйу. — А він кáжи: Ньї! — Ну, ну, кáжи. — Той ворожбїт поїхаў шчос на чїтвєртий дєнь якóгос пана пáрїти, а наймит набрáў пїў кїрцьї пшинїцьї і хотьїў продáти. А йимú показáў сьї на брáмї Жидóк малєнький бородáтий, тай нї пускаў с тоў пшинїцьї. Він йак потьїг тóго Житкá на вїдлїть кóльбоў тай ўбїў. Запóрнаў го ў гнїй тай буў ўбїтий ўже, нїживїй шчїсливец. А пшинїцьу ўзьїў тай продаў. Прийїхаў той газдá ў ночї вїт пана, ўже нї маїи тóго стóрожи, ўже нїмá йннú кумú казáти, йак наймит господарúйї. Зачїнаїи сьї він пїгáти наймїта: Чи нї ўбїў ти йакú осóбу? — Він кáжи: Ньї. — Признáй сьї, кáжи, ньїц ти нї бúди. Заплачú ти чáсто, лїш скажї. Ньїц ти сьї нї стáви. — Він кáжи: Йа ўдáриў йакóгос Житкá тай йим запóрнаў ў гнїй. — Ну йди, добувáй. — Він добуў йнго, той наймит, а газдá кáжи: Бїй го, ўже нїживóго. — Удáриў раз бúком по голóвї — бїй, кáжи, шчє; той шчє ўдáриў, і ўздрїў, шчо то нїсамовїти. А той Жидóк ўстаў тай кáжи: Отóм сьї кáжи тєньго заспáў! — Тогдї газдá фáйно му заплаťїў тай вїтпáвиў: Ти, кáжи, нї мїй наймит бїльши, а йа нї твїй газдá.

Зап. в липни 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олексї Сєнчука.

180. *Хованець держить парубка на сливці.*

А у Василькévича є тáтже хóванець. То всі знають. Пішов я до Василькévича на сливкі. Відліс я на сливку тай рву. Нарвавім си пóвні кешені. Аж ту чую: Висипуй, висипуй! — А нічóго не віджу. Я хóчу злізáти та не мóжу. — 'Али шкодá мені тих сливóк, щом си нарвав — шкодóю си. Беру с кешені тай все їм, їм. Як їм сі наїв, тай не мóжу злізáти. Висипав-єм сливкé тай ще злістї не мóжу. Щось мї так привзáло, не мóжу. Пересидів я на сливці до самóго рáвї. Рáно вихóдит старій Василькévич тай кáже: Злізай, злізай, другий раз не приходї. Тай аж тогдий-єм зліз.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Сеня Кушвіра, В. Левинський.

181. *Хованець бере душі.*

Буў йиден чоловік і робїў на варстáтї. А він пóльа ни маў, лишé йиден горóд. І так він сьи дóбри маў, шчо йимў аж лўди завидували. А він маў, йак то кáжут, виховáнка. 'Али ўмёрла йимў йиднá дитїна, дрўга, потóму й жінка, шче сьи лишїло двóйи дьтїй, хлопци і дьўчина. А він ожинїў сьи з дрўгоў. Тай бувáло пидé десь ў ночї, тай сьи обрóсит, прїйди мóкрий до хáти, а жінка сьи питáйи: Дé ти шчо нóчи хóдиш і такїй сьи обрó:иш, ўсе мóкрий? — А він кáжи: От ббїу сьи, аби шчо ни залїзло ў горóд, а то ў ночї такá росá тай йа мóкрий. — 'Али йиднóго разў пїшóў до кóршми тай дóбри сьи ўшиў, тай прїйшóў до дóму і положиў сьи спáти. 'Али зачїло сьи хвáрити, дўжи гримїти і дўжи зліва бóла; а йигó жінка сáпала на горóдьї і ни моглá ўтáкнути до хáти тай стáла си пїт шóпу. Слўхайи, а він є кїсьмь розмаўйїйи і дўжи прóсит тóго виховáнка: Дьїткьу, дьїтцўнью, дай ми шче прожїти, дам ти шче тóго хлопцьи — А він кáжи: Ньи, то ўже ти мáйиш таки сам йти. — Дáй ми, кáжи, шче рїк прожїти, дам ти тутў кривў дьўчину. — Ньи, кáжи, йа ни хóчу, мўсиш таки сам йти. — Він шче рас прóсит, кáжи: Йа ти дам жінку, лиш дай ми шче жїти. — Ньи, кáжи, ни хóчу ньї жінки, ньї дьтїй, ўже мўсиш йти сам, бó ти чис приходїт. — Вонá тогдї сьи дўжи папўдила і побїгла до сусьбїди і зачїла росповідáти, йак йїї чоловік балáкаў. А той сусьбїд кáжи: Йди до дóму, йди, ни кáжи му ньїчó, бо він пїáний і так собї говорит. — Прїйшла вонá до дóму і дрўгого дньи зачїла йигó питáти, с ким

він так розмаїий. А він кажи, жи нї с кїм. А потому кажи : Прийшла до мени йакась обмана с такоў кольушчоў головоў, шчо йак бис го погладїла по голові, то бис сьї сама бойала. — І ни задбўго так житїї скїнчїї ў другого гадїї на висїльї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від мамї.

182. Хованець із грїшми.

Йїден чоловік в Йаблонова ни мїг сїї погодїти ж жїнкоў, покїнуў жїнку — і дїтїну маў одну, дїтїну лишїї ж жїнкоў. Дїтїна дўжи бїдїла, і заўши оббїи нарікала на него. Йїднаково такі грїши було бис чоловіка. Войаншуваў він три роки. Трїтий рік йде дорогоў він, дївїт сїї, а то вилїкий панцкїй пульбарис лїжїт на доровьї в грїшми. Той пїднїїї той пульбарис, дївїт сїї, до кїльканацїть тїсьчї грбшїї йї ў тїм. Ўзьїї він тотї грбшїї ў рўки, йде далї. 'Али тотї грбшїї були нїчїсьтїї, нїсамовїтїї. Йде він до коршми, пїє і йїст і грбшїї на мїсци; али йїму шчос ни даїї спокбўї ўсе. Йде він тогдї до дому до свбго, до свбїї жїнки і до свбїї дїтїни, думайї собї: Аш тїпєр йа будў гадїа; грбшїї маїї, будў тєньго гадзубаў. — Приходїт пїт свуїї хату, розаўї сїї, ўпхаў грбшїї ў чббїт, а с тїсьчїу собї лишїї ў тїм пульбарисї. А рїшта грбшїїї поставїї пїт стрїху на подїї, абї нїхтб ни найшбў. Тай до свбїї дїтїни кажи: Ай, ти сїїну, бїдїш. — А дїтїна кажи: Даїти, тату, хлїба мнїї, хчу йїсти, нїма шчо. — Вїїмайї хлїб, даїї дїтїнїї, тай кажи: Цїть, сїїну, будєм багато хлїба маїи і кўпїї двї корбї. — А жїнка повїдайї: Лїпши кўпї дроў, бо ни маїї чїм заплатїти, ни плїтї о корбвах. — Той вїїшоў на дорогу, вїзє чоловік дрїва; заплатїї, шчо той чоловік хотїї за дрїва, прївїз до свбїї хати, скїдаў, пїшбў ў мїсто, прїнїє мукї пшїнїчноїї, солонїни, сїра, масла, хлїба. Доходїт він ни далєко дому, жїнє чоловік корбву. Кўпїї і корбву на доровьї, жїнє до дому. Прїгнаў до дому, кўпїї сїїна корбвї, прївїз гадїа, скїдаў пїт хату ў конїцу, жїнцьїї вїддаў, шчо нїс в мїста, ўжє сїї жїнка кїшїт, й корбва йї, й ўсє. Дїїкувати Ббгу — кажи — тїпєр будєм жїти, йак Бог позволїт.

Жїїїт вони — ни приходїт нїчб пєршбїї нбчи. Друга нїч — показало сїї такє гї сова на кбмїнїї, сїдїт і блїскаїї очїма так гї кїт. А жїнка кажи: Се шчо такє? — Пїрїхрїстїла сїї... Ў хатїї чоловіка нїма, дївїт сїї, прїганьїїї другу чоловік корбву. 'Али жїнка кажи рано до чоловіка: Чоловїчи, йа ни хчу нї твбїї корбви, нї

нычó, бо, кáжи, сидіт ў ночі на кóмни такé гí сова, бліскайн очіма гí кіт, то мóжи шчэслівиц віт тих грóшій? — А він кáжи: Мóжи то нисамовітгі грóші, мóжи йакій кінуў шчэсліўцы в грішми? Зле. — А жінка кáжи: Та вітко, шчо зле. — Трéтойі нóчи сидіт вонó на кóмни зноў. Ўже й чоловік ў хáты йи. Загасіли воні сьвітло, польгáли спáти ўже обóи ж жінкоў, кўри булі ў хáты, йак зачйў пўджити кўри ў ночі той шчэслівиц! Кўри кричй, нимá ратўнку, аш ў сўфіт сьв тоўчўт. Кáжи: Чоловічи, ўставáй, бій сьв Бóга, сьвітй. Збирáй кўри ў мiшóк. — Зьибрáли воні кўри ў мiшóк, поставили конéц голóў на лўшко; йак сьв ўсўнуў шчэслівиц ў мiшóк, йак зачйў тотй кўри мўчити! ГеЙ, чоловічи, ўставáй, бій сьв Бóга. Скидáй з мiшкá ў кóйиц, мóжи там йим ни будé нiчé казáти. — Скидали ў кóйиц, польгáли спáти, йак тóй сьв ўмiшйў ў кóйиц, шчэсливиц, нимá ратўнку до дньи; кричй кўри — ни вітримок. То, кáжи, ниншiсьтьи нáши! Чоловічи, йди рáно до ксьóндза, най водóў крóпит. Ни хóчу нй маййтку, нй грóшій, най лишé мáйу спокій. — Прийшóў ксьонц сь сьвiчéноў водóў, вiтпрáвиў молитвй, покропйў сьвiчéноў водóў; дрўгойі ночй зноў рóбит такй дивисá с курмй; ни помагáйи. На дрўгий дeнь зноў до ксьóндза, зноў покропйў сьвiчéноў водóў. На трéтий дeнь зноў рóбит дивисá; жінка спўдила сьв й дитiна, тилéпáют сьв зй страхў. Пiшлá вонá й трéтий дeнь до ксьóндза: Йигóмосьть, покропiт сьвiчéноў водóў шчe раз, мóжи би то ўступiло сьв, бо нивiтримок. — Йак трéтий рас ксьонц прийшóў, вiдмóвиў молитвй, йак вiкропйў тутў хáту сьвiчéноў водóў i поблагослóвиў йix ўсьи трóйix i кáжи: Аш типér сьв ўступит вiд вас. — Той дeнь с полўдньи йак найшóў сьв вiтир ў тй хáты, такй шум ў кóмни литiт, такй шум, йак ў дeйакй гуральни. Тай пiшóў с тóйй хáти ў кáглу, пирришумйў тоў кáглоў, тiхо ўже стáло. Дрўгойі нóчи ўже спокій, тiхо. Ў дeнь дiвит сьв, корóва заслáбла, ўпáла, згiбла. До тiжньи дрўга корóва захорувáла; нимá ўже й дрўгойй корóви. Жінка кáжи: Дьйкувати Бóгу, ўже спокій ў хáты, ни хóчу такйх грóшій нйкóли, кóбй спокій буў. Гiрко заробiти, кóбй сóлотко пожiти i Бóга нá дáлы просiти, абй давáў. Той вiтáк нагадáў си чоловік за тотй грóші, шчо шчe ў чóботгй йи на подй. Дiвит сьв до них — нимá áны грóшій, áны пулбáриса. Та дьйкувати Бóгу, шчо спокій ў хáты, а рéшта ўсьо дóбри. Тогдй сьв вiбраў з Йаблонóва с свóйй хáти, пiшóў до Озирiн i стаў на рiк. 'Али ўсье буў сумнйй, бо му пошкóдило. Йак шчо рóбит, так, нй бирй, нй кладй, жáдного рўху ни мáйи. А жiньцьи нйчó ни шкóдило.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

183. *Хованець збиточник.*

Буў такой бідний чоловік, маў багáто дьятій і маў йидно тильітко, тай тотó відогнаў на йáрмарок. Тай спродáў тотó тильі. Дивит сьи, нóсит чоловік гóлуццьи ў кóшику. А йимў він ўподобаў сьи, дўжи фáйний, тóго гóлуццьи купиў. Даў му там ци шўстку, ци кілько там. Йак купиў, дé го подьіти? Поста́виў за пáзуху. Війшоў він з мїста, чўйи, а йимў шчось за пáзухоў такé холодне, жи він подўмаў: То ни мóжи бўти гóлубец! Дивит він сьи за пáзуху, бирé йигó, а то до нéго гóвóрит: Ти знайиш, шчо ти купиў? Шчїслїўцьи. Ти будéш мáти тілько грóший, тілько майїтку, кїлько схóчиш, а тобї трáба, бо ти бідний. — Той тогдї спўдиў сьи, ўже ни знайи, шчо до нéго казáти. — Кáжи йимў шчїслївец: Йди до хáти, áли áбис вїйшоў ў ноцї на двір кóло дванáццїтоїї години і áбис до хáти нїкóго ни приймаў нá нїч, бо йа тобї принисёу сїлу вилїку грóший. — Принóсит йимў цáлу кáсу в грїшми, йак ўзьиў там десь ў Станьїслáві, ци ў Львóві, цáлу кáсу в грїшми присадїў. Йак приньїс то, кáжи: Шчош, ти ни мáйиш нїйáкого почиткў; йак будéш сьи браў до тих грóший, возьмўт тибé до кримїналу. Трáба мáти йакїс почиток. Йди до пáна, попросї, абї ти шчос даруваў, тай потóму скáжиш, шчо то тобї пїшло так дóбри вїт пáнскоїи рукї. — Прихóдит він до пáна, зачинайи просїти, а пап кáжи: Тша му даць зь дэзьсьонтки, та йакоў йáлувэчкї подароваць. — Йак даў му пап, так то пїшло йимў йакось рукóў, жи ўсьи стáли му завидувати, а найбїльши брат, жи буў богач. Завáвидуваў брат і гадáйи: Шчо то значїт сьи, абї йимў пап подаруваў такў рїч? — А мáли вони мáму, тай кáжи той брат: Йдїт но ви, мáмо, до нéго нá нїч, тай десь довїдайти сьи, шчо то такé ў нéго, шчо він собї напитáў такé, жи йимў так видé сьи. — А мáма кáжи так: Та йак йа мóжу так йти? Йди найльїпши до нéго тай скажї, жи ти десь йдеш, а йимў даш скрїньу сховáти. А йа вальїзу ў тутў скрїньу, тай будў дослўхувáти сьи, хто то йимў такé доносїт. — Так той зварїў мáмї пирогїў, замкнўў ў скрїньу, привїз до брáта тай кáжи: Най ту, брáти, постóйїт ў тéби моїá скрїньи, бо йа поїїду, а потóму приїду тай возьму. — Ну, най бўди. — Прихóдит той шчїслївиц ў нóчи, пўкайи до вїкнá тай кáжи: Прáўда, йа тобї казáў, абї ти нїкóго ни приймаў на нїч? — Та йа ни приймаў! — 'Алис прийиў. Анў, чикáй, шчо ту йи. — Отвориў скрїньу тай кáжи: Вий! — Ёй, та то моїá мáма. — Ньїц ни помóжи, бий, зáбий на смерть. — Тай той мўсьїў зáбити свуйў мáму. Йак зáбиў, шчо мáйи з неў робїти? Запхáў йї пирїг ў пїсок, нїби то вона ни зáбита, áли сьи ўдумїла. — Той дрўгий день приїшоў по скрїньу, привїз до дóму,

Їтварійи, а ма́ма ни́бшкa, ўдавіла сьи пиро́гом. Прибіга́йи той бра́тско до не́го : Ей, ході, бра́ти, ма́ма ўме́рла ! — А той собі гада́йи : Та ци йа не зна́йу ? Йа сам заби́ў. — Пришо́ў він до то́го бра́та, та́й ка́жи : Та шчо будём робі́ти, хова́ймо ! — Пішли до ксьондза, а ксьондз ка́жи : Ой, то бис порі́тку ўме́рла, ни спові́дана. Али ксьондз жида́йи, абі запла́тиў йиму́ до́бри, то похова́йи то́ту, шчо бис порі́тку ўме́рла. Запла́тиў той, ксьондз похова́ў, а той шчісли́виц пішо́ў ў но́чі ; віткопа́ў ма́му, та́й завьіс нава́д до господа́ра. Засади́ў до ко́бри, насіпа́ў му́кі ў боршч, онгала́паў ба́бу та́й лиші́ў. Той при́ходит ра́но : Йай, а се шчо ? Клі́чи він дру́гих, при́ходьит, ді́ўйут сьи, ма́ма. Йдут до ксьондза, а ксьондз ка́жи : Відиш, бо бис порі́тку ўме́рла, то́му при́ходит ; запла́ти шче раз, то йа похова́йу, абі ўсьо було́ ў порі́тку, бо там тра аш осі́ковий кіл бі́ти. — Похова́ў йі ксьондз дру́гий раз, а той шчісли́виц зно́ў йі́и віткопа́ў, прино́сит ўже до ксьондза, поста́виў ў ксьондза піт ха́ту. Ра́но слуги вихо́дьит попі́ўскі, а ту сто́йит ба́ба піт ха́тоў. Зачина́йут кри́чїти, вихо́дит ксьондз, ді́вит сьи — ба́ба ! Шчо робі́ти ? Скли́кайи дру́гих ксьондзё́ў, зроби́ў тракта́минт, похова́ли йі́и, то́ты гро́ші, шчо ўзьи́ў за не́йі, розда́ў тим дру́гим ксьондзам, і ўже віт то́гди шчісли́виц ни прино́сиў йі бі́льши.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від тата.

184. Як позбути ся хованця?

Йиден господа́р був ла́комцьи. Хтыв бо́гачом бу́ти. Носив піт па́хов дев'їть де́нь той зносок. С того зно́ска вильзло ку́ритко. Вивило му сьи піт па́хов ку́ритко, так він се ты́шит. Та́й вже ка́жи до жі́нки : — Ей, жі́нко, вже нам ни тра робі́ти. Вже нам бу́де само шчасьцьи плило до нашо́го вобі́сьцьи !

Так він носит то́то піт па́хов — того вихова́нка. А той виховано́к ны́ц, но цьапайи, та́й цьапайи йиму. Він взьив с піт па́хи (бо вже му сти́дно було́ носити, бо цьапайи з него), поста́вив го на пйи́ц. А той виховано́к с пйи́ца, та́й йиму піт па́ху — та́й знов цьапайи. Ку́да ходит, та́й цьапайи. Пі́де на мі́сто, та́й цьапайи з него. Та бо́ за ним Жи́тки мале́нькі бі́жут ро́йом. Вони ка́жут, ж' той чо́ловік цьапайи, йак ку́ритко.

Він взьив, ви́кинув с піт па́хи гет на во́ду — хтыв йи́го фто́пити. Він при́шов до до́му — ку́ритко тако́й піт па́хов цьапайи. Ста́в чо́ловік, та́й пла́чи вже. І бо́гаства ни́ма, і ни́шчасьцьи сьи дочка́в — до́ховав. Шчо робі́ти ? Вже йде до ксьондза. Роспові́в ксьондзю́ви, зві́тки

вім, йаке собі нимчасьцѣ виховав. Ну, али йиму нѣхто нѣчо ни помагайи. Ксьонц го навіть висповідати ни хтѣв. Ксьонц кажи: Віруй ф Пана Бога, ни віруй ф чари. — Пішов той бідака. Кажут йиму льуди: Заниси за дивїнту межу і там йго кинь! — Аш той пішов, занїс за дивїнту межу, там йго кинув і таг го сѣи вітчїпив. І тоди пішов, висповідав сѣи і тѣшив сѣи, жи сѣи вже збув богаства і вихованка.

Зап. 1902, від Гани Фелїцької, в Будзанові, Тербовельського пов. О. Дервянка.

ІУ. Б Л У Д.

185. Блуд у виді жінки.

Ў Коропці — оповідаў миньї йіден хлоп — йак зачіла жінка водіти по Вербці йакогось чоловіка, то воділа го до опіўночи. А по опіўночи йак го завела ў йакісь ріў, йак зачіла біти, йак зачіла біти, тай на дрўгий день ўмер, так му добри досўнула. То ўже була добра баба, вона лишє показала сьї баба, али була шчо йінше.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косінського.

186. Блуд у виді панї.

Ото так, що йшли на okazji, на висїле, тей пішли піт диривину, а на ті диривинї так як панїя сиділа. Ая! Тай їм вкавало сї тамчка, куди вони мали йти, гей мур, а дорога їм сї показала у гинчий бік, туди, куди їм ни треба йти. Прийшли вони аш до ліса тов дорогов, зайшли в виртеп, у звори такі — у ліс. І вони стали в лісі і ведріли, що вже нима куди, так покликали си тогди до Бога: — Божи, ратуй ти нас! 'Пер-жи воми собі пригадали: То, кажи, ми зблудили; а як зблудит се, то се гадає, коли перший сьвід-вечир, котрої днини при-надав. Або як бире закон*) у церкві — хто в пліче був — у правім, тей блуд тогди щигає. Зачели вони пригадувати собі, котрий день то було, тай нагадали — спамнетали се, де вони є, тай вирнули назад до свого дому.

Зап. 1903, від Івана Кошлека, у Ключеві Малім, Печенїжинського нов. О. Деревянка.

*) Причастє.

187. *Блуд у видї коня.*

Раз йак йшоў йим с Порхові с празніку, то йак ўзьила мньи козá дїка водїти, то водїла до опїўночи. Ўсем приходїў на той фїльварок, на Весолу; тьїлько пўшчу сьи йти, а козá перебїжит мньи, тай ўже йду за неў. Аж йак кўри запїяли, йа прїйшоў до бўди до польового, тай там йим льиг, тай пирилежиў до бїлого двьи. І аж ў день прїйшоў йим до дому.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косїнського.

188. *Блуд сьвітлом.*

Блуд, кажут, то є такє сьвітло. Я видїв сам вже. Їднá кухárка від Жїда с коршми пішла по мукú до млина в лїхтáрков в велику суботу. Пізнїйше як вже вїйшла, та перед самїм млинóm лїхтáрка згасла... А вна замїст пїтї до млина, пішла пóза селó, по толокáх, по водах, по иньших селáх. Ходїла цáлу нїч мóкра, вталáпана. Аж на велїгдень рáно зайшла під наш плїт. І сусїда вїйшла та побáчила, щось під плóтом в кутї, лежїт. — Кáсько (вна сї називáла Кáська), що ту рóбиш? — А вна не могла нїкого пїзнáти. Питáла: Хто ту, де я є? — Як ї сусїда ровповїла, де вна є, жи вна близько свої коршми, тодї встáла тай пішла до Жїда. Вна повїдáла, жи блудїла цáлу нїч, що йшла на Дерáжичї, Монастїр, так ї сьвітло водїло. В їднїм мїсци раз тотó сьвітло мїгнуло, а за яку мїнúту знов в иньшїй сторони на якї чверть мїлї, а потóму знов десь їнде і так вона гадала сн, жи то десь сьвітло в хáтах тай йшла за тим сьвітлом. То сьвітло вóдит чоловїка на болотá, на вóди, в лїси, а в зимї то як важенé де, то чоловїк замéрзне.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, з Млинків, В. Левинський.

189. *Блуд не дав мїсця пїзнати.*

Пїшоў йим на грибї до лыса і ходїў йим бїльши йак годїну по лысы. Нарештї думáю собї: Йти до дому. — І змагайу прóсто до гранїцы, шчо гранїчит від льуцкого польи і пánьского лыса. І дїўйу сьи на силó і ни пїзнáў йим силá свого. І ўвьили мньи гаткї пошибати,

де йа йи і де йа зайшоў так бърво, шчо такоґо силá ў околици нý знаў, нý видыў — то йак би тотó буў заўважиў хто з бóку, тай би сьи буў насъмйаў мóчно з мéни. — Виртаўу сьи назад до лыса, ни мóжу сьи до свóго силá ўвй́ти; обй́шоў йим тéньгий кавáлок лыса і прихóджу зноў на тотó мй́сци до гранй́цы, дем пёршй́ раз вй́шоў і шче ми сьи гй́рши змй́нило, жи ни мóжу пй́знáти нý дорóги, нý силá, до котрóго мáйу до дóму прй́йтй́. Вирнуў йим сьи дрýгий раз ў лыс і пóстановй́ў йим собй́ дáлы пй́тй́, абйм трафй́ў на свуй́у дорóгу, котрóу до дóму прй́йтй́ мáйу. Прихóджу йа над вй́ликý обй́ч, знай́óму, і попй́т туту обй́ч рй́кá плй́нэ — і йй́днаковом ни пй́знаў, лиш собйм подумáў, жи до мóго дóму áны такоўй́ горй́, áны водй́ нимá. Пóвирнуў йим сьи назад і вй́шоў йим на тотó мй́сци, дем двá рáзы вй́ходй́ў і шчем ни пй́знаў нý силá, нý дóму свого, хоць го вй́тко булó с тóго мй́сьцьця. Булó то кóло дисьй́тоўй́ годй́ни ў день. Пастухй́ гнáчи худóбу с пáшы і йа за нй́ми зачыў й́ти, і хоць ми знай́óмй́ бýли, а йа й́х ни пй́знаў, áлим й́шоў на й́мй́á бóжи, абйм сьи до будьй́якоґо силá мй́жи льýди дыстаў. Накóлим прй́йшоў на свй́й грунт, помй́нуў йим гранй́цьбу і нараз пй́знаў йим ўсьо: і силó і пóлы і пастухй́ў і худóбу нáвй́ть, чй́йá вопа йй́. І подумáў йим собй́: Йакй́й то блуд й́ист дльá чоловй́ка прй́крй́й і нй́прй́ймй́й.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

190. Блуд на Вербцй́.

Йак йа йшоў раз до Монасты́риск з Корóпцьи і прй́йшоў йим на Вербку, а звіттам на стй́шкй́ пýстыў йим сьи й́ти на Зруби. І йак йим пй́шоў на стй́шкй́, так мнй́нй́ пй́рибй́г зáййць. Пóгадаў йим собй́: Шчось ни дóброго будé, колй́ зáййць пй́рибй́г. І йак рас так сьи стáло. Ходй́ў йим мóжи бй́льши йак пй́ў дньи по лысы і ўсье мй́нй́ сьи выдáвали знáны стй́шкй́, áлим на дорóгу вй́йти ни мй́г. Так йим сьи збй́гаў, шчо ўже дýху ў мй́нй́ ни ставáло і áны судй́ Бóжи знай́тй́ дорóги. 'Али чуў йим таку бéсьй́ду вй́т стáршй́х льýдй́й, жи йак чоловй́к заблýдит, шчобй́ зáраз на собй́ пй́ривй́рнуў сорóчку. Накóлим си тóйй пригадаў, зáрас так йим зробй́ў. Ўзьй́ў йим, скй́нуў сорóчку, пй́ривй́рнуў, ўбрáў сьи на вй́ворй́ть і аш ў такй́й спóсьип вй́шоў йим на знáну дорóгу і тоў дорóгóў вй́шоў йим, де бýли рубачй́, шчо ў лысы рубáли дэрыво. І там йим сьи спамй́нтáў, а рéшту тй́й льýди, шчо робй́ли там, показáли ми дорóгу

вийти на зруби, сильцє, а звіттам пішоў йим до Монастіриск. Так мньи виводиў тогді блуд.

Зап. в липни, 1902, в Шужниках, Бучацького пов. від тата Михайла.

191. Блуд у Звенигороді.

Йак йа буў ў Дзвинігороді і поїхаў йим з наймитом на ньч по снопі. І йїхали-смо піт Грамушіўку, то йи піўтора мільи. І було ўже ни далєко на тойи полі, де сьи мали снопі брāti. 'Али ми йїдимо і йїдимо, а поля того нимá, лиш ўсе прийїдимо на тойи місци, вітки-смо заблудїли. Порозглядїдаў йим сьи і ўже нам сьи здайїи, жи та дорога, котроў мáйим йїхати. І йїдимо зноў, і зноў прийїзидимо на тото самó місци, де пєрши. І тák йисмо йїздили цьлў ньч. Аш сьи розвидньило, показало сьи нам тогді вáши полі, де ми мали снопі брāti. 'Али про тойи, шчо ньчó сьи ни показало, авьї ни пирибїг зайиць, а йиднако зблудїли-смо і цалу ньч йїздили-смо.

Зап. в липни, 1902, в Шужниках, Бучацького пов. від тата.

192. Як блуд водив чоловіка довкола стирги.

Раз вертаў з міста пізно ў ночи до дому йїдин старий господар. Приходи він ў село, диви цьї, ў коршмі ше сьї сьвїти; али він ни ступаў, тилько пішоў просто силом до дому. Іде, іде, задумаў сьи, аш диви цьї на своїу хату, а там замісьц неїї стоять такі палаци, шо страх! Диви цьї льпши, такі палаци і великий льїс. Тей він мисли, шо заблуднїў і вирнуў сьи назат. Іде, іде, аш ўже розвидньийи сьї, а він диви цьї, а він ходи наоколо паньскоїї стирги, шо на польу. То блуд водиў йяго піў ночи наоколо стирги, а йиму здавало сьи, шо він іде дорогоїу.

Зап. в липни, 1902, на Стриганці, Камінецького пов. від Варки Коваль, А. Веретельник.

193. Блуд водить по стодолі.

Був я тут у одного богача на поли. Али вони полегали спати, а я собі думаю: „Е, вде я робю. -- Конї є в стайни, аби я коням ни дав

їсти". Стодола ни важкнена, а в стодолі є хліп, як ячмінь так жито; але взяв я опалку на плечі та йду собі до стодоли, та-вж присів так коло ячменю тай нагортаю в вопалку. Кобим ни був багато нагорнув, а то ше темно було в стодолі. Я гадав, шо мало нагорнув. Я лишень завдав на плечі, я до брами хотів нести коньом, та я мацаю — я коло брами брав — нима нігде брами. Так я зачєв ходити, мацати — не мош нігде намацати. Алим ходив так як годину, дві, по стодолі. Кобим був двома пальцями не ймив ту вопалку, а я взяв тей пальці проїло. Кажу: „Чиш я ни дурний був, жи я пішов єго коням добри робити, а мене ше має добри водити по стодолі. А с того страху я ни знав, де я є. Як мене так ймило попїт пахц, а тот ворок стояв с хліба, як мене підіймило, як мнов товхнуло в той ячмінь. Но, вітак я стояв в ячмени аш до ранє. А вітак гавда входить вже рано до стодоли (а я так стою сторцом в ячмени) тей кажи: „А ти шо тут робиш?“ — А я ни знаю, шо я єму маю казати, бо як би я був знав, шо си во вноє стало, то бим був сказав. Зачєв я єму оповідати, а він кажи: „Дьордїю, ти брєшиш! Чому я, кажи, ни рас ходю — я нічо ни вижу. — А я кажу: „А ви можи си знасте обидва, та ви си єго ни боїте, а я тут, рахувати, наймит, тей воно мене сокотит.

Зап. 1903, від Дьордія Черешньовського, в Стецеві, Святинського пов. О. Деревянка.

194. В блуді показують ся хрест і лїс.

Буў такий Іван Вінтольак і йшоў він з Олєші ў нидьільу ў вєчир. Пиривіс єси чїриз вѳду (Днїстер), приїшѳў до Горґльїдѳ, вїхѳдит за силѳ, смєрко єси дѳбри, ўжє єси зробїла нїч. Аж вїхѳдит на пѳли, дївїт єси, йи хрест і лїс. 'Али шчѳ єси знїчит, шчѳ так єси доўгѳ кїгнї лїс? І мїслиў, шчѳ він дорѳгѳў хѳдит, а він пѳлим. Аш зьїйшѳў на дѳўгї Ланї і фурт єси ни памїтїтїи, де він йи, тай ўсе вїдїт хрест і лїс. 'Али йде, ўжє аж пїрид опїўночїў прихѳдит пїд Дьїдухѳву, зьїйшѳў на ставїшчїи і намїцаў рѳгѳжїну. Він собї гадаў, шчѳ то кѳсатїнь зьїльї. 'Али там кугїт запїїаў, а він дївїт єси, а ту єси за-свїтїло ў Адїма ў Шлапакї ў хїтї. Аш тогдї він єси снамїтїаў, де він йи. І ўжє звїтти пїшоў до дѳму.

Зап. в липнї, 1902, в Корѳци, Бучадького пов. від Івана Кїдрата.

195. *Блуд указує кілька доріг.*

Ми два... йшли-смо оба від Варчука. Ми йдемо черес Бойчукове, а тут три дорозі є. А то зробили се штири дорозі цїсарских, а то польові є. Ну, і так, шо ми ни знали, куди вже йти і ни хочемо йти. Я кажу Иванови: „Стій! Посідаймо і, кажу, відмовмо отчи наш і богородици дїво, можи Памбіх переначит, можи то се снакши вчинит; бо я виджу, шо то блуд вчїпив се! — У тїм сіли-смо і закурили вітак і посидїли можи квадрас і ни виртаємо, а то щезли всі дороги, лиш тоті дороги, що були. А туди був рів той такжи був дорогов. Тей ми право пішли д' хатї.

Зап. 1903, від Петра Горука, у Печенїжинї, О. Деревянка.

196. *Блуд на пасовиску.*

Йидного року мали ми ў вістрїнскім льїсї пасовиско і йа там пас худобу. 'Али й дєколи і татуньо моїй вїходїли до мєни. Там ў нас була така кошїра або по нашому буда, шчо сьи заганїло до нєїї товар. Йидного раву батько сьи моїй зоставили с худобоў пастї, а йа буў на той час ў дїма. 'Али там ни тїлько наши худоба була, али була шче й чужа. Тай батько вїпустили с тїми худобу пастї і трїхи побўли коло худоби, дали хлопцєм тьутьуну, абї сї позакуровали і кажут: Знаїнти, хлопцї, шчо? Йа озмў водї і піду обїд варїти, а ви сьи зостаньти коло худоби. А заким сьи худоба попасє, то йа звару обїд, ви прижинєти худобу і пообїдайти. Абї тогдї підєти на чиршнї собї, абї на сунїцї, а котрїй сьи будє лынувати, то будє по обїдї спати. І набрали вони водї і с тойоў водоў йти до кошїри. То було рано, дес коло дєўїятої годїни і шче мрачно було до того і стєшка заўжди була йидна льїсом від водї. 'Али вони прийшли пїт пїли і цїлком йїм сьи ў голові пиривирнуло, ни знаїут, дє вони йї. Тай кажут самї до сєбї: А се шчо? Та нїраа ўже ходїу йїм і ни знаїу, дє йа йї? Змїнило сьи йїм цїлком і зачинаїут вїт пїльи повиртати ў йїнчий бїк. Ходьи вони, ходьи, то ў сей бїк, то ў дрўгий бїк, аны на пїли ни мїш вїїтї, ба навїть до пастухїу ни мїжут графити. Стали і думайут. І нагадали собї, шчо вони колїс чўли від йидноїй баби, шчо йак сьи блуд ўчїпит, абї ныц ни рбїїу, лиш тїлько зьїгнуў сьи ў долину помїжи нїги і абї казаў, шчо мнїв туда до-

рога. І вони так зробили і зараз ўздріли, де вони са́ми йи і вйшли на по́ли. Прийшли до буди, ты́лько зачыли вогонь розкладати, а па-стухи падыгна́ли худобу́ тай ка́жут до ба́тька: Те́ньгости нам обід зварыли! Ми вам худобу́ по́пасли, а обід йидна́ко мўси́и самі́ варыти! Тато́ йи́м да́ли з́арас тьутьуну́, аби́ си́ позаку́рували і ўзы́ли роспові́дати, шчо́ в ны́ми сы́ ста́ло. І хло́цы сы́ с то́го поча́ли сы́ййати, шчо́ вони́ бі́лого дны́ на сво́йім пасо́вску заблуды́ли.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

У. СМЕРТЬ І ХОРОБИ.

197. Смерть.

Смерть, то йе така стара баба, дужи суха, с косоюу. Вона йак прийди до слабого, то стани йиму ў головах і махне косоюу, тей по ным! Йі ныхто ни види', тилько слабый види' йі. Йак котра баба, шо лийи йайца, то йак прийде до слабого і хочи знати, чи він ўмре, чи видужайи, то лийе йму йайце і там види, де йе смерть — ци ў ногах, ци ў головах. Йак ў ногах, то слабый видужайи, а йак ўже ў головах, то ўмре.

Зап. в липни, 1902, в Сільци Беньк., Камінецького пов. від Маруньки Дідусь, А. Веретельник.

198. Смерть ходить бабою.

Йа, уважьейте, не йе с тих, шо сї страхіу бойат. Йа сї ныц не бойу, али ўже два рази нальекаў сї. То було ў зимі, нїби ўже сьньг буў велїкий, йакось по Рїздві; йа маў коханку, вона була кухаркою ў сеньдзього. Він мешкаў тоди при пляцу, де склад дєрва, нїби ше на свойім. Тодї буў у них йакїсь баль, дєсїть тєго, шо мїа дїўчина казала мєнї застрїмати сї на пляцу. Сїу йа на бальках, тей сиджу, а вона ўсе вїбїгне і вїнесе мєнї шо, а пїтїм вона не виходїла. Йа чекаїу, чекаїу, али йї нема, а ўже було дєсь по пїўночі, а було сї ни вїдно, нїби тємно дужи. Йа так сиджу і шось мєне страх збирайи, шо рас бїльший, шо аш волосьє стайє на голові. 'Али не знаїу чого. Аш чуїу, шось нїби шилїстїт. Йа оглядаїу сї, дїўльу

сьі, а понадімноїу йде йакась кобіта ў білій плахты, завінъана ніби ца́тком з голово́йу. І йа ныц, а вона пішла пр́осто на га́нок до пані́у, до покóйіу ніби. Тей за́ра' вихóди' ды́ўчина, йа сьі пита́йу: Ти сьі в ны́кім, кау, не зді́бала? — Ны́, кае, йа ны́кого не віды́ла. — Йа йі зачина́йу роска́зувати, а вона за́ра' пішла до па́на, а він вийшо́у зі стрі́льбо́йу і обійшо́у докóло ха́ти і ныц не зді́баў. Али за́ра' шось за тижде́нь ўме́р йиму найфа́йны́йший хлопе́ц, ніби найста́рший синóк. А та ба́ба, шо йшла́, то бу́ла сме́рть.

Зап. в червни, 1903, від Гринька Курія, в Камінці Стр. А. Веретельник.

199. Пані — смерть.

Буде́ то́му з тры́йцять лы́т, або ше б́ільше, йдна ба́ба на Гли́ни-ску*) піт Б́угом вийшла́ рано ў зе́лену пй́ётницьу за ха́ту і д́иви цы́, а по́-піт рі́чку сино́жьєтими іде́ йакась бі́ла па́ны і пішла́ гет ў ку́т, а по́тім зве́сла сьі до го́рй і по́литы́ла. Йі віды́ло б́ільше льуде́й, а по́тім, йак пішли́, то тудá, кудá вона йшла́, бу́ли гет в́исмальні́ сьльіді́ ў траві́, а віт ша́тіу́, то висо́ка трау́ на вершка́х го́псма́ліла сьі і схи́ли́ла сьі. По́тім ўсьі віды́ли ті сьльіді́ і ксьонда́й — а то бу́ла сме́рть, бо за́ра дуже́ льуде́ ўмира́ли.

Зап. в липни, 1903, від Харка Гаївки, в Камінці Стр. А. Веретельник.

200. Знак смерти.

То кажу вам: Сиді́ло нас б́огато в доброді́йки старо́й — дес́ було можи́ так — во півно́чи. Доброді́йка плила́ панчохи́ при ля́мпі, а ми шось говори́ли. Нарас́ шось у ві́кно драпну́ло, али́ так дужи́, шо аш́ ни́прі-емно́ зроби́ло си́ в си́ридині́. Таки́м яки́мос вразли́вим го́лосом і други́' драпну́ло. Доброді́йка сказа́ла: Піди́, Мійку́, на дві́р і подиви́ си, шчо́ там ста́ло си́. — Ві́н пішов. І вхо́дит до ха́ти і кажи́: Нима́ нічо́. Пішли́м до до́му. Други́й де́нь рано́ захору́вала доброді́йка. Хору́вала пє́ть де́нь і вмерла́. Ми́ в похоро́н з її́ сино́м хоті́ли си́ дові́дати, шо́ тото́ шкра́бало. Пішли́м дивити́ си́ до то́ї ши́би. Бу́ло на ні́ два зна́ки

*) Глиниско — передмістє в Камінці Стр.

ягби цим, шо рубає си скло. Деникотрі казали, шо то дало си чути, шо мав се стати там в ті хаті похорон.

Зап. 1903, від Ілаша Вахиюка, в Русові, Снятинського пов. О. Деревянка.

201. Діточа смерть.

Буде десьть лѣт, то ў госені шось ходило по хатох і де були малі дѣти, то страхало і там гара' умирали дѣти. Робило так: — Прийшло і пукало до вікна і кликало, йак та дитина називаѣ цѣ. А йак хто вийшоу на двір, то не було нѣц. Йдноій нѣчі прийшло вонѣ до йднеій хати, де була йдиначка дѣўчина; можи мала сѣм лѣт, називала сѣ — Міньца. Тей прийшло, ўсѣ сплят, а вонѣ до вікна — пук-пук! — А мати йї питаїи: „Хто там?“ — А вонѣ: „Міньцу! Міньцу!“ — кліче. — А мати каже: „А тибі чоґо трѣба ў Міньцѣ? Міньцѣ нема“. — А вонѣ каже: „Брешеш, бо йе! нех сѣ вонѣ відзѣви!“ — А мати каже: „Ти самѣ брешеш, іди забирай сѣ до чѣрта матери!“ — А вонѣ сѣ відзѣваѣ: „Йди ти сама до чѣрта матери“ — і пішло і бѣльши не приходило. Аш прийшло до ксьбндза тей йак зачѣло сѣпати землѣу ў вікна, то мѣло не повибивало. Ўзьеу ксьбнц, шо мау стару стѣлу і вихѣди' на двір і моли цѣ, а дѣви цѣ, стоїт мѣла дитина і плаче. Він ўзьеу, віддѣр кавальчик сѣвачѣного ві стѣли і кинуу йимѣ, а вонѣ влѣпало тей сѣ засмѣяло так гѣлосно, шо страх і дѣсѣ зникло, і вѣт тодѣше бѣльше не приходило нѣґди. А то ходила йакѣс нехрѣшчана дитина і вѣт тоґо так дѣти мѣрли.

Зап. в липни, 1903, від Харка Гаївки, в Камінці Стр. А. Веретельник.

202. Як приходила смерть по пана.

Тому буди можи в трицѣть лѣт, тут ў мѣсцѣ буу йдин нотарѣ-вуш, він буу дѣвѣть лѣт слабій. Ў него служила стара баба і йак він буу слабій, лѣзьеу, то ўна начувала коли неґу ў пѣрит покѣйу. 'Али йдноій нѣчи дѣсѣ так коли пѣночи ни спѣт вонѣ, нѣц ни спѣт, али ни можи аны руш вѣчинѣти вѣчѣй, так шось, йагби зальпѣло йї вѣчі. Слѣхайи, а тут йакѣс шати: — шелѣсьць, шелѣсьць, так шилистѣт, йагби хто ў новѣх сѣкнѣях ходѣу. Хѣчи цѣ ўна подивѣти сѣ, али ни можи, аш чѣйи вѣґѣри шось, питаїи: А шѣ? дѣзѣсай йуш? — А шось дрѣги

кажи: Ны шче. — Тей стало тїху, а ўна дивї цы, а то ныц нїма. Приходї на дру́гу ніч і зноў так са́мо, а на трэту, зноў ша́ти і зноў сы́ пыта́й: А шб, дзвїсьай йўш? — А дру́га кажи: — У йўгру, у чэцы годзвїны пу пулўднью. — Устаїе ўна ў ра́ну тей кажи ду панїў: У́же чїрне три но́чи шось приходїло ду слабо́гу па́на і пита́лу, чи йўш? А те́й но́ці сказа́ло, шо „ў чэцы годзвїны пу пулўднью“. Ту знать пу пулўднью ў трэты́ гудїны пан ўмрўт. — 'Али пани зачы́ели насвїха́ти сы в не́йї: Іць, іць, ти глўпа, то́бї сы цось шшивїдзв́алу. — А ўна ныц, кажи: Почка́йти ду трэто́й гудїни. — Приходї, натходї трэ́та гудїна, слабо́му па́нуви ў́же мову замкнўло, выбива́йи на да́йга́рї трэ́та, а пан Бо́гу дўха відаў. А відїти, чїя́ праўда? — кажи ба́ба. А то́ прихудїла пу не́го сме́рть і так чуго́сь сы пита́ла.

Зап. в лютім, 1903, в Каміні Стр. від Демка Лехнюка, А. Веретельник.

203. *Холера в видї жінки.*

У йидным силы, ў Новосьўцы, появіла сы йидного року холєра, шчо на́гли льўди ўмира́ли. І ў тым часы́ показа́ла сы льўдим на кінці́ силá ко́ло фі́гури по́стать льўцка ви́лика, на біло убра́на, а́ли ў но́чі. І бойа́ли сы льўди присту́пїти до не́йї, хоць йїх бїльши бу́ло. Аж дру́гого днѣ́ ра́но посходїли сы на то́то мїсци ко́ло фі́гури, де то́та по́стать жїно́ча сто́йала ў доўгі і бїлы сўкни ўбра́ня, зобачили на тым мїсци піт тоў фі́гуроў два хлы́би бїлих, а́ли выгльда́ли так, йак би сирї, ны́би лишє віт со́ньцьи опсуше́ны. Було́ то при самї до́рбзы, куда́ ходїла худоба́, безро́ги і пси, а ны́хто́ то́го хлы́ба ни рўшиў, бо льўди бойа́ли сы рўшити, а худоба́, свїны і пси та́кжи ни хоты́ли йїсти, лишє зда́лику понў́хали і віт то́го ўтыка́ли. Слабість трива́ла во три видьїли і тоў хлып там до́ти сто́йаў, шчо ны́хто́ го рўшати ни хтыў. А йак приста́ли льўди ме́рти, то й тоў хлы́б десь сы подыў с піт фі́гури і йак ны́хто́ ни видьїў, звїтки сы ўзвїў, так ны́хто́ ни видьїў і ни зна́йи, ко́лі і де сы подыў.

Зап. в липци, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

204. *Холера у видї хортїв.*

Буў йиден чоловік, називаў сы Матый Пётрїў. Дївїт сы він, а то десь ко́ло піўночи бїжїт гороў хорт бїлий ви́ликїй, а дру́гий ме́нь-

ший, тай цвѣлкайи. А він пѣўни погадаў собі, жи то слабість, бо ўже тогди льуди мѣрли на слабість. Прийшоў він до дому тай кажи: Ой, шчо йа сѣйї но́чи ви́дїю! Одѣн хорт біг такий вилїкий йак йѣлыўка, а другий малїй. — Йак розказаў сисѣ ў хѣты тай сьи похорува́ли, ўмер він, і йи́го жінка і йи́го ма́ма, лиш сьи лишїў йи́го син Паўло. А йак би буў ни казаў, то можи би буў жиў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олексі Сеньчука.

205. Як виглядав холера?

То розказуваў йден такий пўцир шандарский. Була тоді у Доброворі*) холѣра — дўже Жидїў тлўмило ў мїсьцї. теї шандарї мўсьили холїти на патрѣлы шо но́чи, пильнувати, шоб Жидї тих холѣрних ла́хїу та бѣбухїу ни ростьегали. 'Али на йлну нїч пішоў на патрѣлы найльпшїй пѣстефїр і йак ішоў, то казаў зварїти собі вечѣру на двана́дцятьу годину. Прийшло піў до двана́дцятьої, пішоў пўцир до мѣста по шандара, шоб йшоў на вечѣру; а постирўнок буў ва мїстом нат Бўгом. Злибаў він шандара, теї йдут, а на дворї так тѣмно, шо хоць ў пісок дай! Шандар іде на пирѣт с ко́льбою, а пўцир за ним ў заду і нїц сї не бойїт з шандарѣм. 'Але натхѣдлит до свѣйї бра́ми, теї шандар — пук! і стаў! Ну, нїц, стоїт. А пўцир ка́же: „А чо́го пан ста́ли? — „Аво“ — ка́же шандар. Він дивї цї, а пїрит бра́мою стоїт білий вилїкий псїско такий, йак ко́рова. Теї той, шо йимў, ни бойї цї, бо з шандарѣм, і він вискочїў на перѣт, затупаў но́гами і крїкнуў: — „А пўйдзїш ти!“ — Теї псїско повѣли повернуў сї і помалѣньку пішоў собі піт Буг ў вулицьу. І тоди шандар пішоў до постирўнку і не хтїў вечѣрати і не пішоў на патрѣлы і за́ра' на дру́гий де́нь здаў с то́го ра́порт вахмішчови, а він сьмїйї цї і ка́же: А ви-ш чо́го сї ма́ли бойѣти йако́гось пса, або-ш ви не ма́ли кара́їна? — А шандар ка́же: Йа сї то́го пса так буў нальѣк, шо забуўїм на́вїть, шо йа йе. — І на трѣтий де́нь той шандар ўме́р. — А то була холѣра — той пс.

Зап. в липни, 1903, від Харка Гаївки, в Камїнці Стр. А. Ветельник.

*) Мїсточко в Камїнецькому повіті.

206. Як чоловік відвернує від села холеру.

Як їа буў ў Базару на жнивáх, ўже лýt тóму пýйтнáцýть, тáй йим буў ў йиднóго на стáнцийй, а там буў тáкий чолóвiк старий, котрий маў до вiсiмдiсiьть дéўйить лýt. I вiн минiь оповiдáў, йак даўó хольiра ходiла. Йак мáла бýти ў йiх силiь хольiра, а вiн тогдi йiхаў з Йáвльiўцьи з йáрмарку. Йiди пiрид вéчиром так, здiбáйи йакýсь жiнку: Помáйбiг. — Дáй Бóжи здорóўйи! — вiдовáла сьи, áли йакiмось тáким приразливим гóлосом, шчо ни мож булó розумiти, шчо онá вiтповiла. Тáй прóсэт йигó, жиби йi ўзьиў на фiру до Базару. А вiн кáжи: Та сьiдáйти. — Тáй онá сьiла з вáду тáй йiди. А вiн сьи обгльидáйи, йакéсь тáкé ниподiбни до чолóвiка. Тáй дýжи сьи зльк. — А виш, кáжи, дé йiдити сьудá? — А онá кáжи: До вáшого силá. — Вiн сьи вiтзвiвáйи до нéйi: Та чогó, а виш там шчо будéти робiти? — Онá кáжи: Йá мáйу там iнтéрис, будú дóти, аш пóки ни заколыдúйт. — А то сьи дьiйáло пiрид виликóдними сьвiтáми. А вiн так собi подúмáў ў голóви сьвойй, шчо то ни шчо, тьiлькó слáбiсть. Тогдi вiн ўзьиў, вiт-тьигнуў свóринь з вóза так, йак сидьiў на вóзы i зачiў йiхати. Вiс сьи розьiрвáў, онá з задóм сьи лишiла, а вiн с пиридóм пойiхаў. Почáла онá кричiти: А ти минé чó лишiў? — Обгльáнуў йа сьи, трáба до бiдi виртáти с кiньми i будú шчось штудирувáў. Вирнúў сьи тáй кáжу до нéйi: Вiв ми сьи розьiрвáў, трá бiчи до дóму по сокiру i по свэрдинь, шчобi зробiти свóринь, бо iнáкши ни пойiди. — Онá кáжи: Йди, áли ни баў сьи. — I вiн побiг, а кóны лишiў. Прибiгáйи до силá тáй прóсто до ксьóндзв. Тáй кáжи: Йигóмосьць! Йiхаў йим з мiста тáй йакáсь бiдá учинiла сьи тáй йiди до силá. 'Али минiь здáйи сьи, шчо то слáбiсть. — Та йак знáйиш? мовит ксьóндз. — Бо йа питáў сьи йийi, чó онá йiди, а онá кáзáла, шчо будé тúтка ў силiь до кольидьiў. — А онá йак вигльидáйи на лицiь? — Так вигльидáйи, шчо ни мóжу нáвiть оповiсти йак. Тiлькó шчо до чолóвiка ни подьiбнá, бо йа ўже видьiў тáкú слáбiсть, йак от булá ў нас пiрит чисóм. Минiь раз булá сьи показáла ў мóйй хáтьи тогдi, йак мóйá жiнка ўшерлá й дьiти рáзом. — Ну, ну, мóжи бýти, жи то слáбiсть. — Нáй йигóмосьць скличут брáтьи i нáй йдут по хатáх колыдувáти, бо йа бiжú, ни мáйу колi, бо там кóны. — I так хлоп чим скóрши до кóннiь побiг. Накóли дохóдит до вóзв, а онá шче сидiт на вóзы. А ту брáтьи ў силiь з дэвiнкóм зачiли колыдувáти. А онá тогдi вiтзвiвáйи сьи до нéго: 'Алис мýдрий! Бúў бис си привiз! — I вiтир повiйáў, вiс пиривирнúло i ни видьiў, де сьи онá подьiла. Зложiў вiн вiв i пойiхаў до дóму. Прийiздит до дóму i кáжи до брáтьиў: Ужé будé, ни колыдúйти! — Слúхайи на дрýгий дeнь, а ў Буракiўцьи тáкá сьи слáбiсть пойáвилá, шчо по дэсьитиро на

день ўмирай, бо йійі хлоп запыс до Буракіўки. Она́ тогдї йак від не́го сьи повійала, а там на полі хлоп роскидаў гнїй і она́ прійшла до не́го і ка́жи: Занисі мине́ до Буракіўки, а йа тобі надгорóджу. — То буў та́кі буракіўский хлоп. І він йі ўзьиў на плéчї і тілько прійшоў ў силó з неў, так она́ му сьи се́нула с пличїй і ви вїдыў, дé сьи поды́ла. Тілько булó йигó надгорóди, шчо ў йигó хаты́ нькóго і палиц ни заболыў, а рéшта лудий, то мáло сьи лишило.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

207. *Про пана, що мав холеру за жінку.*

Буў йден пан і він хтыў о́жнити сьі, али шó сьі нашукаў жінки, ни миг сибі дїбрати до себи пари. Али рас під вечер йїди він чирис льис і наганьийи йакусь панну, а ўна сьі стала просити, шоб він підвїс йї трохи, бо йак сьі смеркни, то воўки готові йї зайїсти. Тей пан ўзьаў йї до повозу до себи, аш диви цы, а вона така файна, шó аш ну! І він сьі запитаў йї, шó вона на йїдна, а вона кае, шó ўна сирота по йакихсь панах. І він ўзьаў йї до себи на службу, а потім прійшло до того, шó він з неў оженїў сьі. Али йак ожинїў сьі, то ўна шó осени десь йїздила на кїлька днїў сама, али пан ни знаў, де вона йїзди, а йак питаў, то ўна казала, шó йїзди до свейї дужи бїдної цьотки. Али рас поїхала вона, а пан хтыў кончи знати, де ўна йїзди' і післаў за неў свого вїрного слугу. Той слуга ўзьиў посьвачаний меч, римїну торбу, сьїў на доброго коньа, тей поїхаў. А він буў чарїўник, а такий планетник, шó знаў де-шó. Йїди він, йїди, аш прійхаў до льиса, поставїў коньа за дубом, скинуў с себи свиту, випхаў йї сїном, поставїў на дорозьї, а сам льїх за корчем. Лижит, аш тут зривайи цы така бури, шó страх! Так стало дирива виривати і ломати, шó трїшчало на цылий льис. А він лижит. Аш тут прибїх той найбїльший вїтур с тейї бурї тей йак злапаў ту свиту, шó стояла на дорозьї, то пїрваў йї на шкаматки! І нотім стало сьі тихо. А то буў злий дух; він буў би розїрваў так того слугу, йак ту свиту, али він знаў, шó буди, тей поставїў свиту на дорозьї. Тей він поїхаў далы. Йїди, йїди, аш ўже ў вечер прійїдат ў йїдно силó. Уже нїч, а диви цы, а ньїде сьі ни сьвїти, аны ў йїднї хаты; тей він пирїйїхаў цыле силó, аш на самїм кїнци сьвїти цы ў йїднї хаты. Йде він до тейї хати просити сьі на нїч, диви цы, а там лудї поўбїранї йак би на смерть. А він сьі питаїи: А вам шó, лудї? — А вони кажут: Е, чоловічи, шó ти нам по-

радиш! У нас йакась слабїсьць, хольера, чи щось; видїлисьти, що ўже ў цїлїм силї ни сьвїти цїї нїгде, то то ўже там ўсьї льуди повимрала, а теїї ночи майї черга прийти на нас і ми поўмираймо, теїї ми сї так поўбирали сами на смерть, бо ни буди кому нас поўбирати. — Али нїц. Упросїў сїї він до них на нїч, льудьам казаў польгати спати, а сам лїх коло вїкна на лаўцї, а торбу і меч майї коли себе. Не спит він, аш приходи піўнїч, а тут шось ў вїкно шкраб! Нарешцїї дверї рип, і ў хату входи білий виликий пес теїї їде просто до лаўки до него, теїї пац їго лапой! А той руб! мичем і відрубаў ту праву лапу, а пес заквічаў і вилитїї с хати; а він ту лапу ўваїў теїї сховас до торби, теїї заснуў. А то приходила та слабїсьць по тих льудїї. Приходи ў рано, ўстайут льуди теїї сїї дивуйут, що їе, що вони ни ўмерли? А він оповїў їїм ўсе і показаў ту лапу і сам забраў сїї і поїїхаў до дому. Приїїздит до дому, аш панїї їе ўже ў дома і лїжит слаба; питаїї пана, що їе, а він кажи, що шось слаба на праву руку. А він добувайї лапу, теїї кажи: А ну, чи її того ни бракуїї? — Приходїт до панїї, а вона ни майї по локїтїї правоїї руки. Теїї слуга ўсе оповїў панови і він ўваїў і зарубаў ту паньу, бо то була хольера.

Зап. в липни, 1902, на Криволянцї, Камїнецького пов. від А. Юнака, А. Веретельник.

208. Муха і фебра.

Здїбала сїї муха с тїтїўхоў (феброю). Каї: Ти вїтки їдеш? питаїї сїї тїтїўха мўхи. — Мўха кажи: Їду вїт хлопа. — 'Али дїбри ти там бїло? — Нїи. — Чумў? — Бо їа, кажи, була ў хлопа таїї шчо хїчу звїсти молока трїхи, їак мїи кїни до землї, шче ї ногоў тїпни, таїї ми крїльцїї пообриваїї. — А онаїї кажи: Таїї їа їду вїт хлопа — тетїўха. Їак мїи, кажи, зачнїе курити ўсьїльаким таїї мўшу ўтечі. Кажи: Шчо ми тїпїр будїем робїти? — Ходїм, каї, до двора. Ти їди до пана, а їа пїдї до кїхнїї — кажи мўха. — А тетїўха кажи: Ходїм. — Та пїшла до пана, пан заслїб, ў пирїни лїх, ту доктори даїут їїсти, пїти, аби пїднїїў сїї бїрши. А мўха пїшла до кїхнїї. — Гет ўже ў оснїї вїбирати би сїї обїм, тетїўсїї ї мўсїї. Посходїли сїї: А шчо, кажи мўха, дїбри тобї? — Ай, дїбри; годували мїи, ўкривали, давали, шчо їа хотїла. А тобї дїбри? — питаїї сїї тїтїўха. — Айїа, кажи, дїбри. Їак приїде с полїнником кїхар, їак зачиринїт лїшку, їак кїни, їїм, їїм на зїмлї, шче ї свїбїїх кумпанїїстїх кїлїчу, бо їи шчо їїсти. — Ну, кажи, побїли смо ўже ту, ходїм дїлї,

али по панáх, по ксьондвáх, ни йдым до хлопа, бо ў хлопа прýкро, збиткўйи сьи дўжи. — Тай пiшли.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

209. Фебра і тиф.

Надiбала сьа зимá (фебра) с хорóбоў (тиф) ў лысы. І собi гово-
воря́т, пýтат сьа йидна́ д́ругой: Дé ты йдеш? — Йа йду, зимá по-
вiдат, до лысеного. — А лысний сто́йт за йали́чкоў і слўхат. А хорóба
мóвит: Йа йду до Жиды́ў! — Пýтат сьа зимá: А йáк ты до них ўвiй-
деш, йáк сьа йiх iмш? — Мóвит: Йа кобý йино́ там; льяжу ў по-
душкi, ровыѓрiйу сьа і йуж лежат шчо коло́пны. 'Али йáк ты до лы-
сеного пiдеш? — Вин пiшоў ў лыс. Прiйде в лыса, даст му жiнка обi-
дати, йа сьáду ў пёршу лiшку і зыет нья, зáраз будý го т́рiастi. —
Тот прiйшоў дошiу, вiслухаў тото, лысний, ўзьаў пёршу лiшку, ро-
скрутиў лўфу у фузы́йи, вылььяў там і закрутиў. І пак ўже йiў. А ўна
ўзьалá і бiн ўже фузы́йу. Так вы́била цылы́й рiк. За рiк ўзьаў лы-
сний на плéчи фузы́йу і вы́шоў у лыс. Вы́стрилиў зимóў пiд йали́ццу,
áш сьа заморочiла. Идé і хорóба дны, так сьа червоны́йи! Ты ту? —
Ту! — Ну, йáкже ти бýло, ци дóбри ти сьа поводи́ло? — Ой-ой-ой!
Йáк нья ў йáкўсь бiду забиў, том цылы́й рiк сьвiт не виды́ла. І тепер
йáк мноў вы́тъаў, аж нья заморочiў. — А менi дóбре былó — хо-
рóба повiдат — бо йа вы́грiла сьа ў подушкáх і напiлам сьа кирвé
жиды́ськойi. І ў тот час ровы́йшли сьа: тота ў свiй бiк, тотá ў свiй.

Зап. в лютiм, 1899 р., у Мшанци, Старосамбiрського пов. від
Гриця Олiщака Терлецького.

210. Пропáсниця.

Кулись йшло двi цьоци разом: радили сьi, де ўни пiдут. Йдна
кажи, жи пiди ду хлопа, а друга кажи, жи ўчени цьi кувальá тай буди
тилепати. Пiшла ўна, ковалье ўчiпила сьi i мислила, йi буди
добрi, бу куваль бугач. Али куваль ни питаў, жи слабий, жи цьотка
трiсе; найiў сьi чорного буршчу теi пiшоў ду кузьни млотом сьiчи. —
Ай, му́йа гудинувку, треба мины вiт него ўступити сьi, треба йго_пу-
кинути! — кажи цьотка. Покинула вона йго. — Пiду йа сьi ўчьепльу
хлопа! — Пiшла вона ду хлопа, а хлоп найiў сьi вiўсьенугу хльiба,

тай пішоў класти гній. Заталапаў сьє, кладэ гній, владэ, ни питаіі, жи зинно, владэ гній. — Мойа гудинувьку, де йа сьі пудыіу? Треба миньі і віт хлопа ўтыкати. Роздумуйу, де йа піду? Піду ду Жида, виспльу сьі; Жид алé буди ў пиривах лижьєў! — Пішла, ўчіпила сьі Жида. Жид бідний лых ў пирини, грійі цьі, али ньіц ни йіў, нима шо йісти, в голуду здихайі. Бідуйі ў негу цьоцьі. Здибайі другу, а друга кажи: Ай, ти дурна! Йа худила ду баби, учыпила сьі йі і тримала йі сьім льіт. Ў баби миньі добри буду; баба шьєнувала. Йа йі поти трьєсла, поки ни затрьєсла!

Зап. в сїчни, 1903, в Камінці Струм. на „Забужу“ від Зофії Моравецької, А. Веретельник.

VI. МЕРЦІ.

---

211. Мерці виходять на страсть.

То шо року на страсть по піўночи ўстайут усі мирці з гробіў і йдут до церкви молити сї і тоди приходи ўмирлий ксьонц, прави службу Божу, сповідає йїх і причашчає. То б луди ни були знали, али рас йіден хлоп йак задрімаў ў куточку ў церкві на страсть, то навіть ни чуў, йак сї скінчыло правити і йак луди вийшли с церкви. Аш по піўночи приходьт мерці, здибали йго і розірвали на кавалки і на другий день тїлько кожуха йго здибали ў церкві, а з него кавалки вальбали сї по цвинтари, по кавальчику на кождім гробі.

Зап. в жовтні, 1902, в Камінці Стр. від Марї Шенівної, А. Веретельник.

212. Чому не можна плакати за мерцями?

Вмерла мама, а доньку лишила. Донька дужи плакала за мамов. Йак мирльї зачили йти на всіх сьвитих до косьцьола, — бо мирльї мають свою службу божу, а вона стала за двирма. Всї мирльї йак йшли тей казали все коло двирий: Прр! ту йакась прїсна душа смирдит! — а ми йїм смирдимо. Мама несла збанок і стала собі з заду. Дупіро вона виртайн по службі божї насампирет і фступила за двері і повідайн до нейї: Ни плач, доньу, вже за мнов, подиви сї на мени, йак минї гірко, жи йа ношу повний збанок твоїїх сьльозів. Фтыкай, сину, али бис цвинтар фтыкай, там сї роздигни с кожушини і фтыкай до дому! — Вона

скинула на гробі ту́ю ко́жущину, вони догнали і подерли і кождей на свій гріб хочь по кавалочку взьив. А на рано вона скінчила жити.

Зап. в Будзанові, Теробовельського пов. від Каськи Книш, О. Деревянка.

213. *Мама приходить по смерті до дитини.*

Ўмерла ма́ма у́ поло́гах, а лиши́ла сьї дити́на мале́нька і вона́ приході́ла шчо́ но́чи дава́ти дити́ни сса́ти. І йидны́ кава́ли, шчо́ вона́ ходит, а дру́гі, шчо́ ны́. А чоло́віка нара́дили, аби́ він засьвіти́ў собі́ ка́ганчик і положи́ў під горне́ц, на ско́ро вона́ при́йде, аби́ горне́ц здо́йма́ти і аби́ у́вїды́ти, ци́ вона́ йи. Йак вона́ при́йшла, він так зроби́ў. Йак підны́с той горне́ц, вона́ ко́ло коли́ски сто́яла, тий дужи́ тьшкó вдихну́ла і сказа́ла: Шче́ бим бу́да дава́ла да́льше грудий дити́ни, а́ли йакйисте так зроби́ли, то лиши́ў вам а́нак на сто́лы, а́ли сама́ ўже ни́ при́йду́ бїльши. — І ўда́рила ў сьти́ў руко́йу і ви́пала́ла сьї до́ло́ньи і пїить пальцьї.

Зап. в липни, 1902, в Шужниках, Бучацького пов. від мами.

214. *Як у Потоці ходила жінка по смерті.*

Ту йидно́го ра́зу ў́ Пото́ці ды́йало сьї, шчо́ йидно́му чоло́вікови́ жїнка ў́мерла і ході́ла наза́д, а́ли ны́хтò с то́го ни́ дава́ў віри. Ішо́ў чоло́вік с Корóпцьи на те́рмін до с́уду і проси́ў сьї ў то́го на ны́ч. А той йи́му хло́п повіда́ў так: Шчо́ш, ка́жи, йа́ бим тибé при́йми́ў, а́ли ти ска́жу отвáрти, шчо́ ми́ны жїнка ў́мерла і приходит наза́д ў́ но́чі до ды́тїй. — А той хло́п до не́го ка́жи: Йа́ тоби́ ни́ дай́ў віри. Де мо́жи ўже́ приході́ти? — 'Али́ йа́ вам ка́жу, жи́ приходит — ка́жи госпóдар. — Той подоро́жний ка́жи: Най́ приходит, ни́ приходит, то йа́ буду́ ў́ вас та́ки почувáти, йа́ сьї ни́ бо́йу. — Зварї́ў він вичéру, той госпóдар, і дай́ й то́му хло́пови. По вичéри льга́ти би́ спáти. І той госпóдар дужи́ прїтїт, жи́би льга́ти спáти, бо́ жїнка бу́де приході́ти. А той подоро́жний ка́жи до не́го: Де́ ти, чоло́вічи, ви́ды́ў, жи́би ўмирлий́ при́ході́ў? Ны́гди́ ў́ сьвїты́ ны́. — Лых той чоло́вік спáти на ви́млі з ды́тьми́ з дво́ма, а госпóдар до́мáшний на по́стили. Йак піршїй сон засну́ў, слухайи, хтось йде. Та́йя ба́ба при́йшла і льга́йи на зе́млю до тих ды́тїй, та́й на то́го хло́па. Хло́п сьї зїрва́ў звї́ страху́ і хрестї́т сьї і ка́жи ў́ ха́ты так: Ві́тколи́, ка́жи, хо́джу, то шче́ ни́ ви́ды́ў, жи́би

ўмирліій ходіў по сьвіты. — А тотá жінка, шчо прыйшла, засьвітіла і брала дыти до сэбн і чисала йім гóлови. Той хлоп йак сн выстрашіў, таі ўтык с тойі хати сэрид нóчи.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Мельничука.

215. Як приходила жінка по смерти дусити чоловіка.

Йа сн ныц, а ныц не бойáў, аны ў страхі не віриў, але рас такі дóбре нальєкаў сн і вiттодн ше віру ў страхи. У нашого комiрника ўмерла жінка, старá баба; вона за житє дужє сн набiдовала за свойим чоловіком; він биў їн вiчно, копаў ногами, бо пийак, лáйдак з него. Але, прыйшлó, ўмерла вона, теі він сн вибраў вiт нас; а то бóло ў льiтн, теі йа зара' пiшóу спати до теі хати. Постелиў сн йа на землi і васнуў. Сплуў, аш чуўу, шось пересунуло сн коло мойих нiг; а на мене такий страх чогось найшóу, шо аш пiт вiступиў. Але ныц — лежу, а тут, шось зiмними руками — мац! мене за нóгу. Ныц... Йа слухайу, шо то далы бóде. А то берє, мацайє, мацайє по носы і зачивайє пiдносити нóгу. Ех! йак йа копну зi страху, а то тiлько застогнало. Теі йа нóги сховаў пiт верєту і слухайу, а ў сынєх драбiнойу — гур гур! а пóтим чуўу по горi — чап-чап — і стáло тiхо. Теі йа верєту на гóлову теі ў цьєки до дрóгойі хати, а мама каут: — Шо ти так стóгнеш та сн тоўчєш по сынєх? Гет вiбивись менє зi сну. — Йа кау — та то не йа — і росказуўу, шо бóло. — А мама каут: Ага!... то хтó-то стогнаў і тоўк сн... то то Кóбельна приходила до свóго чоловіка. — I то таки вона бóла, бо на трєтий день, та солóма, ў тi хати, шо йа спаў на ны', бóла пороскидана по цылиї хати. Бо гет ныхтó ни ходiў, а то вона прыйшла і шукала за ним, хтыла задушiти.

Зап. в липни, 1903, в Камiнцi Стр. від Харка Гаївки, А. Веретельник.

216. Як мерлець лєтав iскрами.

Буў ўмер йiден дужи молодий господар, шо-но бóло пiўтора року, йак він ожиниў сн з дужи файнойу, найфайнiшойу на усе село дiўчинойу і він їн так льубиў, шо страх! Али прыйшло, ўмер він. Теі зарас третойi нóчi дєсь коло пiўночi дiўльи цы луди, а нат хатоў теі ўдови льятайт йакiсь гискри. Дивльа цы, а тi гискри политыли

Ї окожин до сиридини. Аш запійали когути, а ті гискри гуть! тей вилїтайут з окожина і десь зарас пчезли. А то йї той чоловік ўмирлий льїтаў до нейї гискрами. Бо йак сьї йї питали, то вона кавала, шо йї сьї десь нїби снит, нїби то напраўду приходи йї чоловік до нейї шо ночі. Кажи, прийде і йде до нейї спати і так сьї тїши нейї і плачи дужи. А вона тоди ни можи цї ани рушити, ани слова примовити. А йак мине піўніч, то ўже йї сьї нїц ни здає і усьо памньатайи. І та ўдова мала віт него по смерти навіть двоји дьїтий, а йак минуло три роки, то ўже пирїстаў ходити.

Зап. в грудни, 1902, в Сїльци Беньк. Камінецького пов. від Тижка Притули, А. Веретельник.

217. Батько приходить по смерти колисати дитину.

Йиднї жїньцї ўмер чоловік, а вона сьї лишїла з малєнькоў дитїноў. І той чоловік приходїў тутў дитїну колисати. Кбждой нбчи приїшбў і сьїдаў собї так на грўнку і тутў дитїну гбїдаў. А вона дужи сьї бойала. І зачїла сьї питати, шчббї йимў робїти, абї він ни ходїў. Приїшла йакась баба жибрўшча і кажи до нейї: Пірї но ти шматї ў понидїлок і складай ў зїльнїцью й воли, а йигб сорбчкбў, рукавми, тотї вокрбпи до зїльнїцї носї. Йак він приїди і будє тибє сьї питати, шчб ти рббїш, а ти скажїш, жи волиш шматї. Він скажї: Йа шче ни видьїў, абї хто сорбчкбў, рукавми, горшки вїтсуваў. А ти будїш казати, жи йа шче ни видьїла, абї ўмирлий до живбїи ходїў. — І вона так зрббїла. Приходїт він на тбїи і зачїў йїї питати, шчо вона так рббїт, а вона зачїла так йимў казати, йак йї баба наўчїла. А він тогдї до нейї кажи: Отбс мнї вилапала! І рукбўу приїў пичїтку на двєрах, жи ўже бїльши ни будї.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

218. Як умерлий ходив до живбї.

Як жїнцї чоловік вмер, таї ходїв по смертї до нейї. І вна сї зацїла радити дрўгих людбї, жи до нейї ходїт по смертї, та що робїти. Людї ї порадїли, шчббї вона засьвїтїла сьвїчку і закрїла горшкбм, як він має приїти і самá би сї збирала в весьо шматє нáруби, на дрўгнї бїк. Як він приїдє, би вна відчинїла горнєць, би сї видно булб. Приїшбв бтже вмерлий таї гбвбрит, жи він ще не видїв, жиби хто нáруби

вбираў шмáтe. Вна до нéго відповіла, жи вна ще не віділа, жеби вмерлий ходів до живбі. Тай вітер повіав, а вмерлий зник з вітрами. Тай від тóго чьису вже бiльше не ходів.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, В. Левинський.

219. Як жінка позбула ся чоловіка-мерця.

Вмер чоловік. Вітак приходит до свої жінки. Так до неї ходив шо вечира. Вона зачела уповідати людяж, шо : Мій чоловік до мени ходит ! Уже так ослабла. Вона приходит до ксєндза і кажи : Прошу егомосьце, шо я буду робити, шо ви мойого чоловіка так поховали, шо він до мени приходит!? — Він кажи : Знаєш шо? Віддавай си! — Вона взела тай віддає си. Поклала дриивце собі на стіл, попросила си госьці тай поклала собі кулешиник на голову тай собі сидит за столом; а він входить тай кажи : Тобі можна си віддавати? — Вона кажи : Вмирлому можна ходити до жінки? — А він тогди її хап тот кулешиник з голови — кажи : Коли ти си віддаєш, то вже бiльши до теби ни прийдю ! Бо якби вона буде сиділа сама, то він би був і голову зірвав, а так лише кулешиник вєєв.

Зап. 1903, від Параски Андріяшук, у Видинові, Снятинського пав. О. Деревянка.

220. Як майстер ходив по смерти до жінки.

Буў йидєн майстер ў Корóнци шче за пánшчини. 'Али Мислóбский хотыіу собі побудувáти пáлац, верх хотыіу зробити на палáцци. Питáу він майстриіу виліких, архитєкторііу, хотыіли багáто грóший і ни могли сьи погодіти. 'Али запитáу хлóпа тáкі свóго сьильскóго коропéцкóго : Ци зробиш, Штифáни, на палáцци верх? — Зробиу. — Эгодйіу він сьи по рiнскому дєнни, йак то даўнó шче булó і шiсьць рóкiу абi пánшчину ни робиў. Зачиў він роби́ти, зробиў лы́пши, йак дєйакий архитєктор. Йшли сьи дивити на ту робóту, жи мўдро зроблєна. І собі ўтыгáли ўчєныі майстри до пльáну, шчобi вонi так пофторiли. 'Али ўзьиў йидєн архитєктор, прийiхаў, подивиў сьи на той верх, дивит сьи, мўдро зроблєний і кáжи : Котрий то майстер тотó зробиў? — Йа. — А він кáжи : Колиш ти, вáртас похрáли. Ходи, кáжи, та забáвим сьи. — Вiпиў той архитєктор сам горiўки, нальиў йимў, Штифáновi, він ни знаў ў жáдныи злы, вiпиў від нєго кильшок горiўки і йигó затройiў. І по-

тому сказаў: Ужэ більши ни будиш робіти. — 'Али пан сьи довідаў, шчо він йіго абавіў, той архітэктор і післаў за ним, абі му відробіў. А він кажи, Штифан, йак прійіхаў той відробіувати: Шчос зробіў, то ўжэ будэш маіи на тім сьвітлі, а мині однако ўжэ ўмірати. — І ўмер той Штифан, майістр. І йіго поховали, али пан тужіт за ним, шчо такого чоловіка маў доброго майістра. І заўши згадуваў: То буў добрий майістр, він би буў ўсьо збудуваў, шчо мині було потрібно. Шкодэ, шчо збавіў мині йіго той биссумльинний архітэктор! — 'Али він по смирті зачіў ходіти до свойі жінки. Ходіў він троха ни рік, нараджуваў, йак майіи газдувати йіго жінка і так розмоўйаў, йак живий в неў. І другий рік ходит до неї. 'Али вона сьи бойала і зачіла казати ксьондзови, шчо ходит до мени ўмирлий чоловік, йа сьи бойу. А той ксьонц порадіў йіи, кажи: Тогди, йак майіи прійіти він, абіс обирнула на вворот дзеркало і абіс прывирнула горнец на каганиц, тілько абі сьи ни ўдушіло тото сьвітло, абі мало ваздух, абі виходило звітти спіт горшкэ. Йак зміркуйиш, ў котрі порі приходит, абіс сьи завивала і абі сьвітло стоїало так, абі вятко лиш цьацку, абі сьи ни загасіло. А він йак сьи будэ тібэ питати, дэ сьи збирайиш, йак надыйде, а ти скажиш, йду на висілья. Він сьи будэ питати: Та дэ йдиш на висілья? — А ти скажиш: Йду, бо брат сестру бирэ. — Він скажи: То ни подоба, шчоби брат сестру браў. — А ти йиу скажиш, шчо йак ни подоба, абі брат сестру браў, так ни подоба, абі ўмирлий до живойі ходіў. — Йак вона так йиу сказала, йак тріснуў долоніў ў двэри, троха сьи ни росіпали. Аж руку було знати на двэрих, шчо загнуў дошку. Йак шумом пішоў, ўжэ більши до неї ни приходіў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

221. Як мерлець напивав сьи по смерти.

Быў йиден чоловік, а такый звачный, жи го зналі льуди і Жиды. І ўмер. 'Али він маў сывого коня. А Жид на граніци быў ў коршмі, та відіў, йак він йігдиў на тым коні. Йак ўмер, поховали го гет красно, али він не пітат, ай йіде на граніцью до коршми і: Дай, Жиде, горіўкы! — І Жид дайі, бо го знайи, а ни знайи, жи він ўмер. Пиў, пиў, цыльый рік йігдиў і пиў. А Жид знайи, жи добрий газда, тай грощий не правіт. Аш трафіў сьа сын му ў ты коршмі. Не знайу, йак му было мнэ, хьба Жид мовит: Заплаті, бо утіць напиў на сто срібных. — А він повідат: Та бо мій утіць умер уже рік. — То не

можи бѣти. — Но, поді, ѡа приведу сьвѣтки, та досьвѣчат, жи ўмер. — На шчо тобі сьвѣтки, кой він йїди ўсе на сївїм конї. Та чей ѡа вѣшого коньѡ знайу! Вьльсь си на пїиц, він ту гнеть приїде, будеш вїдїти. — Тот си вьльїз на пїиц, той увїйшоў: Дай Бѡже. — Дай Бѡже. — Дай, Жидўню, горїўкы. — Час грѡші дати, бо вы ўмерли ўже рїк, а пїїтє. — А хтош тотѡ повїдаў? — Та ту ваш сын ѡи ѡнїи на пїицу. — Зльїз сын: Тату, шчо рѡбите? — Но, сьноїку, заплаћ сто рїньцьких і дай ми шче барїўча горїўкы, ѡа бльше не приїду сьудѡ пїти. — І не йїздиў до днєсь.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбїрського пов. від Гриця Олїщака Терлецького.

222. Мерцїв не можна займати.

То зноў було ў Шнурєві, ў ксьѡндза було два парункї і ѡїх дьўчѣта запросїли сїбі на Гандрєйѡа. Йїден маў йїхати до кольєїї з ксьѡндзом ў ночї і ксьѡндз не хтьїў йїмў позволити, але потїм позволїў і той пїшоў хучше, а тамтѡй маў пїзнїши пїтї. Той, жи маў до кольєїї йїхати, не забавльїў дѡўго і повертаў о годїнї пїў до дванѡстойї до дѡму, а вдїбѡїи цьї на дорѡвї з мирлѡїу бѡбойу: Він по йїднїм бѡцьї гостїнцьї, а вона по дрўгїм. Кажє до нєїї: Дѡбрїй вїєчур! — ни гобивѡїѣ цьї. — Кажє: Слѡва Ісусу! — ни гобивѡїѣ цьї. — То стїй камєнем! — Та стѡла. Прихѡди він до нєїї, цьїкавїй буў знѡти, цї вона ўзута, цї вона бѡса. Дїви цьї, маїи нѡги фєцами обвїннїи; ньїби заглядѡїє йї ў очї, чї вона сьї дїви, цї ньї. Йак схїлїў сьї і подивїў сьї, шо вона сьї дїви, тамчасѡм, йак пїводїў сьї до гѡри, так йї вїтер рантўх завїяў і на карк йїму закїцуў. І він ўпаў на вємльу тварѡм до сьнїгу і зїстаў лежѡти. Тїлько чуў шум велїкий, бѡру, а ўстѡти не мїг. Али надїїхаў йакїйсь гѡспѡдар, а кѡнї ни хѡчут йти; злавїт, дїви цьї, аш то ксьѡндзїў слугѡ. А гѡспѡдар мїсли сїбі, жи то Гандрєйѡа, той сьї мўсьїў ўпїти, положїў на фїру і завїє до ксьѡндза. Там до нєго, а він дїви цьї, а не мѡжи рўхати сьї і дивїти сьї. Ўсьѡ чўїи, але сам ньїц не мѡжи. 'Али він ўмїў писѡти і написѡў, шо сьї йїму стало. І аш на пїѡтїй дєнь він зачєў вѡгорїти, тєї ксьѡндз зганьбїў йїго — кажє: Ньїди абїс такѡго ни зѡчїнаў; йїде собї, то нех їде, а то зѡчїпїти не мѡжна.

Зап. в липнї, 1903, від Петра Остапчука, в Камїнцї Стр. А. Вєретельник.

223. Мерлець заскоботув жінку на смерть.

Буў йа ў Бариши ў Зальіскога і йіхаў йим ў полі конём, а то бўло ў ночі. Прийїжджу ко́ло цвинтари, стоїт такé наро́ду ко́ло бра́ми, жи цуд. Перейїжджу по́при них та́й ны́ц ни обзива́ю сы, а вони до мéни ни обзива́ли сы. Йїдно́й ба́би, ўдо́вицьи, йшла тоглі́ с хри́стїн, шчо бў́ли ў ха́ты ко́ло цвинтари. Йде по́при то́тї льўди, йак сы йїднó вїхопит в мéжи них, та́й за неў. Вона́ ўтыка́йи до до́му. 'Али йїйї ма́ма обзира́ла кукурудэ́и ў Зальіскога і ха́ту замкну́ла. Вона́ прибіга́йи до ха́ти, ха́та замкнена. А вона́ с ха́ти до шóпи. А то́й за нес ўмирлі́й. Йак йї ўвалїў пїд йасла́, йак ўзыў скобота́ти, та́й дру́гий де́нь сы вїсповїдала та́й акура́тны до до́бї ўме́рла. То ксьондз Мориморуш йї сповїдаў, та́й йї казаў, жи нады́йшла тогді́, йак бў́ли заду́шки, то́му йїйї ўчїпи́ли сы.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Гната Косїньского.

224. Як умерла ходила сім лїт.

То було ў селї Йїструбичах; кобіта йдна ўме́рла, назива́ла сї Парашка Остапчук; ходила по сме́рті сы́м лїт — три ро́ки ніч ў ніч, а штири ро́ки, йак мїсьаць наставаў. Пёршо́й но́чі, йак прийшла́, поста́вила на знак мéжи сїном і неві́сткойу мїсочку в ло́шкойу і так да́лы хóдила ніч ў ніч і робїла збїтки, ўсе в го́ри поскида́ла, наві́ть ка́мїны. Рас прийшла́ ны́би так за со́ньцье і вона на вїшках сиды́ла, а нивїстка йак дой́ла коро́ву і говори́ла до коро́ви, то вона́ покриў́ляла сї йї. Дру́гий рас на котá сы́ переки́нула і сиды́ла пїт лаўкойу, а йак та неві́стка дава́ла йї стра́ву, то вона́ наві́ть не нў́хала, а вона́ вигань́ела йї ко́цубо́йу; йак йї вїпхала до сы́нїй, то та йак сї стрьё́сла, йак засьві́тила, то так, йагбі́ сї ха́та займала. Ў тїм зноў йак ўлы́зла та ўме́рла на пїец ў но́чі на Рїздво́, а там слугá спаў, посу́нула йму ша́кітру ў голо́вах і зачь́ела скрїцати зу́бами. Але́ вїн сї не бойа́ў, но перехрестїў сы́ і йак даў йї відльи по зу́бах і ўты́к на лішко до неві́стки, бо зальё́к сї. Вона́ по́тім с те́йї зло́сти поскида́ла ўсе на́чинье на зе́мљу і мїслили, шо сы́ побї́ло, а йак засьві́тили, то на́чинье стої́ало так, йак поскладáне до мить́е. А зноў йїдно́го ра́зу йак ішли́сьмо спа́ти в йїйї сїном до сто́доли сме́ркóм, а вўлице́ў, йак ми йшли, то вона́ понадїмно́йу зашелесты́ла. І йак ми польга́ли ў сто́до́лы, аш чу́йу, шось двéрі ўтвори́ло. По́тім зачина́йи шось во́зом та-

рэхати, а ми тихо лежимо. Але дально, та бо вонó лязе на сьно на за-сьік. Їак вилызла на сьно, то лязла чырис наші но́ги і так натиснула, шо ми рано не могли поўставати; і йак пересунула сьі тей пішла до дзьурі ў сычыні і вилызла на поле. Тей пішли ми до тейі дзьурі, а то була місячна ніч; диўлу сьі йа, а так від мене де на пьятнацьцять крокіў стоїт біле, йак пьец і посунуло сьі просто на цвинтар.

Зап. в липни, 1903, від Петра Остапчука, в Камінці Стр. А. Веретельник.

225. Дід і мерці.

У нас (в Снятинці) близько границі стояла хата. Мешкала в тій хаті стара вдова. Але того місце було нечисте. Баба чысом через день в поли робит, або в хаті крутит сї, а вечером но видоїт корови та утікає з хати. Ніколи в хаті не ночувала, лиш по людьох. То раз під вечір зайшов до тої баби старий сивий дід тай просит сї на ніч. — Та чомубим вас не переночувала? — Постелила на печи, дала дідови істочки, тай сама, як сї стемніло, вийшла з хати в село, а діда самого лишила. Дід си мислив, жи баба пішла до стайні, тай верне. А вна як не вертала, так не вертала. Дід вже спит на печи, аж тут абудив його скрипіт дверий тай шум в хаті. Він сї дивит — а в хаті повно умерлих, тай чим раз більше і більше їх сї злітує. В хаті такий шум, галас, шо страх! Дід захчыв сї хрестити, пацір відмавляті, злїв з печи, тай став палити на серед хати. Вмерлі все до него, а він то сї молит, то розпаленими скипками на них мече. Так палив до півночи. Як когут запяв, а вни всі в хати фурр... тай зникли. Як прийшла баба рано, каже дід: Не бій сї, від нині вмерлі не будут приходити.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Стеціва зі Снятинки, В. Левинський.

226. Мерлець радить грати на лотерії.

Ўмираў рас старий хлоп і він маў дужи шмат дытій — шось а десьцітро! Тей йак він ўмираў, походили сьі усі дыти до него з мамоў, тей плачут і ни дадут йиму ўмирати: Ни дамо тибі, батьку, ўмерти, кажут, бо ти нам ни вістаўльйеш жадного майитку і ми дужи бідні; на шо було плодити нас на той сьвіт? — А батько кажи: Ньіц но дайти мины ўмерти рас спокійно, а будите мати майеток. — Ну, тей

ўмер той хлоп і шось на третю ніч приходи ўмирлий і буди свою стару: Ўставай, стара, йа ти шось скажу! — Ўстайе стара тей сьі настрахала, а він кажи: Нарікали дьіти, шо йім майитку ни віставив, то нех сьібі постаўлят на лўтерийу ті нумери, то выграют вилику суму! — І він скавав йакі нумера майут ставити, а стара каже: Або то праўда? — А він каже: На майеш! покажиш йім то! — І він дупнуў з цылої сили рукою оп стіл і пішоў с хати, а на тім місци випала сьі долонья йго.

Прийшло, поставили вони ті нумери на лўтерийу і выграли вилику силу грошій і поробили сьі виликими богачами.

Зап. в липни, 1902, на Ланах, Камінецького пов. від Т. Литвина, А. Веретельник.

227. Жандарм боїть ся мерця.

Ішов шандар д' церкви. А там нидалеко коло церкви є цвинтар. І вздрів чоловіка ровгорниного в білім шмату і в шапці і на ногах капці були, такі як миртвець... І він прийшов д' нему і як звикло говорив до него і мислив, жи то чоловік, як звикло. Говорив до него, він ніц си ни відзивав; а потому взєв шаблю, хтїв его вдарити і шабле ему з рук упала. Він си схилив за шаблев та гірши опудив си, шоби тот на него ни сїв. І втік вітак д' вартівникам і вішов з вартівниками і его вже там ни було.

Зап. 1903, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

228. Не можна спідницею відсувати горшки на поминки.

Ў одній хатї померло двойи дьівок, тей спраўлялі поминки. Тей з вєчера насходило сьі цимало лўдїй і говоріли собі про ўмерцьї; али маіли найньету бабу, шо варїла дльа тих лўдїй йїсти. І зачєло шось ў пїєцу з горшкá збігáти і та господїньї не маіла шмáти і вітєнула горнєц надóлком димки. А то не вільно ныгди, йак сьі варїт на поминки, брáти за горнєц спідницею, бо чорт зáрас берє ту дўшу до пєкла і не дасть йї б́ути ва поминках. І йак вона ўзвєла той горнєц спідницею, то шось дўже застогнадо пїт вікнóм і сплєсиўло ў долоньї.

І йак пішли рано до короў, то була йдна корова задўшана; і на тім сьі пімстїло.

Зап. в липни, 1903, в Камінці Стр. від сестри Марії, А. Веретельник.

229. Як піп перестав по смерти ходити.

Ў йіднім селї буў дўжи грїшний ксьонц і йак прїйшлѳ, він ўмер, то мусьѳ по смѳрти покўтувати; ходїѳ по смертї і страхаѳ льудїѳ і не даваѳ їм спокѳйу. Теѳ льўдїм бїдѳ і шо робїтї? Ану, ўрадїли і пішли, віткопѳли грїп тѳгу ксьондза і насїпали їму там пѳўно маку і сказали: Ни прїходї до нас, аш пѳки не порахўїеш тѳго маку! — І він бїльше не прїйшоў, знать не мїх порахувѳти тѳго маку.

Зап. в липни, 1903, в Сїльци Беньков., Камїнецького пов. від Івана Щербана, А. Веретельник.

230. Піп із двома серцяма.

Буў молодїѳ піп ў йїднім селї і він маў дўжи шмат дьїтїѳ; і прїйшло, шо він ўмер. Теѳ по смертї зачыў ходїтї. Йак-нѳ прїїде нїч, то зарас прїходї і показуїе цѳ дьїтїм; дьїтї бойѳ цѳ, кричѳт, ўтыкѳїют, а він гѳни за нїми і хѳчи собї ўзѳати йїдно, бо дўже льубїѳ дьїтїѳ своїѳх; а жїнка йїгѳ ни вїди. Але рас тѳки мацїѳў йїднў дїтїну і вона зѳра' ўмѳрла і ўзѳеѳ за собѳїѳ. Ну і попадѳѳ ў страхў, шоб ни вїхѳпаѳў ўсїѳх дьїтїѳ, теѳ шо робїтї? Спрѳвѳдила комїсїѳѳу і йїго віткопѳли і дїўльи цѳ, а він маїи двї сѳрцѳ. І ўзѳѳли, прїбїли те дрўге сѳрце, шо жїло і вїт тодїше перестѳѳ ходїтї.

Зап. в липни, 1903, в Добротворї, Камїнецького пов. від Івана Мудрика, А. Веретельник.

231. Як мерлець не мїг пїдвести ся через образок.

Йшоў йїдин дьїт, теѳ йїго захопила нїч сирїт льса, а він сьї боїѳў звѳїрннї нучувѳтї ў льсѳї, теѳ їде, їде, аш дїви цѳї, сьвїтї цѳї в гѳїїѳцї. Прїходи він гег, а там лїжит мїрлець, зїбранїѳ, а коли него сьвїтло горїт, а ў хѳтї нїма нїкого, тїлько йїна молодїцѳа. А то буў гѳйѳвїѳ ўмер, а то йїго жїнка була. Теѳ вона кажи: Добри, дьїдуньѳ,

шо надньїс вас Памбїх, а то мирцьа ни мала с ким зіставити. Поситьти тут, а йа піду ў село за людьми. — Тей вона пішла, а дьїт той сидит і моли цї. А потїм ўзяў тей положиў на того ўмирцьа свьачений гобразок Суса Христа; тей сидит. Аш натходи' піўнїч, диви цї дьїт, а мирлец вїчинїў йдно воко, а потїм други, а далї диви цї — скинуў йдну руку, другу і рухайи цї цїлий — хочи ўставати; а дьїт ўльїа за пїец, сховаў сї і диви цї, шо то буди? А ўмирлец так сї силуи ўстати, так, а чогось ни можи. Тей кажи мирлец ду себи: Шоб минї ни той камїнь посьвачиний на грудех, тоб йа ўстаў, а то хтось придушиў мене тим каминем і ни можу ўстати. — А то він казаў так на той гобразок, шо дьїт положиў на него. Надїйшла піўнїч, запїяў кугут і мирлец вноў заложїў руки і затуляў очї і пирїстаў рухати сї. А йагби того гобраска буў дьїт ни положиў на него, то мирлец буў би ўстаў і буў би задушиў дьїда.

Зап. в сїчни, 1903, в Сїльци Беньковїм, Камїнецького пов. від Івана Новака, А. Веретельник.

232. Мерлец на гостинї.

Булó два сусїди й дўже сї любїли. І так собї раз говорїли: Як ти вмреш бóрше, то я тебе заклїчу на вечєру на свїтїй вєчїр, а як я ўмру бóрше, то я тебе заклїчу на вечєру. І так розїйшли сї с тим. За кїлька тїжнїв одєн з них умєр. Провєло сї трохи, надїйшóў свїтїй вєчїр. І пішóў той на цвїнтár і сказав: Сусїде любїй, побратїме, абїс був ласкав тай пришóв на свїтїй вєчїр до мєне. — А як йшов звїдтам то му сї щось сўмно зробїло. Як він вже йшов до хáти такїй сумнїй, надїбав го ксьонц і питáе: Чоловїче, чогó тобї так сўмно? — А той му розповїв, якá рїч. — А ксьонц кáже: Чоловїче, а щос ти зробїв? Та деж ти вáрта всїх мерцьїв наситїти? — А щож менї тепєр робїтонькї? — Отєць духóвний єму вїдповїдає: Возьмї, налїй мїску водї і постáв на стїв, а сам вїлїсь на пїч. Як тотї бóдут йти, а ти бис сї пїчóго не обзївав. — Пришóў свїтїй вєчїр. Сусїд постáвив мїску водї, а сам вїлїз на пїч і сїдїт. Незадóвго хтось йде. Він сї дївїт, а ту йдут тотї, шо сусїд поспрóшував собї. І кóждий, котрий надїйде, помáчає мїзельний пáлєць у вóду. А було їх цїла хмáра. В хатї аж шум. А дáлї надїйшóв той сусїд, шо він його запрóшував, а той помáцев пáлєць у вóду тай кáже: Сусїде, мавш велике щїсте, шо ти так

зробив, бо ти був би нам їдїне не настáрчив, то були бисмо і тебе при остатку ізвіли! — І забрав сї тай пішов. І до нинї го нема.

Зап. 1902, в Ясениці Сільній, Дрогобицького пов. від Івана Багрія, Вол. Левинський.

233. Відважний Мазур.

Ў йиднїм силї будуваў сьи косьцьол (так йак то ў Корóнци від даўна сьи будуваў); али ўже йидного разу наважили сьи, абї той косьцьол зрихтувати, абї сьи ўже ў нїм набожєнство витправило. І ўже полагодили ўсьо — сьвітло, і ўсьо, шчо тре — абї на дрўгий день була ў нїм витправа. Прихóдѣт на дрўгий день, диўйит сьи, а там ўсьо полóмани, пообдїрани, цылкóм гóлий косьцьол. І вони сьи на тїм дўжи здумїли, шчо такóго йи, али кава́ли зноў так споридїти, абї б́уда витправа на дрўгий день. Йак ўсьо новє позакладáli, тогдї дай́ут на варту тáмка два хлопци. 'Али тї хлопци ни допильнува́ли; йак зачїло ў ночї кóло 12 годїни шумїти, йак поўстала б́ури, — ни могли добáчити, хто шкóду рóбит. Прихóдѣт рано; знов так попеóвано цылкóм. Вони зноў полагодили, дай́ут штїри льóда на варту. І так лагодили, дава́ли по штїри, по вїсьїм, аш цыла громада сьи зыбрала. Али ни могли допильнува́ти, бо ма́ли такїй страх, шчо мýсьїли поўтыка́ти ў ночї. Тому посходїли сьи до йидно́ї вилїко́ї коршми — йакби ў Корóнци до вилїкого мýру — і зачїли сьи радїти, шчо с тїм рóбити. А там буў йидєн Мадзур пїйáк; вїслухаў тотó і кажи: Nu, siz mi dacie, ja wam dopilnuji. — Зачили сьа з нєго сьмїйáти: тїлька громада ни гóдна допильнува́ти, а ти гóдин! — 'Али він на то ни ўважїў, лиш каваў, абї они ўсьо опоридїли так, йак там б́уло, абї йимў дали гáрниц горїўки, бóхониц хлїба, когута і тотў патїну, шчо ксьондз накривáйи кїльїх і абї йигó пустїли до косьцьóла, абї ни лишїли на дворї. Послўхали йигó. Він ўльїз ў кавальницю, замкнїў сьи ў нї, сидїт і чика́йи 12 годїни. Тай ўсе, шчо нальїйи си, тай кажи: Na zdrowje ci Maciej. Piј, zdruf, piј. — Так пїў і закусываў до пїзна. Йак ма́ла 12 годїна патходїти, а він ўсе когута то торгайи, то скубайи, жибї когút пїяў. Нарáз дивит сьи, а пїрит вилїким вїўтаром вїтсывáйи сьи плїта і зачина́ют зза нєйї виходїти ўмерлї. Насампирєд вихóдѣт ксьондзї: молóтшї, стáршї, старї; за нїми льóди, а на остáнку такїй старїй вїковїй ксьондз, шчо тáкі ўже дўжи старїй, і бирўт тотó сьвітло, лóмйит, друт, шщобї нїчóго ни б́уло. Йак положили, той старїй ксьондз льїзи на амбóну до Мадзурї; али той ўзьвїў патїну і шчо ксьондз пїдльїзи,

а він патіноў по голові і ксьондза ўпади. Так робіў доти, доки когút ни запіаў. Тогдї кажи до тóго старóго ксьондза : I suz, psie stary, jescys sie nie nazar? Juz dosyc pozarlyś, jescy mnie chces źruc? Dosyc juz s siebje beńdzie. — Їак когút запіаў, ўсы ўмирлы зачіли ўтыкати; котріж ўтыкли до тóго склепу, то там падали ў трумві — цылы, то зноў йіден рúку сховаў, дрúгий нóгу, трéтий гóлову — а той старий ксьондз ни мiг добiчи, таї ўпаў таки нат сходами. I зробило сьи цылко́м тiхо. Тогдї Мадэўр ви́пиў рэшту горіўки і ўснуў твэ́рдо. Прихóдьит лúди рáно, кличут йигó, ни обзивáйи сьи. Їак зачіли стúкати, коўтати, а він : Nu, suz psie stary, juz tyly nawojowalyś sie i jescie sie chces wojować? — I ни йде. Так кричіли пáру гóдиц — чи двi, чи кiлька — аж дóки він сьи дóбри ни обудіў. Вітварийи двэ́ри, вони ўхóдьит до косьцьóбла і кáжут : Ну, шчо́ж йис допильнуваў? Їак бóло ўсьо попсóвани, так і йи. — Він тогдї кажи : Nu, choćcie ze mno, ja wam pokazy, co ja doripnował. — Привóдит йix до захрэстийи і покáзуий йим. Тогдї они́ казáли ўмерлы́ вiтти позабирáти, вiвизли йix ў лiсьi, на гранiцьу і казáли йix там попалiти. Тотó чiсто там заму́ровáли, косьцьóл злáгодили і прáвит сьи ў нiм до ви́нiшного днiя. Аж Мадэўр допильнуваў.

Зап. в сiчни, 1895, в Пужниках, Бучацького пов. від мамi.

234. Програб заклад.

Зийшли сi рас парупки ў ноци до коршии теї зговорили сьи за мирцьiў. Аш йден кажи : А йа-п ў пиўночи пішоў би на цвинтар і при- нiе би старого христа. — Ану! заложiм сьи! крикнуў другий. — I заложили сьи ў гарниц горіўки. Теї той пішоў на цвинтар, а тi чи- кайут. Али чикайут, чикайут, али того няма. Теї тi пішли за ним на цвинтар. Дивльа цi, а він лижит на йiдному гробови ниживий, а на нему старий хрест, шо хтiў йиго принести. То кажут, шо за мирцьiў ў нiц бiльши ни можна сьи закладати, тiлько ў помараньчу, то тоди сьи нiц ни стани, а за грошi то ўмирлец майи приступ і того, шо сьи заклаў, задуши.

Зап. в червни, 1902, на Криволянцi, Камiнецького пов. від Iвана Юнака, А. Веретельник.

235. Мерлець і відважна дiвчина.

Зийшли ся раз парубки і дiвчата Яндрея справляти. Смиют ся, жартуют, як звичайно. Аж каже йiден парубок : Так темно, невидно,

будете ся, дівчата, бояли йти до дому. — А йідна дівчина обзивает ся: О, я не бою ся, яб і на цвнтар пішла. — Але, пішлабис? — Бігме, пішлабим! — Ну добре, йди, а принеси мині знак, що ти там була, квітку, що там росте на гробі. — Добре! Пішла вона. А парубки за нею з далека поглядають, чи на правду на цвнтар піде. Пішла. Приходить до того гробу, хоче зірвати квітку, аж на гробі парубок лежить. Так вона здійняла йому шапку тай прибігла до тих парубків і каже: А ви собі думали, що я злякаю ся, тай пісалисте йідного, щоби ліг на гробі тай злякав мене, а я з нього шапку здійняла. Видите, що не бою ся. — Ми ні-жадного не посилали — кажут парубки — тай пішли до хати, аж дивлят ся, а на тій шапці віночок. — На маеш тобі. Всі дужи злякали сі. На другий день вечір приходит під йїї хату і каже: Най вона мині то винесе, що з мене взяла. — А вона бояла ся і не винесла. На другий вечір знов прийшов, знов не винесла. А на третій вечір прийшов той каже: Най мині винесе, що з мене взяла, а пі, то всіх подушу. — Так вона каже: Винесіт, тату! — Ні, батько з мене не взяв, самас з мене взяла, сама на мене наложиш. — Ходіт, мамо, зі мною! — Ну, іди сама. — Вийшла вона, хтіла наложити на него. Він їй пригорнув до себе і щез. Вона зімліла і вже їй не дотверезили ся.

Зап. в Красносільцях, Збараського пов. Евг. Бохенська.

236. Мерлець без шапки.

Ходив парубок до дівчини. І йшли собі з вісілья і він до нейі кажи, повідай: Йакбим вмер, тобим навіть по смерти до тебе ходив, так ми зашло. — Він ф таку годину виповів і вось зара на другий день той вмер. І вона прийшла, йому вінок вплела, поставила на голову, поплакала, той пішла до дому. І тоди на третю ніч дивит сьї — він стоїт під вікном. Вже ходит до нейі. А він сьї називав Івась. Потому вже ходит другий Івась до нейі.

Справйили собі вичирниці, чи Йандрея і вона попитувала все за ним. Всї-сти, кажи, прийшли, а мого Йівасьї нема. Е, виїду йа на двір, подивйу йа сьї за своїм Йівасьом. — Приходить на двір і застайи мирлого під вікном. Хал з него шапку: Та чо ни йдеш до хати? — Приносить до хати шапку — всї сьї зльикли. Що ти принесла? — Вона кажи: Шапку з Йівасьї, чо він майи слухати по піт хату? — І ті хлопці, жи були в хаты, зачили сьї насьмівати з него. А він стоїт бис шапки. Дивйит сьї на шапку — з мирлого з вікном. Виходит йїх штири на двір. Взьили йїго бити буками: Ти шо, кажи, ше по смерти

ходиш до дівки? — Так бйут властиве йак по подусьцьї. Він чикайи на шапку, бо ни можи йти бис шапки. Наресьцьї вони йиму виносьят шапку — хлопцьї. Закладайут йиму на голову — вона сьї ни хочи тримати. Вони вьїли туйу шапку назат до хати. Вжє йнго пора прийшла — граба виртати назат. Він приходит до хати сам по шапку. Мама стара кажи: Що майи бути мойї доньцьї, най минї буди! — Закладайи туйу шапку на голову і ни хочи тота шапка стойати. І питайи сьї го мама: А шо ти потрибуйиш, жи ти шапка ни хочи стойати на голові? — Він повідайи: Ньїц ни хочу, но хто з мени здйїмив, най той заложит. — Дьївка заложила сама шапку. І він йак сьї пуднув тогди в дверї — пішов, а дьївка померла на рано.

Зап. в Будзюновї, Теробовельського пов. від Каськи Книш, О. Дервянка.

237. Мерлець забирає кожанку.

Була дьїчина, льубила сьї с парупком. І так льубила сьї з ним, жи ни могла биз него дїхати. Тим чїсом він ўмер. Йак ўмер, вона почїла тужїти за ним так стрáшно, жи аж йї сьї привиджїў. Йиднóго рáзу прийїхаў він на конї і показáў йї сьї самїй. Вона сьї спудила і питайи сьї йнго: Чó ти прийїхаў, тá жи ти ўмер? — А він кáжи до нєйї: Йа ни ўмер, йа слўжу, йа майу ўсьо, адї, ходї во мноў. — А вона кáжи: Йак йа с тобоў пїду? Йá сьї тибó бóйу! — Ни бї сьї, ни бї сьї, сьїдай на коньї, тай пойдим. — Йа хóцьким сьїла, то так з дому ни пїду розгорнєна; тра йакїс майїток ўзьїти. — Ўзьїла пїўсєток полотнá с собоў, сьїла і поїхала. Він зачїў йї вєсти повїшчи льїсїў, скáльїў, гóрїў, стєпїў, нарєшты привозят йї, вона дївит сьї, а то цвїнтар. Тай до грóбу бирє і льїзи, він. І клїчи йїї с собоў. А вона ўвдрїла, жи бїдá, тай думайи, йакби йнго збўти сьї. Кáжи: Нá тотó полотнó тай кїгни за собоў. — Він кїгни полотнó, а вона тим чїсом брала тай кїкала вїтти. Йак зачїла кїкати, ўвдрїла хáту. Вона мїслила, жи кїкайи до йакóго госпóдари до хáти, а то хáта на тьїм цвїнтару бóла. Йак ўбїгла до тóйї хáти, дївит сьї, а там ўмирлїй лижит. А то трупáрньї бóла. Йак забїгла там, дївит сьї, а той, жи провáдїў йї, бїжит за неў. Прибїгайи до тóйї хáти і зачїў сьї добувáти. 'Али вона здоймїла с сєбе скáплїж, постáвила на зáмок і він ни мóжи ўтворїти. Кáжи він до ўмирлóго: Ўтварїй, брáти, там йи живá душї, будємо йїсти. — Той хóчи ўставáти, а тотá тогдї бирє с сєби корўнку, жи мáла на шїйї, кїнула на него, тай той ўмирлїй ни мóжи ўстáти.

Так йа́к би го ка́миним присади́ла. Той ни мо́жи ўста́ти, а той ни мо́жи ўтво́рити. Тимчи́сом ко́гут за́пія́ў і ста́ло ти́хо; они́рі поховáли сьи. І йа́к де́нь сьи зроби́ў, вона́ пішла́ до до́му та́й більши́ ни пла́кала за тым, шчо́ з ним дьуби́ла сьи, бо бойáла сьи.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Юрка Ганчара.

238. *Смерть через збитки.*

Йиде́н буў та́кий буйни́й, пришо́ў з во́ска, шчо́ нько́ли ньчо́ сьи ни бойáў. 'Али даўно́ була́ сла́бісьть д́ужи ви́ліка, кишкá і ўпа́ў льос на него, абí йшо́ў варту́вати ўми́рлого́ до трупáрни́ в дру́гим су-сьїдом, шчо́ сьи д́ужи ў почи́ бойáў. Ну, ка́жи ходи́ на ва́рту, сво́му сусьїды́. — А він ка́жи: Йа́к жи йа́ піду́, коли́ йа́ сьи д́ужи бо́йу. — А то ньц́ ни помо́жи. — Пришли́ вони́ до трупáрни́ обá на ва́рту, сьвї́тло горі́т, ўми́рлий йа́к звї́кли зїбра́ний ли́жит, а той, шчо́ сьи ни бойáў нько́ли ньчо́, поси́лаў то́го по горі́ўку с скльї́нкоў до ко́рши, абí му при́ныс і дві коўбасі́. А той ка́жи: Чоло́вичи, бї́й сьи Бо́га, ўже́ сиды́м обá цї́лу ньч, лиш абí йа́ ни йшо́ў. — А він ка́жи: То лишій сьи ти во́зди, а йа́ піду́ сам собі́. — А той ка́жи: Коли́ йа́ шче́ сьи гї́рши бойу́ ко́ло ўми́рлого́ сиды́ти; бо́рши піду́ по горі́ўку і коўбасі́, ньш ту буду́ сиды́ти сам. — І ўзы́ў і пішо́ў. А той, шчо́ сьи ни бойáў, лиші́ў сьи ў трупáрни. Ўзы́ў то́го ўми́рлого́ с кати́фелька́, поста́внў ў кут, накрї́ў го сирда́ком там, де́ сам спа́ў, а сам ўзы́ў з ўми́рлого́ ўбра́нни, ўбра́ў сьи й лы́г на кати́фельок. 'Али той при́ныс горі́ўку, шчо́ сьи д́ужи бойáў і дві коўбасі́ і ка́жи то́му спі́т сирда́ка: Устава́й! Б́удит го, а то ўми́рлий пі́т сирда́ком. А той шчо́ ли́жит, д́у-майи́ собі́: Типе́р йа́ тьи настра́шу, коли́ ти сьи бойі́ш! — І підно́сит сьи с кати́фелька́ та́й до то́го. А той коўбасі́ кину́ў і горі́ўку та́й на двір ўте́ки. Зачи́ў той да́лы бї́чи за ним, а ўми́рлий схопи́ў сьи, та́й бї́жит за тым, шчо́ йи́го ўбра́ннї ўзы́ў. Йа́к влапа́ў ўми́рлий живо́го ўже́ на дво́рі, йа́к сьи влапа́ли обá, то́гди́ й живи́й напу́диў сьи. І так го трима́ў, жи і той живи́й ўмер ў йи́го рука́х, а той шчо́ сьи д́ужи бойáў, ўты́к до до́му, побу́ў тижди́нь та́й ўмер.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

239. *Як мерлець задусив вояка.*

То буў йиди́н жомньи́р дужи́ відва́жний, та́кий шо́ аш стра́х! Раз буў ўмер йиди́н ка́пітан і той жоўньи́р цї́лу ніч сто́яў на гондо́рви́й

варті коли него і ни бойаў сьі сам йїдин стойати, ў цимрї ў шпитали. А більши жадин ни відважиў сьі піти на таку варту.

Раз ў вечер ў касарни зговорили сьі, шо він такий відважний, а він кажи, шо йак вони хочут, то він піди ў піўночи на цвинтар і принесе і викопайи йакого буть мирцьа до касарні. — Тей жоўныри кажут: Ну, добри, йак ти то зробиш, то ми зложимо сьі і дамо тобі пїадисьат риньских. — Тей він пішоў. А ті сидьат і чикайут. Нима, нима, аш чуйут, йде... Вічиньайу цьі двері, дивльи цьі, а він ўходи і нисе на плічех ўмирцьи, тей бух йїго на сирит касарні! А ті ўсьі ў ноги! Поўтїкали ўсьі вікнаши на двір. А він сьіў сьібі, тей сьміе цьі з них, тей кажи: Ану, бойагузи, давайти пїадисьат риньских. — А ті кажут: Бій сьі Бога, шо ти наробиў, ми мислили, шо ти жартуйиш. Возьми того мирцьа і заниси нават. — Али він ни хочи і кажи: Ньі, йа приньіс, а ви мусити занести. — Али, чоловічи, на майиш пїадисьат риньских, а йак занисеш, то ше пїадисьит дістанеш — кажут йїму ўсьі. — Ну, коли так, то добри! — кажи він; і ўьаў того мирцьи на плечі тей поньіс. Поньіс, а ті чикайут і чикают, али йїго нима. Аш рано пішли на цвинтар, дивльи цьі, йама роскопана, а той жоўныр ў йамі ў трумблї, а мирлец на ниму. Мирлец задушиў йїго за те, шо гроші браў за свойо відвагу.

Зап. в маю, 1902, від брата Івана, в Камінці Стр. А. Веретельник.

240. Як відкопували похованого Жїда.

Даўно йак худоба гїнула, йїдєн нарадиў, абї Жїда на окóписку віткопати і жидьїєску рўку абї вітвьїти і абї тоў рукóў худобу курїти, то ни бўди гїнути. Віткопали того Жїда, хотьїли рўку віттивати, а той ўмирлий живого йак злапаў за рўку і тримав так, шчо аж живий ўмер кóло нєго. І посходїли сьі потóму лўди, дивїли сьі на тотó, страхали, шчо такий чуд стаў і поховали обóх.

Зап. в лицви, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

241. Як Жиди настрашили ся мерця.

Прихóдить раз до мєни Жидї, годьїт минє здóхлого Жїда вєсти — він так йак кїнь здихайи. — І йак вісадили йїго на вїв, фїрман

сьда́йи йимú на но́ги. Чу́йиш ти, Іва́ни, на шчо́ ти сьда́йиш на́шому Жидови на но́ги? — 'Али йіди ту з йидно́йі горі́, а Жит сьи пітсу́нуу́ дúшчи піт фі́рман, пла́хта сьи роскінула, закрутіла сьи до во́за. Ко́лисо кру́тит, а Жид у́стайе́. А Жиді́: Івалт! Шчо́ то йи? — Вітсту́пили Жиді́ від во́за і пригляда́йут сьи. А фі́рман зобачи́у, жи Жиді́ поўтыка́ли і зльи́в собі́ с фі́ри і дивит сьи, шчо́ то йи. Жиді́ ва́йкают, а він дивит сьи, шчо́ йи́м браку́йи. Зачи́у обгляда́ти віз і дивит сьи на ко́лисо, а пла́хта закру́чена ко́ло ко́лиса і Жид у́стайі́. — А ви чо́ такі, Жиді́, дурні́? Ви тька́йити, самі́ ни зна́йити, віт чо́го. Було́ ўпире́д подиві́ти сьи, ци то пе́уна річ, ци він у́стайі́, ци ни у́стайі́. А ви ни ві́дити, жи пла́хта закру́чена ко́ло ко́лиса і Жит то́му у́стайі́?

Зап. в липни, 1902, в Коропці, Бучацького пов. від Івана Василика.

242. Як Жид провиджував ся фірманови.

Віз йим Жіда ўмирло́го до Пото́ка. Приві́з йа йигó там, скаширу́ва́ли, ўзьи́ли го на ма́ри, зачі́ли го не́сти, а́ли бу́ло три мали́х трута́рі, а читве́ртий ви́ликий. А тогді́ зачі́ли ў́ косьцьо́блі дзвони́ти; вони́ то́го сьи дúжи ў́нима́ют і зачі́ли дúжи ў́ника́ти. Умирлі́й Жит ма́у бо́роду підйи́вану, а́уби зашкі́риу, плати́на бі́ла; йа на то́то сьи придиві́у і зачі́у сьи усми́ха́ти. А вові́ ка́жут: Ну́, ну́, чика́й, бу́де то́бі. — При́йжджу до до́му, жину́ ко́ньи на пасо́виско, ли́у́у сьи, а Ге́ршон ў́мирлі́й ко́ло ме́ни стои́т чі́рис па́лу ны́ч. Аж нара́дили мни́и: Да́й дьідови гре́йцар, ни бу́де ти сьи провиджі́ти. — Йа да́у гре́йцар і ма́у спокі́

Зап. в липни, 1902, в Коропці, Бучацького пов. від Івана Василика.

243. Як Жиди налякали ся яблінки.

Йа вози́у ўмирлу́ Жиды́уку до Усьтьи́. І ту Жиды́уку зньи́ли з во́за і шче фі́рман помага́у. Дúжи Жиді́ фі́рманови дьікували. Повирта́йи фі́рман назад до до́му ж Жида́ми, а то пі́зно бу́ло, ни ві́тко сьи бу́ло, ни мо́жна бу́ло йі́хати. Ка́жи фі́рман до Жиды́у: Зна́йити ви шчо́, Жиді́? Ни мо́жна йі́хати, бо́ сьи ни ві́тко. Йа пу́шчу ко́ньи ту, най пасу́т сьи, а ми ві́почи́ньо. — Ни ўсти́х фі́рман ко́ньи пу́сти́ти, Жиді́ повасипи́ли. 'Али фі́рман ка́жи: Жиді́, Жиді́, у́ставайти́, бо йи на́ши

Жидыўка! — А што то бўло? Квасніцѣ облуплена! Жиді поўста-
вали зо страху і дїўи сьі і так показуѣи, йак би то була праўда.
Жиді з вѣза повлазьіли, йак зачїли сьі Бѣгу молиѣи, до бїлого днѣи;
і фїрман спаў, а воні йимў коньі пасли. — Чўйиш, чўйиш, рано при-
дивїли сьі, шчѣ ти нам зробиў? Ти сам спаў, а нас збудїў, — ти нас
здуриў, а то ни Жидыўка, а́ли йаблынка!

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов., від Івана
Василика.

VII. ПОКУТНИКИ.

244. Дитина покутує по смерті.

Було двоїм богатих льудій і даў їм Пан Біг йидну дитїну; али вони сьї неїу ни доўго тышили, бо вонó мáло три рóки і ўмёрло. Вонї дўжи за ним тужїли, бо то буў хлопчина. І йак вонó ўмёрло — вонї мáли двї велїких хáты — — і ў ты йидны ни давало їм мешкати мáло ни цýлий рік. Аж рас приходит такий сьвїтовїй чоловїк і прóсит сьї ў них нá-ныч. А вонї йимў кáжут так: Шчо ми би тибé пириночувáли, тылькó нáм самїм ў ты хáты ни даїи шчось мешкати; йак прийдé ныч, то ў ны нїхтó ни мóжи бۇти. — 'Али той подорóжний кáжи, жи: Мóжи йа йакось пириночўйу, али дáйти минї сьвичéну сьвїчку і сьвичéной водї. — І вонї йимў дáли. І вїн пїшóў до тóйї хáты і покропїў мїсци сьвичéноў водóў і ту сьвичéну сьвїчку засьвїтїў; ўзьїў собї квїшку, сьїў таї читáйи. Ам ту натхóдит дванáцьцита годїна і ў ты хáты зачїли сьї ўсьїльакї стўки, шум, вїтїр, а нарáз зачїло шчось за пїйцом дўжи пїшчїти. 'Али жи вїн ныц, тылькó читáў. Так бýло цýлу годїну. Йак минўла дванáцьцита, тогдї ўже ни чўти тóго тлўму, тылькó чўти дўжи плач тонéньким гóлосом. Вїн тогдї ўстáйї с тóго мїсьцьца, берé зї собóйоў сьвїчку і дївїт сьї за пїиц. Там вїдїт малéньку дитїну, шчо дўжи пїшчїт. І пїтáйї сьї: Шчó ти ту рóбїш? — А вонó кáжи, жи: Йа так пукўтуйу тўтка ўже мáло ни цýлий рік. — А вїн пїтáйї: За шчó? — Так минé чортї мўчат кўждой нóчи, бо йа йак ссаў цїцку, таї йим ўдáриў мáму по цїцьцьцї, а мáма минї нїчó ни казáла за тóйї, дльатóго йа мáйу такий грїх. — А вїн сьї пїтáйї: Цї мóжна тибї звїтти вїзволити? — А вонó кáжи, жи мóжна, тылькó жибї сьї найшлá таká душá, шчóби до схїт сóнцьї нахвїстувáла

пóмижи льóди на тріццяті службóй — і ў тріццятóх цэрквáх жибí да́ти на слóжбу бóжу, а на ты тріццяты жибí самóму бóгтi. — І він так зробíў. Шче ты́й гáзди спáли, йак він ўстаў дóсвiта і пішóў помiжи льóди і номiжи павí, помiжи ксьондзi і тылькó зыбраў і наймíў тріццяті службóй, а на ты тріццяты сам слóхаў. Потóму рáно ўста́ют гáзди, дiўя́т сы за подорóжним, а йгó ў хáты нямá. Вони́ зачiя шука́ти, ци́ ни ўкраў шчо тай́ ни ўтык, áли жи́ ныц ни вiцьили, абí йм шчось пропáло. Тóго самóго днiа він виртáйи сы до них зноў на ныч і зачина́йи зноў йiх питáти, ци́ би́ ни ночуваў шче тóйу ныч. І йiм ныц ни ка́жи, шчо́ то ў ночi бóло. — А вони́ до нéго ка́жут: Йак мóжати спáти, ми́ ни борóним. — Тiпéр він зноў так зробíў: Скронíў мiсце свичéноў водóў, запалíў свiчку, сыў і читáйи книшку. Прихóдит двана́ццята годiна і зачiў сы вилiкий тлум ў хáты так, шчо аж він сиды́ти ни мiг. 'Али́ за пiйцом цы́лкóм тiхо. Такий буў тлум цы́лу годiну. По двана́ццяты годiны він бирé свiчку, йде за пiйц, дiвiт сы, сидiт тáйа дитiна ў бiлым ўбра́на і дўжи йи́му за тóйи дiаку́йи і ка́жи до нéго: Росповiдж мóйи́м рóдичам, йакú йа ту мúку тирпíў (на пiйцу! — зам. Фiлька). І вiт тóго часу́ бóло спокíйно й тiхо.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від мамi Васи́лини.

245. *Жiнка покутниця.*

Оден чоловiк оповiдав, що завсiгди нового мiсяця виходит жiнка в перемiтцi... Виходит убрана, обу́та в жовтих чоботóх, в бiлi сорочцi і молит си́ пiт цэрков.

Зап. 1903, від Васи́ля Грiгорiйчука, в Видинóвi, Святиньського пов. О. Деревянка.

246. *Як чоловiк покутувае за табаку.*

Було́ два сусiди, один дўже богáтий, а дрўгий дўже бiдний. А ўба пáхали таба́ку. Але той богáтий нiкóли не ку́пiв собi таба́ки, лиш каўше ходiв до бiднóго по таба́ку. Усю таба́ку му́ вынохував. Такий був скупiй. За тó як змер, то ходи́в по свiтi, не мав спокóю. То си́и тóго

богатого пішов до ксьондза порадити єї, що робити. А ксьонц так порадив: Як він до тебе в ночі прийде, то спитай єї єго три рази: Всяков диханіє хваліт Господа Бóга. Чогó душá потрібує? Так три рази. — Тай син послухав. Як інó по піўночи, то вже чекає на бáтька. Аж ту надхóдит такий, як за житє ходив, тільки старій, дўже старій. Синови волóсе дўбом стало, але єї питáє: Всяков диханіє хваліт Господа Бóга, чогó душá потрібує? — А той ніц. Той знов дрўггій раз: Всяков диханіє хваліт Господа Бóга, чогó душá потрібує? А той знов ніц. Аж за трéтим разом каже: Возьми, сину, що найкрасші волі, та дай тому бідному. Я за єго табáку так покўтую! Тай зник. Він так зробив, а батько вже не ходив.

Зап. 1902, в Ясениці, Дрогобицького пов. від Івана Баґрія, В. Левинський.

247. Як ніч приходив по чисту сорочку.

Буў ксьонц і маў попадў і казаў до неї так: Намнїятай, йак йа ўму, то жибс мене ни ўбирала ў чисту сорочку, тільки ў брудну. — Ну і йак ксьонц ўмер, теї вона йго ўбрала ў брудну сорочку. По смирти приходи ксьонц і проси, жиб вона цала йму чисту сорочку, бо йго ни хочут на тамтїм сьвітї прийньети. А ймосьць вїтпвідайи: Йак ти хтїў, йа тибї так зробила, а типер чистої сорочки йа ни маїу дльа тебе! — І ксьонц вирнуў снї назат до свого гробу. І зноў мусїў за кару по смерти ше мшу правити. І йак правїў, Пан Віг до него кажи: Не праў, йа того ни прийму, йди по чисту сорочку. — І той ксьонц зачеў пальмар просити: Иди минї й проси ймосьць, жиб минї дала чисту сорочку і скажи, жи мене Бог ни хочи прийньати ў бруднїй сорочцї до себи. — Прийшоў пальмар до ймосьцьї й проси, щоб дала сорочку. Ймосьць розлутилась, пішла, білу сорочку ўзьела і кинула: На маш! Зависи і нех ту вїенци до мене ни посилайи по нїц! — Ну, теї пальмар ту сорочку і даў ксьендзови. Ксьендз подьєкуваў і подїў снї і бїльши ни приходиў.

Зап. в липня, 1902 р., на Стриганці, Камінецького пов. від В. Коваль, А. Веретельник.

248. Мерлець не дав спокою своєму синові.

Ў йиднїм силї кóло Йагóльницї умёр госпóдар старій, а лишїў на свóїм мїсци госпóдарем сїна свóго жовáтого. Наколї син татá по-

ховаў, ни маў спокійнойі ночі чырис кілька недэль, аж наймаў собі с сила хлопіў, шчоби з ним нучували, так тыйшко тато по смирті докучїў му. Шчо ночі прійди годїна диўйїта, дисьїта, шчоби час спочивати, починайи сьї грїміт, гуркіт на стрїху, роскидайи рўзньими річими і того ныхтo витримати ни годин буў і чужї лўди ни хтїли ўже йти, тойї минтрoги тирпїти там, аж мўсьїў молодїй госпoдар вїступити с свoїї хати ж жовoу свoїоў і чельдиў ў комїрни, лишє обрoбїїў денну госпoдарку на обїсьтў. С кождим чисoм ходїў і перекoньюваў сьї ў ночї, чи припїтком ни ўспокойїў сьї ўже той стўкіт і грїміт ў йгo хати. Дoўгий час тривало і ўспокойаньї ни бўло. А той газда ўсьуда скаржиў сьї, де лишє сьї с ним здїбаў, жи го така нишчїслїва годїна сниткала, шчо маїи свуйї хату, а ў чужї мўсит сидїти. Йидногo разу зайшоў подорoжний Мадзўр до кoршми і на той час буў там і той госпoдар молодїй і говорїў о тым с свoїими знайoмими. Мадзўр чуў бєсьїду тутў і кажї до того газдї: Чєго так цырпїцьї тєму? Йабим ни цырпїал! — А газда йимў кажї: А шчо ж бисти робїли? — Йа бим допїльнoвал, кто то йист і чєго ун хце. — Назначїў му газда плату при свїтках пїидисьїть золотїх дати, йак того ўсьoгo допїльнўйи і ўспокойїт му дым. Мадзўр на тотo сьї згодїў і росказаў собі принєсти кварту горїўки і зварїти собі йїдла і до тойї хати принєсти і свїтло там дати і сам будє там нучуваў. А газда йак схoчи, то най сьї дївїт чрїз вїкнo, шчо вїн бўди робїти. Принїєс газда кварту горїўки, газдїньї дала хлїб, мїсло і пирогїў зварїла. І занєсли до тойї хати, де старїй небшчик испокїй робїў. Запєр сьї Мадзўр ў хати, засвїтїў си ў ночї свїчку, сьїў собі коло столї, напїў сьї горїўки, попойїў фїйно, нарєштї коло дисьїтоїї годїни зачинїйи сьї гуркіт на стрїху, а нарєштї грїманьї двершї сїннїми. А Мадзўр стаў коло столї і вїпїў шче горїўки. Нарїс сїльно грїмнуло шцє до сїнїї і нагли двєрї до хати ўтворїло і стїла пoстать чоловїка подьїбна небoшчика, того госпoдари тата. А Мадзўр сказаў рїєско до нєго: Ушєлькї дух пїана Бoга хвалї! — А той вїдзївайи сьї: І йа хвалїў, алїм тїйшко зогрїшїў. — Мадзўр вїдзївайи сьї: Чєго дўша потшєбўйи? — Кажї: Най мїї син наймє сoрок службїў бoжих за муїў дўшу, а будў йа спокїйний і вїн будє маїи спокїй, бїльши жадного гoлосу нїпрїйшного чўти ни бўди. — Вїдзївайи сьї Мадзўр: Зoстаф мї знак, абим покїзал твєму сїновї, жись ти бил. — А той кажї: Дай рўку. — А Мадзўр кажї: Пoлуж на стул! — Пoстать пoстївила рўку на стїў і йак рўка займїла, так стїў дурх вїгорїў. І обирнўла сьї ў двєрї і пїшла на нїнїшний ден. На дрўгий ден Мадзўр опoвїў госпoдарєви, чoгo

Йи́го та́то жида́йи, аби́ в́а́раз ви́поу́ниў і бу́ди спо́кій ма́ти на ва́уши, шчо́ госпа́дар зроби́ў до дво́х де́нь; до со́рок бо́жниць ровда́ў на служби́ бо́жі, а Мадаура́ затри́маў при со́бі на сьи́м де́нь. По сьи́мо́х де́нях ви́сиў, жи́ спо́кійни́й ў сво́їй ха́тї, заплата́ў му́, шчо́ оби́цяў і спо́кійно жи́йї с сво́йоў ро́ди́ноў до ни́нїшного де́ня.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

VIII. Висілляники і топелляники.

249. Як повбути ся висілляника.

Як дес си трафіт, котрий си затєгни, то єго ни ховають на цвинтари мижи людьми, али на граници. І вже коло тої хати страшно вечирами. Він завши ходит вечирами і показує си як тїна. Як він си показує, зарас чоловікови дубом волос стає і чоловікови ни дає говорити — мову умкни зарас. Як котрий такого сєрца, шо годин єго вдарити, (али на відлі), то ни буди ходити. Щоби він ни ходив, то сїють віт самого дому до цвинтари маком, шо як би він встав, то мусит впрет мак притати і єму кури запіють, нїм він допричи до хати.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, у Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

250. Дївка висілляника.

Буў їа ў Бариши, а там буў лїснїчний і маў доньку і та донька покрїла сьє. Їак старий сьє довідаў, таї кажи до нїї: Ужєс си вїстройїла, али наколі будєш мала, то тьє застрїльє. — І ўжє ни бўло тїлькє мїсьиць до того чису. Вона ў ночї вийшла і ў ганку повїсила сьє. Рано виходи, а вона ўжє нижива. Узьилї їїї до хати, поставили на катифельок, то шчє сьє ў нї дитїна трїпала. Потому їак її поховали, то вона ходїла шчо днєа і гойдала сьє на воробьох. То їа сам їїї нираз видїў, а камїнь то шчо ночи насадила пбўний той ганок, а рано мусїли виносити. То так бўло цалий рїк.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

251. *З висіленьки горстка конопель.*

То в піст було. Там повісила сі одна жінка на вербі, на своїм обісьцю. Теї ту жінку вже поховали — гет, теї в якісь час — вже не знаю, як то було, чи в тиждень, чи як — спостирили так в ночи на вербі — ту жінку. І так чирез кілька ночий, теї сі дужи та родина бояла. Бояли сі в ночи ветати. А то сі довідав тамтєйший побирезник — дужи відважний. Той ніколи сі нічо ни бояв. І він прийшов се пириконати, чи то правда є. І акурат сів собі вже так там, чикає, коли то буде. Нарас дивит сі — вона є — висит. Ну, его так трохи страх зібрав, али він ще так ни бояв сі нічо.. Теї гадає собі так: Піду я на другу ніч.. Пішов на другу ніч знов, вона знов була. На третю ніч так само. Тогда він ще постановив собі прийти в день на то місци — під ту вербу. І прийшов і пириконав сі, шо то була горстка конопель.

Зап. О. Дервянка.

252. *Велеснівські висіленьки.*

Йїхалисмо на нїч с кіньми на Бариске, то повісєльники з велеснівської гори стьгнули з Петра Гаргана чобіт і на другий день ми йїго найшли аж на кіпцях. А раз ми йїак спали, Тишкіський адоїмїї верету і поставїїу ко́ло се́би. То йїму так спаску́дили верету, жи мўсьїїу кинути. А ў нас буў новий кїнь і ўсе лубовїї пасти сьи мїш тими кіпцїями. То йїго так бўди зїївдили, шчо ми мўсьїли продати, бо ссох на нїц. Вони, тотьї повісєльники, йїак йїшли до кіпцїїї, то ўсе латкали, а йїак виртали, то плакали. Типер ўже то́го нима́, бо типер хваїїут по цвинтарях, а тогдї бўло не йїидно такє.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Вучацького пов. від Ігната Косієського.

253. *Дезертир.*

Буў хлоп с Хашчо́ва ў во́ську ў Переми́шли, а до́бри не знаїїу, мо́же й ў Самборі, дось десь ў той час перег сьватами рїздвїаньми пушчали на вўрльоп — і в на́шого селá выходїли ци три — ци шчо. 'Али йа до́бре не знаїїу, ци то він дезентируваў, ци то мо́же й йїго пусти́ли на сьвата. Дось жи він повісиў сьа (1898 р.). Повїдали так, жи брат му поїїхаў десь на фірманку, а йїму вельїїу молотїти т сьва-

тым па́ші. І повідали, жи йшоў ша́ндер за ним. А він увідыў, пішоў до ста́йны і сьа повісіў. І ба́чуж не доповіли там, ци йак, жи го по ховали на цейнтари. А потому пішли, пайалі цыгана з Льуто́вшч, цыган віткопаў за десьятку. І вывезли го на гра́нїцьу — называт сьа на Гра́ндишчох — і там поховали. І шчо там з ним было, то ўсьо зметали: віс, ўсьо, тылькo худобу назад ўзвали. І потому хтось заскаржиў; неўно, жи то йигó родичі. І ўни тепер хольат на протокул по йиден, по два, притыга́ют і так ми сьа видит, жи тогды вельіи ўсьі вітови, бы віткóпувати, а тепер не шту́ка, жебы на віга не падала ўсьа вина. А ўни шче пішли там на гра́нїцьу дивіти сьа ў гріб і там йигó не пайшли́ та́кый — йакась йигó родина мусит. Тепер повіда́ют, жи Жиды́ го віткопали, жи хотят тотó до шинкіў, бы йакү кістку маў с повішеника, бо де йакый шинóк йи, то повіда́ют, жи ў кужды́м йи на тотó, жибы сьа так лўди вішали на горіўку, йак він сьа вішаў ци на дэрево, ци там на шчо. Да́й-ми на то не хыба́ з ньóго, али по ўсьім сьвїты, де йакі шиньки сут, то ўсе Жиды́ на тотó важат. І йа не зна́ю, ци то будўт дайак доходи́ти, али йигó не было ў грóбі.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Гриця Оліщака Терлецького.

254. Висільник вкидає коня до студні.

Йак йа служіў другий рік при вóську, а ми сто́яли по кватірах ў силы Сапіжа́нцы, óжи там бу́ла ко́ршма і буў аринда́р, а ў него служіў йакійсь старий чоловік, називали йигó Сёмком. І рас шчось йимү сьи ста́ло, надойіў му сьвїт, ци шчо там, і ўсьиў, пішоў до ста́йны і повісіў сьи. То сьи робіло ў зимі. А на висьны́, йак прийшли коні з брига́лшколи і там заквартирували шти́ри ко́ны. І заўши улани казали, шчо Сёмко приходит і спуска́йи ко́ны ў но́чі і поўтвїруйи двєрі. 'Али жи сьи с то́го ўсьі сьмія́ли. Аж йак ми прийіхали з манэбріў, йак ўже нарокували рекру́ти, даў мине вахма́йстир та́кжи там на кватіру. Йа, шче праўда, Сёмка ни видыў, али за ка́ждий раз видыў йим йигó збітки. Скидаў с стріху сыно, ўтвиряў двєрі, выпускаў ко́ны зы ста́йны і иньши. Аж йидно́го ра́зу здайі сьи, шчо хтыў трóха пойіхати на коні. А бу́ло то отак: У́ вєчир прийшли ми від роска́зу, напоїлисмо ко́ны, йа здойиў порцію сына і постилилисмо собі ў ста́йни, бо ў хаты́ буў дўжи морба́, бу́ло зымно. А бу́ло нас там трох: одєн рикру́т, називаў сьи Топорóский і йа і патрульфірир Симинєц. І той рикру́т лых собі під жолуб спати, а йа росстиліў на коритарі сыно, позали-

раў двєрі ўсь і польгалисмо ўбидва спати с тим Сяминцем. Нараз ў ночі йа слўхайу, шчось нїби стогни, нїби кричїт; йа буджу того патрольфїрєра і слўхайим обидва, а то ўсе шчось: Ге-е-е, ге-е-е! (стогне). А той Сяминец дўжи сьи бойаў і йак тотó учуў, таї схопнї сьи і зачыў тыкати до хаги. А йа схопнї сьи і злапаў йигó. І дївим сьи, двєрі ўтворєны. Засьвітїли ми лїампу, дївим сьи, нїмá йидного коньї. Виходим ми на двір — а там бўли двєрі в нїтсьиньї до стўднї, на горóд була стўдньї — а він, йак вїйшоў, той кїнь, зьї стайнї і зробїў собї такє вилїке кóлисо йак ў нас називáют Гроситўр і так надокóла бїгаў, а потóму прóсто вїт парканá, від гостїнцьи, пўстиў сьи бїчи на стўднью, на барийїр, йак ўже відїйаў райтшульу. І скóчиў бис стўднью, áли шчо за далєко скóчиў, бо шче до стўднї бўло бїльши йак три крóки, а сьлїдў ўже ни бўло, — бо ту буў сьнїх, то вїтко бўло, — і йак скóчиў на стўднью і заднїми ногáми трафаў на самў дьїру і ўчаў ў вóду. Йак ми тотó учўли, а зобáчили, шчо нїмá коньї, то ми ўже звáли, шчо то Сємко там ним зайїхаў. Зáрас той патрольфїрїр побїг до фїрєра, фїрїр казаў трубїги áнтриг і посходїли сьи улáни — а ни так то живо, бо то бўло ў ночї, дванацьїта годїна — привєсли ужиска і двї драбнї, зйїзáли до кўпи і пўстїли ў стўднью. І йидєн улáн — писáў сьи Дармóць — польїз до стўднї і ўзьаў коньá шнўрами за нóги і бис попирєк і ми зачїли тыгнўти. Вїтыгнулисмо рїмно с цимбрїноў, шнўри сьи сєўнули в нїх, а кїнь боўть — таї пїшóў назад ў вóду. Польїз жи зноў той улáн дрўгий раз і поўйїзаў моцнїшчи і вїкигнулисмо аж на верх. Йак йисмо йигó прикїнули бис цимбрїну, а він ўпаў на зємльу йак нижвїй, а пóтым схопнї сьи, фїркнў і побїг на горóд. Пóтому вирнўў сьи до стайнї, зайшоў на свїй штонд і зачаў йїсти солóму. А фїрїр кáжи: Даї му сьїна трóхи! — Йá му здоймїў сьїна і даў йим му йїсти, він ўхóпнїў пáру рази сьїна і ўпаў на солóму. Йак ўпаў на солóму, то лжаў штїри нидьїли, спух буў цылий, йак колóда, а пóтім, по штїрóх нидьїльох, зачаў ўставáти, нóги му сьи погойїли, шчо бўли шкїру шнўрами постыгáли — і кїнь сьи виходїў. На дрўгий рїк ходїў на манєбра, а йак ни здох, то жий шче до нїнька.

Зап. в липни, 1902, в Пузниках, Буцацького повїта, від брата Фїлька.

255. Висїльник на весїлю.

Булó два товáришї парупкї, дўжи сьи льубїли, чїрис кїлька лїт. І одїн дрўгому сказаў: Ти, брати, йак сьи будєш жинїў, абїс минє за-

просіу на висьльї, а йак йа сьи буду жинїти пёрши, то йа тибє за-
 прóшу. І стало сьи на тьим. Той ў рік одєн повїсиу сьи, а той дрўгий
 жинїу сьи тай йшоу просїти по силу йак звїкли, пирипросїу ўсью фа-
 мїльїю своїу, тай йде пóпри тóго похóваного повїшиного с своїим
 дрўжоу тай пригадау си за нєго, йак далї собї слово, тай кажи: Ну,
 брáти, абї й ти приїшоу до мєни на висьльї, на короваї, ў вєчир. —
 Зьїшли сьи ў вєчир на короваї лўди прошєнї, прихóдит той повї-
 шиний. Тай ўздри́ла ўже цїла фамїльїа, пїзна́ли го, він пїзнау сво́го
 товариша, пустиу го за сьтїу, кажи: Сьїдаї, брáти, колїс приїшоу. —
 Лўди повїдїйили сьи, однї сьи понапуджували... Пирибуу він той
 короваї за столóm, ньїц а́нї йїу, а́нї пїу, а лўди йїли й пїли. На-
 рєшты кажи: Будь здорóу, брáти, бо ўже приїшла моїа годїна. І абїс
 приїшоу, прóшу йа тибє на моїй висьльї; і то ти кау, жи́бїс приї-
 шоу. — А він каи: Приїду. — Каи: На той день і на той, абїс буу
 на тьим і на тьим мїсци, бо йа по тєби приїду штирма кїньми. — 'Али
 той віт тóго часу сумўи: Йак йїхати до повїшильника на висьльї?
 Страх збирáйи. Сказау він ксьóндзєви, жи така й така рїч, йа запро-
 сїу на висьльї повїшиного, а він минє запросїу; хóчу сьи вїсповїдати
 і поїхати до нєго. — Вїсповїдау сьи і ксьондзє кажи: Йди, наї тьи
 сїла бóжи прова́дит! — Кїшко йиму збирáти сьи, а́ли тра йти, приї-
 шоу той час. Прихóдит на тóто мїсци, литїт штирма кїньми по нєго;
 сьїу він на той пóвїз, литїт, тарахкотїт ў повїтрю — а йиму сьи зда-
 вáло, шчо доро́гоу. Завїз го тай кажи: Сьїдаї ту. — Сьїу він на тотó
 крїсло, то такї пала́ци дїўнї. Зачїли гульáти там, нимá ратўнку. А він
 ньїц, так сидїт ў нєго, йак той на йигó висьльї, нї йїсьть, нї пїи,
 сидїт і дївїт сьи. А тотї гульáйт і бчи си йакоўсь водóу промїва-
 йут. А він собї промїу тáкжи однó óко. Ўздриу, на такї скалы сидїт
 висóкї, шчо льик льичєнний. Водá долиноу шумїт, бáнда гудїт ўсьї-
 льáкнми голосáми; пїзнау сво́го товариши тим óком, шчо промїу —
 дóти ни знау, тай каи: Буу йис ў мєни на висьльї, а чуму ти нї йїу,
 нї пїу? — А він каи: Бо йа так маїу; а чуму ти ў мєни нї йїу,
 нї пїу? — Бо й йа, каи, так маїу до сєби. — Той каи: Ну, сьїдаї
 на фїру, мўшу тьи вїдвєсти там, вїткнм ўзьїу, а то далєка доро́га. —
 Каи: Будь здорóу, брáти. Ўжєсмо сьи розвїшли типєр; ти буу ў мєни,
 а йа ў тєби. — Сьїу на туту брїчку, зайїхау на тотó самє мїсци, стау,
 нимá нї коний, нї нїчó, лишє такїй корч глойбвий, кольўчий, жи ни
 знáти, йак на нїм сидїу, а коний, нї нїчó, нимá. І йак пїшоу вїтти,
 то ўже бїльши нїкóли обá ни сходили сьи.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Буцацького пов. від Олекси
 Сеньчука.

256. Як виглядає топельник?

Як си втопит потоплавник — має право 7 літ ходити, як і повишльник. До потоплавника ни говорити, ни зачіпати, ни кедати — нічо! Він таку має натуру, що як узрит чоловіка, то си зара заригочи, як ті русалки. Він ест білий все, показує си нового місяце у тім самім місци, де втоплений. Має тільки право бічи за чоловіком, як широко ровливає си вода у повени.

Зап. 1903, від Івана Галайди Харука, в Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

257. Топельничка на плечах.

Одén чоловік пішоў на рібу, Иакім Захаркіў. 'Али була сьи утопила йидна молодіцьи, Шміга. Вітьигли йї з воді, порóла йї комісьйи і ка́пла кроў на йидного ту а́дийункта, Маркоўского і шчос му віт то́гди бракува́ло. А той Йакім йак півної порі лагаў рібу, стала́пала сьи вона ў кро́шни, він ўздриў, жи потоплиничка тотá і він сьи напудіў. І вільзла му на плéчi і приньіс двóйи гóний аж до до́му, а там шчэвла ко́ло йигó до́му. І зо два ро́ки нідьіў і помёр. Типёр бідны дьіти сьи лишіли, сїроти і жина́, і бідьї гірко аж до сéго часу́.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Сеньчука.

258. Як хлопці втопили жінку.

Була ў нас йидна жінка, називáла сьи Маріна і лубіла хлóпцьи. Прийшла на йáрмарок, зайшла собі на шинк до Гёршка, віпила одну кватірку, віпила дрóгу, натхóдъи хлóпцьи. Уже бирé хлóпцьом; та бо ўже зачыли хлóпцьи й йїї брáти, а йїх б́уло дéўйить. Вівили вони йїї с шинкú, привилі йїї на Пазьукóвого Паўла подв́іри, вівили на горб́д і так сьи шїбали з неў, аш прийшли піт ширівіску цёркву. Пірид до-свьітком зобáчили вартыўники́, а вони поўтыкали дáльи з неў так, йак тьичньї. Прибїгли аж ў Корунéву вўлицу, ўже там свитáло на день. Вона́ була ў кожусі і фўстцьи. Так йїї кїнули ў Дньістёр і ўтопили, бо йїм ўже сьи прийїла була. Ра́но сусьїда Олéкса вїїхаў на во́ду чоўном шукáти вёрші на во́дї. Дивит сьи, лижит йакáс шкіра. Він га-дáў, жи то стёрво, дивит сьи, а то жінка. Ни пізнайи, й шчо за йидна́.

Виртаїи сьї до сво́го до́му, гово́рит до си́на: А ходи́ш, Фі́льїмо́ни, йа́кас ба́ба ўто́плена́. — Ниві́стка йа́к почу́ла, а йі́ї ма́ма бу́ла дужи́ ў гри-зоты́, так вона́ гада́ла си, шчо́ то йі́ї ма́ма. Бі́жіт над во́ду: Аї́, ма́мо, ма́мо, та ви ни ма́ли шчо́ робі́ти та топити́ сьї? — Пла́чи. Та́й ви мині́ ни сказа́ли, йа́ би вас бу́ла ни запо́могла́ тро́ха, йа́к ви так упа́-ли! — А на лицé ни дивит сьї. Зы́йшло́ нас три хло́пи, ві́тыгли ми йі́ї на бе́риг. Пообзира́лісма по фо́рмі, а то Ма́рына Шпї́га. А то ти, се́стро, аш ту забї́гла в Дубро́ви? Та ни мо́глас на Дубро́ві пові́сити сьї, а́лсє́ ту забї́гла топі́ти сьї? — Зы́браў сьї Оле́кса, бі́жіт до ўри́ду да́ти зна́ти, шчо́ Ма́рына ўто́плена́ йї на Пириві́сци ў Двї́стрі. Пі́слаў ві́т Миха́йла Коўбасу́, польці́йяна, до Тру́ти Пау́ла, шчо́би запрї́х ко́ны до во́за і шчо́бі йі́ї ўзы́ти до трупа́рны. Віса́дили ми йі́ї на фі́ру, ко́си сьї спу́стили чї́рис помо́стину і кі́гну́т сьї. Соро́чку на ны́ хло́пцы обде́рли, го́лоў лі́ткоў блї́скайї. Скі́нули йі́ї ў трупа́рни, прїйшо́ў йі́ї Йа́цко́, чоло́вік, та́й ў пі́сок: тра́с! Ти, к..во, ни мо́гла́ сьї на Дубро́ві пові́сити, а́ли йшлас аш топі́ти сьї? — І шчо́ го за то́то хоты́ли поты́м до арешту ўзы́ти, шчо́ ўдари́ў по сми́рті. Йа́к йі́ї похова́ли, йа́к ве́чером до опі́ўнично́ї годї́ни ново́го мї́сьця ходит і заво́дит по́над во́ду, пла́чи і заво́дит за сво́йїм Йа́цко́м, шчо́ йї ўдари́ў кулако́м по пі́ску.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

259. Як баба пустила сплав.

Гна́ли ми статки с Коро́пцы, аж йисмо сьї йи́ли ў Сновї́дыўскї кру́чи, влапа́лісма сьї там на ны́ч. У́зьїў Ілько́ Йа́нцьї́ў кро́шню і лапа́ў на кро́шню ри́бу і так то́ї ри́би налови́ў, шчо́ ма́ў собі́ шчо́ до́бри заўда́ти на плéчї, само́ї піду́стви. Сме́ркло сьї ўже до́бри, при-пли́ла ба́ба до спла́ва, спїні́ла сьї на кі́рму, вода́ кі́рмоў го́йдаїи, ба́ба по кі́рмі: Тала́п, тала́п. Зачі́ло свїта́ти ўже, побудї́ли сьї сплаў-ники, ка́ждий залы́в на сво́ї сплаў пуска́ти, а мї́й бу́ў самї́й за́дний. Гна́ў йа́ то́ї сплаў в Ілько́м Йа́нцевї́м. Кри́чіт він: Іва́ни, Іва́ни, ходї́ по суда́. Бу́дем ма́ти кў́харку. — Ка́жи Іва́н до Ілька́: Озмі́ бї́ду та дру́ль, най́плине́ до пса. — Е́т, Іва́ни, грї́х. Ві́тыгным на бе́риг. — Ни тьїг-ным на бе́риг, бо воро́ни розї́дять. Пу́стї йї на во́ду та́й йї рїба́кї влапа́йут. — Пу́стїў він йї на во́ду, пливéм ми с ста́тками, с спла́ва́ми і пливé ба́ба за на́ми. Ли́ши́ла сьї вона́ в за́ду, а му́ попли́ли на пе́рид. Ни зна́їу йа́, ци́ йі́ї йми́ў хто ў то́ї час, ци́ вона́ да́льї попли́ла,

Імїли ми сїи на нїч, приходим на бєриг, придиўльаїи сїи мишї б`аба, шчо їи на сплаві. Стислїў Ільк`о Ів`ана за р`уку: Устав`ай, Ів`ани, устав`ай, бо твоїа б`аба на сплаві. — Кажї Ів`ан потихо: Цьїхо, хло', їа ўспрєд вїджу, таї нїч`ого ни кажу. — Ншц б`аба ни р`обїт, вїлазьїи на бєриг, бирє сїи до канат`а, до шв`ари, до гартульцїи, шчїп`аїи шв`ару с пал`а, залїзла ў в`оду, гартулиц ў р`уки і друльїи силаў на в`оду зад`ом. Вїдруїила зад на в`оду і сплаў обирт`аїи сїи. Гов`орїт Ів`ан до Ільк`а: Ільку, шчо будєм р`обїти? — Кажї Ільк`о: Ншц ни р`обїм, лиш льєвмо на сплаў і кричїм: Пускаїти, хлопцїи, бо ўже день. А вони ни б`удут зн`ати, шчо ст`ало сїи, таї п`устьїт, таї будєм р`азом ў комп`аншїї. — Вїтзв`аїут сїи хлопцїи; Пускаїти, бр`атїи, бо ўже Ів`ан Ч`уба поплїу. — Їак хлопцїи сплаві п`устїли, так б`аба плїла з н`ами, п`оки ког`ут ни зап`їаў: Знаїиш, дурнїї варїати, було минє цв`айкоў вїт сплава ни друльїти, буў бїс спокїїно в`очуваў! — Зачїло свїт`ати, зачїла ў Ільк`а і Ів`ана душї ўстун`ати, бо ўже сїи б`аба ўстунїла.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

260. *Як приходив топляник.*

Ми сидїли двї нас ў хатї з вуїанкоїу і варилисьмо сїбї вичеру. Їа чикала на своїу маму, а вуїанка чикала на свого сина. Приходи дєсь година годинаньц`ата, приходи хтось і пукаїи до двирїї. Їак то запукало, а вуїанка сїи сховала на зап`їецок, їа викьїдала кашу з горшка і їа сїи дужи злєкла. І їак пиристаў пукати ї питаїу сїи: Вуїанко, чоґо ви сїи сховали? — А вона кажї: Тихо будь!... — Їа сїи питаїу: Ідїть сьуди, та чоґо сїи бойїте? — Вуїанка вилїзла зї зап`їецка і ўже зї страху вєчєри ни їїла. Та кажї: Ходи до мєни, пїдимо спати. — Али ни задоўго знов: Пук, пук, до двирїї, отворїть там! Али ми сїи знов повлєкали і сидїли цьїхо. Али знов кличє: Отворїть, ни бїїти сїи, то їа! А то була мама моїа, тєї кажї: Малїсьти ту госьти. — А ми сїи питаїимо, їакого? — А буў твїї чоловїк — кажуть до вуїанки. — А вуїанка питаїи: А їак ти знаїиш? — Бо їа їїґо здибала на Їївковїї горї, їак повертаў нават. — А ти їак знаїєш, шо то вїн? питаїи вуїанка. — Пїзналам їїґо по убраньїу; і зїїшоў на праву сторону з дороги і засвїстаў сїбї, і хтїлам їїґо запитати шо, али вїн подїї сїи. — Тоди ми сїи пириконали, шо топляники ходьєт, бо вїн буў ўтопїї сїи, називаў сїи Пїтро.

Зап. в липни, 1902, на Стриґанцї, Камїнецького пов. від В. Коваль, А. Веретельнїк.

261. *Лошак — топельник.*

Рас на вѣсну прийшли ма́ма пізно з на́вського і десь була оди-на́ньцята година, йак пішли з ста́ршим бра́том до Буга полокати пи-льушкі. Полóшчат, али шось зачбѣло гульати по воды і брат побачиў тей ка́же: Диві ци́, ма́мо, шось таке страшне гульа́йе. — А ма́ма, шоб не страхати йго, кажут: То ны́ц, то вітер так. — Але то, шорас ближче підбига́йе по воды, а брат хо́че ўтыка́ти, так си́ бойіт, а ма́ма не пу-скайут; аж виска́куйе на бѣриг лошачок. Ско́чнй — сьўди-тўди і боўть ў во́ду і ста́ло тїхо. І за́раз за три видыли той брат ўтопиў си́ на то́му місци, а то то́пльаник йїму показуваў си́.

Зап. в липни, 1903, в Камінці Стр. від Харка Гаївки, А. Веретельник.

262. *Топельник у постати дитини.*

Рас ў лїтї дўже ў досвїта йа пішла до Буга пра́ти, там ко́ли гокóписка. Йа-но приходжу гет, скїнула шма́тьє з се́бе, днїльу си́, а з води́ ко́ли мене́ вискочиў го́лий хлопчик, такий шо ма́йи рóчок. Ви-скочиў, стрїпаў си́, пітскочиў і засмїйаў си́ — гі-гі-гі! — А йа ка́-жу: Сьват-сьват-сьват Ма́тїинко Бóжа — тей перехрїсти́ла ту дитїну, а воно́ боўть ў во́ду! і так завирува́ло, йа́гби десьїть хлопїў, тей потїм си́ стїшило і ны́ц не було. А на тїм місци за́рас бѣрег вївалїў си́, зробїло си́ ба́гно, така прїрва і то йе до ны́нїшного днѣє і ны́чим то́го загатїти не мóжут. А то буў то́пльаник і він хтыў си́ побавити трóхи на піску́ і погрїти си́ до со́нцьє. А він ў день не види́ ны́ц, тїлько ў но́чи; але йак йа перехрїсти́ла йго, то він хрестá за́ра' по-чу́йе і ўтыка́йе.

Зип. в липни, 1903, від Тацьки Олексеви́ч, у Камінці Стр. А. Веретельник.

263. *Як топельник хотїв затагнути парубка до Буга.*

Па́рубок йден буў засидїў си́ ў дыўчини́ дўже пізно ў но́чи, а він маў йти ко́ли Буга, де си́ дўже шмат льудїй пото́пило. Ў тїм місци заўше шось си́ показувало і стра́хало і тудї ны́хто́ пізно не хо-диў, бо си́ ўсьї бойали. Тей засидїў си́ той па́рубок і стра́шно було йму йти, але він си́ стидáў то вїйавити дыўчини́ і пішоў. Приходи́

на те місце, а переходіть його шось — ні хлоп, ні баба, тей ныц не каже, бере його за руку і тьєгни до Буга. Той сьі не дайє, а то тьїгни так моцно, шо страх. Але він сьі не дайє, шо сїли майє, аш зіпріў, аш, воци йому вилазьєт на верха. А то тьєгне і ныц не каже, тїлько тьєгне і тьєгне; а він, таїже ныц не каже. Али злїпаў сьі він йакось зубами за плїт і тїсне, шо може, бо тут ўже блїсько Бух і вир; і аш зўби трїнчєт йиму, а він не дайє цї. Аш він сьі спамньєтїў і зачєў ў дўсы молїти сьі. І йак-но зачїў молїти сьі, то зара' то його пустїло і він ўпаў бис пїмньєти і лежїў до рїньє і аш тїди опамньєтїў сьі. А то буў топльник і він хтїў затьєгнути тїго пїручка до водї і хтїў ўтопїти.

Зап. в липни, 1903, від Петра Остапчука, в Камїнцї Стр. А. Вєретьник.

264. Як топельник змочив хлопа.

Я йшов одного разу в лїса. Віз-сми пруки — такий тарас. І вчїпив си з заду на пруки потоплавник. І покїм я взєв, та так став, та спустив си на штїльвагу і так води хльопнув на него — водов рас і другий рас. — Таї потому назад собї сїв на фіру, а тїй потоплавник як минє зачєв льопати, обльолав минє често, шо на минї ни було сорочки сухої. І потому як прїїхав до двора і віпрїг конї, шов до дому і минє кїшня напала — пси — лай. І такого минї страху дали, жи ашим був мокрий, шє гїрши, як віт тїго потоплавника.

Зап. 1903, від Миколи Харука, в Тулові, Снятинського пов. О. Деревянка.

ІХ. О П И Р І.

---

265. Як батько втопив сина опирчука.

Быў ійдён такій парібок, жи ўзяў на другім селы жону. 'Али жона зайшла ў тваж і прийшоў той час ўже злыгати і пішла си аж до матери на друге село. 'Али й він прийшоў за неў, той ійї гавда. І ўродила сьа дьїтна, а ўни были вопирі, родичі тойї невісты. І пытаўт сьа: Ци вопірь сьа ўродиў? — Котресь там повідат: Ныт. — А ўни гадали, жи тот гавда йї спит, а він слўхаў ўсьо. Уни на тым пожурили, жи ни вопірь і си бєсїдуўт, шчобы робити, жибы він быў вопірь, тот хлопец малый, котрый сьа ўродиў. І старый отець йї мовит: Коби знати, дє бы трафиў такоґо, жебы лыг спати і жебы сьа не кстиў, тоґды йакбы с такоґо чоловіка ўзяў кырвє і помастиў тоту дьїтну, была бы вопірь. — А тота невіста мовит: Наш вотєць — свєкор ійї — усє лыгат спати і не ктит сьа. — Уни повідаўт: Тобы йти, ўзвати з нього кырвє; али він ўмре до заўтра! — А тот сын його чўйи, жи утєць ўмре, али не оголошат сьа нич. І так котресь вїттам полєґыло і принєсло кырвє і помастили дьїтну, приўйазали снур йадвабный від сьтыны до сьтыны, дьїтна перельзала тым снўром і йуш тышат сьа: Уже будє вопірь. — 'Али той зьать рано ўстаў, йде дошїў, ци праўда тото. Прийшоў домиў, утєць ўмерлый. Поховаў вїтца краснє — він знайи, шчó сьа зробило — і ўприаг волы ў виз і йїде на друге село по жінку. То йуш сьа провєло дўшыи час. Прийїхаў там, там сьа мже погостїли трохы: Сьїдай, жінко, на виз, берї дьїтну, поїїдемо до дому! — Йїдут вїттам і він наўмысно зайїхаў ў таку воду велику, аж вис сплыў, а він шче йиў за колєсо, перевернўў, уто-

піла сьа жінка і утопіў сьа тот воперек малёнкый. І думат си так: Немá мого вітцá, ньай і вас обойіх не бúde!

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Гриця Оліщака Терлецького.

266. Як умерла жінка улира.

Базьó Геврїк з нашого передмісті навіть по смерті ходів до своі жінки. Черес цілэ літо ходів. Ёсе в ночі по дванацятій та лігав з жінков спати. Тото люде віділи. А потóму жінка попáла в тэжу. Ніхто ї рады не міх дáти. Два рóки ходіла в тэжи. Аж поїхала до Львова, так ї люди нараділи на операцію. Тай там ї був конець. Оперувáли, а вна такї вмерла.

Зап. в січни, 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

267. Як опирі ловили газдиню.

То раз йидна хотыла, аби мала молоко, газдїньи. І пішла на Йўри до кирнїцьи водї гóла брáти. Йак сьи опирі рўшили за неў, йак зачїли бїчи за неў, хотыли, аби вєвла йїх, тай вона йак прийшла до дóму, то віт тóгда глуха.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савового Сеньчука.

268. Опирі свѣчками.

Тóму петь літ ци бїльше, забїли граблїма в Млїнках Весéлого. Я раз з Михайловим вийшов з кїньми на нїч. Кóнї-смо спўтали тай пу-стїли, а самї на копїцю сїна вилэли тай си байкэ говоримо. Дївимо сї, а там з борислáвського трáкту зближає сї свѣтло до нас. Чим близше до нас, то все тóго свѣтла бїльше і бїльше. Ми дївимо сї — а же тотó свѣтло йде. А то чим раз бїльше свѣчóк та лїхтарєнь. Тай всео тотó обсїло Весéлову хáту. Як вийшли з хáти, то бўло тих свѣчóк мóже тїсїчі. А то опирі булї.

Зап. в січни, 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

269. *Опир у виді пса.*

А йиден оповідаў миньї, йак він йшоў з міста до дому, тай десь так ў половинї дорóги, дивит сьї, литїг білий нес, тай гуц йимў на плéчї і кáжи: Нисї! — Той хочї скїнути, áли ни мóже. Задиривў цýлий, нисé, сапайи, лéдвї дїхайи, бо то бїдá тьшкá. І так нис го аж до дому. Гадаїи він собї: Кобї йа тибé занїс до хáти! — 'Али той лишé на сїннї двéрї, а пес гуц з нéго. Ухóдит він до хáти, застрáшнїй, змўчнїй, жїнка питáйи сьї, шчо йимў, а він моўчїт. Аш ту за хвїльу кáжи той пес спїт вїкнá: А ти, сўчїй сїну, звáйиш, йак сьї заходїти! Тай пішоў. А він, той гóспóдар, йак би буў шчо сказаў жївнцьї, то той пес буў би йнго гет потьїў, бо то буў опїр.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Мих. Косїнського.

270. *Як опирї жерли ся по собачому.*

По нешпори в нидьїльу, йак то возьїт снопи льуди — пойїхав хлопцї по снопи. Вобирнув кїлька рази. Йїхав зо снопами до дому. І дивит сьї — на конéц села пси сьї коло кьїрницї дужи кусаїт. І він кажи до дьвчїни: Чикай, — йа йїх зара розбороню! Вэв і кинув вила мжи них. Тоди тїї пси йаг тїї вила вхопили, йаг зачили кусати... Тей хлоп пойїхав. Прийїжджїй до дому, стали коньї коло ворїт. Вона кажи до него: Вставай, Йївасьу, їди, фтвори ворота.

Будит йнго, а він аньї руш... Здїймили го с фїри, а він вже ни живїй. А тому хлопцїви йавик посьїкло на дрїбнї кавальчїки. А то, жиби був тих псїв ни чїнав, тоби був на сьвїтї жив. То були вопирї.

Зап. 1902, від Яндруха Стецїя, в Будвановї, Теробовельського пов. О. Дервянка.

271. *Собака — опир.*

У йїднїм селї дўже ўмирали льуде на слáбїсьць і йак стáли так дўже мёрти, то льуде зі страху на нїч ўтыкали до льїса, бо ў ночи найбїльше ўмирали, а на день приходїли назáт. Алé йднóго дня приходї йдна гóсподїньа до свóго дому, дїви цьї, а на подушкáх лежїт чóрнїй, тéньгїй псїско. Бáба гльáнула на него, тей ньц йму не рбїи, тїлько свóйé рбїи: росчїнбáйи хльїб і печé. Спеклá йден пїтпáлок, на-

мастила сáлом і положила тóму псóви. Пес зйіў, вона подала йму дрўгий і він зноў зйіў, вона положила трéтий, але того зйіў половіну. Тей господи́нья та вийшла чо́гось на двір — приходи, а пса ўже нема́. І віт тóго дня перестáла сла́бісьць і лўде перестáli мёрти і бiльше не мерли. Тей десь ми́нуў рік по тiм і та господи́нья з чоловіком поiхали на йáрмарок. Прийшло, ў iднóму шинькú приступáйи до них якiйсь господар теi питае: А памнiтáйте ви, йак тóму рік лежаў у вас на подушка́х чо́рний пес, а ви годува́ли йго пльáцками? — Та памнiетаю — каже господи́нни. — Ну, а нiц вам з теiй пóри з хáти не браку́йе? — Або йа знайу? — каже господи́нья. А той пока́зуе ножа с колóткою і кажи: Ану, пiзнавайте того ножа! — Та, то наш, каже господи́нья, але з вiтки він ў вас ўзьиў сi? — А той господар ка́же: То знайете, той чо́рний пес, шо тодi лежаў у вас, то буў — йа. Йа йе гопiр ўрóджаний пiт такоiу планéтойу, шо йак на мeнe найде, то йа мушу iти. Тодi, йак прийшоў йа до вас, то йа буў дўже голо́дний — три дóби нiц не йiў і йаг би ви не бiли дáли менi йисти, то цiлe село бiлоб вiмерло, не бiлоб сi вiстáло áнi йдноi дiмi. А на ту пáмнiтку ўзьеў йа собi ў вас того ножа. — А тi, йак то почiли, хiтко вiнесли сi з того шинькú, бо дўжи сi налькáти тóго гопира́.

Зап. в липни, 1903, в Камiнцi Стр. вiд Петра Остапчука, А. Веретельник.

272. Як опир ссав кров iз молодят.

Шов на цвинтар чоловік. І здибайи коло Будзанівської башти — йде мирлец — вопир. І той вопир кажи до него:

- Ти шчо за йиден?
- То шчо ти! — кажи.
- А ти шчо за йиден?
- То шчо ти. — —
- Ти де йдеш?
- Там де ти... А де ти?
- Там де ти.
- Ну, каже, пiдем воба.

Идут вони воба і прийшли до йдноi хати. Али там було двоий молодят. Прийшов вопир до жiнки. Взбив, виймив цицку і кажи до того чоловіка: Сси кров. А сам до йi чоловіка і ссе кров ш чоловіка. Али так ссут довго. Вже той вопир виссав ш чоловіка — прийшов і кажи:

— Ов, ти щось помало ссеш. Шче кров йи.

Покоторгав і кажи : Шче жива.

— Е, вогори. Знаеш, молода багато крови майи.

І зачив вопир сам ссати. І виссали кров і тогди знов покоторгав, кажи : Вже нима.

Потому кажи : Ходи, підеш во мнов.

І прийшли на цвинтар. І той чоловік дивит сьи, гріп фтворений. А той вопир кажи до того чоловіка : Бири, льісь. А той чоловік кажи до того вопира : Льісь ти фпирет, бо йа шче ни знайу куда!

І той вопир польіс. Тей зарас когут запійав, тей сьи гріп запав — занер, а чоловік сьи лишив на верха. А той вопир сьи відзвивайн в гробі, кажи : Ей жиби йа був знав, жи ти такий пташок!

Чоловік сьи настрашив і фтык до дому і воповів, шо то вопир с тих молодьит кров повисисав.

Тоди ксьонц вітправив набоженьство. Пішли на цвинтар, добули го, витьгнули го на вёрха і казав сукирами посычи на дрібні кавальчики. І тоди взьили — закопали нават, забили кілочок восиковий в голову і вже вйинци ни виходив.

Зап. 1902, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

273. *Опир у Підгайцях.*

Буў йа ў сестрі ў Підгайцьох. А там ў сусьді умер парубок такий, котрий маў до двацьцять лят і заслаб — до тіжня ўмер. А там така установа, шо кладут на лаўку піт сьтыну. Подушчку рбїи під голови з гіблівок і так на лаўцї на голы лижит. 'Али попри тотó ішчé прбсьи до того кіла, шчоби прийшли, бо самї ни приходьи. Так він ўмер, прийшла йнго мама до мого шваґра просїти, шчоби ў вєчир прийшоў до кіла. І при тым мине попросїла і йа таґжи прийшоў. Сидьїли ми так во штири годїни. Тому парупкови рўки сьи розьїрвали, шо булі зйизаны. Льўди понапўджували сьи, али шче так кажут : То здорбў хлоп, то йнго прудїт, то томў сьи рўки розьїрвали. Возьміт, таї зйижїт зноў! — І так йнго мама зйивала другий рас. Так за пїить минут зноў сьи розьїрвали. Так того бўло в дєсєть рази. Тогдї льўди страхў набрали і поўтыкалі до дому, тїлько сьи лишїла мама і сїстра. Йак йнго поховали, то він таґи того вєчїри прийшоў до дому, то ўже йнго сама мама оповїдала і бїльши йнго льўди на дорбзы здїбали, йак йшоў. Так ходїў він двї нидьїли і усе йїх пїрипўджуваў шо ноґи.

Старá пішла до ксьондза, зачала тотó ксьндзу оповідати. А ксьондз кажи: Чикай до заўтри, підём с процесіюў на цвинтар, віткопайим і сьи подівим. — І так зробіти. Йак го віткопáli, а він лижит ў трунві ў долину піском. Тогдi ксьондз кажи: Дáйти осікового колá, забйў йа йимў ў гóлову. Бiльши він ходiти ни бiди, бо то йи справидлiвий опiр. Він би буў за сьим лiт лiуди потинаў. — Йак му забiли, бiльше ўже ни ходiў і нiхтó го ни видiў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

274. *Захланний опир.*

Йидён гáздá тримаў наймита вiсьим лiт, а тóго наймита видобрали до вóйска і він при вóйску служйў других вiсьим лiт. А ў вiсьим лiт повирнйў той жомньир в вóйска. І на той чис той гáздá ўмер і йнго нарiдiли па катафáлок. А той гáздá буў опiр. Йак прийшла опiўнич, то він спустйў йидйў нóгу, жи хтыў злазити. А жи лiуди гáдали, жи вона му сьи самá ссунула і поправили назад. Другим разом спустйў рiuku і нóгу і зачйў ўставати. А тотi лiуди ўздриўши, шчо він злазит с катафáлька, поўтыкали с хати. На остáтку і жiнка в дытьнi ўтыкла. А опiр ўстаў тай польiс пiт нóстыль, добуў грóшi в збáнком: папiрóвi банкнóти, то зложйў ў пóдушку, на котрi лижиў, мiжи зьильи, абi йiх дáли йимў с пóдушкоў до грóбу. А срiбло і мiдь — ўзыў збáнок ў рiuki, пiшóў до комóри, випорнаў пiт порóгом йáму і там йiх заховаў і назад запóрнаў і заклйў: Котрi рiuki запóрпували, абi тотi распóрпували. — А жомньир ўвийшóў до хати, йак дóбри напйў сьи горiўки, ўзыў йнго ў рiuki свóйi, витпорнаў тотi грóшi — він сьи дивйў бис виknó — і кажи: Котрi рiuki запóрпували, тотi й витпорпуйут. Забраў тотi грóшi в збáнком і тотi в пóдушки і заховаў ў иньшим мiсци. Йак кiри запiяли, то назад лiуди вирнiли до хати і той наймит, шчо ў нéго служйў, казаў вдоймити в завiсьйў двэри і глухiм кiнцём го винисти, йак повэрни опiр с цвинтару, абi ни трафйў до кльáмки, і абi ни ўвийшóў до хати. І потóму той наймит ожинйў сьи в гáздiниў, видобуў грóшi і шче бiльшим буў госнодарим, йак йнго гáздá пiрит тим.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

275. *Як опиреви відгинали голову.*

Тотó так: Быў йидён вопiрь і йак ўмер і ходйў так, жи лiудий мнóго ўмирáло і худóбы гiнуло ў пáшим селi. А то ни знайу, ци то

было за ксьиндза Минчакевича, ци шче за Димйанбóўського. Уже лó-
длом сьа тотó наўкúчило і быў такый ў селы вiт, не знайу котрый, бо
йа шче тогдi сьа не ўрóдиў і пішоў ў Тиху по Гусака і привiў. Гусак
выйшоў опiўночи на цвинтарь і почáў так ножiцьами стрiчи, стрiчи
і прийшоў на йигó грiб, мóвит: Оты, áли нема гó, порóжний, пішоў
десь, далéко на Вёньграх йи. — То ни спас, знайiте. І забáвиў сьа
пiў годiны, выйшоў зноў — йи. Но, мóвит, йуж вин не пiдé вiтты.
Ньай бóде до зáўтра. — Дрúгый день зыйшла сьа громада ў сьа вiт-
кóпувати, а ксьиндз пiслаў ў Лыиьну по гайдúкы. Прийшли гайдúкы,
почалi лóдый бiти, бо ксьиндз пóвiдат, йа опырiá не ховаў, тó не
мóже быти прáўда. І с кiлькóх лóдый гайдúкы звiязали мóтузом. І вин
вiткóпáў го, той Гусак, і вин си лежiт, бодай сьа не спiў дóбрым лó-
длом і скопáў си полотно аж ў долину, на нóгы, шчо ним ўкрытый,
а сам си лежiт і так пóнид рúку дiвит сьа на лóдий, такый червóный!
А Гусак узвáў роскáль і вiтгáў гóлову. І пóвiдáў: Хаплiт, лóди,
тóйi кирви, мастыт сьа, то пльа тóго, жи такóго чоловiка ўже бы сьа
дрúгый опырь не имiў, котрый помастiт сьа тóў крóўюў! — І ўзвáў
пацьáчку такú, шчо свиньá ўс...а і зложiў му ў зóбы і гóлову му по-
ложiў мéжи нóгы. А йакáсь бáба з гóры, своей йигó была — тай мó-
вит: Нипрáўда, вин ни опырь быў. — А той Гусак йино сьа на ньу
подивiў і потьáў йi тáкий живú і на дрúгый день ўмёрла. А йигó при-
кýдали і бiльше не ходiў.

Зап. в мартi, 1899, у Мшанци, Старосамбiрського пов. вiд Гриця
Олiщака Терлецького.

276. Дiвчина і два опырi.

Пiшла йиднá дыўчина ў лiс і заблудiла. Так далéко зайшла
ўже, шчо ни звáла, кудá вiйти. Зайшла она до однóй хатчiньки; она
ни звáла, шчо там йи ў ты хатчiньи. А ўже мýсила там ночувáти, бо
шчо мáла робiти, колi ни звáла кудá звiтти ў ночi вiйти? А ў ты
хатчiньи нiкóго ни бóло, тiлькó сам ўмирлeц. Она ўвiйшла, ўкльиклá
і мóвит пáцыр, бó сьи дúжи нáтто бойáла. С страхú мáло ни ўмёрла.
Прихóдит дрúгий ўмирлeц тимчiсом пiд вiкнó і кáжи до тóго ў хáты:
ўстань, Йузeфйи! — Той сьи ныц ни вiтэвáйи. Кáжи йишú дрúгий рас,
сáмош так. Кáжи трéтий рас: Йузeфйи, ўстань! — А тотá дыўчинка
кáжи: Львiзь, львiзь, Йузeфйи, з Бóгим і дúхим свiйiнтим. — А той
кáжи так тóму на дворi: Йá би ўстаў, йáк би мины нóги ни бóли зiй-
заньи сирiми ниткáми. — Той спiт вiкнá, йáк ўчуў такé, тай пóвiдáў

сьи кудись, а той ў хатї лижіў далы, до раньи. І дыўчина сидыла ў хатї аж до раньи. Йак сьи розвідныло, вона ўстала і пішла і ни потыли йї опирі, бо ўже йї так Пан Біг допоміг:

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Тетяни Мельниченко.

277 Як наречений умер і хотів узяти до гробу свою суджену.

Буў в дўже далєка йден жомньір і він сьі буў дўжи залубіў й йдну дыўчину і вона йго таґжи дўже польубила. Прийшло, віслужіў він своїї лыта, теґ каже до дыўчини: Знайґеш, мойа кохана, йа пойдю до дому, там сьі приготују і прийїду по тебе і поберемо сьі. Але ти менї мўсиш присягнуґи, шо будеш чекати на мене, шо б не знати кїлько! — Добре — каже дыўчина, — але ти менї таґжи присягни, шо ныґди з гынчоу сьі не гоженіш! — Вони ўзьєли і присягнуґли йдно дрўгому. Теґ він пойкаў. Минуў мїсьць, минуў дрўгий, минуло пїў року, ба й рік і два і штїри а жомньяр не приходи'... А дыўчина чекайє і не хоче виходїти замуґ за ныкото. І вона мїсли сибї: Шчо сьі могло стати, шо мїй мїлий не приходи'? Мўсыў присяґу зломати... Теґ ўсї йї так кажут: Дурна дыўко, шо ти чекайєш на йакоґось гультайа — він ўже даўновїчно мўсыў гоґжнїти сьі! — Теґ приходи' на пїятый рік, йго неґа і вона заручїла сьі з дрўгим парупком і за мїсьиць мало бўти вісьїлье. Али зараґ на дрўгу нїч по заручїнах, сидїт та дыўчына і придє, аш ўходи' до хати той жомньір, а такий смутний, шо страх. Увїшоў, теґ сьі на лавї на протїў дыўчини і ныц не каже, аны слова, тїлько дїви ны на ну. Йак сьі надивїў, теґ каже: А чимў-ж ти, мойа кохана, не привитайє сьі во мноўу? Ти идєш ўже за дрўгого, праўда? — А дыўчина каже: А тиж ле буў так доўго, ти ше не ожениў сьі? — Йа ше сьі ни гоґжениў і ныґди сьі з дрўгоу не гоґжєну, але не мїг йа прїтї до тебе, аш почуў, шо ти хочєш присяґу зломити. — А дыўчина каже: А йа мїслила, шо ти ўже гоґжениў сьі, шо не приходиш. Може ти, мїлий, голодний, мўже пїти хочєш? — Ны, йа ныц не хочу, тїлько теґбе — каже він. А він за те не хтыў йїсти, бо він ўже буў ўмерлєц. Зара', йак пішоў до дому, то зара' ўмер і за те не приходиў.

Теґ посїдыў він трохи теґ каже: Ну, мойа мїла, збирай сьі, пїдєш во мноў, до мене! — А вона каже: Добре, зара', скажу конї заложїти, шо б ўзьєти с собойу свойу скрїньу з рїчами. — Ны — каже жомньір — не трєба менї твєйї скрїньи і рїчїў, там ў мене ўсе будєш

ма́ти, ходы́м так. — Але ма́ла вона́ великий звій дуже́ ф́айного полотна́ ў свої́ скрі́ни і йі жалё́ було́ дуже́ йго́ і вона́ ўзьйла́ той звій піт полу́ і пішли́. А ніч така́, не́ видна́ сьі, шо́ страх! Їдут вони́, а д́иви цы́ вона́, аж вони́ не́ йдут по землі́, але по пові́тру. Оберта́е цы́ він до не́йі те́й ка́жи: Слу́хай ма́ла, шо́ ти не́сеш в собо́йу тако́го т́ашко́го, шо́ так т́ашко́ йти́ нам? — Та ны́ц! — ка́же вона́. А він зно́ў пита́е: А чи не́ ма́йеш ти хр́естика́ на со́бі? Їак ма́йеш, то скинь. — Скі́нула вона́ сво́го хр́естика́ і за́ра' зача́ли х́учше́ йти. Ідут, ідут, те́й на́решты́ прихóдъат на цвинта́р, те́й він іде́ на не́го. А то куди́? — пита́е вона́ йго. — Він ка́же: Ны́ц, не́ пита́й, но ході́, тут ха́та мойа́! — Те́й вона́ за́рас пізна́ла, шо́ він ўмирле́ц, на́льба́ла сьі д́ужи, але́ муси́ йти, бо сьі бо́йіт, шо́б не́ задуши́ў. Приві́ў йі нат сво́й грі́б, те́й ка́же: Ну, лы́зь гет, то́ мойа́ ха́та! — А вона́ ка́же: Ны́, лы́зь ти пе́рше. — Те́й він полы́с, а вона́ кінула́ йму́ кі́нец звóйу полотна́ і сама́ ўтыка́е. Ўтыка́е і розвива́е звій так, шо́б да́лы мо́гла ўты́чи, а він т́агни́ полотно́ і т́агни́ до грóбу. Ўже́ кавáлок за цвинтаром не́ ста́ло полотна́ і вона́ ўцье́ки, шо́ сьіли. А йак ўмирли́й ўты́гнуў ўсе́ полотно́, а види́, шо́ йі нема́, віскочи́ў з грóбу, те́й за не́йу так гони́, шо́ страх! Він го́ни, а вона́ ўтыка́йи. Д́иви цы́ вона́, а сьв́іти цы́ ў́ йакі́сь ха́ты; ўлы́та́йи гет, а там нема́ ны́кого, а на сире́дны́ ле́жыт ўмерле́ц і коло́ не́го сьв́ітло сьв́іти цы́, Ну, мь́сли' вона́, аш тут мені́ кі́нец. — Аш тут ўбі́га́е ўмерли́й жо́мньи́р, а когут: Ку-ку-рі-ку! А нех ти бу́деш прокля́тий! — кри́кнуў жо́мньи́р і шче́з і зара́з шче́з той мерле́ц, шо́ лежа́ў, а вона́ д́иви цы́, а вона́ серед по́лья. І йак за́чы́ла йти́ до до́му, то йшла́ пі́ўтора ро́ку, так да́леко за́ны́с йі ўмерле́ц за пі́ў но́чі.

Зап. в липни, 1903, в Камі́нці Стр. від Харка Га́йвки, А. Ве́ретьельник.

278. Як почтар боров ся́ в опирем.

Давних часів, йак то пошти́ ни́ було́, так йак типер, по́йі́хав й́иден чолові́к на кони́ с поштов. Али́ так по́йі́хав ќілька миль і зблудив. (А́ то́ було́ в зимі́, в зави́рухи). Й́издит, й́идит по польу́ і ни́ го́дин ф́трафити́ до доро́ги. Али́ дивит сьі́: Так дужи́ да́леко сьв́ітло сьі́ сьв́ітит — так й́асно, али́ да́леко. Дужи́ да́леко. Й́иди́ він до то́й хати́. Вже́ Бо́гу дь́яку́йи, жи́ зобачив сьв́ітло. Вже́ сьі́ т́ышит.

При́йі́здит він до то́й хати́. При́пньив ко́ньи до двирі́й. Входи́т до хати́, — ли́жит мирле́ц на катафе́льку. Те́й він змовив па́цьби́р, став — дивит сьі́ — ни́ма ны́кого ф́ хати́. Дивит сьі́ ф́сбуда́ на пй́иц —

нима. — Сидит... сидит... сидит — ніхто ни приходит і нікого нима. Пішов він, коньї завів до стайні, дав коневі сьїна. І приходит знов до хати. Сьїв, знов сидит — нікого нима. Думаїи собі, шчо би він міх здибати собі йїсти, бо хочи йїсти сильно.

Пішов до комори зо сьвїчков, дивит сьї — ф коморї стоїт солонина, горівка. Взьїв він си пас солонини, напив сьї горівки досить. Приходит до хати, сьїдайи і йїсьць. Зьїв — пішов, знов си взьїв і приносит до хати — знов йїсьць. Али той мирлец вогорит до него. Кажи : А шчо ти, братьї, так в мойїй господарцї господаруйиш ?

Кажи : Йїхавим с поштов тей-им зблудив !

Мирлец спускаїи йїдну ногу і руку і фстайи — кажи до того чоловіка : Можи би ми сьї воба, братьї, побороли ?

А той чоловік кажи : Но, йїак тра, то тра.

І зьїїс мирлец с катафелька і борут сьї вобидва.

Али борут сьї, борут так, жи аш кров кавалками литит с того і с того. Так той чоловік вововїдав. Кажи : Дивїїу сьї йїа, жи він вже такий подрананий, али і йїа подрапаний, кажи, фест, змучиний, жи вже от от — буде по минї. Вжеш сьї змучив добри. Али такої сьї, кажи, ни даїїу. Такої сьї пну. Али йїакось Бох дав — когут запїїав, а він фпав — а то вопир.

Той чоловік взьїв, вмив сьї тоди і знов сьїв. (А він такош був ни самовитий). Потому пішов до комори, взьїв си знов горівки, випив. Приходит до хати, взєв макогїн в руки, сьїв си коло мирцїї і йїсьць. Йїсьць і тому мирцевї все, шчо рас фкусит, то му в зуби макогоном дасьць.

Пішов знов до стайні, дав коневї сьїна і чикаїи до самого днїи, докї хто ни приїди. Йїде йїакась жїнка на подвїри. Кажи тога жїнка : А ви шчо ту, татусьї, робити ?

Вїн кажи : Ночувавим ў вас.

— Ай, а ви сьї ни бойали ?

— Ай, кажи, йїа ледво, кажи, пириночував. Дивїт сьї, кажи, йїакий йїа побитий.

Вововїв він всьїй їнтерес. І раненько взьїла того чоловіка і пішла до ксьондза, бо ксьонц йїї ни хтїв вїрити, жи йїї чоловік вопир. І того днїи ксьонц казав го поховати і забили восиковий кілочок ў голуву і вже був спокїї.

Зап. 1902, від Яндруха Степїя, в Будзановї, Теревовельського пов. О. Деревянка.

279. *Князь опирів.*

Буў йидён наймит. І наймиў сьм ў гасді тако́го, шчо він злим войвуаў. Тай ка́жи наймитови: Підеш на той і на той пляц ў ночі, там будэ одён принц, ао́с сьм з ним пойдинкуваў. — Віі́хаў ў ночі, зачіў сьм з ним пойдинкува́ти, ни даў му кова́н — бо той маў ўзьїти. — Пойі́хаў дру́гої но́чи, ни даў сьм скпіти, ни даў коньї. А той буў такий принц від опиріў. А він ка́жи: Ну, йак ти шче трéтої но́чи мнї сьм ни даш, то ти будеш старший, йак твій гасда́. — А той ка́жи: Або йа чо́ би сьм даў? — Пойі́хаў трéтої но́чи, ни даў сьм. — Ка́жи: Но, йа тибé вьзым, мушу ты вьзы́сти. — Ка́жи: Ньї. І зачіў сьм зноў пойдинкува́ти. Той наймит буў та́кжи нисамовїтїй і ўльїс ў коньї. А той напустиў звірі на коньї, аби йїго вьзы́ли. Роздэрли звірі коньї, а той с коньї таї вірлóm зробиў сьм, полéтыў ў гору́. Той сьм са́мош зробиў вірлóm, за ним ў погоньї ў повітьї. А наймит зробиў сьм б́укитом і ўпаў йидны молодїци на подб́лок. Тотá скрїла го. Прильїтайи принц, ни м́ожи го дьїста́ти. А він зробиў сьм прóсом, а прóсо вьзы́ когут. А він потóму вийшов с когута́ прóсом назáт, таї приркїнаў сьм на хл́опа. Принц гадаў, шчо він шче прóсом, приркїнаў сьм на когута, а наймит йїго б́уком, забиў і забраў йїго скáрби і гасді, а сам очїствиў сьм чирив віру таї ньічо́ му сьм ни ста́ло. І гасду́йи шче нїны́. Такий пан нат панáми!

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекс Сеньчука.

280. *Дівчина-роза і опир.*

Ходїли хл́ошцы на вичирнїцы. Кїлько йїх там б́уло, то ни зна́йу, пїать чи шїсьть пар і ко́жди ма́ло па́ру, а йидна́ панна ни ма́ла. Йде вона́ до до́му, приходит колó сво́їх ворїт і так собі ў дусї мїслят: Ай Бóжи, Бóжи! Ка́ждин ма́йи па́ру, а йа бідна самá. 'Али кобї сьм ўже нагодиў і йакїй ўмирлїй, то́бим го ўже лубїла. — На дру́гий вéчир йде вона́ в вичирнїць, дївит сьм, йде йакїсь за неў чоловік і ка́жи до не́ї: Слўхай но, Гáньї, йа буду́ до тебе ходїти. — А вона́ ка́жи до не́го: То добри. Ходьт до мéни, а́ли тылькó справидлїви. — Так хóдит він йидён вéчир, дóсить кїльканáйцыт вéчирїў так ходїў. Али вона́ сьм йїго пита́йи, вітки він йи. — А він ка́жи до не́ї: А тобї на́ шчо? — Вона́ ка́жи до не́го: Бо йа хóчу знáти. — Тобї ни трéба, на шчо́ тобї знáти, дóсить жи ма́йиш па́рупка. Йак йис вірїкла слóво,

так го майиш. — 'Али досьть, жи йїї тотó ниспокойїло. Она хты́ла звати, вітки він походить. Йидного́ разу, йак йшли в вичирніць, она ўзы́ла, приўйизала му до нїзлы́ного пальцьи нїтку в виритєна і хты́ла сьи пириконати, де він підє. І йде за ним, а він йде прѳосто на цвинтѳр. Прийшоў на цвинтѳр і добўў ўмирлого́ і зачыў йигѳ йїсти. А она йак тотѳ вобачила і ўзы́ла і ўты́кла від него. Досьть на дрўгий вєчир прийшло́, она йде до до́му, а він зноў приходит і кажи до неї: Кажї, шчѳс виды́ла. — Она кажи: Йа ныц ни виды́ла. — Кажї, бо ти ма́ма ўмре. Кажї, бо ти тѳто ўмре. — Она кажи: Йа ныц ни виды́ла. — Кажї, бо ти сєстри й братї поўмирайут. — Най ўмирайут, йа ныц ни виды́ла. — Кажї, бо ти цѳла фамільйа вимри. — Досьть йак поўмирала йї цѳла фамільйа, а він кажи до неї: Кажї, бо сама́ ўмреш. — А она кажи: Най ўмирайу, йа ныц ни виды́ла. — Йак ўмерла, поховали йї і досьть, она лижит. 'Али на ны така́ рўжи вїросла, жи так пахла, жи хто надыйшоў доро́гоу, то аж ни мѳжна булѳ слўхати. 'Али надїхаў йидєн пан, йак ўчуў той запах і кажи до фїрмана, жибї стаў. Фїрман стаў, а він кажи до него: Ідї сьи подивї, шчѳ то так пахнї. — А він пішоў і дивит сьи: Прѳшу пана то рўжи. — Вїкопай йїї і дай сьудѳ на вїзѳк. — Вїкопаў він туту́ рўжу, ўзыў той пан зі собѳу, привїз йї до до́му, казаў йї посадїти ў вазѳнку і поставїў ў свѳѳїм покойу на вїкнѳ. Досьть, жи тотѳ рўжи так пахнї, жи аж йимў мїло слўхати. Маў він льѳкайа і той льѳкай шчѳ раньи йимў до лўшка мўсвїў принѳсїти кѳву, пїзьнышши вѳду в мидницїў і рушнїк. Йак принїсє кѳву, пан ўстайї пїти, дивит сьи, кѳва натпїта і бўлка надлўплина. Принїсє йимў вѳду, вода́ збїта*) ў мидницї і рушнїк мѳкрїй, жи сьи хтѳсь ўтираў. 'Али він шчѳ робїти, кажи до того́ льѳкайа: Шчѳ ти миньї ўсє принѳсїш кѳву натпїту і вода́ ў мидницї ничїста і рушнїк мѳкрїй? — А він сьи скузуўи, жи він нїчѳго ни вїннї. — 'Али пан йимў ни дайї вїри. А він кажи: Прѳшу пана сьи пириконати. — Досьть він йидного́ разу принїсє, пан сьи дивит, поўна шкльїянка і бўлка так йак майи бўти, вѳду принїсє, чїста, рушнїк сухїй. Пан сьи здумїў, шчѳ то тако́го йи. 'Али мїслит собї ў дўсї так: Найно йак миньї принїсє шчє раз кѳву, йѳ сьи мўшу пириконати, хтѳ йїї пїи. Накрїў сьи в головоў і дивит сьи спїд коўдри, нарасє с тойї рўжї рѳбїт сьи пѳнна. Вїскочила с того́ вазѳнка, али така́ фѳйна, жи він аш си ни знайи, шчѳ робити. Чикайи шчє, буў досьть тирпїйчий, хтыў сьи пириконати, шчѳ далы́ бўди. Йак принїсє вѳду в мидницїў той льѳкай, а она зноў скѳчила до вазѳнка і зноў сьи зробїла рўжи. Наколі вїйшоў с покойу льѳкай, тотѳ

*) Мутна.

зноу вискочила з вазонка і зачіла сьї ўмивати, ўтирати ў рушник і чистати сьї. А той пан йак zobачиў, жи она така файна, йак вискочиў спід коўдри, злапаў її ў половини, кажи до неїї: Йа ўже даўно на тебе чикайў. — І допіро бирé в неў і жéнит сьї. Йак сьї ожиниў, дóсить жи́ли они́ шчось пийть чи шисеть лыт. І бу́ло дво́и дьити́й. Йидного́ разу́ він їйї прóсит: Мойá кохана́, йидь зо мноу́, обйиди мойи́ по́ли. — Она́ кажи до него́: Мий коханий, шчо́би йа тоби́ сказа́ла? Знайиш, йа так ни ма́йў хиньцы йихати, бо йак йа с тобоу́ пойдю́, то бу́де ни дóбри. — 'Али він йак зачиў їйї нудити, дóсить, жи она́ на тотó звывóлила. Уйихали мóжи трóи гин ў по́ли від йидно́йї грани́цы, она́ сьї обгльидайи і кажи до него́: Видиш, йа тоби́ дóбри казала́, жи́би йа ни йихала́, бо, кажи, ўже аш типéр мойá смерть. — А той опір литит за ними́. Йак йих дьгнаў і кажи до неїї: Кажі, шчос виды́ла! Кажі, шчос виды́ла, бо́ ти дьти́ поўмирайут. — А она́ кажи: Най ўмирайут, йа ныц ни виды́ла. — Поўмирали дьти́: Кажі, шчос виды́ла, бо́ ти чоловiк ўмре. — А чоловiк сьї витаввайи: Та кажі, шчос виды́ла. Бо сьї злик, жи́би він ни ўмер. — Она́ тогди́ зачинайи рóсповидати вит почитку́, йак він ходиў до неїї на вичирни́ци і йак прийшоў на цвинтар, йак добуў ўмирло́го, зачиў їсти; дóсить, йак вона́ зачіла тотó рóсповидати, цалком с то́го опира́ зачи́ло сьї ссувати тотó, шчо він буў закльáтий. Йак сьї цылком з него́ ссунуло то ўсьо паскутство, тогди́ він їйї подьйкуваў і спокійно собі відьйшоў. І тотá цала фамі́льйа на дрúгий день ўсьа ожйла.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Брон. Яжицького.

281. Опир, цiсар і циган.

Буў йиден такий виликий лыс, а ў тым лысьби буў такий палат, ў тым палаты мéшкаў опир такий, котрий льуди потинаў. І той цар, шчо налэжиў до то́го лыса, шчо то йигó бу́ло, він йигó хтыў забити і на жадин спóсьиб ни мiг, бо йак післяў вóйско, то му ўсьо потьйў. Рóсписаў він по крайу́, хтóби сьї такий трафиў, шчо́би то́го опира́ ўбиў, виліку би надгорóду дьстаў. Ни б́уло тако́го чоловiка ныгдé. Аш трафиў сьї такий циган. Прийшоў до царá таи кажи: Йа йигó ўбиу. — А він кажи: Дóбри. Йак ти йигó ўбийш, дайу́ тоби́ пиў свóго маййтку. — А циган кажи: Дóбри. — І забраў сьї циган і пішоў. 'Али йде биз лыс, дьвiт сьї, насé сьї конина. Так сьї циган ўкiшиў, шчо бу́де йихаў, бо йнму́ сьї то рiтко здарийи. Прийшоў до то́й конини і сьидайи.

Тай кажи до коніни: Йак будеш добра дльа мєни, то йа буду тобі добрий. — І йїди далї. Аш ту прийїхаў до тако́го вилїкого ровá тай стаў, тай кажи до коніни: Йак пириско́чиш той ріў, то твоїї ко́сти похова́йу; йак ни пириско́чиш, то ти за́раз облупі́у. — Кобїла сьи змірила тай з йїдного бєрига до дрўгого ўби́ла сьи. Він ўзьиў, шкіру з неїї здоїмїў, ўбраў сьи ў шкіру воўноў до сиридїни і йде, і сьиў на мєжу, а на не́го такє мух насєдáло, йак то звїкльї до стєрва. А він шчо махне тай сто мух забїї. Тай так собї дўмайї: Шчо би с то́го вїдумати? Траба написати на кáртцї, шчо йа такїї сильнїй, шчо раз махну́, то сто мўжа ўбїу. — І ўзьиў і так написаў. Прибїў собї на чолó і йде до то́го льєса. Приходит до то́го до́му, де опїр мєшкаў, сьидáйї си пїд дым і сидїт. Опїр виходит йїго потина́ти, потина́йї, потина́йї тай кажи до свóго льóкайа: Йди, возьмї то́го трўпа тай кїниш го там до тих трўпїў. — Льóкай вїйшоў, почáў йїго брáти, а він до не́го: Вур-ку-ку! такїм дїўним гóлосом. — А тої сьи напўднї і приходит тай кажи: Він шче ни потьїтїй. — Опїр вїйшоў дрўгїй раз і зноў го потина́ў, áли ни потьїў так, йак пєршим разом. Так бўло три разї. А то томў ни мїг потьїти, шчо він маў на собї с конїни шкіру, бо опїр ни пїтне жáдної худобїни, бо ни мáйї до худобїни жáдної мóцї. Тодї прóсит го опїр до хáти, кладє горїўку і сир, хлїб, самє тотó, шчо цїган льўбит. Так сьи цїган обжиробїў, шчо залєдво дїхайї. А опїр кажи до не́го: Анў, заложїм сьи, хто бїльши звьїсть? — А цїган ўже ни гóдин áнї куснїчка звьїсти, áли шче мóвит: Ну, гайд! — І так сьи заложїли. Кáжи опїр жїньцьї варїти галушкї. Наварїла она́ двї макїтри, кладє пєрид них, зачина́йут йїсти. Опїр так йїсть, йак шчось нисамовїти. А цїган ни гóдин. 'Али ўзьиў собї спóсьїб: Шчо галушку возьме, тай за шкіру ўпхáйї; і так йїў з опирóм до кїньцьá. Тодї опїр кажи до не́го: Типєр поборїм сьи. — Цїган кажи: Та добри. Йак зробїш такў штўку, йак йа, то будєм сьи борóти. — Йакў? мóвит опїр. — Шчóби с тєби галушкї вїлїтьїли. — Ну, та йак? Покажї ўпирєд, йак с тєби будўт. — Цїган ни доўго мїслїў, вїймиў нїш с кишєнї, шкіру роспорóў, а галушкї вїлїтьїли. — Кáжи: Зробїж мнї так. — Той ўзьиў тай ножєм бух! тай опира́ зарїзаў. 'Али опїр шче сїна маў, шчо буў тáкжи опирóм. Тодї йїго син просит, шчóби цїган ў не́го почувáў. Цїган кажи: Та добри. — Далї цїганови пєкїй осьїбнїй, а той покїй буў на зрáду дльа цїганз, бо там ў сўфїтї булá дырá і чїрис тутў дырў кидáли такóў жилїзноў дóубнїў і так на льїшку забивáли, хто спаў. Цїган приходит до покóйу, дївїт сьи, там чоловік ниживїй ў кужўсьї лїжит. Він ўзьиў то́го чоловіка, постáвнїў на льїшко, а сам пїд льїшко. Тодї снит. 'Али ту ў ночї на-

раз тоў доўбняў бух! тóго чoлoвiкa ў гóлoвy нживóгo i тaк дрýгий рaс. Тaк тpи рáзи. Тoгдi сьм успoкoйiлo, цiгaн вилaзьiйи спiт лышка, биспéчнi лыгáйи нa лышкo i спит сoбi дo рáньи. Пpихóдит дo нéго рáво oлiр тaй кáжи: Шчo тoбi сьм снiлo? — Шчo мнiнi сьм снiлo? Шчo мi сьм тpи мýхи пiд ньiс ус...o. — A вiн тoгдi дiвiт сьм, тaй oбáчнi тyтý кáрткy нa чoлi тaй гaдáйи сi: Дóбpи вiн кáжи, бo вiн шчo мaхнé, тo стo мýжa ўбiи. Тo йи мý тix тpи дoўбнi ньиц нi знaчiт. Хoдi — кáжи — дo хáти, гá сьм пoгoсгiмó, дáм тi кoньi тaй сoбi пoйiдиш тa нi бyдéш пiшкi йшoў. — A вiн тaк нa зрáтy, бo тoй кiнь бyў вiшчýн, шчo вiн тáкжi лýдi зaбвiвáў. Пiшóў цiгaн, пoгoсгiлi сьм, тoй мy дaў кoнбá, цiгaн ўзвáў, сьiў i зaчáў вiхaти. A тoй кiнь йaк сьм рoвлéтыў тaк, шчo мáлo тóго цiгaнa нi ўбiў. 'Али бyлá пpи дoрóзьi фiгýрa, a вiн хaп! зa тyтý фiгýрy, хтýў сьм стрiмaти, a тoтá фiгýрa вiрвaлa сьм з внмлi i вiн ўзвiў ў рýкi тaк, йaк мaлiй хрéстик i литiт йaк вiхпp. A ў тóго йигó цысaрa бyлa з дpýгим цысaрoм вóй-нa. I ўжe чужий цысaр йигó зaмaгáў, шчóбi бyў зaвoйвyвáў гo. Йaк цiгaн нaдлéтыў с тoў фiгýрoў, a тoтi ўдpэли тaй кáжyт: Гóспoдь Бoг литiт! Кидáймo сьм ўсi дo вoдi. — I тaк ўсi пoскaкáли дo вoдi. A цiгaн с тóго кoньi с тoў фiгýрoў ўпaў, áли нi зáбiў сьм, a кiнь пoлéтыў. Тoгдi цысaр дo нéго кáжи: Шчó тi хoчiш зa тoтó? — A вiн сьм вiтэвiвáйи: Тa пiў твóго мaйiткy, тaк йaк йис мi oбiцвáў. — Цысaр кáжи: Хoдi, тaй сi oзьмéш. — Йaк бi тo тiлькo бýли сaмi грóшi, тó бi oуў цiгaн ўзвiў, áли зéмлy нимá йaк зaбipáги. A цiгaн нa зéмлy нi лáкoмий, тiлькo нa грóшi, тaй кáжи дo цысaрi: Нi хóчy твóго мaйiткy; дaй мнiнi пoзвoлéньи тaкé, шчo нa кoтpогo Жiдa мýхa ўсьиди, шчóбi йa сoбi зáбiў. — Цысaр кáжи: Тa шчe лыпшi. — I вiписaў мy тaкý кáртy, шчó гo нiхтó нi сьмiйи чiпáти, йaк вiн нa Жидoви мýхy зáбiи. — Цiгaн сoбi вiстpугaў тaкий мaкoгiн i нa тoй мaкoгiн пpибiў тyтý кáртy. Тaй кáжи дo цысaрi: Бyдь здopóў, пáни, a зa рiк йa пpийду, бyдéм сьм рaхувáти, хтo бiльшi мaйiткy мáйи. — I пiшóў цiгaн. Пiшóў вiн дo вилiкoгo мiстa, дe вилiкi пáни Жидi, йaк тo ў лi-тi, мýхa нi пpиoбipáйи, нa кóго сьидáйи. A цiгaн тiлькo зaглвiдáйи. Йaк нa вилiкoгo пáнa Жидa сьиди, a вiн зaйдé тaй мaкoгoвoм гeп! Тaй Жидa зáбiи. Жидi сьм пoзлiтáйyт, хoтьi йигó бiти, шчe й дo кpимiнáлy ўзвiти, цiгaн пoкáжи письмó тaй нiхтó гo нi чiпáйи. I тaк вiн цылiй рiк бiў, шчo ўжe Жидi нi мoглi вiгpимaти. Йиднóго рáзy Жидi звiйшли сьм, зaчiли рáдити, шчo тóму цiгaнoви бyдýт рáтy склaдáти шчo мiсьaццi, нi знáйy ўжe, пo кiлькo. 'Али дóсiть шчo склaдáнi i тóму цiгaнoви дaвáли. Йaк ўжe цiгaн нaбрáў грóший дóсiть, шчo вiн йaкий лáкoмий нa грóшi, a ўжe бiльшi нi хтýй. Пiшóў дo цысaрi

сьи рахувати. Приходить до цысари, тай кажи: Рахуймо сьи типёр, хто бильши майи. — Цысар кажи: Зачикай троба. Ни так борао, йак ти хочиш. Йа мушу написати по ўсых касах, килько йа грóшнй майу, а тогди будём сьи рахувати. — Ўзьиў, написаў, пришоў йиню рахунок, килько грóшнй майи, тогди зачинають сьи рахувати. То шче цыган маў грэйцар бильши.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

Х. ВОВКУЛАКИ.

282. *Вовкулак.*

Буў на силы йідин парубок і він буў воўкулак; він буў чоловіком, а пириміньив сьі ў воўка. І прійшоў йіго час і він сьі гожиць, жінка ньіц ни знала, жи він йест тим. Пішли вони сьіно громадити. Він сьі йі питаїи: Слухай, жінко, а шоби ти зробила, йак би до тебе воўк прійшов? — А вона кажи: Билабим граблями! — На другий день поїхали вони по сьіно, теї йіго ўже мало нападати то. Теї наклали сьіна на фіру, вона стойала на фірі, а він йі подавав. Йак йіго напало, теї він пішов ў лыс. Диви цьі вона, литит воўк до нейі в лыса, а чоловіка нима. Той воўк так сьі до нейі дуре, а вона так йіго граблями бїе, вилами граблями! Так сьі довго дер до нейі, аш надїшоў час, жи він назад маў сьі ў чоловіка пирікьидати, теї полятыў навад до лыса. Диви цьі, йде йі чоловік, такьий подрапаный, такьий скроваўлений в лыса, кажи: А бїй сьі Бога, а тибї шо такого, а мене мало воўк озьде ни зїїў. — А він кажи: Ай, шо ти мнї зробила, та то йа буў, ў таку годину пириміньі сьі, ти мене так покалычїла... — Теї вона сьі дужи перестрашила. Прійіхали до дому, вона зарас ўтыкла від него.

Зап. в липни, 1902, від Варки Коваль, на Стриганці, Камінецького пов. А. Веретельник.

283. *Вовкулакова жінка.*

Одна жінка мала чоловіка вовкуна (вовкулаку). Він все ходив кудас ночами — али і байдужи, вна нічо ни знала... Раз поїхали вни

обов за сіном в поли. То було акуратно в полудни. Як вже наклали сіна на він, тогди кажи чоловік до жінки: Ти сиди тут, зачікай на мене, а я зараз прийду. — Він відбіг так як на добрий раз буком кинути, примінив си в вовкуна і просто біжит до фіри тай зачъив си д ні драпати на фіру. Вна дужи си напудила і зачъила го стручувати вилами. Али він учіпив си її за запаску... Вна відривала, відривала їму з зубів запаску, али ни могла. Тогди роспиризала си, а він упав з запасков на землю, та на зимли зачъив розривати зубами. І знов побіг — вітак пирикинув си на чоловіка і приходит так, як Біг приказав до жінкі. А вона до него: А ти де так барив си? Таки, кажи, мене мало вовк ни здъив — диви си, гет запаску підер! — Він анї мур, мур... Вна си якос придивила, як він си сміяв — а в него поза зубами кавалочкі запаскі — бо він як пирикинув си за вовкуна тай рвав запаску, то ему повбивало си поза зуби... Тогди вона пізнала шо то він був тим вовком і ни хотїла з ним сидїти.

Зап. 1893, від Семена Петрюка, в Орельци, Снятинського пов.
В. Равлюк.

284. Як жінка ровбила голову чоловікови-вовкулакови.

Буў ту йидён чоловік тай маў ўже жінку, али жи він рас чоловік, а раз воўк. А жінка й ни знаїи. Пирикїни сьи ў воўка, побіжит до лыса, побігаїи по лысы, приходит до дому і ўже чоловік. Аж раз вийшли сьіно громадїти і він трóхи погромадїў, тай десь пішоў. А жінка громадїт дáлы, дивїт сьи, біжит воўк тай прóсто до нєїи. Тотá сьи напудила, тай зі страхї тóго воўка грабльїма по голові, тай воўк побіг назад до лыса, а вона сьи лишїла. Аж дївїт сьи, йде йїїи чоловік, тай чось маїи кроў на голові. А вона кáжи до него: Тай ти десь пішоў, а ту воўк надлєтїў, йá сьи ледви оборонїла. — А він тогдї кáжи до нєїи, жи то ни воўк; то, кáжи, йа приходїў. — А вона кáжи: Деш ти, йак йа йигó бїла по голові грабльїма. — А він кáжи: Дивї сьи на моїу гóлову, йак ти минї грабльїма покальїчила. Йа, кáжи, воўколаб, йá бим тобї буў нїчó ни казáў. Йак мїй чис такїй прїйди, то йа сьи мўшу пирикїнути ў воўка і побїгати по лысы, а потóму виртáйу сьи до дому. — І віт тодї жінка нїкóли йїнїу нїчó ни казáла і в воўколабом спокїйно жїла.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

285. *Біда з вовкулаком.*

Жив чоловік з жінков жито на полю і питайи сьи жінки: Шчо ти би робила, йагби вовк прийшов до тебе?

А вона кажи: Боронила бим сьи серпом.

А він кажи до неї: Деб сьи вовк серпа бойав?

Жнут... жнут...! Пішов чоловік до льіса. Сидит... сидит в льісі... дивит сьи жінка — литит вовк. Прилитів до неї, тай хочи йи зьісти. Тогди вона йиго серпом по голові. Він до неї — вона знов серпом. Зачила кричти, позбігали сьи льуди, тай вовка відігнали.

Тей знов нима — нима... дивит сьи — іде йи чоловік з льіса. Дивит сьи жінка — такий чось чоловік покровавлиний... кров тиче... Питала йиго: Шчо то такоїи йи?

А він кажи: Ньіц!

А вона потому сьи дивит... доміркувала сьи, де вона йиго вда-рила, дивит сьи, шчо всеї знаки, шчо вона в него трафила йи, і мусьів сьи признати, шчо то він був.

Зап. 1902, від Василя Стеця, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

XI. Відьми і чарівниці.

286. Як пізнають ся чарівницю?

Як можна чарівницю пізнати? Як сьї на виліки пущиньї роби́т пиро́гі, пер́ший собі пирі́г назнача́ти, на́й сьї зва́рїт. Я́к сьї зва́рїт, поста́вити го на бо́удур на́й засне́ і то́го дня за́чїти собі о́скі-ковий столе́ц роби́ти. І так чі́риз вилі́кий пі́ст шчо днѣа хо́ць раз ко́ло не́го ко́утнути, шчо́би го на ви́лікднѣ за́кінчи́ти. На ви́лікднѣ ра́но на слѣ́жбу бо́жу ў́звїти то́й столе́ц і так схова́ти, шчо́би го нї́хтo ни ви́дїу́. І при́йти до сьвїто́її бо́жнї́ци, ста́ти собі на то́й столе́ц, а пирі́г ў́ писо́к. Бу́де ви́дїу́ ў́сеї чирі́уни́ци. Ка́жда чарі́уни́ци бу́де ма́ти ско́пе́ц і цы́ді́лко на голо́ві.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Я. Махновського.

287. Три відьми на фігурі.

Іду́ с Коростьѣтина від лі́снї́чого, ді́у́льї сьї, три ба́бі ла́зьї по фі́гури до го́рї но́гами, а ў́ доли́ну голово́у. І сиді́т дво́їи дьі́тїї та́ких, по два ро́ки мо́жи ма́їут, або по три. Ко́ло фі́гури поза́бїванѣ палѣ і ў́ї́єванѣ два шнѣ́ри на о́хрест. Бе́ру́т вони́ йє́дну́ дитї́ну і во́дѣи по тих шнѣ́рах. Бе́ру́т дру́гу дитї́ну, вно́у по шнѣ́рах во́дѣи. Я́к ў́же пе́релїа́ут ў́сеї три — го́лы — й́ак во́зьму́т сьї бї́ти ў́сеї три, ви́бї́ут сьї, ви́бї́ут і то́гда таньцьѣ́їут. А ко́ло ме́ни бу́у пес ле́ґавий, шчо ми па́нѣ дала́, абї́ йа в ним хо́диу́ по лі́сеї. Ка́жу йа до пса: Тра́фіш! Бї́єрж го! — А то́й помуркотѣ́їу́ та́й бѣз о́ве́с та́ї до до́му. Ко́ли він

пішо́у, тогди́ йа пішо́у на границю́ від Зада́рова. Прихо́джу — наўйе́м гвер на со́бі — беру́ гвер та́й ви́стрілю́ йе́м до го́ри. Тогди́ коросте́-тинська пішла́ границе́у, лаза́ріўска бѣа овес побігла́, а зада́ріўска до мене́ летит обцес. Приліта́йе до мене́, а йа йи́и лан за ру́ку, та́й вла́паў. Ка́жу: Ти шчо за йе́дна? Ді́ўу сьи, а то Йива́ниха, вітова́ жінка. Приві́у йа йи́ до ха́ти до сво́йи, го́лу, вона́ трима́йе шма́тѣ у́ рука́х, а жінка́ йак скрича́ла! Допі́ро вона́ вини́ ка́жи: Пан Коси́нський! пу-стьі́т мене́! — Йа́ ка́жу: Йа му́шу вас до па́ни заве́сти! — Ме́ннi па́ни ны́ц не зроби́т, бо йа не уче́на, йа родова́та. Ты́лько мене́ зроби́т, шчо мій чолові́к вітом не бу́де. — 'Але́ жінка за́чила мене́ проси́ти, свари́ти, та́й йа йи́ пусти́у, та́й так вона́ ўб́рала́ сьи та́й пішла́ до до́му.

Зап. в червни, 1902 р., в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косінського.

288. Сварка відьми з відьмою.

Бу́ла дру́га у́ Зада́рові відьма, уче́на. Ма́ла дьі́рку й хло́пци. Той хло́пец пішо́у ў сусы́цьки кукурудзи́, ўлома́у кукурудзи́, а йе́го сусы́д вла́паў. І приви́у то́го хло́пци до ві́та, а ві́т дау́ йе́му пйе́ть ри́зок за то́то. А то́та йак спрово́дила на не́го град на дру́гий день, кукурудзи́ ви́било гет до чи́ста. А ві́тиха йак спрово́дила на не́йи́ жи́би, то так сто́йало за висо́ко, йак за́суу́ у́ сьты́ни. То вона́ сьи по́затика́ла і по́завира́ла та три до́би с ха́ти не вййшла́. Аж йа йшо́у до па́ни, по́диві́у сьи на то́то і роспові́у па́ни. Па́ни прийшла́, по́диві́ла сьи і на-писа́ла до Монасти́риск до се́ньдзього і до ксьє́ндза, аби при́йхали на комі́сьи́у, по́диві́ти сьи. При́йхау́ се́ньдзьа і при́йхау́ ксьє́нде манасти́-ре́цький. Зййшло́ сьи тогди́ дві се́лы луды́й, Краси́йи́у і Зада́риу́ — то не байка́, то пра́уда, справе́дливе́ — сто́йа, ца́лком не мо́жут дати́ ра́ди, ка́ждин сьи бойі́т. Аж бу́у ў па́ни Ны́мец, штельма́х, то́му сказа́ли, а він ўзы́у той на́тыгач, шчо сьи на́тыгайе́ обручі́ на бо́чку, прихо́дит, йде до тих жи́биу́ — а ту ў́са комі́сьи́а на не́го кри́чїт: Шчо ти, чо-лові́че, роби́ш, ви́диш жи́ то сме́рть тво́я! — А він ка́жи: Йа́ сьи то́йи сме́рти не бо́йу, тра́ бабу поратува́ти. — У́зыу́ жи́бу, шчо сто́йала́ коло́ само́го засу́ва, ў рошчи́п та́й не́се. Йде ўпе́ред, а жи́би за ним ў́си аж до Лі́пи (до води́); а та ў́са комі́сьи́а за ними́. Йак ві́п ту жи́бу ў́ки-ну́у ў во́ду, так ты́ ў́си жи́би пішли́ за не́у ў во́ду. Допі́ро те́пер то́та ві́тиха спрово́дила на йи́и дьі́рку пси́, ты́лько йи́ опе́кочут і обш́чут йи́ подо́ти, по пб́яс, а жа́дин ны́ гаў́кне і то бу́до до́ти, до́ки вона́ йи́ не́ перепросі́ла, да́ли йи́ пси́ по́ки.

Зап. в червни, 1902 р., в Пужниках, Бучацького пов. від 72-літ-нього Ігната Косінського.

289. *Пані відьмою.*

Перед сьвітїм Юром вийшла їдна пані на толоку. А то було ў ночі, ў піўночи. Тотá пані, вона мѣшкає там, де їдило, а вона має пѣрец. А вона була чаріўницї. Там ўзѣла вона, підскóчила три рáзи і зачїла сьвєсгáти. Як вже підскóчила трѣтий раз — перекїнула сї ў сўку. Потóму ўзѣла і зачїла лїгáти по толоцї на Берѣзинї в ѣнчинї чаріўницїма, а свєѣ убрáне лишїла кóло їдної топóлі, кóло гостїннїцї. Ёнчї чаріўницї так ї убрáне повалѣли, жи мўсїла си пóтїм ёнчє купїти. А ў дванáїдцї годїнї зацїпáў когўт. Всѣ чаріўницї ўзѣли ёнчу пóстать і полетїли до дóму. Так сáмо ўзѣла й та чаріўницї. Вона ўзѣла, сїла на паркáн ў Стасїни і зачїла гóўкати. А пси Стасїни ўзѣли й собї. А Стасїна, той, жи поїхáў до Брэдзїлїї, ўзєў, вийшоў ў гáцях і ўзєў ї ва рўку і завїў до хáти. А рáно ўзѣла вона і ўтїкла до дóму.

Зап. у цьвітнї, 1902 р., Никола Козловський.

290. *Братова — відьма.*

Моѣ їдна братовá була бїдна, а дрўга богáта. Тотá богáта, — чогó буду ўкривáти — була чарївнїцї. А братáвичї ўсе сї сварили. Нїкóли не мáли с собóю спокóю. То раз чирївнїцї ўмѣрла дитїна. Ўна влѣла мѣтїль в дитїни до флѣшкї, а на сьвїтїй вѣчїр цїлком гóла вийшла на двер тай пообливáла тим мѣтїльом обїїстѣ та хáту своєї братовóї. Від тóго чьисў нїчó ў хáтї не моглó сї утрїмати, áнї кўрка, áнї корóва, áнї конїна, áнї нїц. Що кўпит, тай то адóхне. Братовá вийшла на бїдў. За то, як ўмирáла, то стрáшно конáла. Бїчим гóлосом ревіла, нїхто до неї не мїх приступити, а óчи її так понабїгáли, як гўсїчї ёїцї.

А що ўна була чирївнїцї, то кажут так: На велїгдень в процѣсїйов нїкóли чирївнїцї не обїїдѣ наўкóло церкви. А я раз ўмїсне глядїла за неў, чи пїдѣ разом в процѣсїйов наўкóло церкви... Тай не обїїшла.

Зап. в груднї, 1902 р., в Дрогобичи, від Олени Мосяк, Вол. Левинський.

291. *Непогрїбний чин із відьмою.*

До мóго вўйка приходїла відьма вїдбирáти мóлокó від корóви. Мїй вўйко буў отвáртїй, хтєў її напѣўни їмїти. Хтос го нарáдãў, абї

ўзьмў сьлўбны пирстины на сьлўбний очкўр на два кінцьці, заўймзати. Ўзьмў бору, сьў за бору. Дивит сьї, йде блїй такїй хорт і стаў ко́ло хлїва́, зачїў сьї оглїдати. Той ўзьмў тотї пирстины, кїнуў хортowi на шїў, зробїла сьї кобіта, ўласна сосїда йїгó, кумá. І вїп зáрас в неў чин той робїў, жи нїпотрѣбний і дóти йї мордуваў, дóки ни прїзна́ла сьї, шчо она́ йїмў шкóду робїла. Робїла му шкóду на корóвах і на йїгó майїтку на гру́нты, на збїжу. І ка́жи: Чика́й, куми, ўже типѣр ни будѣш ма́ти жа́дної хїби, пóки будѣш жи́ти.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Васи́лка.

292. Як жінка відчарувала корову.

Прийшла йїдна жінка, йак то на віночки на́воротнику назбирати. Назбирала того наворотнику (а то шче було дóсвїта, до схїт соньцьї), а тотá жінка видьїла, шо вона збирала той наворотник, ни сьмїла йї ньїц казати.

Тей вона дєсь за двї годїны іде корови дойїти; бїре корову за цїцки, а с цїцок ни йде молоко, іно кров. Но тей вже зара пїзнала, шчо то вона йї вже корову збавила, али бїре — радїт сьї лудїй, шó би робити. Лудї йї радьїт — кажут: Ідьїт пїд йїїї корову, набїрїт того, на чїм йїїї корова лїжит і пїткурїт своўу корову і зара вам сьї молоко поверни. Али ідьїт досьвїта, абї вас ньїхто ни видьїв навїт на доровьї. Бо но вас хто вобачит, то коровї ньїц ни поможи.

Али вона фстала досьвїта, іде, здїбайи йї йакїсь на доровьї, тей вона сьї вже вирнула до дому. Дойїт корову, такої кров тїче. Фстала другїй рас досьвїта — знов йї здїбав — знов вона сьї вирнула. Стала знов досьвїта — іде, вже йї ньїхто ни здїбав. Прийшла до тойї самоїї чарївнїцьї, шо йї молоко відїбрала. Лїжит корова. Та корову вїгнала, набрала того сьмїтьї в за́паску прїнесла до дому, взяла вогньу в шїску, посїпала сьмїтьї на вогонь, пїткурїла корову і дойїт корову — вже ни йде кров, іно вже йде молоко. Тогди кажи: Господи, слава тобї, шо вжем свою працьу відїбрала!

Зап. 1902, в Будзановї, Терєбовельського пов. від Ганни Фелїцької, О. Деревянка.

293. Як гáзда відвертав чари від коров.

Робїло у мене двї чьїльїдини ко́ло ячменю. Я здоїв шїсть короў, вїгрїў ў кїтлї. На той чьїс прїйшли вони д' хатї харчувати, таї пови-

діли цу бербеницу, шьо я маў ў ню сипати молоко зігріте. Вийшли вони до роботи, а я всипаў молоко ў бербеницу. Це дісло си до обід. До полудни молоко в бербеници зшиптіло так, шо я си спудіў. Висипаў я це молоко дес, а на полудне прийшли они полуднувати тай я запросіў одну, здоіла три корові она, а я сам здоіў три. Спідіў я то молоко, зігріў, всипаў ў бербеницу, тай передше випариў судину, тай до вечера зноў вигнало молоко в бербениці. Ў вечері я зноў висипаў дес молоко свиням, бо гідко було й дивити си на него. Випариў зноў бербеницу, тай вже не просіў ні ў хату, ні до помочи доіти, але набраў води ў коноўку, виніс в корити, ніс і не обзираў си, приніс до хати, поклаў на дошку, ни на землю, тай начир води мискоў раз в коноўки тай на відлеў усипаў ў миску кажучи: ни деветь; другою лижкою начер зноў в коноўки і на відлеў висипаў ў миску кажучи: ни вісім. — Так деветьма лижками деветь раз на відлеў відсипаў кажучи: ни деветь, ни вісім, ні сім, ні шіст, ні пійть, ні чотири, ні три, ні два, ні один. Потім у ту миску метаў девять раз вугле (грань) і відгашуваў кажучи, ні деветь, ні вісім, ні сім, ні шість, ні пійть, ні штири, ні три, ні два, ні один. Тою водою побризакаў на відлеў корови, а вугле васипаў ў воротах і почерес це вугле перегнаў корови. — Тай відтак здоіў корови, зігріў молоко, здідиў, всипаў ў ту саму бербеницу, тай молоко вже зсіло си, йик ўсе ладно. Так я відвернуў чьири від короў і направиў. — Але тельи таки минуло сьи зараз ў вечері; доки я поноіў, теле ссало; я повечьераў, вихожу, а теле вже готове лежит. — Так ўсе на тельити си зійшло. А то котрась з тих робітниць певно таке ўробила. Але з того чьису я вже ніколи такого ни пиціў.

Зап. 1902, в Головах, Косівського пов. Л. Гарматій.

294. *Господар і чирівниця.*

В котрімось то селі злапав госпóдар чирівницю на сьвѣта. Вна прийшла до стайні, коровам молоко відбирала. Госпóдар вийшов до стайні, а вна цілком гóла, як на сьвіт пустила мати. Він і злапав, перевазав та тримав. А вна заціла сї просіти. Дáла му десіть риньських, а той пустив і та дав покі.

Зап. в січни, 1903 р., в Дрогобичи, від Кучиндиха, В. Левинський.

295. Зловлена відьма.

Буў Іван коло вольіу скарбівих, коло віпасівих, з Михайлом Маріашем. Той Михайло кажи: Заўтра Йўри, ході, Івани, до мени, будём ночувати. — Приходить Іван до него, наваріла жінка пирогу, сьїдаіут обá, повичерили: Ходым типёр до хльва спати. — Увійшли вони до хльва, посьїдали за двєри, насїпаў він прóса, йак звїкли на Йўра, абш відьма тотó вїзбирала; йак вїзбїрайи, то йї тогдї вóльно молоко вїдобрáти вїт корóви. Лыг Іван таї спит, а Штифáн закуриў си таї сидїт. Дївїт сьї Штифáн, йде кїтка. Злапаў йїї до рúк, прóсит сьї ў него: Штифáни, пусти минé і ни кажи ньїкóму, шчо схóчиш, то будéш мáти. — Ньїц йа ў тэбї ни хóчу, тьїлько хóчу, абїм знаў, шчо ти йї за однá. — Йá сьї тобї ни привнáйу, бо ти пофалїш сьї льўдим, шчо ти минé йїнў, шчо йа йн відьма. — Ой ни скáжу, тьїлько йа хóчу, шчобї ти ньїкóли ни бóла ў мени. — Йа ў тэбї бїльши ни бóду, і хóтьбис ни маў вїт корóви лишé фїст, то молоко будéш мáти, кїлько схóчиш. Привнáла сьї вонá йїнў, шчо вонá за однá, Йустїна Гўцман і він йїї пустиў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кїндрата.

296. Відьмі залежить на тайні.

Пришла відьма до воріт. Так чоловік поклав борону на ворота. Вона собі ворота вїтворила і вїйшла. Вїйшла до стайні — зарас зачєла корови будити. Збудила корови — зачєла доїти. Він лиш тим курїем з дзвона в ясел вакенуў та йївив так. Увїв ї до хати. — Вона си просила так, казала, шоп пустити, то буде чоловікови молоко рїками тиче, лиш шоп нїкóму ни уповїдав. А він добри ї вїбив, тримав до полудне, тей тогди пустив.

Зап. 1903 р., від Параски Андрїящук, у Видиновї, Святинського пов. О. Дереванка.

297. Відьма в постати суки.

То йїдєн гóспóдар тут ў Пўжниках, Хашчєўскїй, маў шчось три корóви. Алї він на Йўри рáно ўстаў і ўзьвў сокїру і йшоў собї ци до лыса, ци дроў ўрубáти. Дївїт сьї, а в йнó стáйнї вїбїгáйи сýка.

Той тогді туту сокіру за неў кінуў тай скальчіу їй ногу, тай собі пішоў, а сўка поскакала ў силб. Прихóдит до хати потóму, тай кажи до жінки, жи в нашої стайні йакась вибігла сўка, али йа йак кінуў за неў сокіроу і роскіу їм їй ногу. — А жінка кажи: Хто знаїи, шчо то за сўка? Чб вона мала їти до стайні, йак стайні заперта. — Пару день слўхайут, а то їх сусыда, Карпінська, скальчина дўжи на рўку. По тым вони дїйшли, шчо то ни бўла сўка, тїлькó тотá сусыда, котра сьи доўший чис на рўку гоїла.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

298. З собаки відьма.

То буў такїий хлоп і рав рано ўстаў він і їде по-над воду і зобачиў, шо ходи йакїийсь пес; а то ше було перед сходом сонцьи і він вачьиў кричѣти: Гутю! гутю! і йак маў йакогось костура ў руцї і кїнуў за тим собакоу. Собака скочила ў воду, теї переплила на другий бїк, теї зробила сї кобіта з неї теї кажи: Овва, і шось ми зробиў? Теї забрала сї і пішла, і то була відьма.

Зап. в жовтви, 1903, від Б. Адамовича, в Камінці Стр. А. Веретельник.

299. Відьма в постати свинї.

Шли мама, дивїит сьи, бїжит йакась свинья. Перебігла коло них теї прибігла до тої сосыди, де вони йшли. Теї тотá свинья хтїла хлопцї покусати на подвіру. Хлопцї скричили: А цўу, а цўу! Теї влапали туту свинью, привели до сїнії і кажут: Будем рїзати свинью! Кажи хлопцї до хлопцї: Йди за коритом. — Принесли корито, бирут, распальуїт ф пїицу, грїїут вокрїп. Ўтворили хату. Вокрїпи скїпаїут і та свинья вже так тихенькó сидит. А шче фпирет, закїм мали палити, то врїзали кавалок вуха. Е, пішла свинья за двері. Дивїїт сьи — стоїт жінка. Так вони зобачили жінку, здивували сьи, шчо жінка биз вуха. Пішли, шукаїут свинї — нима. А та жінка просит, шчо би її випустити. І вони подивили сьи, шчо за їйдна, посмїїали сьи і випустили її. Потому туйу жінку називали: „Чарївницї“, „Свинья биз вуха“.

Зап. 1902 р., від Яндруха Стецїя, в Будванові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

300. Підкована відьма.

То ў йидни́ч силы́ ў двори́ служи́ў пасту́х ко́ло коро́ў і він ко́ло тих коро́віў за́ўжди ходи́ў і нучува́ў там. 'Али на Йу́ри дивит сьи, при́ходит коби́ла до ста́йны́ мжи́ корóви. Той тогди́ ўзьи́ў коби́лу за грыву, прикида́йи но́гу биз нью і сьи́да́йи (вітчи́пиў но́гу та́й так прики́нуў — зам. Фі́лька), йи́ди прóсто нё́йоў до ска́рбóвoгo кова́льи, ў но́чи і кли́чи йи́гó: Йи́ва́ни, Йи́ва́ни, ўстава́й. Пан каза́ў, абі́с ту коби́лу окува́ў на ра́но. — А він ка́жи до не́го: Привиде́н ра́но, та́й йа ти оку́у. — А той ка́жи: Ку́й за́раз на ў́си шти́ри но́ги, па́нови ко́нчи тра́ба. — Той ўста́ў, розьи́гриў вoгoнь, ўзьи́ў піткóви і поприбыва́ў до ў́си шти́рох нйіг. Той приви́ў коби́лу ко́ло ста́йны́ та́й пу́стиў. Дивит сьи, а коби́ла йде ў силó. Той тогди́ вирну́ў сьи, но́чуйи до днйи. Ра́но при́ходит до до́му на обі́д, погля́да́йи сьи, йи́гó сусь́ди дeсь ни вíдно. При́ходит він потóму на виче́ру, то са́мош так. 'Али дру́гий де́нь йак при́йшоў на обі́д, пішо́ў до сусь́ди чо́сь там жи́чити. При́ходит до ха́ти, а сусь́д лиш сам сиди́т ў ха́тйи. А він тогди́ пита́йи сьи: Ку́ми, а ку́ма де? — А вона́ с пе́чи вітзива́йи сьи: Ай, ку́мочку, та́й ви ни зна́йите де? — А він тогди́ дивит сьи на той пі́ч та́й ка́жи до не́йи: Віткйи́ж йа мóжу звáти, де ви? — А чу́муж, йак йисте ми́не то́йи но́чи кува́ли? — Ба, ка́жи, то йа вас? Йа ни вас, йа коби́лу. — Ай, ка́жи, де коби́лу, диви́т сьи на ру́ки, йак ви ми́ни́ поприкóвували? Бу́тьте, ка́жи, та́кі до́бри, роску́йти ми́не, най йа ни сиджу на печі́. — Та́ж йа, ка́жи, ни кова́ль, абі́м вас роскува́ў. — Йа́ сьи прики́ну ў коби́лу, а ви ми́не види́т до кова́ля́ до то́го са́могo і абі́ ми́не роскува́ў. Шчо схóчите, то йа вам за то́йи ви́нагoрджу. — І роскува́ў йи́ кова́ль і вона́ потóму го́йла сьи до́ўгий час.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від мамн.

301. Відьма кобилою.

В одні́м мі́сгті жив краве́ць та́кий хло́пський. А май́строва́ була́ чирівни́ці. Рас чиледник ви́бира́в сi на се́ло на роботу від то́го кравця́. А май́строва́ ана́ла о ті́м. Та́й що вна зроби́ла? Як вже чиледник був за мі́стом та́й так ви́пало, що серед пíвночи йшов доро́гов через лі́с. З одного́ бо́ку лі́с і з друго́го бо́ку лі́с. Як при́йшов на ро́здоро́же, дивит сi, а серед доро́ги стои́т коби́ла. Він сi настра́шив, бо не знав що́ то за би́да. 'Але пере́хрестив сi та́й йде далі́. Вже бли́зько коби́ли, а коби́ла до ньoго та́й не пуска́е. Він що́ робі́ти, вже му́ вельо́ еднó,

віскочив на кобілу, тай іде з нею в село. 'Але бо то кобіла не хоче іхати. Він бичовцём кобілу по хребті тай поїхав. Входить до села тай прѣсто до ковалѣ. Будит ковалѣ: Вставай, кѣлько хочеш, то дам ти, підкуй ми кобілу. А она була не підкута. Підкув коваль кобілу. А чиледник підкуту кобілу пустив. На другий день майстрова стогне. Дивит сѣ, а майстрова на руках і ногах має прибиті підкові.

Зап. в сѣчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Ів. Бориславського, В. Левинський.

302. Відьма ситом.

Чарівниці відбирають коровам молоко, чирис тойи траба корову ніткувати. Вона часом прикини сѣ сито так, жиби їй ніхто ни пізнав. А йак хто возьме то сито до хати і буде тримати три дни при кобіци, то воно зробит сѣ бабов і дасць тому, шчо він схоч, жиби йно їй пустив.

Зап. в Будзанові, О. Дереванка.

303. Як роздобути багато молока?

Буў йидѣн Нѣмецъ і пішоў ў нѣмецькый край, ў Нѣмѣшчину, і зайшоў до Нѣмца на нѣч. 'Али тотѣ было пѣред Йірѣом. І была там стѣра Нѣмчѣха. І він спаў, а ўна си простерла на зѣмљу хўстку і шчось над неў ворожила; мѣвила: С кўждої хўшки по лішцы! — 'Али дѣсь пішла, мѣже то дивити сѣ по звѣздах, а тот Нѣмецъ сѣ схопѣў, тай тої хўстки кўсень ўдер собі і лыг вноў. Ужѣ ўвійшла, тай не ўважала на тотѣ, жи він ўдер. І він сѣ вернуў домѣў, ўзяў тотѣ, кўсень, хўстку, простѣр собі дѣсь там на зѣмљу і мѣвит: С кўждої хўшки по мѣсцы! — Йак зайшла сметана йіхати, найіхала поўну хѣту; і то не же' было де потѣкнѣти ў хўжи, али лопѣтами выгортѣли на двір в хыш. І днѣсь ў нас сут шчѣ такі, ў Нѣмцѣў, жи знайт тотѣ, жи шчѣ тѣлько молоко майут, йак вѣду.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбѣрського пов. від Гриця Олішѣака Терлецького.

304. Як чоловік доѣв термѣцу.

Буў чоловік і жінка. І йак вона пішла до мѣста, розказала йимў, шчѣбѣ надѣйфѣ молоко. А він вѣтповѣў: Звѣтки надѣйу, йак нимѣ корѣви?

— А вона йиму кажи: Коби но́ги та ро́ги, а молоко́ будé. І каза́ла йиму, абі́ дойі́у те́рлицьу; най ви́тягни кіло́к з ме́чка і спростуйи за́мість дьйі́ок, та най дойі́т. — Йак зачина́у дойі́ти і каза́у: Дьйі́ сын, молоко́. А йак покида́у, то ма́у кава́ти: Застано́ві сын, молоко́. — А він забу́у, шчо вона́ йиму́ розказа́ла і ни зна́у застано́вити, то молока́ на́бігло до ве́чира, за́ким вона́ при́шла, піу́ сынї́й, жи ни бу́ло де ста́ти. Йак сын су́сїди до́відали, то ўсі́ сын повбі́гали і ві́т то́го чису́ зна́ли, жи вона́ ві́дма, жи ві́т ўсі́х коро́у молоко́ ві́тбирала́ і до сво́її стьига́ла.

Зап. в липни, 1902, в Пужняках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

305. Молоко в обрутєнцї.

Раз ви́гнав у нас (в Нагуєвичах) господар на Юре́ свої́ ко́ні. Дї́вит сї́, а на толо́ці чирівни́ці с кінце́м та́й цідилце́м збира́є росу́ та́й все: Мій́ хосє́н, мій́ хосє́н! — Хлоп взев та́й віді́унав ко́ні, взев обри́кінке́ та́й заце́в волочі́ по траві́. При́шов до ха́ти, пові́сив обри́кінке́ на сті́ну, а з них молоко́ течé. Шчо́ то він то́го молока́ на́збірав то́страх! А лю́дьом всі́м пока́зував на по́каз.

Зап. в сі́чни, 1903 р., в Дрогобичи, від Лялюка з Нагуєвич, В. Левинський.

306. Як Жид зробив збитка відьмам.

Раз повиході́ли чирівни́ці на то́локу на Юре́ та́й збирают росу́. Як на́трафе́ї на коро́вчий сьлі́д, то все ці́дилце́м та скопце́м ма́хають та́й говорят: Косє́н, косє́н... Так йі́дна була на і́днім кінци́ толоки, а друга чирівни́ці на другім. Та́й чути́ все по то́лоці: Косє́н, косє́н. А ви́шов Жид з корчми́ та́й під корчо́м на толо́ці́ став паску́дити. Як уві́дїв чирівни́цю та́й як почув „косє́н, косє́н“ та́й собі́: Та вове́ми си́ і мій́ косє́н! А сам забрав сї́ до корчми́. Зді́буют сї́ обі́ чирівни́ці та́й є́дна дру́гїй ка́же: Та моє́, ка́же, молоко́ та́ке смерд́ече, шчо́ не можна́ сї́ нахилі́ти, то певне́ ти мені́ та́ке зробі́ла. Та́й сї́ зачі́ли обі́ сварі́ти. А то́то ві́нен був Жид.

Зап. в сі́чни, 1903 р., в Дрогобичи, від Івана Боориславського, В. Левинський.

307. Як наймит викивав відьму.

Була йидна чарівниця, тай вже її фстидно було самі йти пожиток збирати, бо її луди вже знали, та вже кричили за нев. Али вона попросила наймита свого, аби наймит пішов, та йїї пожиток збирав до йїї корови. Наймит кажи: Добри, господини, — йа піду — скажіт миньї, йак вогорити — йак шиптати? — Вона йнго збудила досьвіта, до схїт соньцьї, дала му кóсу в руки, теї кажи: Йди там на туйу лонку теї вóзьмиш кóсу в руки, теї все жибис казав — шо шарнеш косов, теї скажиш: Семисїл по сьїм пожитків до нашойї корови. — А наймит кажи: Добри, добри! Йа так скажу! — То все, жибис так казав по три рази.

Али наймит ни дурний. Шо потьигни косов теї кажи: Сёмисїл по сьїм псїв до нашойї корови... і так казав три рази. Приходит до дому, поставив кóсу на кілок. А шчо, кажи господиньї, казавис так, йак йа казала? — Аяа!... Йдьїт миньї дайти йїсти, бо йа вже йїсти хочу! — Ше наймит ни повобїдав — литьїт пси, йак скаженї — просто до корови. Корову розжерли, розїрвали. Господиньї стала теї кажи: А то шо сьї стало? А тиш, кажи, йак казав? — Та так, господини, йакисти ми казали — казалисти ми: Семисїл по сьїм псїв до нашойї корови; йа так казав. — Йа тобї казала: Семисїл по сьїм пожитків до нашойї корови. — Йа був спїичий — йа ни чув — йа ни зрозумїв добри.

Зап. 1902, в Будзановї, Теробовельського пов. від Ганни Фелїцької, О. Дервянка.

308. Як парубок їздив за відьмою.

То йидин парубок служїў ў йїдної богатойї ўдови, шо була відьмойу. Рас ў почи ни мїг він заснути і диви цї, а та ўдова ўстала, пішла до припїчка, ўзьала там йакойїсь масти, підмастила сьї і фїу: сьїла на коцьбу теї поїхала ў окомин. Теї той парубок ўстаў, вишукаў ту масць, підмастиў сьї, ўзьеў лопату, сьї і сїбї поїхаў ў окомин. Вийїхаў на двір, теї йїди ў повітру, аш приїхаў за село на границьї. Диви цї, а там поўно аш чорно тих відьмїў. А та йнго кажи до него: А ти чоґо приїхаў тут? — А він ныц. Теї вона посадила йнго на терлицьї теї він не хотьичи зачаў казати: Ди-ди, диди! Диди-диди! — Теї поїхаў на терлицьї аш до дому. Приїїздит, а тут пєс

вискакуйи в за плота і ўкусиў йиго і він заслап с того і лижаў шось три місяцы і потім та баба ни хтыла йиго більши ўзвати на службу.

Зап. в червни, 1902, від Бартка Адамовича, в Камінці Струмиловій, А. Веретельник.

309. *Пострілена відьма.*

Нибішка Гулька в Браташіў, то таки була відьмою і чаріўницію. Раз мойі тато пішли ві стрільбою на попову і заблудили в Терebильских лозах і блудили і блудили, аш нарешты вийшли на поле і дивльи цы, стойіт білий пес. А вони крикнули: „а тю-га!“ і стрілили до неї долом зайачим шротом, бо сподівали сьі, шо то не простий пес. На другий день пішли вони до Гульки, аш приходьит, дивльи цы, а Гулька на пйецу лижит. А дочка йі кае, шо мама ўпали і руку збили. Шось за тиждинь пішли до салагуба, дали му пйатку і він сказаў, шо він дубоваў в Гульчинойі руки шріт. І тогди знали тато, шо Гулька праўдива відьма.

Зап. в липни, 1902, в Сільци Беньк., Камінецького пов. від Михалка Горобця, А. Веретельник.

310. *Як парубок спалив відьму.*

Ў йидным силы было дві відьми: йидна мала сина, а друга ни мала дьитий. Просила вона тойі старшой, шчобі йі пустила сина ў службу. А він йак стаў служити і дужи підупаў на силы і пожоўк на тварі. А відьма пізнаўши по свому сьнови, бо вона сама на ты доробзі, жи так чарувала і зачыла питати: Шчо тобі такого? — А він вітповідаў, шчо йиму добри. Вона йиму дайі статком йісти і пйти. — А мама вітповіла: Шчо с тих добіткйі? Она на тобі йіздит по границьох; сама сьи обиртайи ў козакá, а тибé ў коньи. — Зробила свічку в умирлих в лоўу, шчобі йі пітпаліў, йак будé сьи шихувати на ным йіхати (то пёўно, жи то бўлс на сьвитого Юрого). А йак сьи злагодила до обйізду границь, то він йі тоў сьйчкоў спалиў, шчо на рáно ни звали, шчо сьи в неў стáло.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від Тимка Гринишиного.

311. Відьма, призвана чарами.

Господар селянин тримаў собі корову. Али ў йидным часы нагли молоко сьи зыпсувало, а ў рэштї і корова ни хтыла го давати ўже, котра до тих час много і файного молока давала. Думаиш вин, шчо с тим робити, шчо при корові нїкого ни злапаў і нагли зыпсувала сьи. До-відаў сьи вин о йидны ворощцы, котра згадувала, шчо кому сьи зле де стало і ўдаў сьи до неї. Оповіў брак корови своїй, а вона му на тото вітповіла: Твоїа корова зыпсована від йидной чиріўниці, али йа тибé поўчу, шчо майиш зробити. Возьмі кўсинь полотна сирого і дэ-ўйиць шпильок і рано аби жінка ў горныти варїла, а ти абїс сьи скрїў на обїсьтў і абїс пильнуваў чиріўниці, бо коли будé киїти полотно йї шпилькамі, то вона мўсит прийти на твоїи обїсьтї і ко-нечни шчось мўсит узїти. Отжиж той господар тоїи ўсьо учинїў. На-коли киїли шпилькї с полотном, прибїгла чиріўниці і спїт шопи ви-тънгала скрутил солони, шчо бўла заткана дїра від завїву сьнигў. А господар скрїў сьи ў стодоблы сь цыпом і читуваў на тўїу чиріў-ницьу. Наколи спїт шопи скрутил солони тьнгўла, вїхопїў сьи го-сподар с стодобли і чиріўницьу цыпом почистуваў так, шчо аж ўпала. І ўзьвў, кивуў йї ў воду і кажи: Дбти будеш мокнути, доки минї сьи молоко ни верни. — Приріклá му чиріўниці ў воды, шчо молоко прийдé на мїсци і бїльши шкодити ньц ни бўди йигó корові, лишé аби вїпу-стиў йї в водї. Вїпустиў господар йїї і корова молоко навад давала, йак і передом.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Буцацького пов. від О. Ро-зовського.

312. Відьми позгонюванї до хати.

Иак йа буў ў Тоўстобáбах ў ковальї і робїлисмо ў кўзњи, при-йїхаў хлоп с Кїньчїк в роботуў. Йак скінчилисмо роботу, принїс той господар могорїч; сьили ми ў хаты і зачили пїги той могорїч, а май-стровá дайї закуску і скаржит сьи, жи хтось понсуваў йїї корову і ни-мá молока. Пірит часом корова сьи доїала дўжи красно, а типер трўдно до неї приступити. Йак той господар тоїи вїслухаў, приобїцьїў йї ў тьї хвїли ўсьї чиріўниці склїкати до йїї ўласной хати. І каваў минї принести с кўзњи долотó. Йак йа принїс долотó до хати, ўзьвў вин йигó від мени, обїйшó в ним три рази надокбла колїски, ў котрі лижала маленька дитїна. Шчо вин шиптаў, то того ни знаїу, бо шиптаў

потіхо і застроміў долотó ў коліску дитини ў нóги і тогдi сьіў дáлы до могоричú. Зачинайим пiти дáлы, шче ни ўстиг майстир нальба́ти одну́ порцию, йак прихóдит одна́ ба́ба і пита́йи сьа, на́ шчо то́то до- лотó вiп там ўстроміў; ка́жи, шчо вона́ йимú ньiц ни винна і на́й вiн йiйi ни вислаўля́йи по́мiж лúди. Шче вона́ ни скiнчiла сво́ю бeсьiду, йак зачiли сходи́ти сьа бiльши і зачiли просiти, абi вiн йiх пустиў I зноў ка́жут, шчо: Ми то́бi ньiц ни винни, ни чiпáй жи нас і ни ви- слаўля́й нас, шчо ми йист за йиднi, абi лúди пóтым нас ни чирнiли. А вiн йим на то вiтповiў, жи дóти йiх ни пúстит, дóки ни посхóдьт сьи ўсьи, кiлько йiх йи тúтка ў сьим силi і ни приоби́цьйут, шчо бiльши тóму ковальóви шкóдити ни бúдут. Йак посхóдили сьи ўже ўсьи і зачiли йигó сiльно просiти і оби́цьйли, жи бiльши шкóди жáдноiй ни повисé с корóвоў, тiлько жиби́ вiн йiх пустиў. Вiн тогдi виймиў долотó с колiски і ўсьи з великоў подьáкоў поросхóдили сьи до дóму.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від брата Гiлярка.

313. Що дiвeть ся з вiдьмами на другiм свiтi.

Зна́ли сьи йиднi свáти чiриз дрúги силó: йиднi булi ў йиднiм силi, а дрúги ў дрúгiм. Йидна́ свáха мáла сiна, а дрúга донькú. I йак прийшла́ на прáзник до то́йi, шчо мáла донькú і ўвдрiла ў то́йi багáто нáбилу: молокá, сiра, мáсла і казáла свóму сiнову, шчоби́ свáтаў то́йi вiдьми донькú, шчоби́ й ў нас бúло тiлько нáбилу, йак там. А йак сьи дiўка вiддáла на дрúги силó, та йак ни бúло нáбилу дóти, так і потóму. А тeшчи нагна́ла йi до свóйi мáми, шчоби́ йi наўчiла, абi й ў пeйi бúло тiлько нáбилу, шчо ў йiйi мáми. А йiйi мáма ўзьйла багáто сiра і мáсла і закликáла донькú і свóйу свáху, дончинú тeшчу і кiнула на стаў сир і мáсло. Йак сьи злeтьйли ўсьи горобцi і йашчiркi, й риба, шчо тiлько бúло ў водi і на водi, і то ўсьо розривáли сир і мáсло. А вiдьма ка́жи: Ни лáкiмти сьи на чарiўництво, бо так на тамтiм свiтi будúт вáшi дúшi розривáти.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Тимка Гринишиного.

314. Гúцул вiдьмак.

Ишоў Гúцул раз до Бра́гишви́а до йакóйiс ворóшки, жи му зле ў дóма ў спокóйу. Здибаў сьи з ним йидeн чоловiк і казаў йимú: Вирнi

сьи, бо йїї ўже нїма, бо вна ўмерла ў тїм року самїм. Ожї вїн росповїдаў тому чоловікови, йак сьи завирнуў до до́му, шчо маў ў до́ма за нїспокій, бо той чоловік питаў сьи йїго: Шчо́ ти так, чоловічи, ходиш по тїх ворошкáх? — А вїн ка́жи до не́го: Йа ўже так три ро́ки хóджу. Такé ма́йу нїшчїсьтьи ў до́ма, шчо ни мóжу ў до́ма б́ути. І ма́йтний йїм, шчóбїм шче дрúгого запо́мїг, а йїднак про те мушú запомагáти ворожбїти та́й ворошкї тим ма́йтком, шчо ми мїй брат даў. Мїй брат буў дúже вїлїким планéтником і знаў нáвїть, колї ўмре. І ка́заў до мéни: Брáти! Йак ми зрóбїш ту вóльу, шчо йа тобї ка́жу, то б́удеш маў цáлий мїй ма́йеток, зостáвїт сьи тобї, бо йа б́уду тóго і тóго днѝй ўмирáти. — Чумú йа тобї, брáти, бїм ни зрóбїў? Скажїж менї, шчо? — Йа тобї скáжу. Йак йа ўмру, то ў тѝ хвїли засвѝтиш трїйцу і мїнé опциркльўйїш надокóла тоў трїйциў, та́й ми нѝц ни б́уди. І бїльши нѝц ни ма́йїш до робóти. Абїс ни бойáў сьи, бо до те́би будúт йти кóти рúзьнї, мїши, звїрї такї будúт напарїти на хáту, змїй такá йскри будé пускáти вогнїннї с пїска, а ти абї сьи тóго ни страхáў, лїш тѝлькó трїйциў мнѝ опциркльўйїш і ни бїй сьи тóго нѝц. І так сáмо ў цéрковї, йак мнѝ вовьмут до цéркови, жибїм цáлу нѝч лїжїў, а тї кóло мéни мúсїш сидѝти. Тобї будé напарїти, тї шатáни, здавáти тобї сьи будé, жи то валїт сьи цéрква, áли бїльши нѝхтó ни б́уди вїдѝти, жибї хто буў, лїш тѝлькó ти. Дрúгий дeнь рáно йак мнѝ вoзмúт до грóбу, то ў грóбї опциркльўйїш мїнé тоў свѝчкоў і зрóбїш собї такú б́утку над грóбом і будéш сидѝти там; то тобї будé сьи покáзувати рúзьний вoгóнь, голоўнѝами ў те́би будé кидáти, рúзьнї кóнѝ будúт на те́би литїти, áли жи ти абїс сьи ни бойáў, бо йак бїс вїтступїў від мéни, тó бї шатáни мїнé рвáли ў повѝтьу по кавáлку. І потóму пїдиш собї рáно до до́му. — І той брат так зрóбїў. Вїдбúў сво́йу слúжбу, приходїт до до́му і йїго сьи жїнка пита́йї: А шчо́ там б́уло? — А, кáжи, шчо, пúджило мнѝ, кáжи; жїнко, йак бїс вїдѝла, то штирмá кїньми на мéни пакувáли йакїс пани і так блїско, та́й ни можи вїскочити; вогнём ў мéни кидáло, пси рúзьнї на мéни литїли, цáлу нѝч. 'Али йа сьи нѝц ни бойáў і Бóгу дѝкувати вїдбúўїн сво́йу слúжбу. До пїйтого днѝй жїнка му ўмерла. Ожинїў сьи вїн з дрúгоў, так сáми й з дрúгоў пожїў шчoc мїсьяць і худóбу му душило ў стáйни, рїчи йак си поспрїтуйї, тó му пороскилáйї ўсьудї. Йак лѝжи спáти, тó му двéрї пїдóпри — дóста му робїло збитéчни ўсе. Вїн ўзьнў та́й ў дрúги мїсци сьи побудуваў і так сáмо ў дрúгїм мїсци. Стрáтиў сьи той гoспóдар, посьвѝшчуваў, то службї наймаў, нѝц му то ни помагáло; аш тáкї мúсьїў пїтї той грунт, тóго планéтника, на ворошкї і на вoрожбїтї і нѝц з не́го ни б́уло.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Мельничука

315. Як зять дождає кінця тещі-сидьмі.

В однім селі була вдова чирівниці. Мала єдиначку та єдиначку. З друго́го села ходив до тої єдиначки парубок на зальоти. Ходив доти, аж сі оженив. Як же сі оженили, то якомсь разом мешкали у вдові. По якімось чьисі жінка попала в тѣжу. Старá чирівниці і жінка спали в хаті, а єдинач і зять пішли до стодóли. Зеть знав, що старá чирівниці. 'Але чирівницю не мож підгледіти, бо вона зараз чоловіка зачує. Треба викопати дёрна в землі, накрити тим дёрном гóлову таї так можна чирівницю зланати при роботі. Викопав зеть дёрна, поклав на гóлову таї підійшов під вікно таї сі дивит: Жінка на ліжку стóгне, а старá тримає в руках дитину. (А то вже дитина народила єі). Положила дитину на лавку таї ка́же до дитини: Перелеті поле! — А дитина в лавки на ліжку лишé фіть. — Перелеті поле! — А дитина знов в ліжка таї на лавку фіть. А зеть єі на всьо дивит. Але знаєш, ка́же старá до жінки: Маємо, ка́же, нове, то мусит піти старе, мусит б́ути тво́му чоловікови смерть... Але дóнька, ніби жінка, прóсить: Та дайте по́кі чоловікови, він такий добрий. — Но, то син мусит піти — ка́же старá чирівниці. (А у чирівників такé є, що як нове єі наредит, то старе єі тра́тит). Я оберну́ єі в кітку таї піду́ до стодóли та му висуу всю кров... Як то́то почув зеть, таї шусьть до стодóли таки в дёрном на гóлові, бо так го чирівниці не увідит. Таї єі дивит, що́ то б́уде. Аж ту двері від стодóли скрип. А в періло кітка скóчила. Як чипіла єі за пупець зубами, то ссала кров, ссала, по́ки не вїссала. Як вже вїссала, нішла назад до хати. А той синище так йойкає таї йойкає в стодолі — ўмирає. А зеть з дёрном знов під вікно таї знов дивит єі, що́ то далі б́уде, який то́му конець. Дивит єі: Старá чирівниці, як не зачне б́лювати крóвку. Віблювала всю кров. Як віблювала, то вєєла мукé, замисіла тісто, зробила пляцок, та кіннула у пец. Як то ўвїдів зеть, за кліянку таї до хати. — Ну, слава Бóгу, щос вєєгла, а як, ци лéгко ти булó? — А жінка ка́же: От як звича́йно. А він все єі дивит, то на стару позирає, то у пец. Як єі старá відвернула, а він с пєца пляцок хóпнув, таї під полу́ та до стодоли — вт́кай. — На, ка́же, вставай, іч свою́ кров! — Став син їсти той пляцок, таї новели прихóдит до сéбе. 'Але зеть дёрно на гóлову, таї під хату. Прихóдит під хату, а старá чирівниці єі роспинає. — Диві єі, ка́же до донькé, мóже він, він нічóго не вінен, ўвїдів пляцок таї хóпив. 'Але за то він мусит зѓинути. Ти будеш вітрóм, а я буду вилами. Поїдемо з ним по пше́ницю. Як єі стáне, так єі стáне. — Раненько, шче тёмно булó, вхóдит старá до стодóли таї будит: Вставайте, поїдете в поле по пше́ницю! — Як їхати, то поїдемо! — ка́же зеть. — Прилáдив фіру, таї

сокѣру за ремінь. А старá чирівницї кáже: Та сокѣру лишї в хáтї, там сї нам не придáсьть; на що тотó бѣреш, лїпше в хáтї лишї! — Та чому́, мамо, сокѣра в по́ли то здасьть сї; мене вовкї нападут, а як сї от сорóчка зломит, то трѣба затесáти. — По́їхав. Їде він, їде, аш ту схóпив сї вітер, дус, аш страх. Той не мóже на во́ї устояти. Він вїдит, що си не дасьть рáди, шчо мусит впáсти, чїпїв сокѣру зза ремѣне. Тай як па́дав, та в вїли чах сокѣров, а вїли на двос. Тай вітер нарав устáв, всьо утїхло. Привїз він вже пшеницю, зложив у стодóбі, тай вхóдит до хáти. Дивит сї, стара на лáві лежїт така закервавлѣна, цїла в крóви тай тѣжко стóгне. — Ходї, вставай, кáже до жїнки, поїдемо по лїкарá! — Жїнка встáла, ввелá дитїну. Чоловїк прилáдив фїру, спакував всї рїчи, посадїв жїнку з дитїнов, запрег кóнї, свїснув бичом тай поїхав в своѣ селó. Нáдїхали над рїку. — Злїзай, кáже, берї дитїну та посади ту на берегу! — Жїнка мусїла так зробїти, бо так чоловїк сказáв. Лишїла дитїну, а самї переїхали на другий бѣрїг. Як переїхали то він до жїнки: А ну, перелетї полé! — А жїнка в плач, бо забўла чирувáти. Дáлі си нагадала та до дитини: Перелетї полé! — А дитїна через вóду фїть. — То так? Так тї старá научїла? — Як хопив ї, як зацев обертáти в своїх рука́х, то кров з неї теклá, так бив. — Що він робит? Казáв сї жїнци вїсповїдати, дитїну охрестїти, сам при словїди о всїм ксьондзови сказáв тай так всьо очїстив. Потóму они ще довго жїли, дóбре їм булó тай всї люде їм завїдували.

Зап. в сїчни, 1903 р., в Дрогобичи, від Івана Бориславського, В. Левинський.

316. *Королівна-вїдьма.*

Буу ў йиднїм крайу́ король і маў йидну́ доньку́, шчо булá с прирóди запраўдина злїж дўхом і мусїла з злїми дўхами від льїт дванáцьть шчо нóчи бáвити сьи. Булó тотó королѣви дўжи нїприйїмно, йак він вїдбїў, шчо йїгó донькá кáждой нóчи десь на забáву на йакусь вїдбїйдѣ вїкнóм з замкнѣного палáцу і кáждой нóчи до дванáцьтої годїни дѣсьить пар чиривїкїў ростаньцьўйї, а він нї знáйї де, с ким і йак. І ў жáдин спóсьїб ни мїг сьи від неїї тóго довїдати. Вїдбїў король, шчо йїму́ тотó ни прїйїмни, шчо він ни знáйї, де йїгó донькá і с ким шчо нóчи сьи забáўльайї, постановїў кáждой нóчи дáти жóмньїра на пост від диўйáтої до дванáцьтої годїни ў йїїї ўласьнїм покóйу, де вона́ спáла, аби він йїїї допїльнуваў, де вона́ хóдит і с ким сьи так забáўльайї. Даў сурóвий нáказ, жи йак жóмньїр допїльнуїи,

то двістани винадгорбоду за тотó, а йак ни допільнуїи, то маїи три місяци тёмного арешту. Прийшоў жомньир на пост ў диўчатї годїни і стаў ў покоїу і стоїт. Приходит година йїї, шчо вона маїи йти до злих дүхїу на таниц, ұстайї королёуна і йде до шафи і виймаїи фляшку опїюм, льльїи до кильїшка і нїби ў рїчи жалуйї жомньира, шчо в ро-ска́зу ба́тька йїї мўсит нїч страждувати ко́ло неїї і прбїт йиго́, абї вїпїу кильїшок горїўки. Ўзвїу бїдний жомньир, вїпїу кильїшок тоїї горїўки, бо він ни знаў, шчо то опїюм і йак вїпїу, так на тїм мїсци ўпаў і заснуў. Королёуна збрала чиривїки ў хўстку, отворїла вїкно і полётїла до злих дүхїу. На дванацїту годїву повирну́ла і чиривїки ростанцьувала і кїнула йїх ўсьїх ў своїим покоїу, а жомньир шче спит, бо опїюм ни вийшоў во сну. Приходьит рано жомньира звітти випускати, видьит, шчо чиривїки ростанцьованї, а жомньир стоїт на ногах, али побильїу так, йак би в йакбїї хоробї ұстаў. Мильдўют королёви, шчо чиривїки ростанцьованї, а жомньир нїчо ни видїу, нї знаїи. Усадїли жомньира до тёмного арешту на три місяци. Потїм так сїи ста́ло шче с штирма; вибираїут жомньира старóго, абї йшоў на шесту нїч на варту. Жомньир ўже знаїи, шчо пїди на варту, а ни знаїи, шчо сїи в ним стани, бойт сїи, абї си кару ни заслужїу і дльа вїдвґги льпшоїї пїшоў на кантїну тай напїу сїи горїўки. Закурїу си, сїу і думайї. Аж йде до кантїни старїй дьїд тай кажи йиу: Чогó ви, пани воїак, думайити? — Жомньир ўзвїу і оповїу йиу о ўсьїм, а дьїд до него вїтпвдїайи: Ни бїйти сїи, вам нїц ни буди, али послухайити, шчо йа вам скажу. Йак прийдети на варту, то ў тї годїни, шчо королёуна маїи вїтходїти на свуйу забаву, будё вам давати трўнок пїти; абїсти то́го трўнку ни пїли, а в рук возмїт і пбпри пїсок вильльїити за опшїўку, а ўдайити штўку, шчбсти вїпили. І зарас на тїм мїсци ұплатїти і засьнїт, абїсти шбцно хропїли. А вона зарас збрё чиривїки і ў вїкно отворїни пїдё. А вам нати торбїнку. Йак скóро вона ў вїкно скóчит, так ви собї за неў. І махнети торбїнку, а пїрид вми стани кїнь, на котрóго зарас сьїсти мўсити і ў момёнтьї йїї пириживети; а нати вам шпїльку, заложити си за шпїлку зарас, про туту шпїльку вас нїхтó видїити ни будё, така зачарована. І йак йї пириживети, вобачити штири срїбних диривїнки при дорбвзї, а мїжи тїми диривїнами сьтїу застелинїи і на тїм столї будё йїдженїи і пїтьа на пбпас дльа королёуної. Абїсти хўтко вїпили і зьзыли і галўску срїбну ўломали і сховали до кишени на знак, дести булї. І зарас на коньа назад і виртїйити сїи на своїи мїсци, бо й вона сїи вёрни за вми зарас чїрне тотó, шчо пбпасу свбго ни спожий. А йак прийдити ко́ло вїкна нават, с коньї зльїзити хўтко, тоў торбїнку махнети, кїнь зїкни а ви льгїйити на своїи мїсци, дести лижїли і храпїт, йак йисти храпїли.

А королéуна сьм вёрни в доро́ги і чиривіки ниростанцьовані принéсе нава́д і лья́жи спáти: тья́шко бу́ди ўздихати, а ви ўста́нати тогди́ на но́ги, ньи́би сьм пробудити і будéти до дньи́ сто́йати. А знак ньи́кому ни пока́зуйти, туту́ срiбну галу́ску. І жо́мньир так зроби́ў, йак му дьiт сказа́ў. На дру́гий день́ рано́ жо́мньира звітти увiльни́ли і притста́вили королéви, шчо чиривіки ни ростанцьованi. А король сказа́ў, жи такі рiчи мўсiт сьм три рази поўтарiти і мўсiт жоўньир йти і дру́гу нiч на ва́рту. Дру́гого вiчира приходит жо́мньир на кантiну і ви́пиў зноў горiўки, вакури́ сьм, а той старiй дьiдiк зноў приходит і ка́жи до не́го: Так зробиш, йак йисе ўчiра роби́ў, лишé де бу́ло срiбних шти́ри диривiнi, то там будут нiчнi волоты́. Жо́мньир зноў так ви́конаў ўсьо, йак му дьiд пора́диў. Увiльни́ли жо́мньира дру́гий рас с то́йи ва́рти і вiд ра́зу заповiли і на трéту нiч. Трéтого вiчира приходит жо́мньир до кантiни, зноў ви́пиў горiўки, вакури́ собi, а той дьiдiк зноў приходит і ка́жи йимў: Сьiйи ночи вам будé найприкрiши, бо йак ўжé сьадити на коньi і будéти йiхати, то сьм здiблiти ра́вом с королéуноў і з злiмнi дўхамнi, шчо будут по ньу йiхати. А будут там ўжé дийамнтiвi штири диривiнi при дорозы́ і вони́ при по́пасьi самi будўт і ви будéти разом в нiмнi. Ўжé ни будéти то́го йiсти, а́ни пiти, а́ли галу́ску дийамнтiвi ўло́мити і схова́йити до срiбно́йи і до волото́йи, то буде великих три знакi. І нагли ста́ни по́вуз ко́ло них і посьiда́йут на той по́вуз злi дўхи і королéуна і ви абiсти сьм то́го по́возу ўчи́пили, а коньi ли́шити там, де дийамнтiвi диривинкi. І самi пойдити ра́вом в нiмнi на пляц забáви. Йак там прийдити, ва́раз йiйи с по́возу во́звмут і занесут до саль; мўзика бу́ди гра́ти, а вони́ ка́ждин в неў в особна танцьова́ти. С ка́ждим злим дўхом пiдé раз ў та́ниц і чиривіки пiдрé. А ко́ло них будé сьтыў застелиний, йiдiньи і напiток прила́годжений і будўт годiну йiсти, пiти і забаву́льати сьм, а ви пiт столiм абiсти сидьли і на́чиньи тотó доро́гé, лишкi, нiжикi і вiдeльцьi до кишени́ў а́лести вэбра́ли. А нако́ли ўчўйити гу́ра! до по́йáзду, абiсти ва́раз на двiр ви́бiгли і чiпáли сьм до по́йáзду. Йак прийдити на мiсци, дeсти коньa ли́шили, так ва́раз на коньa сьидити і прийдити до ви́кна і так зроби́ти, йак ўпирéд йисти зроби́ли. І жо́мньир так ўсьо учини́ў, йак му дьiд оновiў. Дру́гий день́ рано́ приходьит жо́мньири увiльни́ти, зобáчили, шчо чиривіки подeрты і замильдува́ли королéви, шчо ни ви́поўниў жо́мньир слўжи сво́йи, бо ўжé чиривіки подeрты. Каза́ў король жо́мньира закликати і пита́ў сьм йигó, дльачiго трéтойи нiчи ни допiльнува́ў. Жо́мньир вiтповiў: Йа допiльнува́ў, а́ли протóкул злiжу при паннi королéуни. — Росказа́ў король доньцьi сво́йи прийтi до нирислўханьи протóкуду, абi ў живi очи праўду сказа́ў, йак де шчо бу́ло. Пришла́ королéуна. Жо́мньир зачiў протóкул склада́ти вiт пeршойи нiчи, йак вiн

допільнуваў. А королёўна вітперла, што то не праўда, бо того ни було. А жомньир вийшиў срібну галўску і показаў королёви і королёўні: Майу знак, што піт таким дэривом приготоўлени було йдло і питы дльа нэйі. Алі жи він вьзьў і вьпіў, бо бórши там буў, йак вона, а вона ни дыстала того ўже, то вирнула сьи з дорóги, бо ни мала сйли там сьи дыстати, де йїхала. Королёўна заполонїла сьи вьї ўстїду, бо ўже видыла тогдї, жи там жомньир буў. За дрўгу ныч вложїў такжи протóкул, йак йї допільнуваў і показаў золотїй знак, котрїй королёўна йак ўздрїла, зачїла сьи мнїти. Зложїў протóкул за трéту ныч, йак було і показаў знак, дїяминтóву галўску і с пляацў забави начиньи столовэ, котрїм йїли і при тым сказаў, ў йакїй спóсьи чиривїки сьи подэрли, почїм королёўна ныц сьи відозвати ни могла і зробила сьи йако мртвá, а на остатку шче сьи спомогнá на пáру сьльїу, котрї ска- вала пэрїт королём і цылоў там комїсїюў: Колї він такїй мудрїй, што минé допільнуваў за животá чэрис три нóчи, най жи минé допіль- нуїи чирис три нóчи і по смртї. Йа хóчу бўти похóвана ў косцьцїлы, бо йак мнїи три нóчи ни бўди пільнувати, то ни дам спокóйу цылому дворóви! — І ў ты хвїли ўмэрла. Зробїли трўнву і похóвали йї ў косцьцїлы на вэрха при бóцы на посацьцы. Заказали жомньирови ітї на варту до косцьбола. Жомньир сьи задумаў і прїйшоў зноў до кантїни, вьпіў горїўки, закурїў си, сьїў і думáйи. Прїходит зноў той дыдóк і нитáйи йїгó, чó сьи так зажуриў. Жомньир вїтповїў: Радилїсти минé дóбри ў пиред, дай вам, Бóжи, здорóўїи, áли хто минé типэр по- рáдит? Бо вона ўже ўмэрла і стоїт с трўнвоў ў косцьцїлы, а йа мáйу рóскас чїрис три нóчи йї пільнувати. І дўжи ми типэрка стрáшно, йак мртвóго пільнувати. — Вїтповїдáйи старїц: Ни журїт сьи! При- крїшши вам бўди, йак ўпиред, áли послўхайти мóйї рáди, то ныц вам злóго сьи ни стáни. Пэршої нóчи пїдэти на варту до косцьбола і зам- кнут вас самїх ў косцьцїлы; а ви абїсти вїльїзли на хóри і сховáйити сьи до тóйї фразўгї пїд мїх від óргана, бо вона бўди шукать за вами по цылым косцьцїлы і бўди вас ўсьїма спóсoбами ўживати, абїсти сьи відозвали тьїлько до нэйї, а ви абї сьи ныц ни вїтзвали, бо вона ўсьўда будé, ў кáждым кўтику, лише на хóрах, там ни бўди. І похóдит до дванáцьитой годїни і льяжи назáд ў трўнву і запрé сьи, а ви тогдї абїсти сьи ўже ныц ни бойáли. — Дрўгой нóчи сховáйити сьи за вїўтар мáтки бóжойї, бо вона ўсьўди будé ходїти і будé вас ўживати і блага́ти, абїсти йї сьи відзвали і показáли, áли ў жáдин спóсьїб ни відзвáйити сьи. І вона назáд по дванáцьитї повэрни до трўнви і зноў сьи замкнó. І тогдї зноў абїсти сьи ўже ныц ни бойáли. Трéтой нóчи будé вам найприкрїйши, бо ў кáждым мїсци бўди, лише ни бўди за трўнвоў свóйоў вїт сьтыні. Йак прїйдéте до косцьбола, абїсти сьи

Їтисну́ли ле́жити за йї́ї тру́нву по́при сьты́ну. Нако́ли вона́ тру́нву отво́рит сву́ю і вас ві́кком прикрі́йи. І бу́де зно́у вас ўзи́вати ўсьля́-кими про́сьбами, аби́сти йї́ сьи показа́ли і ка́жди місци пиришука́йи за ва́ми, а за тру́нву сву́ю ви погльа́ни і вас ви́дѣти ни бу́ди. По ко́нец двана́цито́ї годі́ни в вилі́кки жалем і в гнѣво́м льа́жи до тру́нви сво́її і за́пре сьи ві́ком і ўже́ на ві́ки ўмре́ і ожива́ти ни бу́де, а ви то́гді́ свобі́дно собі́ мо́жити по косьцьба́лы ході́ти або сидѣ́ти, ны́ц ва́м ни бу́ди. І так жо́мньир ви́конаў чі́рис ўсьи́ три но́чи, йак го́ дѣт поучі́ў. І тре́того днѣ́ жо́мньира с косьцьбо́ла ўзьи́ли, привѣ́ли до коро́ля і опові́ў ўсьи́ йї́ї про́сьби, йак вона́ йи́го проси́ла і ўзи́вала, аби́ йї́ сьи показаві́ і де́ він сьи хова́ў чі́рис три но́чи, по́ чім коро́ль ви́слукаў йи́го протѣ́кул і узва́ў йи́го за твирдо́го і відва́жного жо́мньири і при-значі́ў му́ за то́го до́ки жити́ йи́го дві́ста дукаты́ў ро́чни.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

XII. Знахарі і чарівники.

317. Як дістати чорта пасічника.

Як перший рій вийди з вульїа, а сьїди на галўву, то ту галўву ўзьмітї до дому і зварїти, ўзьмітї с тим горшкѡм, чи там ў чїм онѡ сьї варїт і вийти, де йи три дорѡвї, пирид дванацїтоў ў ночї і скїнути с сѡби шматї, зачїти мїти від ныг аж до пѡйаса, а далї ни сьмїїи мїти, то і за той чис покáжи сьї так йакѡсь, йак сотѡнник, бо то такѡй вїн сам. І будѡ сьї питáти: Шчо потребуїи? — Тогдї шчо потребуїиш, то мѡжиш собї жидáти, то вїн тобї ўсьѡ зрѡбит, нáвїть ни потрїбуїиш бѡти ў пáсьїцї, хїбá колїсь подивїти сьї, а вїн сам ўсьѡ рѡбит. — 'Али за тѡїи мѡсиш йи мѡ сьї пїтписáти.

Зап. в листи, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

318. Як можна побачити свого судженого?

То рас йїдна дьїучина хтѡїла коньчи знати, йакїй буди йї суджений тей пішла до чарїўницї на раду; а та йї кажи: Йак приїде на Андреїа ў ночї, постаў на столї двї йїднакових льустрї, а на протиў кожного йїдну свїчку запалити треба і треба так сидїти самїй тихо аш до піўночи і дивити сьї то ў йїдно, то ў други льустро. І ў піўночи приїде нарїчений. І вїн муси с чимь приїти ў руцї. Йак з квїткѡу, то буди добрий, а йак з батогом, то буди бити жїнку. А то шо буди мати ў руцї, то возьми сїбї.

Ну, той прийшло на Андрея, та дьїчина так зробила і сидит, чкайє. Сидит, сидит, аш приходи піўніч, але нїхто ни приходит. Аш чуйи, двері рип! Вона огльдади цї, а ў хату увійшоў такїий ладний хлопчик, шо аш ну! Він прийшоў хутко до неї і поцьдуваў, а вона диви цї, а ў него ў руцї йидвабний батїжок. А вона хап і вихопила той батїжок, а він зараз ўтык. І від тоди ше минуло шось во штири роки, та дьїчина забула, шо видїла тоди того судженого і йї трапїў сї шось с третого сила парубок і вона вийшла за него. Али то ни буў добрий чоловік, бо часом биў йї і то добри. Йїдного разу привиртайи той чоловік шсь в йї скрини той здибаў там той йидвабний батїжок той сї питаи жінки: А ти в вітки майиш той батїжок? — Та сї диви, той пригадала сибї, жи то той, шо відїбрала рас на Андрея ў свого суджиного той диви цї на свого чоловіка і пізнала, шо то буў той самий, шо приходиў тоди ў ночи. Той вона розказала йму, йак він приходиў до неї. Али він ни памьнотаў, шо приходиў до неї, али казаў, шо то йїго батїжок, шо він маў йїго ше в маленьку, али потїм він десь подьїў сї.

Зап. в червни, 1902, на Криволянцї, Камінецького пов. від Євки Юнак, А. Веретельник.

319. Лїк на любов.

До віроломних хлопцїв берут ся дївчата таким способом: Купує ся у Жида за 1-крейцар цукру і то самий кінчик з голови. Той цукор завиває дївчина в платок або в хустину, шо її носив милий і носит его 9 днїв під пахов, аж пожовтїє. Девстого дня пуєкає на цукор каплю власної крови з мівельного пальця, а відтак зловивши лилика умертвит его власнов руков. Винимає з него ребра, товче на муку, котров поси-пує цукор. Відтак усе тото змеле тай всипує до якого напою, найбільше до горівки, котру дївчина дасть випити віроломному. Як хлопець приїде на той час, на котрий дївчина сама загадала, то єму си пічо не стане, а если ні, то буде видїти, а з него живї яшірки будут виходити.

Если любчик не приїде (бо умер), тогда дївчина сама заживає тото данє і замїнює ся в завую або в ласицю, в березу або в тополку.

Зап. 1903, від Михайла Гаудяка, в Дрогобичи, Вол. Левинський.

320. Як привабити хлопця.

Дївчина йак вобачит хлопця, а хочи, жиби той хлопиц ходив до неї і возьме того сьлїду, шо той хлопиц іде, альбо пороху, альбо

болота — ф шчо він-фступит, возьми, набери в руки, а йак йи бігун, альбо в воротьох, альбо йак сьи там трафит і возьми, там насипли піт той бігун і кажи: Жибис так бігав до мени, йак той бігун бігайи! — Тогди той хлопци, жиби мав йаку роботу... і мусит до дівки бігати — ходити.

Зап. 1902, від Ганни Феліцької, в Будзанові, Тербовельського пов. О. Деревянка.

321. Як причарувати дівчину?

Йак хочиш, абі тьи дьїучина лубила, купи собі хустину такú до носа і ни уживай йї, тільки дай на присьтїй там, де кьонц кладé кїльїх в вином піт простїрало, шчоби нїхтó ни вїдїй і так почикай сьїм ўтривїй, чи по польски сьїм мшїй сьвїтїх. Тогдї озьмї тутú хустку так, шчоби нїхтó ни вїдїй і сховай йїї ў йакїсь такїй папїр абó платїну чїсту, шчоби она сьи ни брукала і нїкóму ни покáзуї і ў рúки ни давай. Тогдї кутрú хочиш дьїучину, мóжиш йї очирувати такїм спóсобоm, шчо йак вона йде пóпри тéби, а ти собі тотú хустку врихтúй, шчобис йїї ўдариў хусткоў по лицї. Розумїи сьи по цьїльїм твари так, шчо за тим закритьом хустки, жиби она тибé ни вїдїла на той час. То вона тогдї тибé сьи ни вїтчїпїт нїколи.

Зап. в лици, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

322. Як причарувати дівку мликом.

Йак хочиш, шчоби тьи дьїучина лубила, то мúсиш лилика злапати і купити новий горнec чóрний і тóго лилика запхати ў горнec, накрїти крушкoм і стїркоў обїзвати дóбри так, шчоби шпáрки нїгдé ни бóло. Тодї розвїбрати сьи, абис буў цáлком гóлий, шчоби на тóбї ни бóло нїгдé ані нїтки, навїть жибиc собі пáлиц скальчїй, а завинў платкóм, то нивóльно, то мúсиш ровинúти, так розумїи сьи, йак тьи мáма на сьвїт ўплóдила. Тогдї озьмеш той горнec в лиликóм і понисеш там, де йи кúпа ковальїў чи то мурахїў. Запóраїиш, шчоби тóго горшкá ни бóло вїтко і собі пїдеш до дóму, а дрúгойї нóчи зноў так зробиш і ў самú тотú порú пїрид дванацьтоў мúсиш йти. Йак булеш йшоў, тó тьи ни бóди пускати, будé кричати до тéби рїзними голосáми такїми проразлївими, шчó сьи будеш дúжи бойати, áли собі жибиc с тóго нїц

ни робіть, вонó тобі нѣц злого ни учинит. Йак озьмеш той горнѣц і жибѣс дужи утыкаў і ни обглядаў сьн, хóцьби тибѣ і за плѣчі лапало. До горшка ни сьмійиш дивіти сьн, аж ў дома, йак сьн ўбирѣш. Йак уже сьн ўбирѣш, тогдї сьн подївиш, а там бѹдут грабилькї і вилка с того лилика. Озьмеш і сліноў обмїиш сво́йоў і собі схова́иш. Йак схóчиш ды́ўку счирува́ти, шчóби ты лубі́ла, то возьмеш і грабилька́ми до се́би пригрѣбайиш, а́ли ни по зми́лі, а́ли йї́ї по кі́лі десь так по лицї абó по руцї́ так, шчóби вонá ни видѣ́ла. 'Али мѹсиш по гóльи́м кі́лі дра́пати, то вонá тибѣ сьн нї́коли ни вїтчї́пит, хїба́би не хтѹ́ї сам йї́ї, то так мóжиш зробі́ти: Тї́ми вилка́ми штѹ́ркнути йї́ї вїт се́би, тогдї вонá сьн тибѣ вїтчї́пит.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Я. Махновського.

323. *Нездатні чари.*

Ту ў йиднїм силї від нас нидале́ко ходїў па́рубок до ды́ўки. Так вонї сьн лубі́ли йакї́и́сь час, потóму він йак покї́нуў, та́ї сьн ожинїў з йї́ншоў, а вонá сьн відда́ла та́кжи за йї́ншого. 'Али жи вонá за то́їи, шчо він сьн з неў ни ожинїў, то бу́ла зла на не́го і хтѹ́ла з нї́ми так зробі́ти, шчóби вонї йидно́ з дру́гам ни сидѣ́ли, ни мешка́ли. 'Али тако́го спóсòбу ни мо́гла дѣ́бра́ти. Аж йидно́го разў вигна́ла вонá па́сти худóбу с сво́го силá, а з на́шого силá вигнаў па́рубок па́сти худóбу; а то по́ли разом сьн граи́чит. І вонї разом на́сли, так йак би то на сво́їм. І вонá зачї́ла казáти до не́го, жи йá вас бѹду просї́ти дужи, абї ви минї́ йиднў рї́ч зробї́ли, а́ли так, абї нїхтó ни знаў. — А він ка́жи: Скажї́ шчо, йá ти зробї́у. — Вонá тогдї зачї́ла йи́му казáти, йак до не́ї той па́рубок ходїў і з неў сьн лубі́ў, а потóму з йї́ншоў сьн ожинїў, а вонá типѣ́р йи́му хóчи так зробі́ти, абї вонї сьн так йї́ли і абї сьн розвї́йшли, абї разом ни сидѣ́ли. Бо йá бим, ка́жи, мо́гла і ў сво́їм силы́ то потра́фити, а́ли йá сьн бѹ́у, бї сьн хто ни до́вїдаў; а ви йак так минї́ зробі́ти, то ў на́шим силы́ знáти нїхтó ни бѹди. — Він сьн пита́и: Шчош то тако́го? — А вонá ка́жи: Дивї́т сьн, йак два пси на йиднї́ кї́стцї́ будўт сьн дѣ́рти, той бѹди тьигнў́ собі, а той собі і будўт так гарчї́ти, а ви тогдї ўпа́тьти мї́жи тотї пси, ту кї́стку відбї́рїт і схова́йти, абї нїхтó ни видѣ́ў і дастѣ́ минї́, а йá вам за то́їи заплачу́. — А він ка́жи до не́ї: Дóбри, йá тотó зробї́у. І зачї́ў йї́ сьн пита́ти, йак вонá с тим будѣ́ робї́ти. — А вонá ка́жи, жи до то́її кї́стки шче й тра примаў́ити, а́ли

йа́ ўже вам ска́жу, йак ви мині́ дыста́нннн. — 'Али він ни хты́ў то́йн робі́ти тай ўже́ більши ни гна́ў там па́сти, абі́ сыи в не́ў ни здно́баў. От ві́тки то эле бирé сыи помі́жи до́бри лью́ди, йак ни віт такі́х злих і ваўзы́тих бабёў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами.

324. Кепський знахар.

Буў йа ў Віхторові, там стрільяли Мазури ў хлѳпи. Так там булі протукўла, стьнгяли з них, і прсы́х заступник нисправидливо. До двох недьлі́ пові́сиў сыи на цвнтарн на грўщы́. І ў но́чн шандаріў напастуваў, на плéчн лыз, по дахах бгаў, хати рошннваў. Прышоў йа до адно́го хлѳпа, называ́ли го опирéм. Півна була́ порá і ка́жу: Ни зна́йу, йак пры́йти до́рогоў, шчо йи пові́шнльннк. — А він ка́жи: На́й би ми булі́ запла́тнли три дысьн́тки, він би буў ни ходіў. — А йа ка́жу: Аб́о ви шчо зна́йтн? — Йа так зна́йу: Була́ адна́ гранн́цьн мн́жн двома га́здамн і йа туту́ гранн́цьну корчуваў, а там булі́ старі́ вéрбн, даўны́. Згоднў йнм сыи з нн́мн — мойн ўсьо дэ́рнво, тотн вéрбн. Йа ка́жу адно́му: На́й б́удн тво́ян гранн́цьн, а дру́гнй ка́жн: Ньн, мойá. Йа ка́заў: Ві́пустн. — А він ни хоты́ў. І то́му пошќоднло, шчо ка́заў, шчо йнго́ гранн́цьн. А шчез би, злнй дух ўсьéрднў сыи, тай ўсьн ми тотн вéрбн ў ф́осу ві́кндаў, ў во́ду. А йа, ка́жн, йак йнм погрозыў на не́го, на то́го зл́о́го д́ухá і дру́го́н но́чн ві́кндаў ми на м́сцн, там де йа буў сам ві́кндаў. — А йа кау: Ну, шчош то мо́жн б́у́тн, шчо ви таку́ погро́су да́йтн, йак бо́жн сн́ла б́льшá, йак эле. — А він ка́жн: То так йн. С тнх стра́чнў*) — то вонн́, ка́жн, стра́шнйут; йак котрэ шчэ ма́йн но́гн хрнсьтьн́нскн, то тотн лнше́ п́уджнйут і тотн стра́чн то нншќн́длнвн шчэ, шчо ма́йут но́гн хрнсьтьн́нскн. То вонн́ до сн́м лы́т йак х́одыт, лы́гайут, і жнд́айут хрнста́; то шчэ ма́йн надьн́йу, жн будé матн лáску бо́жну, а віт сн́м лы́т зноў до сн́м лы́т х́однт, пр́оснт, то йак охрнстн́т йакн́й будь патн́к і кн́нн, то вонó шчэ ма́йн надьн́йу на лáску бо́жну; áли котрэ, ка́жн, ма́йн ўже́ ќурчн но́гн с тнх стра́чнў, то ўже́ знáчнт пн́ў дн́явола, шчезло би. 'Али йн́днак шчэ вонн́ надьн́йу ма́йут на стра́шнн́м с́удн, шчо шчэ мо́жут прн́йтн до не́ба. Йа, ка́жн, зака́жу воро́пцн, шчо ни буд́ут пннн́цьну йн́стн га́здн. — А йа ка́жу: Скажн́т мнн́н, йак то йн ў тнх стра́шкáх. — А він ка́жн: Ни мо́жну да́льн ска́зáтн — і ўзы́ў тай по йáзыцьн пошу́рваў сыи. — А йа ска́заў:

*) Діти, трачені дівками.

Ўсинокўшчыи Бог ўсьо тото пириконайи і хрест сьвятий ўсьо тото побивайи і віра нас на сьвітї тримайи, пѳдлуг Христа сьватоґо, пѳдлуг сьватоґо ангѳлаяа, книг віри, праўдывойи праўди, пїсьльа християньскої наўки, і нїхтѳ нам нїчѳ злѳго ни здылаїи. — Він опустиў гѳлову і стаў на тѳм і йа пїшоў від неґо. Шчем му сказаў: Слава найвишшоу Бѳгу Ісусу Христу! — і пїзноїим годїни відыйшоў від неґо.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Олекси Сеньчука.

325. *Ящїрки в яблѳках.*

Буў ўдовицьи син файний, парубок, ўже в вѳйска прийшоў і буў майитний; аїи йидна дѳўка ни с тутѳйшого силѳ служїла ту ў йидного богѳтого газдї. Дѳжи бѳла файна і робїтна. 'Али йидного ранку ишла вона ў силѳ, а той парубок сидѳў на дворї на стїльцї і струґаў обрѳч забивѳти на коноўку. А вона кажи: Добрий день, Пятруньу! А ти зрана до робѳти ўзвїў сьи! — А він кажи до неї: Та бо йа виджу, жи й ти з ранѳи по силѳ хѳдиш. — Она тоґдї приступайи сьи блисци і виймайи в подѳлка двѳйи йаблок дѳжи файних, бо ў того йїи газдї бѳли ўсылѳбѳкі йапка. На ти, кажи, тих двѳйи йаблок, а дивї, йакї файнї, а йидж но, йакї вони добри. — А він кажи: Йа звѳйу, жи вони добри, аїи йа шче пацьбир ни мѳвнѳ, схѳвайу, зьзвїм потѳму. — І буў ўпирѳваний ў такїм ширѳкїм римѳни і поклаў тотї йапка за той римѳнь. А она хвїльку постѳйала таї пїшла ў своѳу. Він опструґаў той обрѳч, прийшоў до хѳти, виймиў тотї йапка і поклаў на полицѳу за мискї так, абї нїхтѳ ни видѳў таї пїшоў до робѳти до йиншойи і ва йапка забѳў. А він пучуваў ўсе на дворї. 'Али йидного разу приходит до хѳти рано, а йигѳ мама кажи: Шчѳсь чи мїши, чи шѳсь так шѳлопали ў полицѳи за мискѳми, жи йа чѳсь аш снѳти ни моґлѳ. — А він тоґдї приґадаў си ва тѳ двї йапка, таї так собї дѳмайи: То ўже пѳўни мїши зьзвїли! — Таї старѳ шчѳсь там робїла кѳло пїйца, а він досїх тїї йапка, таї ўложїў ва римѳнь таї вийшоў до стѳдѳли, сѳў собї на порїх, роствирѳйи нѳжик крайѳати йапко йїсти. 'Али йидно було твирдѳ, а дрѳги було мнѳйѳнѳке, такѳ йак кашчѳчок. А він дѳмайи: Зьзвїм йа ўпѳрїд тѳто мнѳйѳнѳки, бо оно сьи так файно валѳжило. — Він трѳшка йигѳ наткраїаў, дивит сьи, а там кѳпка йашчїрѳк, такї ўже в лапкѳми, а йапко ў сирѳдинї порѳжне, лишѳ стѳйїт шкїрка в вѳрха так, йак в йайцьи шкаралѳпа. Той тоґдї сьи змїшиў в розѳму і зѳбѳйаў сьи і здивуваў сьи, шчѳ то ва такѳ йапко. І борзѳнько йигѳ затулиў

так, як вонó було і вийши́ с кишéни хустину і тотó йáрко заўйива́ў. І тогди́ дума́й саби́: Ото до́бри, жи́ йа то́то йáрко тогди́ ни вйи́ў. То пéуни й ў мйни́ би́ такé булó. Шчо́ж йа типéр с тим йáрко́м зрóбйў? Пока́заў бим ма́мі, коби́ ма́ма шче й ко́цьбуо́ў ни да́ли по голо́ві за такі́ йáрка. 'Али́ ўже ўсе́ ййдно́, пиду́, пока́жу ма́мі. — Прино́шу до ха́ти, пока́зуйу ма́мі, а ма́ма аж рúки заломáли та́й ка́жут: Бй́ сьи́ Бо́га, ўже́ би́ ти сьи́ йака́сь бу́ла прислужы́ла. На шчо́ тоби́ йáблок, йак ти майи́ш сво́й? Да́й сьуда́, шчо́сь йа в ни́ми зрóбйў. — А вйн ка́жи: Ей́ ны́, йак йа ўзвйи́ў ў нéйи́, так йи́ вйдда́м. — Та́й заўйива́ў зно́ў, а то зара́з бу́ла ниды́льи. А вйн ў ниды́льу йде́ мйжи́ парупкы́, ка́жи: Будéм, хлóпцы, гульáти ны́ны. — Дéйакы́ ка́жут: До́бри; áли́ коли́ ни ўсы́ грóшнй майу́т, абй́ да́ти на музй́ку. — А вйн ка́жи: Йа́ плачу́ сам ны́ны музй́ку, а будéм гульáти аж до вéчири. — І десь ў самé полудни́ припрова́дили музй́ки, запрова́дили до йидно́го госпóдари́ і гульáют. 'Али́ прихóдит і тотá дьй́ка там на музй́ки. 'Али́ йак то ў ниды́льу, йи́ чис, понасхóджува́ло сьи́ льудй́й пóуно́, і гáзди́ й гáздйны́ і ма́льи́ дьй́ти — типлó, фáйно — і дйй́ит сьи́. А йак то даўно́, ка́зали́ льуды́, шчо́ дльа́ дьй́ки найбóльши́й ўстид, котрй́ дьй́цы́ на музй́ках марш буду́т гра́ти. Йакй́ той марш, то йа́ ни зна́йу. Прихóдит вйн до музй́ки і ка́жи музй́кови́, абй́ загра́ў марш. А музй́ка ни хóчи, ка́жи: На шчо́ такé ро́бйти, йак так льуды́ фáйно забаўйи́йут сьи́? — А вйн ка́жи до нéго: Ни пита́йти ны́чо́, лиш гра́йти, бо йа́ вам плачу́, а йак хóчити зна́ти на́ шчо́, то йа́ вам скáжу і пока́жу. — Тогди́ приступáйи сьи́ до музй́ки і розйй́зуйи́ тотó йáрко і йимú́ пока́зуйи́. А музй́ка ка́жи: О йака́сь то, ка́жи, му́дра дьй́ка. Ва́рто йи́ марш фáйний вйгра́ти. — А тотá дьй́ка сто́йит мйжи́ дьй́ка́ми і ны́чо́ ни зна́йи. То ўже́ бу́ло с тй́ждень абó й бй́льши, йак то́то йáрко сто́йáло; вона́ саби́ й ни думáла, абй́ вйн йигó́ трима́ў, тй́лько шчо́ вйн йигó́ зьвэ́йў. Зачина́йи музй́ка гра́ти, áли́ ни марш, тй́лько тако́йи ўпéрид коло́мйи́вки, а вйн туту́ дьй́ку клй́чи ў та́ниц. І ўбййшо́ў в не́ў раз докóла і зачина́йи ййи́ бй́ти. А ту льудй́й пóуно́, ста́ли боро́нйти, бо ма́ло хто зна́ў, о шчо́ сьи́ рй́ч росхóдит. 'Али́ йидны́ кричй́ли: Бйй́ до́бри! — А дрúги́ боро́нйли, ка́зали́: Чи́ тй́ зварйува́ў, жи́ так йисти́ сьи́ фáйно ба́вили, а типéр тако́йи́ ти бй́ди́ наро́бйў? — А дьй́ка пита́йи сьи́: А то́ж за шчо́? Та́ж йа́ вам ны́чо́ ни вйнна́, та́ж йа́ вам ны́чо́ ни зрóбйла́ влóго. — То, ка́жи, ни за вле́, лиш за тих двй́ йáрка, котрй́х йис ми́ да́ла ра́но тогди́ й тогди́ зй́исти, а йа́ ййх ни ййў. Типéр абй́с ма́ла пáмйитку до́бру, йакй́ йáрка дава́ти. — Мо́цно йи́ вйбйў, ны́хто́ йи́ ни мйг обборо́нйти і тогди́ ка́заў йи́ при́трима́ти дрúгим парупкáм, абй́ тоты́ льуды́, котрй́ там бу́ли, ўсы́ вйды́ли, за йакй́ вйн йáрка ййи́ бйў, абй́ таких йáблок ны́кóму ни дава́ла. А тотá дьй́ка йак пй́шла́ в музй́кйў, йак пй́шла́ с то́го силá, то ўже́ йи́ ны́хто́

ни відьїу і ни відит до нїнїшного днїи. А йак би буў тотї йїпка звьїу, тїби буў ўмер.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамї.

326. Ящїрки в животї.

Була йїдна стара кобіта і мала пасирба і мала брата дочку і конечни хтїла, жиби він жинїу сї в брата дочкоїу. А він ни хтїу. Нарештї вона пішча, йашчїрку злапала і звєла, висушила йї, ростерла і намочила на девьїть днїу. І дала девьєтого днїа напити сї того пасербови, то вїт того він сї ожени. Тей с того повиростали йїму йашчїрки ў сїридины. Потому ті йашчїрки зачьїли йїго дерти і так, жи він мусьїу с того ўмирати. То йї так намовила чарїўниці, али вона не знала, йїакї йашчїрки, ци вїленї, ци чорнї ?

Зап. в липни, 1902, на Стриганці, Камїнецького пов. від Варки Коваль, А. Веретельник.

327. Жаба в животї.

То йїдна баба пила воду з байури і випила з водоїу малу жибку і та виросла йї ў сїридины. І йак виросла, тей бїда : Баба ньїц — но пиїти і пиїти, води жаба потрїбуїи і йак зачне жаба ў середанї райкати, то чуїти було на цїлу хату. Шо робити ! Возили ту бабу по ўсїх дохторах де-но йїакї були, али жадїи ни мїг ньїц порадити. І повезли ту бабу до салагуба до Холоїїва. А той салагуб помоїїу сї і казаў бабї найїсти сї сїледцьїу. Вона зїїла шїсь пїять солоних сїледцьїу і дужи хтїла пиїти, а жаба так кричит, шо страх ! Тоди салагуб налиў цїбрик води, казаў бабї льичи на вїмїли і губоїу до тейї води. А жаба дужи хтїла води, бо сїледцї смалили і почула воду і вїльїзла з сїридины до губи, а з губи вискочила до води. І баба була здорова.

Зап. в липни, 1902, в Камїнці Стр., від Б. Адамовича, А. Веретельник.

328. Гадюка в животї.

То залубїїли сї ў йїдноїу хлїпцьї двї дьїўчинїи : бїдна і бугїта. 'Али він тейї бугїтоїї ни льубїў тїк дужи, йїак ту бїдну. А бугїта

кóнчи хтыла, шóп він йі' льубіў і шóп вужиніў сы з не́йу. Тей шó рубіти, хóчи ўна́ ту бідну струйіти. Рас пішли вони́ sóбі на гурóт за чимісь, тей та́ бугата здібала манэсиньку гадьўчку і ўзьéла йі тей ўса-дїла ў шчипірычко цибўлы і кáжи: Ану́, ци ти путрафиш лїкнуги те шчипірычко? — Оў-ва! о-то́ вилїка штўка! — І ўна ўзьéла і лїкнула те шчипіры, тей ныц. Тей шось так за мїсьиць, ци за два, чўйи та бідна дыўчина, шу шось смóрчи йі ў жывуты. Тей шу рас гірши і гірши і вона́ ныц ўже йісти ни мóжи, аны ныц і слаба́; тей стáла хўднути і рубіти сы нына́шчо. Тей ма́ма йі ду лыкаріў, гет ўсьуди́ в не́йу, а йі ныц ни помага́йи — шу рас, ту гірши. Ну, дóньу, мўсиш знать ўмирати́... — кáжи ма́ма. Бу то, зна́йти, та гадьўка рузростáла сы ў ны'. Али тра́фиў сы ше йден лыкар, ту буў такий сибі прóстий хлоп. Кáжи він: Шó мині́ дасьтэ, ту вилїчу ше ту дыўчину? — А той хло́пци кáжи: Дам тибі́, чулувічи, шо сам схóчиш! — Тей той хлоп ўзаў ту дыўчину і пішоў в не́йу ду лыса. І вудіў, вудіў йі так дóўгу пу лысы, аш сы вона́ дўжи змўчила і туді він пулужіў йі на йагідник і вона́ васну́ла, а він ўзьеў і сховаў сы за sóсну і дїви ци. Аш тут вилазїт в не́йи гадьўка, тільку гóлову вїставила тей сы сху-вала і вноў, шу пукáжи гóлову, ту сы схува́йи назат. А вона́ так сы ровгладáла, ци нима́ кугó. Тей ни бóло ныкóгу і гадьўка вилїзла цыла с не́йи і пулызла сибі пу йагіднику́. А той хўтку скóчиў ду не́йи і збудіў дыўчину і хўтко ўтыклї. А гадьўку хтось настрахаў і вона́ ўтыклá на те мїсци, в вітки вилїзла і шука́йи, шука́йи, али нима́ і вона́ десь ўтыклá. А то вона́ ў лысы пучу́ла йагідник і лыс і вилїзла. І та дыўчина видўжала і той хло́пци ожиніў сы такі в не́йу. А бугáчка в жалў сы пувїсила.

Зап. в лютім, 1903, в Камінці Стр. від Петра Лехнюка, А. Ветельник.

329. На мїсце баранів — град.

Было ў неды́льу. Выйшли льўде с цёрьквы і пішли до кóршмы. Там быў віт і рїадны. Надыйшоў йакысь панóк і запытаў сы, котрэ віт. І мóвит вітови: Ци позволите мені́ гнати́ чéрес селó бараны́? — А віт йимў позволіў. 'Али дрўгый сы йакысь гáзда найшоў, шчо не позваляў. А віт йимў кáжи: Йа йи стáршый, мене́ слўхати! — Госпóдарь кáжи: Коли́ ты стáршый, то йа не борóньу. — І тот панóк пішоў с кóршмы, а тот госпóдарь вйїшоў за ним і так му мóвиў: Памньетáй, жебы́с гнаў доро́гоў, жебы́ ми й йиден баран не скóчиў за фóсу. Кóло

вітової хати майши рут! — І тот пішоў. Їак градкы ўсіпали самоў дорогоў, а в вітової хаты стріху сдёрло і гола зыстала. Тогды њак віт ўвядыў, шчо то такога њи і того прыняў до громады.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Олександра Парашака.

330. Як чоловік відвернув від себе град.

Ўродила баба два хлопцы: Їидного перекстїла, другога закопала. І тот домашный вїріс, поїхаў ў лыс по дрыва. Набраў си дрыў таких дрібных і сьа бойаў лысничого, бы го не заграбїў. І дивит сьа, а ту њде лысничый. А то быў њиго брат, тот, шчо маїи го закопала. І прийшоў д нему, тот сьа дуже настрашиў, а той мовит: Не бі сьа, тото скидай в вóза, а ходї, ња тобі дам сухых дроў! — І повїў го далї від вóза. Привїў го над высóку скалú такú і њимú мовит: Дивї сьа ў новú скалу, шчо нóнды сьа рóбит! — А він мовит: Нóнды њакїсь ци чорткы, ци шчо, тоўчúт лыд. — То, мовит, сут чорткы, ўни на твоїи селó тотó рихтúють. Днесь ў полúдне весь хлыб зыбїи, а̀ли тьвїй не рúшит, бо ња њи тьвїй брат, ња мѣдзи тьми чортáми њи найстаршый, вони менé ўсы слúхайут. Мовит: Ходї д вóзови! — Привїў го д вóзови, мовит: Їди ў пóтык, нарубаї си таких прúтикїў, шчо за рік вьросли. — Тот пішоў і нарубаў си, кїлько но мїг нѣсти і сьа спитаў, шчо с тым рóбити. А тот њимú так мовїў: Їак прийѣдеш домїў, быс вóлы не ўпригаў, хьба бїжї чим скóрше на пóле, де њи твоїа нїва і собї спилї наокóла тьми прúтиками. — Тот прийїхаў домїў, не выпригаў вóлы і пішоў. Утець њимú кажи: Де њдеш? — А той мовит: Їа сьа за́раз вѣрну. — І він так зробїў на пóли, њак њимú брат казаў. Прийшло ў полúдне, зачалó сьа хмáрити, стáли гукы і грóмы, зачаў грат пáдати такїй грóбый, њак гóрцы і збиў на болóто весь хлыб, а њигó зыстаў сьа. Льúде сьа ўсы дивувáли, чомú њигó хлыб зыстаў і так собї ўрадили, шчо він такé зробїў. І њигó ўсудїли на кáру. А він мовит: Колї вы менé сúдите, то ходыт зо мноў ў лыс, ња вам покажу того, шчо тотó зробїў. — Ўнї њомú ни вїрили і ни хотьїли њти, а далї њ пішли. Вьїшли ў лыс, а пана того нема. І ўни на ньóго нарікали, шчо њїх так здурїў. Пішли далї, а пан той њи. І тот мовит: Дивїт сьа, вóньи тот пан. — І тот пан прийшоў д ньóму і сьа њигó запытаў: Котрі па тѣбе найгїрше нарікали? — А той вїтповїў: Вїт

і два рядні. — Зараз тот віта зглядіу і двох рядних і тогды му другі льуди ўвірили, шчо то не він.

Зап. в марті, 1899, у Мшанци, Старосамбірського пов. від Олександра Парацка.

331. Фірман — знахар.

Ў йидного пана буў баль виликий. Зйїхало сьи багáто паньїу і багáто фїрманьїу було ў тым дворі. Зйїшли сьи до своїї призначеної стáнциї, йак звїкли, понапивáли сьи і оден пирид дрўгим зачїу сьи фалїти. Той кáн: Ў мого пана лыпши кóны, дрўгий кáжи ў мого пана лыпши кóны. Розговóр пирийшоў такїй чырис тотї ўсы фїрмáни, али два сьи спирéчило. Йиден кáжи: Йа бóрши пойдѹ, дрўгий: Йа. — Чомѹ? — Мойї лыпши кóны, йа бóрши пойдѹ. — А той кáжи: Йа зрóbїу, шчо ни пойдѹш. — А той, шчо мáйи кóны найлыпши, кáжи: Ты минї ни зрóbїш так, шчобї йа ни пойдѹхáу. — А дрўгий вїтпovidáйи: Будѹм видѹти; йа старшїй фїрман йак ти. — Сказáу пан тóму, шчо мау лыпши кóны — зайвдѹти по нéго пéрид палáци, вйїшоу, сьїу на брїчку, фїрман кнїмн рушйїи, а кóны ни мóжут сьи з мїсьцьи поступїти. А той фїрман кáжи сам до сéби: Чикáй! — а пан тотó слўхайи — будѹш сьи кáйати, шчо ти казáу, жи йа ни пойдѹ. — Мау совїру ў пóвозы, вйїмїу ту совїру і повїттинáу від знїлы слыдї пóпри нóги кóньом своїим, а той пан дївїт сьи на тутѹ рóботѹ. Йак тотї кóны рўшили, йак зачїли литѹти, а с тóго фїрмана, шчо му так зрóbїу, йак сьи пўстїла рóтом кроу і нóсом, дóти плїлá кроу с тóго фїрмана, аш допóки ни зайїхáу до сво́го дóму. Йак дóма стау пїрит покóйяни, пан вльїз таї аш тогды стáла с тамтóго фїрмана кроу йти. Потѹм той фїрман зблїд, шчо кроу в нéго влétыла і буў слабїй чїрис кїлька лыт і сказáу, шчо нинá нїкóли злим воїувáти, тра чїриз дўрнї мїсли аш типér ўшїрáти, ни зачїпати нїкóго, бо ни знáти когó, по прїказу бóжому тра жїти, на вльї мїсли нїкóли ни трéба сьи спускáти. Вїспо-вїдау сьи й ўмер.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

332. Стрїлець-знахар.

Були два стрїльцї. Пїшли собї в полонинї на кози. Один стрїлив до цапа, а цап уцау. Прийшоу він до цапа, цап лежить, а коло него

вже криви закіпіло, сплило за бохонець хліба. Набиў вин пушку, берет цапа за ногу, а цап на ўтеки. Тот тогди пишоў, де два потоки сходьит си, на росоши. Там росла вільха. Він маў страх, шо то шос ему так пороблено. Узьиў вин, вивертїў дирку в вільсі і пішоў шукати гнилої колоди. З гнилої колоди витыг сук (шо ўже обіпрїў) і ту дирку виверчену ў вільсі заткаў тай сказаў: Аби цему так очи застало, йик я ту дирку суком заткаў. — Пішоў вин собі д хакі, тай вичуў, шо то йиго товариш осьліп. Розизнаў вин, йик то си стало, тай ўловіў му. Тогди цес перепросїў го, а вин пишоў, выбраў сук в дирки, а той провидїў.

Йи погані стрільці, шо ни дбают за душу.

Зап. 1902, від Дмитра Шекирика, 65-літного дїда, в Головах, Косівського пов. Л. Гарматїй.

333. Ланка на звїрі.

Один чоловик йшоў ў Баню з бриндзеў, та циганка запросила го хліба и дала му за корж хліба вішку (віха — пензлик), а йик нею помастит сїтку (зелїану ланку на звїрину), то шо схочи, те там си зловит, впадет. Вїйшоў вин видтиў д' хатї, тай поклаў сїтку, помастиў тоў вішкоў, тай ўсе си зловило щос, ніколи пусто ни клаў. — Падала звїр, яку си загадаў. — Але раз поклаў вин ўперїд хати, на задвирю, знати, шо тото си дїс, шо так звїр паде? — Дивит си крїз викно, а то приходит лисица (загадаў на лисицу); шо покладе одну лабку, тай видберет; напнет си класти другу лабку, видберет тай слови втраст, плачет, бо видит, шо смерть видюща, а то ї женет таки мусом в сїтку. Тай напослі лисиця мусїла покласти в сїтку лабку і зловила си. Вин те видїў крїз викно, вїйшоў, випустиў лисицю, тай видтак другим разом виднїс вішку циганці тай каже: На собі! — А циганка питає: Може то пусте, я тобі дам лїпшу! — Не хочу ні сеї, не давай нї лїпшої! — Пишоў собі і не браў, бо не хотїў, щоби на него плакала звїр. — Це вішка не певна, вона ему служила тут, а душа стрільця вислугувала си там чьортови.

Зап. в серпни, 1902 р., в Головах, Косівського пов. від Мих. Заленського, Л. Гарматїй.

334. Майстер майстрови шкодить.

Буў йиден майстир. 'Али той майстир згодиў сьи файний домок класти за тїсьчу рїнских, припильнуваў і зробиў, лишє би ўже латати.

Приходить другий майстер, тай до него: Слава Йесу Христу. — На віки віком. — Котрий то майстер домок сей клау? — Йа. — Отос ми майстер. Йа льпший майстер, йак ти. — Тай побуу з ним, ни потрахтувау того майстра подорожного, аны ни дау му на доробу. Тай той пшобу від него бив ничого. 'Али так відыйшобу від него, можи була з мильи, надыйшла хмарка нивилчка, вігер зачыу вйати, а с тойи хмарки голуниц бухнуу на той будинок, роскидау му чисто до фундаменту вихром. Той стау, шчо робйти? Чикай, колиш ти такий мудрий, буду й йа ни дурний. — Прихристиу сы, зговорйу пацьир, зробйу хрест сокироу на дериви, прилытайи назат той голуниц. Шчос зробйу? Чуму мине ни пустиш, шчо йа ўже ни йду вит тебе? — 'Али бо литит таки той майстер сам, шчо му причинив сы злим спобомом. Гей, кажи, пусти, бо мине ниче ў сиридины. — А той йак затьйу ў хрест, тай таки льпшы сокиру на місци. — Мине ниче, ни можу вітримати, шчо ти зробйу мини? — Зложи дериво на місци, то підеш собі. — Йак му зложйу, той сокиру вймиу, а той ўзыу тай пшобу.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

335. Як млинські колеса обертали ся проти води.

Йиден йшоу вандробуний чильдник і повирнуу до млина. А той мельник йиго ни потрахтувау, ни дау му пычо на доробу. Той мельник дивит сы, а колеса протыу води йдут; і повобли йдут, лише талачайи так, ги коли за напасеть. Той бігайи, застауийи, де, протыу води йдут. Увдриу мельник, шчо ни жерт, сыу на коньи, пирпросйу того чильдника, дау му трахтамент на три доби і дау му пйтку на доробу і пшобу собі той чильдник.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

336. Стинений млин.

Шукав мельник за службов і прийшов до йидного млина і просив, жиби му шчо мельник дав. А мельник кажи: Е, шче чо ни було? Йа ни маю шчо роздавати. — Тогди тому мельникови сы жаль зробив, шо він такому бідному ничо ни дав; взыв тай пшов, тай двері за собов запер і забив долото ф поровы в горі, та відйшов так кілька кро-

ків, теї зараз млин став. Прибігають люди до мельника до хати: Йдїт, бо чогось став камінь! — Поправив мельник все, али ни хочи йти... ані руш. Тоди він нагадав си, жи в него був мельник — певно йиму збитки зробив. Здбав того мельника, зачив йго дужи просити, тоди йиму дубилът дав; а той прийшов, то долотце вийнив і той млин зара зачив молоти.

Зап. 1902, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дереванка.

337. Зачарований млинський камінь.

То ў йиднім силї буў мельник, али буў йакійись скупий. А другий мельник, такий сьвiтовий, йшоў і повирнуў до него. І мєслиў собі, шчо він йигó чимось потрактуйн, дасеть му шчо на дорóгу, али той йиму ни даў ничó, шче йакось там зє влоў волюй йигó витпраўийіў вит сєби. А той кажи до него: Піду йа шче до твóго млина подивїти сєи. — Прийшоў до млина, поровгльидаў сєи ўсьуда і пішоў на підок — а маў палицьу зі собойоў — і прийшоў ко́ло кошá, ўзьиў туйу палицьу і штуркнуў нєйу ў камінь, ў туйу дырú, де сєи мєли збїжи, ў дучку, йак вони називáють. Тогдї злєс с пiткá і кажи до тóго мельника: Будь здорóў, ни задóўго ми сєи будим видьїти! — Таї пішоў собі. Видьийшоў трóхи від млина дáлы, аш ту камінь с пiткá кóтит сєи по схóдах і прóсто ў двєри і на туйу дорóгу, куда він пішоў, і той камінь за ним. 'Али той мельник зачиў йигó стримувати, та ўсьо за дáрмо, бо він тóйї силї ни маў. Камінь кóтит сєи, а мельник йде за камінюм. Аж доганьийи тóго с пiў мiллы далєко, тóго мельника, шчо вийшоў від него. І зачинаийи йигó просїти, шчобї він так зробиў, абї той камінь ўже ни йшоў дáлы. І кажи йиму, жи: Шчо схóчиш, тó ти дам, тьїлько абї го завирнуў до млина. — А той тогдї той камінь зноў ў туйу дырú палицьу штуркнуў, а камінь стаў на дорóзє и мєле. Він тогдї кажи до него: Жибїс знаў на другий раз, йак гóсьтьєа приймаїи! — Тогдї той го завирнуў до сєби і камінь вирнуў сєи на мiсце і даў йиму йїсти (кваснóго молока с кулєшоў — важ. Фiлька) і пáру грєйцаріў на дорóгу і по дóброму го витправиў.

Зап. в лици, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мами Василини.

338. Мельники знажарі.

Подорóжнї мельники, то найбільшї чирівникї. Раз зайшов такий мельник до млина та прóсит сї рóботи у ньóго. Але той не дав му

жадної роботи, ще добре поганьбів. Пішов подорожний з млина, а за ним віхопив сі камінь млинський, та летіт, летіт. Так летів той камінь с півтора милі. Але мельник той в млині знав тагже щось. Віхопив сі с фіров тай женé по камінь. Як подорожний его увидів, стáнув, а камінь загряв в землю тай меле, меле, аж сі в землю запав.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Івана Бориславського, В. Левинський.

339. Мельник чарівник.

Йидного разу погнйвав сь пан з мельником і вітправив. Мельник пішов собі в дорогу. Тогда собі помислив, жи: Йа панови збитка зробйу! — І шчось таке сказаў, йидно слово і вирвало камінь во млина і литит за тим мельником. Так кілька миль мельник пішов і воно прилетьіло за тим мельником. Забив в камінь палицю і так лишив і пішов собі. То пан всьуди питає, ци хто ни здивав. Ни могли сь довідати де. От то такі мельники чарівники.

Зап. 1002, від Янруха Стеця, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

340. Суперечка двох мельників.

То раз ішли з войска фірир і гсмайний. А той фірир був мельником. Ідут вони, йдут — але вже не стало їм гроший, не мали за що купити собі їсти. Йдут вони коло млина, тай той фірир каже: Вступім до сего мельника! Приходять вони тай кажут, шо ми вертаемо з войска, не маємо ніц і просили, щоби їх перипочував. — Але той мельник каже: Я таких галганів шмат видів — і нагнав їх. — Тії пішли. Як шмат дороги відойшли, каже той фірир: Чикай, я ему таке зроблю, шо він не буде молоти. — І в той час каміня в млині поллітало з веретен і так крутило сі, але не молодло... Мельник як се уадрів, каже: Ви мудрі, а я щи мудріщий; тай післав оден камінь, щоби їх забив. — Той оглядає сі — а камінь котит сі за ними — так жене... А тот фірир кажи до свого товариша: А маеш ти білу хустку? — Маю. — То дай мені, а сам утікай гет на бік, аби тебе кавалки не забилі — бо мене не сьміют. — Він взяв, ростелив, о так! о! хустку на серед дороги тай тримає за оба кінці. Надбіг камінь так сильно! Але як ударив о хустку, то розсипав сі на кавалкі. Вони пішли далі. Той мельник міркує собі, шо вже час, аби камінь вернув; чьикає, чьикає — нема.

Він сідає на коня та біжить, дивит сї, на дорозі тільки кавалочки... А вони собі пішли до села, зайшли до коршми тай сіли їсти. Той приходит, просит їх до себе тай питає, як він то зробив, що камінь розтріскав сї. — А той питає, як він зробив, що камінь біг, щоби їх забити? Тай оден другому не хотїв вповісти. Вони там пересидїли во два тижні, може більше, я не знаю — тай пішли.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Дежського, В. Равлюк.

341. Як мельник прогнав воду зі ставу.

Або раз ішли два вандровні: мельник і швец. Але їм так випало, що жаден не мав ані грейцара. Йдуть вони, йдуть — приходять над став, а там млин. Вони йдуть до мельника, тай просят, щоби їх переночував. Але він їх не хотїв приймати. Тодги вони пішли над став, а мельник каже до шевця: Дай мені свого сцізорика! — Він тодги взяв, тим сцізориком ровкроїв собі мізерний палец, а кров капнула в став, тодги вода зачала сї так бурити, та все ставати до гори як каменниця, тай так повалила гет, а став зробив сї сухий. — Ну, і млин став... Мельник встає — дивит сї, на колесах ані краплі води, а став сухий. Він тодги сїв на фіру, наздїгнав тих вандровних, тай зачав їх просити, щоби сї до него вернули. Вернули сї, а той щось там зробив, тай вода помалу зачала збирати сї і до вечера знов був повний став.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Дежського, В. Равлюк.

342. Мельник, що орудував щурами.

Мельники то знають і щурами комендерувати. То мій батько розказували, що такі на свої очі бачили... То був в Лопатині мельник — дятько мого батька. Але він раз приходит до млина, дивит сї, а то таких щурів, що страх, аж сї їдят. Він каже: Мудрий ти, тай я не дурний. — А то в сусїдного млина єму наслав. Він тодги взяв чверть пшениці, вийшов перед млин, закликав щурів, а вони пішли — і став, тай наоколо себе ровсилав ту пшеницю. Ну! а то чверть було що розсипати! А сам став у середній. Щурі зачыли їсти тото — а їх було кількасот — то такий писк, що страх, — за мінутку вже віц не було. Він

тогда — мав таку паличку — махнув в ту сторону, де вони маючі іти — а шурі так оден через дрогого, як зачтили пишати тай пішли.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов. від І. Демського, В. Равлюк.

343. Вода в хаті.

Мій дятько був у войску, а з ним був оден Гуцул — я не знаю де тоті Гуцули. Але той Гуцул в моім дятьком равом спали на квартири. Рав у неділю каже той Гуцул до дятька: Маеш ти гроші? — Ні — не маю ані грейцара. — Тай я не маю — (бо що то у войску, дістане тих пять грейцарів та кінець, звітки вони могли мати гроші). Але той Гуцул каже: Ходім, каже, напемо сі і наїмо сі, ще нас будут просити, аби ми собі пішли. — Пішли вони до шиньку, казали собі дати горівкі і закускі, випили по кілька, аж нараз в хаті зробила сі вода, тай все вище, вище! — Жиди отак! підоймали сі і жидівка, всі — а вода вже по пахи. А вони тогда — ніби що мали робити в воді, тай пішли, а зараз вода десь сі поділа.

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов., від І. Демського В. Равлюк.

344. Чарівник і вода.

А буў такбий чаріўник, шо йак хлопці хтылі подивити сі, йака дьівка йаку майи, то заплатили йему жогорич, і йак ішла дьіўка ў поли, то він на сухім поли пустиў тумана і дьіўкам здавало сі, шо то вода і вони загольували сі аж по-за поїас і так йшли, а парубкы дивили сі, кілька хтылі, а там води ни було, тільки сухе поле.

Зап. в жовтни, 1902, від Б. Адамовича, в Камінці Стр., А. Веретельник.

345. Гуцул насилав дощ.

Або раз мала бути парада. Дядько мій каже: Ти підеш? — до того Гуцула. — А той: Ні! ніхто не піде! Ну! казали вирокувати. Лишень стали до гліду і старші також; — як зачав дощ парити, то так прав, шо ніхто не міг стояти. Старші кажут: Утікайти всі до ка-

сарень. — Відойшли старші кілька кроків, а там сухо, вертают сі на то місце, де стояли, тай там сухо. — А се що? — Дивували сі, дивували сі, тай не знали, що то такє було, але вже казали йти до касарні, то вже пропало! Тай не було паради. А то Гуцул зробив такє!

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов., від І. Демського, В. Равлюк.

346. За дармо гроші.

Пішов мій дядько рав з тим Гуцулом до шиньку, також не мали грошей. Також наїли сі, напили сі — треба платити, а то нема й грейцара. Тогда Гуцул щось прошептав, а то до хати почали вужі і ящїрки влазити сі — такого того шмат! так перевертає сі! А Жида в гавт тай до того Гуцула: Панї воляк, ци би ви то не витналі? — Добре, але дай петку. — Нате вам петку, лиш викидайти то... Він взяв петку, щось прошептав, тай то пішло собі гет!...

Зап. 1896, в Радехові, Камінецького пов., від І. Демського, В. Равлюк.

347. Як Гуцул тримав у лісі стражників.

Йндєн Гуцул носіу тьутьун мішкєм з Вєньгріу, а своїм льудим продавау. Робіу тим гінциль і файно жиу собі. А другий Гуцул, сусьда, мау на него за эле і замельдувау фінанцам, шчо він носит тьутьун в Вєньгріу і роспродуйи нашим льудим, Гуцулам. Ходыт панєви во мноу — кажи — йа вам покажу, кудá він майи ўхїд чїрив польну і там йигє ймети. — Пішли фінанци з ним, він завіу на ту стєшку, кудá прихєдит с тьутьуном той другий, там була така колєда, шчо дєбри було на нью сьєсти тим фінанцам і сидьї фінанци, чикайут на тєго Гуцула, йак він будє нєсти, абї йигє ймити, від рáньи до сполудньи. А той так сьи тьїшиу Гуцул, шчо йїх там постáвиу, і думáйи собі: Будєш мáти зарєбок, шче й хáту стрáтиш. — Йакурáт з Вєньгріу той Гуцул нисє мїшєк тьутьуну. Зобáчиу фінанцьїу тай кажи: Йа вїджу, панєви, шчо ви на мєни чикайити; нисєу тьутьунєц, панєви! — А фінанци кáжут: Ну, а типєр йак будє? — Га, панєви, йакєс буди ўжє типєр з нáми. — Одєн фінанц схєпиу сьи с тєї колєди і хотьїу го ўдáрити: Ни пискуй! кажи. — А той Гуцул кажи: О, пáни, ни бий. — І ни допустїла сьи рукá до тєго Гуцула. Ўжє ни мєжи фінанц

ударити. — Кажі: Сьїдайти, панови, на колѳду тиѳер, най влѳжу прѳтокул. — Сьїли фїванци на колѳду, а той мїшѳк тьутьуну на плѳчї тай поньїс. Тотї фїванци с колѳди рушїти сьї, ўставати, ни мош. Одѳн до дрўгого кажї: Се шчо такѳ? — А той Гўцул кажї: Сидьїт, пани, сидьїт, йа собї пїду с тьутьунѳм, де йа маїу мїсци в ниш. — Тотї ўставати — ни мош. Сидьї вони аж до вѳчїра, та бо й пьїлї нїч, та бо дрўгий дѳнь сидьї. Той дрўгий дѳнь йде зноў по тьутьун пѳпри ниш, тамтѳй ўже роспрѳдаў. Фїванци пїзнали го і прѳсьї: Бїй сьї Бѳга, чоловічи, пустї нас, нїчѳ ни будѳм казати тобї. — А той Гўцул кажї: Сидї, сидї, тобї дѳбри там бўди. — Нисѳ вїн зноў в Вѳнгрїю тьутьуну мїшѳк; роспрѳдаў той тьутьун, а онї сидьї бїднї, ни мош ўстати. Кажут: Тра загїбати, ўже вїтко, шчо ни жерт. — Йде зноў пѳпри ниш. Кажут: Пустї, чоловічи. — Вїн кан: Ньї. — Та бо йде трѳтий раз по тьутьун на Вѳнгрїи, йде зноў пѳпри ниш тай кан: Панови, ўже трѳтий мїшѳк тьутьуну нисѳ. — Зачїли вони йнѳго прѳсьїги: Бїй сьї Бѳга, ўважїй на дўшу, ўважїй на нас. Заричѳм сьї, шчо ни скажим слѳва ньїкому, шчо ти носїш тьутьун. Присьїгїй пїрит тобѳу, шчо ньїколї ни будѳм ти нїчѳго казати, лиш ти нас пустї. — А вїн кажї: Йдьїт, павї, йдьїт, ўже чис, ўжѳсти мѳжи схѳтыли трѳхи йїсти. 'Али памнїятайти собї! А бїльши вам нїчѳго ни кажу далї, шчо ви во мноў говорїли тўтичка. — Йак прїйшлї тотї льївїзѳри до тѳго силї тай шче набїли тѳго Гўцула, шчо спраўїйу на тѳго, шчо носїу тьутьун.

Зап. в липни, 1902, в Корѳнци, Бучацького пов. від Олексї Савкового Сѳньчука.

348. Давнї і теперїшнї чарївники.

Давнїйше чрївникї бїльше знати, як тепѳр — казав менї це тато небїшчик. Бувало, кѳсят косарї траву, а такї Бойкї в гїр, то богато знают. Тай каже одѳн до дрўгого: Диви сї, лїхо чоловіка несѳ! Вїн ввѳз нѳжїка, зачѳв ниш оберїати в горї пѳнад головѳв, зачѳв шѳсь шпїтати, аж впав хлоп на вѳмлю. — Косар сї вже питав: Ци не до жїнки? — А ви вїдкї? — питав хлоп. Так нї шѳсь печѳ, шчо не мѳжу дїхати. Тай пїшов в своѳ сѳлѳ.

Зап. 1903, в Дрѳгобичи, від Ів. Бориславського, В. Левинський.

349. Чарївник-вїшалник.

То буў ў Деревльїнах такий хлоп, шо називаў сї Солодкїй і буў чрїўник. Раз мали йнѳго за шѳсь повїсити ў Золѳчѳвї; повїсїли, дивльї

ць, а то висі сніпок, а Сождкого нина! За ним, а він ў дома. Злапали йнго і вирізали йнму шось с під литки і він ўже більши ни міг чарувати.

Зап. в жовтни, 1902, в Камінці Струм. від Б. Адамовича, А. Ветельник.

350. Як слон розбогатів через фармазонів.

Тотó йи ви́би праўла. Жийі ў Ваньовічох*) зёмняк. І він маў такі ко́нь, жи возиў пань, де потрібува́ти, він зза то́го жиў. І так йиден пан приишоў д ньому ў ночі, бо ўже знаў, жи він буде йїхати, де трéба. Тий мовит му: Мо́же бы ты во мноу поїхаў до Йилво́ва на тоту́ і на тоту́ годїну? — Він ра́дит сьа ж жінкоу́: Тьашко зайїхати. — А вона́ мовит: Дай до́бре ко́ньом зёрна, тай поїдеш. — І він даў ко́ньом зёрна до́бре, тай на тоту́ годїну прии́хаў аж до Йилво́ва, на котру́ пан хотиў. І ви́несло йнму́ шчось, йакісь пань та́кже, скрїньу грошей, ци чо́го і положи́ли на віз. 'Али він ни звайи, шчо тотó йи. Звайи, жи пан пішоў до то́го до́му — но, він ни знаў, шчо пан за йи́лен. Іде за́того пан д ньому на віз, та́кий бі́лий, шчо полотно́. І сиў на фіру, тай ўно! — Ну, ни йина́че, хыба́ він сьа записаў до фармази́ниў, тай ги шчось скайаў сьа, мо́же спомїануў за Бо́га, тай ўмер на во́зы. І тот йидь, йидь, прии́хаў десь там до йакойісь госпóды, де пань зайїзды́т ўсе, ў Самборі, а там му сестра́ служи́ла. Тóт сьа на віз подивиў, пан не жи́и, ўмер. І він повиў сестри́, йака́ робóга, а вона́ мовит: Тїхо, йтє піт трупарньу, та́й го зверзь, та́й го найдуг, похоба́дуг тай йуж. — Він так зробиў, а сам зайїхаў домиў, до возиўны і тотá скрїньа стої́ала цїлы́й рік, на во́зы, не ру́шаў йи. За рік розбиў тоту́ скрїньу, а вона́ гроші ўсьо. А то ни йина́че, хыба́ тот пан до фармази́ниў сьа записаў, али йнму́ Бох судиў тоты гроші і днеськова шче ма́и. Він тїлькó маў, жи полумецко́м сорокї́цї зїчїў.

Зап. в марті, 1899 р., у Мшанци, Старосамбірського пов. від Гриця Оліщака Терлецького.

351. Як слун давав молока.

То йа бу́ла ў цьóтки ў Ковальїу́цї і там приходиў сусїдний хлóниц до нас ўсе. Він маў сьим-їсьим ро́киў. Бува́ло, ми сьи пита́йли,

*) Самбірського пов.

шчо йнго тато робит? — А він кажи: Татуньо тепер прийшли, принесли молоко с стайні. — А ми кажи: Чому мамуньні ни дойа корову, али татуньо? — А він кажи: Бо татуньо більши молока принисут. Татуньо йак сьидут коло слупа, то унисут зо два скіпці, а мамуньні ни можут тото дойати, тілько складайт сир таї масло.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамі.

352. З чого жив знахор?

Йшоу йдин чоловік чхрис лыс і йго ўкусила гадина так, шо аш йму нога спухла йак колода і ни міг далі йти, теї лых на рові і лижау. Лижит так, лижит, аш натходи йден чоловік, шо ўміу лычити і вітшоўлаты від гадин. Теї питає цї йго: Шчо тибі хибуйи, шо тут лижиш і шо так нога спухла? — Гадьука так ўкусила мене, кажи той йиму, і знать йа згину с того. Али йагби хто ше виратувау мене, то даўбим йиму сотку! — Ну, добри, йа тибє виратују. — І він, той лыкар, свиснуу сым раз і зачау шось шпитати, аш тут зарас зьлізало сьї с цылого лыса поўно гадьук, а йдна прильізла на саміи остатку, а то була та, шо ўкусила того чоловіка. Теї тоди той лыкар виломіу з биревн прутика, теї стау шось до нейї говорити, до теї гадьуки і закляу йї, шоб ньікого ньїгди ни ўкусила, навіть, шоб йї биу. І махнуу прутом на ўсьї сторони сьвіта і пошптау шось і всьї гадини зноу порозлавили сьї по ўсьїх сторонах лыса. Потім відмовиу шчось до ноги і нога стухла і чоловік ўстау, дау тому знахорови сто ринських і пішоу. А той знахор мешкау ў тім лысы і насилау гадьук на людий, а потім йшоу йїх лычити і так сибі заробляу і жиу файно без гривоти.

Зап. в грудни, 1902 р., в Сільци Беньк., Камінецького пов. від Тимка Цритули, А. Веретельник.

353. Рїмар, шо орудував гадєм.

Буу ў йидным силы рїмар блїсько Гусьятина, шчо крадєним спбсобом дыставау сьї до Рбсїї чхрис гравїцьу. І ўдавала сьї му штўка нїрас суда і звїтти обирнўти, шчо го страж гравїчна ни вїцьїла. А йидного разу повиртау в Рбсїї і ни міг сьї покрадємо на сей бїк дыстати, бо страж гравїчна пїльно слўжбу свуйу виконьувала. І зобачили ковакї в дїялку, шчо рїмар хбчи сьї чхрис гравїцьу крадєним спбсобом дыстати і постановїли собї йнго дыстати. І злацили го-

І хтіли йнго ўзвѣтѣ до арѣшту, а рѣмар зачѣ сѣ просѣти і кѣжи : Пани! Дарѣти мнѣ той раз; ѡа ни ѡи жѣдин шпѣнг, ѡлим ѡи зарѣбний чоловѣк. Пусьтѣт мнѣ той раз, а ѡа вам покѣжу птѣшка. — Відозвѣли сѣи козакѣ: Покажѣж нам тѣго птѣшка! — А вѣн здоймаѣ шѣпку в голови і вѣгли ѡи сказаѣ подивѣти сѣи на нѣго. Козакѣ глѣзнули швѣтко до шѣпки, абѣ zobачѣти птѣшка, а гѣдина ш шѣпки засвѣстѣла і вѣкрутила сѣи йндѣному ѡ дрѣгому до очѣй, а козакѣ сѣи пострѣшили і кѣжут: Ідѣ, чорт тѣбѣ бирѣ с тѣбѣй птѣшкѣм. — Рѣмар дѣстаѣ сѣи на сѣй бѣк і прихѣдит до дѣму, а жѣнка йнго плѣчи, шчо сусѣднѣ хлѣпцѣ ѡйѣ сѣи ни боѣѣли, ѡѣпка і грушкѣ ѣ сады обѣрвѣли, а ѡѣк она ѡ ѡих хтѣла с садѣ вѣгнати, то шче кѣдали ѣ нѣу ѡѣпками і грушкѣми, шчо мѣсыла утѣчѣ самѣ від нѣх іс свѣго садѣ. — А рѣмар кѣжи: Ни бѣ сѣи, нѣж, тотѣ грушкѣ будѣт дѣбѣри заплачѣнѣ. — Ўспокойѣла сѣи жѣнка і говорила собѣ о ѡйнших рѣчах, ѡѣк звѣкли чоловѣк іж жѣнкоѣ рѣчит сѣи. А на дрѣгий дѣнь у тих сусѣдыѣ, шчо ѡих хлѣпцѣ грушкѣ і ѡѣпка рѣмаровѣ обѣрвѣли, поѣявило сѣи на рѣно по мнѣго гадѣй ѣ хатѣх. Ўсѣуда було: і на лаѣцѣ і на зѣмлѣ і на столѣх, шчо ѡѣк сѣи попрѣбѣжувѣли рѣно, то сѣи ѣсѣ попиристрѣшувѣли і ни бѣло кудѣ с хѣти вѣйти. Аж йндѣн гѣздѣ і дрѣгий, сѣсѣдѣ тотѣ, змѣшенѣ булѣ вѣкна повідѣѣльувѣти — бо кѣло двѣрѣй найбѣльши було — і такѣм спѣсобѣм на двѣр повѣходѣли. Рѣдѣт сѣи обѣ сусѣдѣ нат свѣбѣйш нишчѣсьтѣм, шчо ѡих спѣтѣло ѣ ѡих хатѣх, шчо с тѣм робѣти. І по чѣстѣ заглѣдѣѣют ѣ вѣкна, а гадѣй ѡѣк пѣѣно лижѣло, так і лижит ѣсѣуди. Йндѣн з нѣх чуѣ за рѣмара, шчо вѣн звѣѣи до гадѣй і пригадѣ собѣ і кѣжи до тѣго дрѣгого гѣздѣ: ѡа чуѣ, жѣ рѣмар звѣѣи шчо сѣ від гадѣй. Холѣм до нѣго, будѣм го просѣти, мѣжи би нам ѣ тѣм шчо морѣдѣѣ. — Прихѣдѣт до рѣмари до хѣти: Слава Йѣсѣу Хрѣсту! — сказѣли. — Рѣмар вѣтпѣвѣѣ: На вѣки вѣкѣѣ — і привѣтаѣ ѡих і просѣѣ, абѣ си сѣдѣли. 'Али вони кѣжут до рѣмара: Ни мѣжим, сусѣдо, сѣдѣти, бо на нас сѣѣи нѣчи нишчѣсьтѣ спѣло. — Рѣмар питѣѣи: ѡѣкѣ нишчѣсьтѣ? — Говорѣт, сусѣдо, на рѣно ѣ мѣни і ѣ сѣсѣда поѣявило сѣи пѣѣно гадѣй ѣ хатѣх і ни звѣѣим, звѣгѣки тотѣ сѣи ѣзѣло і шчо с тѣм робѣти, бо ми аж вѣкна повидѣрѣли, шчѣсѣмо на двѣр с хѣтыѣ повѣходѣли вѣкнами, бо кѣло двѣрѣй найбѣльши бѣло, шчо трѣдно було сѣи до двѣрѣй дѣстѣти, бо то вѣликѣ і багѣто і страшнѣ гадѣй. А ѡа чуѣ від лѣудѣй, шчо ви звѣѣитѣ шчо сѣ до тѣго трѣха і сказаѣ ѡи сусѣдѣ і пришлѣсѣмо обѣ до вас, абѣсти булѣ такѣ дѣбѣри нам хѣти поопѣшчувѣти вѣт тѣго. — Рѣмар вѣтпѣвѣѣ: Праѣѣда, ѡѣкѣ то гадѣй страшнѣ, жѣ аж ѡисти поѣтѣкѣли вѣкнами від нѣго; то вѣтко, шчо вѣшѣ хлѣпцѣ тѣкжѣ так, ѡѣк тотѣ гадѣй страшнѣ, шчо ми обѣрвѣли грушкѣ і ѡѣпка ѣ мѣѣим сады і шче мѣсыла жѣнка від нѣх утѣкѣти так, ѡѣк ви від гадѣй. — Ўстѣдно

сьи тим обом гáздам зробило і повиходили на двір. Склікали свої хлòпці і зачили їх сьи випитувати, чи вони тотò зробили, шчо рíмар сказаў. І мýсьят типér сказа́ти праўду, бо йак ни ска́жут, то гадьї ни ўступит сьи с хáти — вони ўже видыли, жи ни жерт. Хлòпці признали, жи праўда; тогдї пішли обá гáзди зноў до рíмара і зачили йиго просїти, аби йим сказаў, шчо си за шкòду жидáйи, а вони йимў постаўлят зараз, лишé най гадьї с хатыў сьи поўступáйи, бо і по грòші до хатыў ни мáли йак пítи чириз гадьї. — А рíмар йим сказаў: Дастé миньї сто сорокїўцїў за мòйу шкòду, хоць вона тьїлько ни вáрта, áли то шкòда і штроф мусят б́ути рáзом поплачéна, бо іна́кши гадьї сьи с хáти вам ни ўступит. — Гáзди тогдї прòсьят, аби упирéд гадьї сьи ўступáло, бо ни мáйут йак грòший ўзьїти, а рíмар кáжи: Ідыт, ўже гадьї нимá ў вáших хатах, áли йак грòші ни принесéте зáраз, або рíч мòйу шче ко́ли нару́шити, ви або вáші дьїти, то ў кáждым разьї будéти мати поўно гадьї, бо йа вам нашлў. — І зáраз гáзди пішли до свòйих хатыў, гадьї ни застáли, ўзьїли по 50 сорокїўцїў і зложили рíмарови за шкòду і за штроф, йак рíмар собї зажидáў. Віт тóго часу áнї то-тї гáзди, áнї йїх дьїти нїгдї рíмара ни нару́шили і поважáли йиго за дòброго чоловіка, бо ў житьў йиго на нéго сьи нїхтò ни поскаржиў.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

354. Гадьки на сплаві.

Йшли ми сплаво́м з Гáличи: йа і Гриць Цапòк. Пригна́ли ми той сплаў на Букїўну під ладунок на дрива. Ладувáли вони ў пїйтницю і субòту, ни скінчили ўсьї сплави, а ў нидьїлї забрали сьи і пішли ўсьї до дòму, тьїлько нас сьи лишéло три на шість сплавїў. Наклáли ми собї огòнь, посидáли ми і пичéм барабòлїу. Слу́хайи Гриць, шчос свїшчи. Б́удит він Івáна: Івáни, Івáни, ти чўйиш, йак шчос свїшчи? — Ой нї, йа ни чўю. — Ходїж по судá. — Помалéнько закрáлисмо сьи до корчї і дївни сьи, а гадьї ў корчї свїшчи; ни багáто йїх б́уло, до пїидисьїть. 'Али йак йа тотò побáчїў і дáлы ў гору ўтыкайў. Гриць Цапòк ни багáто мїслиў, злaпáў туту найстáршу гáлину ў рúку і три-мáйи таї кричїт: Івáни, Івáни, а ходї по судá! — Ой, йа там ни пїду, бо там гадьї йи. — Ни бї сьи, ўже лишé однá. — Сходжу йа на до-лину, а він ўзьїў липовий патїк, з лїпи ўломаў, кору опстругáў, ўзьїў, пустиў йїї на зéмлю і на шїйу волòчками пристолòбчїў. А той липовий патичòк, шчо він опстругáў, тримáйи ў руках, таї кáжи: Ходї, Івáни,

судá, йа йїї вáрава зу́би повібира́йу, вона́ ни ўкуси́т. — Потыгну́ў він йїї́ тим ліповим патиком по зу́бах, а зу́би ў патик позалази́ли, тай сьи лиші́ли, бо мнѣкий буў. Ўзьи́ў він тогди́ туту́ га́дину до рук і пу́стиў собі́ за па́зуху до го́лого ты́ла. Йа́ йак сьи то́го нальї́к, так від не́го ўтыка́йу і мисльбу́ собі́: Коби́ йа дыста́ў сьи до Коро́пцѣи, то йа с то́боў ни хóчу ва́ти ны́чо́го, бо йа сьи тибé бо́йу. Ни хóчу с то́боў ны́ обідати, ны́ вичéрїти. — Ты́лько йа так погада́ў, шчо ни хóчу ны́ обідати, ны́ вичéрїти, так Цапóк ўже знайи́. — Ой дурвїй ти, Іва́ни, на ка́ждым пóступі́ ти йїї́ ма́йши, йак йа схóчу. Де сьи пóступи́ш, там вона́ будé. — Ны́ц йа собі́ с то́го ни рóбїу, а́ли сы́дайу на човéн і ты́кайу до до́му. Йа́ бїжу́ доро́гоў ўже, а га́дьї на пирї́д мэ́ни. Йа́ пирискóчу одну́, а там дру́га. Пирискóчу дру́гу, а там трéта. Здиба́йу тоты́ свої́ кумпанї́сты, шчо пі́шли до до́му. — Ой вирнї́ сьи, Іва́ни, будéм пускáти сплaвї́. — Йа́ вэрну́ сьи, а́ли с Цапкóм ни бóду, бо йа сьи йнó бо́йу. — Вирну́ў йа́ сьи до сплaвї́ наза́д с свої́ми кумпанї́-стими, за́мїньїў йа́ сьи за сплaў, пі́шбóу до не́го дру́гий пириднї́к, а йа пі́шбóу з йї́нчим. Йї́днїи ми сплaвaми аж до Ны́жнїва, а́ли ў мо́йїи сплaвї́ га́дьї, йак дроў ли́жїт, шчо йа ни мóжу ны́гдé стáти на йалї́цу. Прóшу йа́ йнó: Грї́ццу, Грї́ццу, шчо ти зо мноў рóбїш? Шчо йа то́бї вї́ннї? — Ходї́ на свї́й сплaў наза́д, ни бóдиш йї́ вї́ды́ти. Пі́шбóу йа́ до не́го на сплaў наза́д, ўзьи́ў пїў лы́три горї́ўки, обидва́ ми сьи пирипросї́ли і вї́т тогди́ йа́ йїї́ ни вї́дыў на свої́ очї́ й до вї́ньєка. А то ўже доўгий час.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кіндрата.

355. Пан над гадюками.

Буў Федь Новї́цкїй у нас і знаў до га́дьї і лубо́бїў кра́сти. Він ны́гдé ни йшоў, лишé пообзира́ў ў кóго йи збїжи, ўзьи́ў гилéтку, дві і пі́шбóу до до́му і сидьїў, дóки ни зьзы́ў. Прийшо́ў раз до Дугчїка́ Микї́ти і той влaпáў йнó ў ко́мóрі. Злaпáли йнó і шчос там трóшки ўкара́ли такі ў ко́мóрі, а він на не́го — ни мїг му ны́чо́ зробїти, на-слаў пóўну ко́мóру га́дьї, шчо нїма́ де глї́ ўпа́сти, так ли́жїт по ўсьї ко́мóрі і по мї́хах. Вї́йшла старá ма́ма за му́коў дóсьвїта рáно, дивит сьи, шчо ў ко́мóрі нїма́ де глї́ ўпа́сти, так сьи нальї́кла, шчо лéдвн до хáти ўлы́зала. Побїг Микї́та до Фéдьи, прóсит йнó: Йди, ў мэ́ни ма́йши шчо тї́жнїи фа́сунок чириз два мї́сьицѣи по пїў кóрцьи, лиш заби́рї си то́то с ко́мóри. — Говорит Федь до Микї́ти: Ти́цэр ти менї́ знайи́ш.

Як у коморі страх майиш? — Яа ни жиртуйу, Фэдьу, майиш від мѣни по пйў кйрцьи збйжи шчо тйжньи чырис два мйсьицьи, йди лиш, возьмй собй. — Заклякаў Федь Вйцька Грйникового, шчобй буў за свйтка, шчо забирайи гадьй і майи за то брати збйжи. Вйцько йи присвйтчыў обом на обй рўки, ўтворйў Микйта свойў комору: Забирайти сьи, панны, вйтци, бо йа ўже йду до вас! кажй Федь. — Забрали сьи вони с комори, йак би йих мйтлоў замйў. Кажй Федь до Микйти: Вйдиш, йак тобй обйцьианки ни бўди, йак ти ни даш тотў минй, шчо обйцьиайиш, то шче йих ў свобй коморй дубильтово майиш. — І так Микйта сьи того застрашйў, шчо вйдаў ўсе Фэдиви, йак обйцьиў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Кйндрата.

356. Лйкар від гадючої їди.

Ў нас буў такйй одйи Штифан. 'Али ўкусйла гадина Тимка Сальианика. Прибйгла Тимкова жйнка до Івана Кйндрата, а ў него булй конй: Запргай, брати, конй, ййдь, бо мого чоловіка гадина ўкусйла у Вадовй у Мйхала. — Запргй Іван конй, ййли до тобй Вадовй по него, бо йи мў спўхла нога так, йак кйгвицьи. Ўфатиў йа йигў на фйру, привйзйи йигў до Штифаня Стрйльцьи, пйрночувайў вйн там, даў вйн йи мў йакйхос бйринйў (намулу) напйти сьи і вйн на дрўгий дєнь сплас. Прихўдит вйн до дому, скаржит сьи, шчо йигў вўдит тота ййдь. Пйслаў вйн жйнку до того Штифаня, даў Штифан йакўйис водй, вйн сьи напйў і стало йи мў здоровйши по тьи. Йак вйн пйшоў шче трєтий раз до Штефаня, Штефан сидйў на лавй: Слава Йсу Христў! — Слава на вйки. А йак сьи майиш, Тймку? Лєкше тобй на нўгу? — Вйтпвйдайи Тимкў: Лєкши, дьйкувати Бўгу. — Дйвит сьи Тимкў, на вйкнй скльйнка стойїт в горйўкоў. Полапайў Штифан скльйнку до рук: Вйдиш, Тймку, вона тибє ўкусйла, а вона тут йи ў скльйнцьи. — Стойїт вона ў скльйнцьи, а вйн пйи тутў горйўку. На й тобй, Тймку. — Ни хўчу. Вона мивє ўкусйла, то йа спух, а йак би вйпйў, то бим сьи й потрйскаў. Бўдьти здорўви, Штифаны, бо йа ўже йду до дому. — Йак ни хоч пйти, то йди здорў. — Заплатйў Тимкў Штифановй за той цйлий труд йиднў корўну і вйт-пываў сьи від него і пйшоў до дому тай здорў й до мйнька.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Кйндрата.

357. *Насилач гадюк.*

Буў йндэн чоловік, Базилько, ту ў Корóпци. 'Али йак буў він шче хлопаком, то буў ў гóрах на слўжбi ў йндно́го госпóдари. Той йнгó госпóдар наймиў до худóби, абi худóбу пас. Даў ймиў йiсти i кáжи до него: Гонi пáсти i шчобiс ни лых спáти, абi худоба ни зроби́ла де шкóди i шчобi тоби шчо злóго ни стáло сьи де. — 'Али йак то хлопци мáйи, вiгнаў худóбу пáсти, попойiў він дóбри i буў би сьи борóў, али ни бóло с ким. I ўзьиў, положиў сьи спáти. Бо йак би голóдний, тó би буў ни спаў. 'Али тóму гáздi бу́ло дóбри вiдно на тóйи пасóвиско, шчо хлопци спит; али то бóло ни кiлька раз, йак він льи́гáў спáти, йак займе худóбу. I йнгó госпóдар за кўждий раз напоминаў, шчобi ни льи́гáў спáти. I він гáздi слўхаў, йак гáздá говориў, али йак вiгнаў на пасóвиско, то йнднáко сьи клаў спáти. То бóло так во пiйти нипóслухiў, жи він ни послўхаў i той гáздá ўзьиў, наслаў на него гáдi, шчо нао́кола него до кiлька мéтриў так страшéнно поналазьи́то, шчо нáвiть би глу ни бóло де кiнути на зéмлю; а на грóди три такiх вилiккiх ймиў вiльзело, шчо мáли с по два мéтри заўдоўшкi, а мóже шче й доўшi. 'Али той хлопчiско спит тáкi. Гáздá прихóдит ни с потирплiньи аш там на пасóвиско тáй лéчко до него кáжи: Хлопци, а худóба де? — 'Али він ўже сьи й сам пробóджуваў, бо чуў, шчо шчос на ньи лижит студéни; тáй сьи ў тьi хвiли зьiрваў на нóги i дўжи сьи сполошиў буў i почáў кричiти. 'Али гáздá ймиў кáжи: Цить, ни кричi, ни бi сьи, вони тоби нiчó ни скáжут, коли йа йи тут кóло тéби. А йаш тоби ни казаў, жиби ти ни льи́гáў спáти? Йак би йа так буў ни надьiйшóў, то вонi бóли би тибé зайiли, а так ни бi сьи, вони ти нiц ни скáжут. Тiльки памнiтáй, жибис бiльши ни льи́гáў спáти ньiкóли. — I той хлопци служиў кiлька льиг ў тóго гáздi i той йнгó гáздá так сáми наўчiў, шчо він так знаў насилáти дрўгим гáдi, йак гáздá на него. Повирнуў сьи він вiттам з гóриў ўже пáрупком до Корóпци i ожиниў сьи i шос тáм сьи с сусьiдом посварiли, ци там за кўрку, ци за мéжу, то о тьи так дóбри ни звáйу. 'Али кáжи він до свóго сусьiди: Почикай, йа тибé наўчú! — 'Али той ймиў сусьiт кáжи: Огó, та шчо ми зробиш? Так йим тьи сьи напўдиў. Так достóт, йак кiт сáла. — Ну, почикай, йак сьи ни напўдиў, будём вiдьiти. — 'Али вiбiгáйи жiяка тóго сусьiди: Ходiж но, чоловічи, судá бóрши! — Та чó? Мби тьи ни фатáйи. Шчо такóго? — 'Али ходi, тáкi живéнько, бо такá гáдина вилчéзана ў хáтi, коби шче дитiну ни зайiла. — Той гáздá покiнуў сьи сварiти i бiжит до хáти чим скóрши. Роствориў хáту, а шчос вiльканацiть гáдi ўже кóло дитiни ў колiсьцi, повадирáли гóлови i свiшчi так, йак на пишчiўки. А гáздá кáжи: А, Гóсподи милосéрний,

а се шчош тако́го? — 'Али дивит сьн, а дитїна сьн бавит і лапайн то гадьї рука́ми. І гавда хтыї дитїну ўхватїти, колї гадьї до него. Обза́райн він сьн — а дитїны ныц ни ка́жут — в за́ду се́би, а ту на по́ровї так йак би дроў метрoвнх накідаў і ўже лыаут до ха́ти страх страше́нний: по́пид лавї, ў пїч, ў горшкі. Йакoс він помижи то́б гадьї вїскочуї на двїр і до сво́го сусьїди: Бїй сьн Бoга, чоловїчи, даруї ми сей раз, ны́гди йа твoбe ни зачїпаў, по́ки буду́ жїти. — А тої сусьїд, жи наслáў на него: Та тиш казаў, жи сьн ни бойш минe! А праўда, йа ни йшоў до те́би ны́ до ха́ти, ны́ бїў йим ты і самїис ўтык. — 'Али він то́му сусьїды ни ка́жи: ти, йак ў сва́рцы бoло мїжи нїмн, хоть тої буў молoтшнїй від него, а́лж йнго льяминтуїн і прoсат: Хо́дыт, тату́ньцьу мойї, бо мннї гадьї дитїну звїст! — Ни бї сьн, вїт-повїдаїн тої, жи наслáў, вонї ни йн такі дурнї, йак ти, шчoбї вонї шчо ка́зали дитїны. 'Али ти до ха́ти ни за́раз ўвїйдeш, шчoбї ти знаў, когo зачїпати. — 'Али тої, шчо ў него ў ха́ты гадьї, так прoсит йнго і присьїгу складаїн пїрид ним, шчо ўже бїльшн ныкoбн а ны́гди зачїпати йнго ни бoди, шче й своїї дыгн зака́зувати буду́, шчoбї тобї ныц ни ка́зали. — Ну, то ходїж, дурнью, до ха́ти, повїдаїн тої, шчо наслáў гадьї. У́же ти сей рас подаруїу, таї йїх вїддалу́ вїт те́би. — Йдут вонї до ха́ти, а́ли тої гавда бойт сьн йти навїть до сьнїнїй. 'Али тої дру́гнї: Ходї во мнoїу, ни бї сьн! І ўхoдит до ха́ти таї до ннх: Ану́, Гавуськї, забираїти сьн, вїтквнстн сьн ўзьїли! — І ў ты хвїли гадьї сьн вїбрало чїсто с ха́ти, шчо й слїду́ навїть ни бoло. Тої за́раз гавда пїслаў жїнку по лы́тру горїўкн і пнрнпрoсїу то́го, понанпїва́ли сьн дoбpн і тої гавда ка́жи: У́же ты бїльшн ны́гди і ны́гди зачїпати ни бoду. 'Али тої, жи гадьї наслáў, ўже сн дoбpн пїтпїў, таї ка́жи: Вїднш, дурнью, абїс знаў, шчо свннья́ значїт. — А вонї йак сьн сва́рїли, то тої то́му казаў: ти свннья́.

По тьнм їнтарeсьї ў тїждeнь, цн там па́ру нeдыль, пїшоў він в oднїм своїїм сусьїдом на гoбн. 'Али тої сусьїд ни знаў за него, жи він знаў пнрїмoву до гадьї, бо він то́му казаў, жнбї ныц ныкoму ни казаў, шчо наслáў му буў до ха́ти. І тої йнго сусьїд знаў, котрe гадьї ни йадовїтн, жи ни кусаїн і злaпáў гaднну і ка́жи до то́го, шчо знаў пнрїмoву: А ходїж по, ка́жи, судá. Йа шчoс йнїу! — А він ка́жи: Та шчо тако́го? — Ходї та будeш вїдытн. — І пнрїхoдит тої, шчо знаў пнрїмoву, таї ка́жи: Ану́, шчoс йнїу? — А він ўзьїу, рoстворїу пáзуху, бо кннуў буў ў пáзуху: Та днвї сьн шчо, гaдннум йнїу. — 'Али тої ка́жи йнїу: Тeньгус гaднну йнїу. Та́жн то йашчїрка. — 'Али тамтoї вїтыгаїн рукoў в за пáзухн так йак бн коўбасу́ дeйаку таї ка́жи: Та днвї сьн, та́жн гaдннa. — Еї, шчо такá гaдннa. Пoчкаї но, йак йа за́раз йїх склїчу, цн oзмeш її ў рўкн! — І свїснчуў на пáлиц, а ту

страшенно так їх надльвіло того гадьї, йак би нивилічкоу рікоу дроу накїдау с кільканацять латер. І кажи той, жи свшчї, до того другого: Постилї по ти сирдак на земљу! — Той постилїу, а той кажи: Гануська, ходї по ти судá. — А ту насампиред така чирвона, шчо аш з неїї искри йшли, йак сьї пирисунула чїрис той сирдак, тай сьї лиш роздїліу на двбїи. Той йїгó кумпанїстий йак скóчиу ў зад, йак крикнуу, а той йїму кажи: Ни бї сьї ныц, вони тобї нычó ни скажут. — І вїтыгнуу рúку тай кажи: Ходї, Гануську, судá. Тотá йїму по рудцї ў пáзуху, а с пáзухи чїрис рукаў ў другу рúку. Побáвиу йї грóха і пúстїу на земљу і шчос там до них сказаў і забрало сьї гадьї від них. І кажи до свóго товáриши: А шчо, ўзьнїу бис ў рúку гáдину? — А той вїтпóвїдáйи йїму на тóйи: Та йак би йá ўзьнїу ў рúку, йак то сирдак роздвоїу сьї на двбїи, йак вона пирильзла і так би вона миньї і рúку моглá роздвоїти. — І назбирáли губ тай пїшли до дóму. 'Али тамтóй пїшóу так ў мїсто до цэркви і зачїу там другим росповїдáти, шчо він маў з ним там ў льсы. 'Али там йїдén кажи: Ей, дурний ти, шчо то ти вїриш, шчо він до тóго знáйи? — 'Али натхóдит і той, шчо знаў до гадьї на той час, йак вони собї розмаўльїли. І тамтóй трéгнї уповїдáйи до тóго, жи до гадьї знáйи: Шчо, ти знáйиш до гадьї? — А той вїтпóвїдáйи: Абó тобї на шчо? Йак знáйу, то собї. — О ти страх знáйиш. — Скóро хоч, то будэш йїх мáти, так йак мрáки. Йа ти йїх напраўїу, áли потóму ни бóду вїгáньїти, будэш сам. — Ни бї сьї, ньї, кажи той, йá сї сам йїх вїжину. Пó тебе ни пїду. — Кáжи той, шчо знаў примóву там до свóйїх сусьїдїу, жи стоїáли кóло него: Ну, будéти свѣткaми на тóйи? І пїшóу від них. — Прихóдит той до дóму трéтїй, а ту гадьї по подвїру, ў комóрі, ў стодóльї, ў хáты, ў пичї, ба нáвїть і на пичї, шчо ныгдé на йїгó обїсьтїу ни бóло мїсьцьи тaкóго, абї ни бóло гадьўги. Тóй сьї вльк і бїз дўху бїжит до тóго, шчо му наслáу гадьї. І парипрошїйи йїгó і кажи: Йа тьїлько так на спас сказаў, шчо ви нычóго ни знáйити. — А той йїму кажи: Ти ни знáйиш, шчо с спасу і прáвда бувáйи? 'Али ти занáдто мўдрий, йди собї сам вїгáньїй. — Ей, ходьїт, бїйти сьї Бóга, просьтїт миньї сей раз. Ужé йá бїльши ни бóду ны с кóго сьї кипкувáти. — Ну, вїдиш дурнью, кáжи той, пантрўї свóго нóса, ни чужóго прóса. — А той йїму кажи: Ужé ныгдї прївїгдї до ныкóго сьї ни обїзвў, лиш ходьїт. — Е, ба, говорї мудрагелїку, трéбаш типер миньї дóбри заплатїти за тóйи, шчо йá тобї йїх вїт тебе вїджину. — Та колїж йá ни маїу грóшиї кóло сéби. — Шчо минé то опхóдит? Йди ўпиред принисї, потóму йá вїжину йїх. — А бaгáтож вам принéсти? — Дéсьїть рїнских йак даш, то дóбри, а ныц, то йїнáкши ни бóди. — Ей, кáжи той, та за бaгáто мóжи будé. — Ныц ни за бaгáто; йá ў тебе ни бирў за тóйи, шчо йá йїх

віганьа́йу, а́ли за то́йи, шчо ти дужи му́дрий. — Той хóты ни хóты біга́й. І ни добіга́у до до́му. У́ ко́гос там пови́чиу́ дисьы́тку і дайі то́му і ка́жи: Ходы́т йак найбо́рши, бо шче на́віть ны́хто́ ў до́ма а́ны обіда́у, а́ны худба́ ни йла́. — Йди собі здо́роу́ до до́му, йа ни ма́йу чо тудá йти. — Та йак то ни ма́йити чо йти, та аб́ести повіганьа́ли. — Аб́ш ти собі дума́йш, шчо йа йіх бу́ду бу́ком віганьа́ти? Йа йіх бу́ком ни заганьа́у, а́ли чим загна́у йим, тим і віжину. — Та ко́бі йа шче зно́у по вас ни біг! — Ни бі съз, ны, ни бу́диш ўже бічи, хіба́ бис шче ко́ли миве́ зачіпіу́. — Ны́гди йа ўже ни зачіпа́у вас, на́віть і мо́йі ды́ти. Бу́тьти здо́рові. — Йди здо́роу́. — Прихо́дит до до́му і ўже чы́сто ў не́го ўсью́да, на́віть і фоста́ съи с га́дини ни лишило. То віта́к по тьм інтирэсы ны́хто́ го ўже ни зачіпа́у, шчо ў ко́го запра́виу́, ко́ждий йи́му ни відмо́виу́, а́ли да́у, аби лиш в ним біді ни ма́у ны́йако́й?

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

358. Як знахар насилав на людий стеклих псів.

То ў Кривіа*) йе такый знахар, шо ўшійи віт стиклини льудий лыччти. Він йак хочи собі заробити, то насилаи ў села ўстеклих псіў і вони кусајут льудий і ті льуди йідут до него, він йіх лычи і вони мусят добри платити і він майи с чоґо жити.

Йидного разу буў він вислав ў йидне сило стеклого пса і він шо но ўлтиу ў сило і трапиў на йидного хлопа, шо буў мисливий і маў стрільбу. Він йшоў с хлопцем ў поли, а той стеклий пес покусаў йго, того хлопця, а той мисливий зарас застрілиў йго, теј повів хлопця до того лыкара до Кривого, а той ўже знаў, шо він забиў йиму пса. Али нып, ўзьиў того хлопця с собою до другојі хати лыччти, теј виийшоў до своей комори по лык, али чуи хлопц, а він говори до коґось: За те, шо він застрілиў мины йидного пса, бігај ти зарас ў йиго сило і поки він тут, покусај йиго жінку, йиго корови і ше в десытиро льудий. — Теј потім кажи хлопц то батькови, йак ўже йіхали до дому. А батько йак то почуў, стаў гнати коні гальоп і ўже туй-туй буў би нагнаў йакоґось пса, али пес скочиў до лыса. Прийивидит він в своей село, а ўже покусана йго жінка, йго худоба і десытиро льудий, ў селы, а той пес побіх ўже на другі села.

Зап. в грудни, 1902, в Сільци Беньк., Камінецького пов. від Тимка Пritули, А. Веретельник.

*) Село в Камінецькому пов.

359. Чоловік, що орудував зьвірятами.

Йидного разу пасе чоловік конь в ночи. Палит сь вогник — слухай, такий піскіт... Шчурі, миші таг ідут, маширують. Тай той скрикнув — тото все стало. Тей приходит до того чоловіка командант*) від мишів. Прийшов: Добрий вечір! — А той чоловік вітповів, сьів си, кажи: А ви шо так провадити? Кажі: Їа проваджу всю туїу зьвірину: Миші, шчурі, хомьники... всео. Приганьїу в другий край!

Посидьів, посидьів.. найів сьї бараболъ віт того чоловіка. Тогди фетав, свиснув і тото всео пігнав напирит себи.

Зап. 1902, від Яндруха Стеція, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Деревянка.

360. Як циганка відворожила дукати і коралі.

Булі дьїукі ў одньїм силї такі гóжі, шчоби сьї віддавали, лишé там молотцьї ни мѣли. 'Али надїїхали цїгани сьїтові, ўедрїли, шчо на них їи дукати на шїїі, дорогі коралї і так дѣлы, тай їидна цїганка змóвила сьї с цїганом, кажи: Ту їи стаў, а на тих дьїуках дорогі рїчи, а ти їди, зайдї ў ловїну, вони поскидѣють с себи дукати, коралї, а їа їїх застаўїу купати сьї і говорити: Прийдї, прийдї з вирбинї! А ти абї вітповїдѣў з за лóзьїу: Прийдў, прийдў ў осинї. Тай забрѣш тото і ўтычѣш, а вони най сьї кушѣють. — А цїган кажи: Дóбри, то будѣш мати шчо їїсти. — Сказѣла цїганка тим дьїукам купати сьї, і вони купѣють сьї. І дьїукї клїчут: Прийдї, прийдї з вирбинї! — і ригóчут сьї: ха, ха, ха, їак то дьїукї звїчай мѣють, а той вітповїдѣїи: Прийдў, прийдў ў осинї. — Пофторѣли так кїлька рас, а цїган тимчїсом до дукатїї сьї присўнуў, забрѣў дукати й коралї тай крїе ловїну посўнуў. Ўтык аж на дисьїти силó. Дьїукї клїчут дѣлы, їак їїх цїганка наўчїла, ўже нима кумў вітповїдѣти. Здумїли сьї вони, вїїшли на бѣрїг, дїїїит сьї, нима ѣны дукатїї, ѣны коралїї. Зачїли плѣкати, ѣли ўже пропѣло. Мѣли сьї вони шчо вислѣти, їак зачїли татї й мамї бїти. А їак той цїган звїў тих дьївóк, так нас звóдѣт з вїбрани павї.

Зап. в лишни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

*) Такий чоловік, шо приганьїїи миши з їидного краю до другого і вони їїго ровумїют. Зап. опов.

361. Від ворожбитя до попа.

Мій дьдо йїхаў с слаббў дитїноў до вилá, до бóга і йїхаў на Братїшїў. І обмáна го сьм учїпила, водїла го по пóльу. Приїїздит він там до тóго наріїá і приїїхаў там на йїгó обїсцьї, він вїхóдит с хáти таї кáжи до нéго: А водїло тьв, дьїдьбу? — Ай водїло, пáни. — Давáй дитїну до хáти. — Палїт ў хáты, бїрé корїто і дитїну кладé до корїта. Дитїна сьм кидáйи. — Ой вїдиш, дьїдьбу, ўже сьм бойт бїдá, ўже хóчи тькáти. Бїрї дитїну до Зарванїцьї, бо йá рáди ни дам, най вóду осьвїтїт, тодї бїдá ўтїчé від нéго. — Пойїхаў дьдо до Зарванїцьї, а там буў ксьонц такий, жи сухї-днї опровáджуваў; осьвїтїў вóду і тáйá дитїна до нїнька жїйї.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Василика.

362. Як хлб стогнав.

То колмь були добрі лїкарї, типер нема такьих ани руш! Дужи добри знаў льїчати льудей старїй нїбшчик Плита, батько того, шо типер льїчит. Ви знайти йїго, він ўже старїй, аш згорбатыў; а мé йїго батько буў. Тато моїй нєбшчик росказували: Еї, каут, добрий то льїкар раз буў! Рас, каут тато, на самї виленї сьвата йдуть вони рáнько до церкви загумїнками з Браташів*), аш чуйут, там коло паньского рова десь на лозовим корчами стогни шось так, йак слабїй чоловік. Слухайут вони, слухайут, а то стогни і стогни і вони пїдїшли до тих корчїў, аш дивльат сї, а ў ровї сидит старїй Плита, а чирис рїў лжит палка, а на вї висї гадьука писком до долу, а с пїска капáйе жоўта йїдь на кавалок хлїба, шо лежаў ў ровї. І шо та йїдь капне, то хлїб сї лїднїсе і застогни, йак слабїй чоловік; а Плита сидит, дивї цї на то і шось зашептуїе. Каут, шо він с того хлїба робїў йакїсь льїки від гадьуки.

Зап. 1902, на Браташах, Камінецького пов. від Івана Браташа, А. Веретельник.

363. Лїкарка від стеклини.

Ше була ў нас дужи добра льїкарка, Малакка наєивала сї. Йї знали дужи з далека і до слабих кликали йї навїть пани і грабїови.

*) Браташі — присїлок Сїльця Бенькового.

Раз ў дворі ў нашого пана ўстык сьі буў дужы дорогой пес. Пан дужы жалуваў йіго і справадзіў аш двух дохторіў, шоб вилычыли йіму того пса. Али дохторі подивили сьі тілько в далека на того пса, а він буў на ланьцьуху і сидзіў коли буди. Али казаў пан зарас прикликати Маланку. Прийшла вона, а дохторі стоіат і дивльат сьі, шо с того буди. А Маланка приступила з голема рукамі до стеклого пса, сьіла коли него і наставила жменьу на піну, шо тикла йіму в песка, теі каи до дохторіў: Видити, пани докторі, шо з вашого дохторства? Ану зробіт так, йак проста баба! — І вона ўзяла ту піну і стала йісти йі і потім вилычила того пса і за те дохторі заплатили йі на три місьацьі до гарешту.

Зап. 1903, на Браташах, Камінецького пов. від Івана Браташа.
А. Веретельник.

364. Хлопський лік.

Ту десь ў йідному силбі йден пан дыдич, йак позьіхаў сьібі, ўтвориў фест губу і так теньго позьіхнуў, шо ни міх ўже назат стулити губи. Йму скочила та кістка, шо шчека, в місьцьі, ну і ньіц, пан ни можи стулити губи, так і стоіт, так йагби він позьіхаў. Теі біда, пан ни можи губи стулити. Шо рубити, пані зарас до міста пу дохтора, привози, він подивиў сьі, покрутиў головоу, теі ньіц ни міх зрубити, абраў сьі і пуйіхаў. Теі пані пувезла пана гет по ўсьіх слаўніх дохторах, али аньі йден ньіц ни міг зрубити, шоп пан ни пузьіхаў. А то деш, і майи губу ўтворицу, і пузьіхайи і пузьіхайи (тут оповідач сьмієт ся). Али ту' ў Таданьах буў йден хлоп-льікар, він знаў льічити, теі йак сьі довідаў за того пана, шо пузьіхайи, пішоў гет і кажи: Йа пирипрашьейу красенько, але, йак паньі позволєт, то йа напраўльу пана, і ўни пирістанут пузьіхати. — Али чловйечку, дам тьа, шо схочиш, напраў пана! — кажи паньі ду хлопа. Теі хлоп казаў панови сьісти, теі йак сьі замахне, йак гопне пана пйастуком ў йідну шчеку! теі пан кламц! і зачинала сьі йму губа. Теі пан кажи: Ну, слава тьібі Божи, на майиш чловічи сотку, і памньітай, абись ньікому ни казаў, йакісь вилычиў мене. — Хлоп ўзяў сотку, теі пішоў, а то, шо ни казаў йму пан росказувати, туто, бо панови було ўстид і убраза гонору, шо такий хлоп-ср..а ўдаріў пана ў морду!

Зап. 1903, в Сільци Беньковім, Камінецького пов. від Петра Бухтая, А. Веретельник.

365. *Славний хлопський доктор.*

Даўно ўже буў ў йидному силы дужи слаўний лыкар. Він сьі гвйў лыкарувати сам зі себи і так знаў добри выльчыти с каждой хороби, шо ше лыпши, йак праўдивий дохтор. І йнго знали ў цылій околици ўсы лыуди і усє дохторі.

Йидного раву до двора ў тїм силы, шо буў то лыкар, до пана зйїхало сьі кількох учених дохторіў з мїста на йакыйсь баль і запросили до себи вони і того хлопского дохтора, шо буў сам зі себи. Йїдьбат вони, забаўльейу цы і рїжно штудируйут і хочут насмїхати сьі с того хлопского дохтора, али він сьі ни даў аны руш! Шо вони загадайт, то він так відгадайт, шо ті аш дивуйу цы! А на решты кажут вони йнму, шоб він показаў йаку валику штуку. А він кажи: Йа пїетиро лыудий стройу бис трутязни на смерть і зноў привиду йїх до адороўля! Добре! — кажут, — роби, подивимо сьі! — Тей він казаў наварити тлустой баранїни, нагулувати пейу пїеть хлопіў і зарас потім казаў напїти сьі йїм зимной води. Йак сьі напїли, тей так зарас і повикїдались виживї! Тоди дохторі наробили крику, шо він стройіў лыудий, а він кажи: Йа йїх зара' приверну до жытя. — Али дохторі ни дали і казали того хлопского лыкари замкнутї до гарешту і ті пїять хлопіў ни ожило, бо дохторі ни дали йїх йнму ратувати.

Ну, сидыў той лыкар шось з мїсьнцє ў гарешты, а потім засудили йнго на смерть за те, шо він стройіў пїетеро лыудий.

Али пирит смертїйу пїтайут йнго, чоґо він ше собї жичи, то ўсе йнму вільно. А він кажи: Ныц ни хочу, тїлько позвольти мнї пожити хоть три дни ў мому дому з жїнкой і з дыточками натїшити сьі.

Тей йнму дозволяи. Али чуйут, на третий дєнь йак мали йнго ўже вїшати, шо він стройіў сьі і ўмер. Ну тей йнго поховали. Йак йнго поховали, тей тейї почї пїшла жїнка і викопала йнго тей завєзла дєсь до чужого мїста і він там ожїў. А то було так: Він сьі стройіў такым лыкарством, шо сам сибї зробиў на три добї, а потім зноў маў ожити і ожїў. Такой то добрий дохтор буў!

Зап. 1903, від Івана Юнака, на Криводлянцї, Камїнецького пов. А. Веретельник.

366. *Ворожка лїчить золою.*

Була ў нас слаба Жидыўка. Прийшоў син, жибї йа йїхаў з мамоў до шлї, али она ўже там йїадила кільканацьць раз до тоїї пїнї до

Братнива, до ворóшки. Ты панн сьн наукучило, шчо вона так доўго йїддила, волила шмáтьнi i набрала ўласной золи ў свою ўласну масницу, аби йї дати, аби сьн мастила тим. Фірман стаў на порóвьи й сьмійи сьн. А вона до фірмана: Ни мóжу сьн витчипіти Жидыўки, даю ўласну свою масницу золи, аби мньн витчипіла сьн. I трáснула ў долóбнi i сьмійала сьн, шчо за дурно грóши бирé.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов., від Івана Василика.

367. Як ворожка лічила бабу і фірмана.

Найшиў мнiнэ ймдён хлоп йїхати з йигó жінкоў до ворóшки. Прийхаў йа до тоїи ворóшки: Давáйти бабу до хáти. — Ми бабу зньили до хáти, баба стóгни, а ворóшка бирé, палит ў пйицу, кидáйи каміньнi до пйица i сьна бирé до горшкá, наливайи водй, пристаўльийн до пéчи. Кладé бабу на столéц до вáнни i бирé той горнéц, млье до вáнни. Обикри́ла бабу верéтоў i кидáйи каміньнi, мáло баба сьн ни ўдуши́ла. Посилáйи наймичку до мiста, аби купила два пóклатки i за грéйцар табáки. Привéсла дыўчй тотó до хáти, виспала табáку до вáзи i бий йáйцы до води. Дáйи бабi пйти. Бáба тотó вiпила, а вона пхáйи йи ў писок пáльцы, аби баба бльувáла. Чий жи баба мáйи бльувáти, йак вона вычó ни йла, лиш тотó, шчо вiпила? 'Али молодий фірман сидит i курит собi дзигáри. А вона приходит с тоў вáзоў i покаауий тóму фірманови: Вiдиш, то даньи видбљувала; булá би ўже баба умéрла. — Али фірман до пéйи сьмійи сьн. — Чó ви сьн сьмійéти? пйтайн сьн ворóшка. — Ой, йа сьн сьмійу, чий вона мáйи бльувáти? Шчо вiпила, тий бљуйé. — Е, вiтпвiдáйи паньнi, дáйти спокій. — Хлоп йи заплатиў два риньскi, вiнисли на фiру бабу, тай конéц. 'Али та ворóшка вiйшла й стáла на порiг. Кáжи йи фірман: Паньнi, бувайти здорóвi. — Вона йшйла фірмана за два пáльцы i мургайи: Ходыт до хáти. Увiйшоў фірман до хáти, а паньнi до кўфра, вiкигáйи бáньку зливаной горіўки, бирé фльáшку до рук, обиймайи фірмана фльáшкоў i бáнькоў i цыльуйи. — Йа би шче й вам далá рáду — кáжи. 'Али вони сьн ўже ўмаўйили, булá би то дóбра рáда, булибнемо сьн пиривóзили, али дужóдит хлоп: Ходым, будём йїхати, бо баба слабá. А вона пйи до фірмана горіўку на вiтхiднйн i запрашйийн, аби фірман пйишоў ў сэриду, вона йимú дасьть рáду, а вiн йи. А той фірман нибожйско сьн лостаріў тай до ниньнi ни ходиў до ворóшки.

Зап. в липни, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Івана Василика.

368. *Ворожбит обманює молоде подружжя.*

Йиден жомньир буў при воську доўго, чирна дванацьць лѣт. І дома ни знаў він ныц ворожети, а йак пішоў до воська, наўчыў сьн такіх плісті плитивіц, шо ўзналі го за ворожбіта. І так оповідаў він ўсьільякі сторіі жінкам, вони платіли йимў і удавала сьн йимў штўка. А де кудá ни ўдала сьн йимў штўка, ймили го, набіли і фертик. 'Али пішоў він аж на Диливў. Прийшоў на Диливў, а там двоїи молодїх пібрáли сьн і ўже сварі сьн оббїи. А він йшоў попіт хату, зачуў, шчо вони сьн сварўт, тай увійшоў до хати. Слава Йсу Христу! — А тотї вітповідаўт: На віки віком. — Кажі: Ви молодики сьн пібрáли, то ни добри йи. Йа вам поворбжу так, шчо вам буди дужи добри жити, бо ви дужи помёржини. Кажі: Дáйти минї пйітку, то йа вам поворбжу дужи красно. — А вони си пошптали тай кажут: Мáйим пйітку, даймо тóму ворожбитóви, аби нам лишé добри жити. Далі йимў пйітку, а він кáи: Дáйти рўку, йидно й дру́ги! Подивйў він сьн і муркотїт там йим шчос над рукóў йидно́му й дру́гому, пйітку сховаў до кишéни, тай наконéц кажі: Ви шче посáх ни досїдїли за столóм, йак йисти сьн побирáли. Йак хочити, абисти досїдїли посáх, то ныкóли ни будéти сьн сварїти. — А вони оббїи кажут: Хóчим, пáньи. — Кажі він: Сьїдайти за сьтыў оббїи. — Сьїли вони оббїи за сьтыў, він нальльйў ў мїску водї, даў пйўкварту ў рўки молодї тай кажі: Ви затрїмайти сьн ў хатї, а йа пїду на двір, та шче вам вїнкї поробїу. — Ўзьаў там йакóгос буринў, мїтлицї, ци кропиви, ци йакбїис там дурицї, тай ўзьвйў, ўкрутйў вїнкї йим так, йак то перевéсло заўйїзувати колóпни, поста́внйў йим на гóлову йидно́му й дру́гому, на нéго заложйў шче йакус дрантйву кўчму, а йи даў йакис рушник дрантйвий чóрний на шйїу, тай кажі: Витáйти типér минé. Тай залаткаў:

Бирвїи бирвїнком вїи,

Аш типér вам сьн добри дьїи.

Тай кажі: Типér минé витáйти,

Минї водї подáйти.

Тай за то вѣтаньн даў молодї одно́го гельїра с тої пйітки, а він, йак молодїй чоловїк завїтаў йигó, тай даў дру́гого гельїра й йимў. Тай кажі: Ви типér сидьїт оббїи і досїджуйти посáх, а йа йду пóва хату примоуїйти, аби вам сьн добри поводи́ло. — Йак тутў пйітку ўхóпнйў, тай ў нóги, а вони сидьїт за столóм. Упалиў ўже ни далéко Долини, а вони сидьї за столóм. Сидьї, сидьї, а він ўже шукáйи собї йинчого. Поробїў з них макогнїў тай лишйў. А вони шéпчут до сéби: Дóки ми будéм сидьїти так? — 'Али бїжїт сусьїда до них, чогóс му булó трáба. Тай: Слава Йсу Христу. — А ты вва столá: На віки ві-

кóm. — Той сьм відивнуў на них тай кажи: А ви шчо робити? — Вони сьм заўстидали, хóтьи ни хóтьи, зачїли роскázувати тóму чоловікови: А дурніи ви, кажи, та ви йакогос дурньи послухали? Опамньїтáйти си! Аж нарештї зачїу сварити: Поскидаї то в голові. — Аш прибіг дес другїй, третїй, зачїли сьмїйáти сьм. А дáлїсти му шчо? — Пїйтку. — А то в вас, та ви далї сьм отумáнити йакогус мантьїкови? Тай тотї шчос три чужї с тим гáздóm обá за ним. Йак го здогонїли, пїйтку відобráли, а йїгó так набїли, шчо му трóха рéбра ни поломили.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

369. Чи можна вірити ворожбитам?

На Будзїнї прийшла раз бáба йакас сьвітová тай прийшла до хáти до фáйного гáздї, áли гáздї нимá ў хáты, лишé гáздїньи. А вона хотїла фáйно звьїсти і мўсила своїу фїльзофїю ўповїсти. Тай кажи: Гáздїнько, мóжи ў вас йи молоко абó смитáна, абїсти ми дáли звьїсти, бом така слабá, шчо о! — А вóна кáн: Бабўньу, колї йа ни мáйу дати так шчо. — Дáйти ми, гáздїни, смитáни, ньїц вам сьм влóго ни стáни. А йа такé знáйу, шчо ви будéти мáти опóти, по шїйу. — Йак сьм гáздїньи роз'охотїла, йак сьм звїнула по горшкáх, ўже йи бáбї шчо йїсти, кїдько хóчи. Найшла бáба пшїнїшнї пампушки, так бáба жийї, шчо о! Йак попойїла дóбри бáба, а гáздїньи кажи: Ну, бабўньу, кажїт, колї знáйти шчос такé до корóу, та йа би вам шчос і грóшїй дáла. — А бáба кажи: Дáйти ми пїйтку, тай йа вам ўсьо зрóbїу. — Гáздїньи сьм пошолóпала, найшла пїйтку, тай дáла бáбї; бáба ўзяла пїйтку тай кажи: Гáздїни! Вáшу смитáну й молоко дрўга йїст; наскидайти собї смитáни і абїсти ў вéчир колотїли і абїсти сьвїтїли. А до вас прїйди тотá, шчо вáшу смитáну йїст і молоко і бўди зазирáти ў вїкнó. — Тотá гáздїньи так чикáйи до вéчира. А бáба пїшла дáльї. Ходїла вона по хатáх, ходїла, дївїт сьм, гáздá тэньгїй, áли запрїгáйи на подвїру тай поїхаў ў поли. А тотá бáба до тóїї гáздїньї до хáти тáкжи. Застáла саму гáздїньу дóма: Слава Йсу Христу, гáздїнько. — Нá вїки вїкóm. Тай шчос бáба пáцьир муркотїт, помуркотїла, тай кажи: Мáйити шчо, гáздїнько, дáти мнїнї йїсти? Такáм слабá, мóжи би ми сти дáли смитáни. — Колї, бáпко, нимá так шчо. Корóву мáйу, áли молока нимá так. — А бáба кажи: Гáздїнько, кобїсти знáли і мннї дáли, тó бїсти опóти мáли. — Йак ту гáздїньу заохóтила тим словом, гáздїньи йак сьм звїла по горнїйтах, натарашчїла тї бáбї тóкóїї смї-

тави, шчобі два хлопці не звыло. Дала бабі файний пухкач, пилльований хліб житний, так баба туту смитану вигэ лишкоў, так йіст, аш сьв трісэ, а нйібі слаба, стара. Йак си попойіла, лиш квэкайи з нэйі. Ну, бабунько, та скажіт мены, шчо ви такэ знайіти до короў? — Ай, йа дўжи знайу. — Кажіт, кажіт, йа вам заплачу. — Та йа вам скажу, йа би ни сказаала? Дай вам, Божі, вдороўйи, ви ўсэ будэти мати опогі (по шййу). Дайіт ми пйітку, таі вам ўсэ зрэбйу. Ви дўрно тирпите. Ви йдыт до тойі й до тойі гадзйны, вона ваши масло будэ колотытй ў вэчир! — Таі та гадзйны так сьв ваохотыла, чыкайи до вэчыра, абй пішла до тойі. А й тотá собі добра гадзйны й тотá. 'Али баба кйнула ту мыву мйжи них. Тотá йде до тойі хаты, прыходит пид вйкно, а та колотыт масло. А тотá пид вйкном кажи: То ти, к...о, мойі масло колотыш? — А тотá сьв вйрвала с копысткоў таі до нэйі: А то ти, вйдьмо, мойі молоко йш? — Йак зачыли лататы йидна другу на подвйру, йак ўзылы сьв обі за волосы, файно йім повило сьв. А нарэшты кажи йидна: А ти звйтки знайыш, шчо йа тобі молоко вйдобрала? — А тотá кажи: Бо мывы баба казала. — Таі мывы баба казала. — Стáлы вони на тым таі дўмайут. Уже ни бйут сьв. Уже вйкайут си зноў. Та ви, кўмо, вйбачытй, та йа дала пйітку за то, шчо ми казала, шчо ви мойі масло колотытй. — Таі ви, кўмо, вйбчытй, бо вона й мывы казала; та йа такжы дала пйітку. Обі йак сьв розрушыли, йак сьв на бабу зайушыли, шукайут за бабоў, ого й мйсци по ны застыло. Шукайут вони, ўже й гадзй йи, ўже й вони булы посварили сьв, шчо жйнка жйнку псьочыла, а тйпэр ни знайут, шчо казаты. А баба дысьйтку ўзыла, найіла сьв, напыла, добрых гадзйн з розуму повводыла, таі повйвала сьв. Абысты гадзй і гадзйны зналы, абысты сьв ў вйрі трымáлы, на жадны пльытныцы ни ўважáлы, то ни вййдитй, так йак тамты.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Олекси Савкового Сеньчука.

370. По ворожках із жінкою.

Була мойá жйнка хора. 'Али ту, йак ў нашім станы бубайи, йиден до дóхтора радит, а другий до воробки пхайи. Али ни слухаў йа нйкóго і пойхаў до дóхтори до Тоўмáчи. Жйнка бўла би в дóму ни пойхала, йак би бўла звáла, жи до дóхтори, али йа здурйў, жи до воробки. С тьйшкоў бідоў ськиг йа ййі з вóза таі заких до дóхтора, а вона сьв тйлепайи так, йак би пид нйж йшла. Дóхтор ййі огльáнуў, напысаў рйцэпту і пйшоў йа до аптыки ўзытй, шчо бўло на тй рйцэп-

ты написано. Прийшоў ёа до дому і заживала жінка порошки 9 дзень і было ёй лёкшы. А дохтыр каваў так: Абы по тым ни застудіти сьн, тьшшко ни робіти і дитіну відлучіти. Жінка, ёак звякли ко́ло хаты, паліла ў пачы, ровыгріла сьн зноў, пішла на двір і застуділа сьн, шче гірши ёак пірит тим. Тай ка́жи до мэни: Ёа тобі кава́ла, ёідь во мноў до воро́шки, а ти по́йхаў до дохтори, та́й за дўрно три коро́ныс даў. — Цыть, жінко, по́йдим шче до воро́шки. Дохтыр тобі до́бри буў по-ра́днў, а́ли ни хты́лас сьн ші́нува́ти. А воро́шка хіба́ грóшнм порáднт, а́ли ни тобі. — 'Али жінка ка́жи: А́й страх, дохтыр сьн розумі́нн. Воро́шка лы́пши зна́нн. — Запріг ёа ко́ны, ёа́зда до воро́шки до Тоў-ма́чи. Ўвйшоў ёа до хаты, сказаў пома́йбіг, чоловік ёйі, Гриць, вітпо́віў на́ віки віко́м. А шчош там ска́жнті? — Та шчо, бідá, слаба́ нн жінка. А мо́жн то ёа нн ту тра́фіў? — Та чо́му ннн, тутка, ка́жн Гриць. Та вона́ шчо зна́нн, вона́ хіба́ на́пїти сьн те́ньго зна́нн. А цн бу́дн вн ўже де по воро́шках? — Та ннн, нн буў ённ, вітпо́вїда́ў ёа ёнмў. А чо́ж вн сьн мнне́ пїта́ннті? — Бо ёа, ка́жн, та́кн нн буў ённ нн́гдэ, цн то кўжда так зна́нн пїтн, ёак мо́я? А то ёнго́ дру́га жінка. — Ка́жн ёнмў: А де́ж вона́? — Пїшла ў мїсто. — Маў він ды́ўку: Га́нью, бїжн но за ма́моў! — А нам ка́жн сьїда́тн. То ёа буў, жінка і стрй́. — Ды́куймн красно́. — Али ка́жн ёа до стрй́а: Вн бу́тты ту ж жінкоў, ёак прй́дўт вона́ до до́му, то на́й шчо ро́бнн, а ёа ко́ныс займў до водї. — Наврнўў ёа кїньмн до водї, ў са́ных ї́ду, та́й сьн здн-ба́ў ко́ло косьцьо́ла с тоў бо́жнцнў. І ка́жн вона: Сла́ва Ёсу Хрїсту́. А мо́жн вн по мэ́нн? — А́я, по вас. — Бнру́ ёа бо́жнцу на са́нн, ўже ё ко́ныс нн напува́ў, тьшгну пїт хату, гї нншчїсьтьн ёакес. Зла-зьїнн вона́ пїт хатоў та́й поволо́чїла сьн до хаты; а ўже була́ ннўро́ку. Ўхо́джу ёа за неў до хаты, а вона́ мнне́ нн пїта́нн за слабу́ напнред, а́ли за шпага́тыўку. А ёа вітпо́вїда́ў: Ёа нн знаў, цн вн ўжнва́ннті, цн нн; ёак бнм буў знаў, буў бнм прнннс. — Да́нн вона́ їдннў фльїшку на горїўку, а дру́гу на пїво, бо Гриць пнў пїво. Ўзьнў ёа лы́тру горїўкн, за 14 гра́йцарїў пїва, було́к, оснлетцьнў, бо то буў пїст, та́й бо́жнцн нн хты́ла ёїстн солонїнн. Прнхо́джу ёа с тнмн трўнкамн з аутїкн пропїна́днїнонн, та́й дума́ў, шчо вона́ ўже жінку вндохтору-вала, та́й попїдвечїру́кнм та́й будём ї́хатн до до́му. Ба, вона́ на́вїть до жннкн сьн нн днвїла, ёйї́ на́вїть нн прн голо́ві. Вона́ рас по́прн рас споглнда́ла сьн ў вікно́, цн ёа дльа не́ї лы́кн нн ннсу́. Ўхо́джу ёа до хаты, вона́ за́раз до скльїнкн, вїпнла ї́дён, пнн дру́гнй, табо ё третїй, і чнтвэ́ртнй. Так ёнсмо пїлн, аж до́кнсмо ў шкльїнцн шчо́с ма́ло лн-шїлн. Ёак сн до́брн пїтпїла, бнре́ сьн тогдї до воро́жнннь. Ёдн но ўннсн, чоловічн, дроў, тра зы́льн варїтн. Тн бн ёйї і пнў, лнш ко́бнс ннчо́ нн ро́бнў. — Ухо́днт чоловік з драва́мн, а за ннм ёйї́ брат, шче

йакіс там другий ййго товариш і третій. Добрий вечир! сказаў ййі брат. — Дай Божи здорóўйи, йак сьи майиш, братчику! — вiтповiдайи бо-жйцьи. Даўно ми сьи вiдбiли. Аби минé чоловiк ўбiў, тi би сьи до мени ни подивiў. — 'Али брат шчо майи сьидати на лаву, насампирéd зачинайи швiгрови робiти справу ў ййго хаты: Ей, куми Грйцьу, шчо ти собi думайиш? Шчо ти майиш свуйу жiнку, а мойу сестру бiти? — А деш йа йи бiў? — Е, вiдай сьи ўстидайиш, шчо йи чужi луди! — вiтповiдайи ворóшка. Ни бiўйис! — А деш йа тибé бiў? Ййак би йа тибé бiў, тó би бiли синьцьи. — Ей, куми Грйцьу, бо ти так ни бйиш, абi бiли синьцьи! кажи брат. На шчош ти йи запхаў пiт пóсьтыль тай дьухаў польнои попiд рéбра? Ти си думайиш, шчо то на чужiм силi, тай ми ни бiдим знати? Нам луди доказуйт. Ти ныц, сéстро, лиш абирай сьи і йа тибé забиру чiсто до сéби. — 'Али кажи Грйць: Бирй си, йа ти шче й заўдам, кобис си ўзьиў бiду с хаты! — 'Али Иван зачыў рипiти зубами до Грйцьи. А Грйць кажи: Ти чо хоч, пйаньуго, ту ў мóйи хаты? Шчо, мóжи бис сьи бвў? Маў вiн доньку Ганьу і сйна нидалéко жонатого тай кажи: Бiжй но по Питра, йа му зарас ту вiширийу. — Али Иван до Грйцьи. А ворóшка: Е, ти собi думаў, шчо будеш сьи на до мноў збиткуваў тай за мноў нiхтó ни постани? — А Грйць тогди до нёйи: Ти шéльмо, сьака та така, йа ти зарас дам. I туй туй зачыли сьи ўже чiпати до бiйки. 'Али ми обá с стрйюи порозганьйли ййх тай вони осьйли тiхо трóха. Зачинайт сьи чистувати горiўкою тоў, шчо сьи лишйла, а минé божйцьи посилайи по другу. Пiшбóу йа, принйис ўже лиш пiў лытри горiўки і двi гальби пйва і рóбйу прóсьбу, а мойа бiдна жiнка лиш стóгни. А йа такóж аж тримчу, бо й конй ни хтiт ўже стойати, бо вiт трéтойи по полудньу до дiсьйгойи ў ныч тай ўже ни стáло ййи обрóку. Кóны сьи нуждайт на дворi, а йа ў хаты. Допйли вони туйу горiўку, складайт сьи ўже й на трéту самй. 'Али йа йи прóшу: Робiт но ўже шчо жiнцьи, бо нам далéко до дóму, а шче до тóго й за Днйстрóи. — Е, говорй ти свóйи. ныбй то с кольiна вiлупити? То мiсит зилó три рáзи скипiти дóбри. — А тотó зилó ўже мóжи в дéсьиць раз пйрикипiло. I тимчисóи донька наднэсла ўже трéту горiўку. Прóшу йа ййй: Бирй сьи, мамуньу, до жiнки, та коруйти йй. — Ей, говорй но ти свóйи. Йа слабiх майу по кiльканацiтитро дéнни, а в братом йак ййи була, то будé ўже кiлька мiсьицьйу, та най сьи хоть горiўки напйу — пйли би йй пйаўкi! Допйла си шче бiльши горiўки тай йа кажу жiнцьи: Ходи но судá на пльац, нибóго. Узьйла мойу жiнку, розвiбрала до гóлого тiла, при ўсьйх, і ўзьйла йй, екрила вирéтоў, пiдопхала стрiхови зилó с цибричiм пiд нью і кидайи камiньи тай пйриваруйи жiнку минi. 'Али жiнка кажи: Ни кидайти такé багáто камiньи, бо йа ни могу стойати ўже, така мóцна

пара. — Ни бі сьи ньи, достойиш. То с тебе слабісьть так виходит! І бирé ў міску воді і растопила цыну тай сипли тотó ў воду над голубоў. Гей, ци ни напудила ти сьи? кажи жінцы. — Та, а йа знайу? — Та йак то ни знайиш, йак йис сьи напудила? А можи чоловік коли на тебе крикнуў? Бо йа йіх, тих чоловікіў, знайу. Йа ўже се трэтого маўу, абі йіх дытккі вібрала. — 'Али йіи чоловік сидит во мноў тай кажи: То, чоловічи, вольіў бим буў ў воду скочити, нїж йим маў сьи а неў жвнїти. Пёрша була йак жінка, а се ўже ни знати аш шчо. — Тай зачывайи вона ўже по трэтий раз ёлово сїпати, вігнгла тотó ёливо а воді: Аїа, напудилас сьи. Дала сьи жінцы напїти тоїі воді на ўсы штїри чїсти з міски, обльїла йї гóлову, чолó, плечі, рўки, нóги тоў водóў і такé шчось шепчи, йак старий рабін. Тай ўзьїла мойў жінку, вісадила на пїч гóлу, а сама до стола до кропльїў. 'Али прóшу йа йїи: Та ўже зробїт кóло жінки, шчо маїити, а вітак сьи почистўїим. — Е, говорї ти свóїи, йа сьи ўже змўчила. — Кїнула ў сéби йїдэн так, йак ў бивóдню тай лызи на пїч жінку мїцкати (мастити). Йак зачїла мїцкати, а жінка так стóгни, шчо най Бог борóнит, ма́ло в неїи душї ни вїльїзла. Бо ў нас йак сьи сварї тай кажут: Бодай тьи бабї мастїли! А то хто сьи ўпади ў ворóшчыньї рўки, то так, йак даўно зза наншчыни пїд атаманскї бўки. Тай злавьїи вона с пéчи: Чикай, йа шче зробльу примóву над водóў, дам ти тако́го вьльї, абис ў дóма даваў пїти. — Налїла зноў воді ў міску, накідала йакóгос росхїднику і пошиптала шчос там тай нальїла минї ў скльїнку тай кажи: На, сховай сисé добри, бо тако́го ў аптїцы ни двїстаў бис і за 10 рїнских. Бирé вона сьи стрїйови ворóжити, жінцы над головоў. 'Али стрїйна була ў дóма. А вони, ворóшкї, кажут, абі знак приносїти. Тай зноў такé самé над водóў наворóжила йак минї, нальїла ў фльїшку тай кажи, абі до трох разьїў тотó повїпивали, бо йак ньи, то ни помóжи. Пїтаўу сьи йа йїи: Кїлько вам сьи налэжит за ваши корóваньї? — А так, кобї ни багáто, кобї й ни ма́ло, тра два рїнскї лати. — Йа багáто ни мїслїў, вїких бабї, на, кобїм тьи сьи йак найбóрши вїтчынїў. А ў стрїйна тьїлько дéўїить шўсток, бо ў мéни за тоїи бїльши, жи мойў варїла й мїцкала. Тай ми попрашчили сьи тай поїхали до дóму. Прийхавў йа до дóму, цы́лком мойа жінка здорóва ўже вїт тоїи ворóшеи. Йак лыгла спати, то ни могла потóму ўстати. 'Али поприходїли йїи сéстри, тэти: А шчо, йак? Лékши, ци ньи? — Аїа, лékши, бо пїшло бїльши йак пїить рїнских, тай лékши ў рїмэни. — Ей, то бу́ло до неїи ни йїхати, бо вона вїт тако́го ни знайи, тьїлько від золотникїў. Йїдь до Ньїжнїва, там йи такїй дьїд, Струк, то той вїт страхў так знайи, страх. — Али йа кау: Йдыт ви, дурньї бабї. У́же йа вїдьїў ўчэра, йак знайи. — Ей, та вона знайи, али вїт йїнчого. — Дóбри знайи, аїа, бо вїпила

сама можи в літру; вона дужи добри знайи. Їа уже більши до ворожок ни поїду; йак хочи, най йїди зо мноу до дохтори. — Аїа, та шчо дохтыр до того знайи? — Їа такі ни поїду до ворошки. — 'Али кажи тета: Та' бо він дбайи за неў? Узьйў за неў файний кавалок польи, тай рада, коби ўмерла й нинька, та би си ўзьйў йнчу. — Та шчо ни ў мени хочити, та чо йа поїду до того Ньжнива? Тажи вона там була ўже ў двох ворожок! — Е, тотї так ни знайут, той дьд лыпши знайи від них. — Узьйў йа, заприх коны, йїду.

Прийїхаў йа до того дьда, ўвиў жінку до хати, сказаў помайбїг, він вїтповїў. — Ци ни порадили би ви шчо мойї жїнци, дьдўнбу? кажу. — Та чумў ньи, пораджу. Тьлькo аби ви нькoму ни казали, де ви були, бо йа ўже смдїў кїлька раз ў арештї. — Ни бїйтї сьи, дьдўнбу, йа ньїди, привнїди ни скажу, коби лиш тьлькo помогло. — Пеўни поможї по мойї руцї. — І казаў він коны загнати за хату, аби ньхтo ни вїднїў і ўвїшбў до хати, розложїў с трїсочок вoгник, поста-внїў оливо, абї сьи топїло, а ў мїску нальїў водї і наклаў на ўсї шїри чїсти нoжкїў ў воду і ўзьйў йакўс там кнїжичку тай мoлит сьи нат тоў водбў. Помолїў він сьи с квадранс, бїрє тутў воду жїн-цы з мїскоў над голову йїднбў рукбў і кажи хлoщивнї, абї подаў йнмў оливо. І дрўгоў рукбў швїтко вїльнїў ў воду, а вонo брїзнуло і мoцно трїсло ў водї. І вїтыгайи тогдї тотo оливо з водї тай кажи до мени: Йак бистї були шче пaру день ни прїйїхали, тай було би по жїнцьї! Вона дужи тьшкїй дьїстала страх. — 'Али кажу йа: Дьдўнбу, ци будє йї лєкши, ци ньї? — До дванацїть дєп бїспєчнї будє лєкши, али тра шче раз до мени прїйтї з неў. — Ей, кажу, та йа прїйїду, лиш коби полєкшїло! — Йа маїу ў Бога надьїйу; жи вона пїшки прїйдє. — По тьїм шче зробїў дрўгїй рас так оливо над голобў тай трєтїй рас так сaмо тай кажи до жїнки: Праўда, шчо вам так йак би сьи шчoс пїало ў гoрло такє гї пaлиц? — Аїа, кажи жїнка. — Ну, то дьїкувати Бoгу, шчо вас Пан Бїг наднїє судa до мени, бо ўжє бистї були й ни жїли. Али дївїт сьи він ў тўйу кнїжичку: Та бо ви ўжє були шче дєс ў двох, ци трох. — 'Али йа кажу: Ньї тьлькoм ў дохтори буў. — А жїнка пoфaтїла тай кажи: А йа ни була ўжє ту ў жиднїўкї йїднoїї і ў Пoтoцї? Тажїм йїздїла вїстрїнскоў фїроў с слаббў йїднбў. — Е, вонї ньчoго ни знайут до сєго, тотї, кажи дьд. — 'Али була шче зо мноў йїднa кобїта, тай тaїа кажи: Мoжи бистї мнїнї шче шчо помоглї, бо мнїнє шчoс вўдїт? — Ей, чї-кай, най ўжє сьї докїнчў, пєршї. І ўзьйў хрєст і кнїжичку ту до рук, зачїў шпїтати над голобў, потoму над груднїй, дoсїть сь ўсїх штї-рoх бoкїў кoло жїнки. Тьлькo йа зачўў йнго шєнтаньї, шчо казаў: Йди си на лысї та на пўшчї. І по тьї хвїли ўжє скїнчїў кoло мoїї жїнки

і пішоў на двор. А ўа туйу книжчку ўзяў до рук і дўмаю собі: Мўжи ўа сьи наўчў ворўжыти з неўі? 'Али таж ни бўло ў тьї квїжыцьї лш очынаш, за молитви, і помїдуў мїа Бўжи і вўруўу і так дальї до кїньцьї. І поворўжў шче шчос тьї дрўгї молодїцы, али ўа ўже ни вїдўў, бо ўа пішоў лагодити вїз, йїхати до дўму. Даў ўа тўму дьїдови 30 грейцарїў, кїлька важыдаў, прїйїжджїйу на мїсто і кажу до тўїї молодїцы: Кобї ти пїтала, мўжи ту шче дейака ўї? Бо дрўгїй день зноў гонїла бн мнїе йїїї фамїльїна до сїїї. І найшлї вона ўакўс там Жыдўўку, шчо кыдала кїрти. Ну, ходьїм шче й до тўїї, най ўже раз вїдбўду так, ўак варту на сїлы. А ти йди, пїтїй шче де ўакўїї, кажу молодїцы, мўжи шче де ўака ўї, та най йїх ўже чїсто обїйдў тут, абїм зпоў шче ни йїхаў де дрўгїй абў трїтїй день.

Ўходжу ўа до тўїї Жыдўўкы: Дзїнь дўбрый, пїаньї! — Дай Бўжи здорўўїи! Прўшу сьїдати, гўсцьї. — Вїсповїдаў ўа: Шчо с такїх гўстїй, шчо слабї. — Вонї ў мїни, Бўгу дьїкувати, шчо дньї такї. Шчо мнїнї здорўвїй гїсьть? Прїйде, попойїст таї пїде. А ўак прїйди гїсьть слабїе, то шче й до хати грўшї прынїсе. — Ну, колї то так, то тїкї прынїс. Кажїт но вн нам шчо. — Бїре вона кїрти до рук, зачнїнїй мїшїти. 'Али ўа йї кажу: То шчо, будїм сьї вўза гратї? — Ньї, то ўа так; ўа с тўго зарас пїзнаўў, ўакў хто слабїсьть мїїи, ўакў хорўбу. — Ба, кажу ўа до неўї: Та бо ўа вїдўў, ўак ў нас гравїт ў тьї кїрти, то йїден прїграїе, дрўгїй вїграїе. А так ўак вн гравїти, то вїдно, шчо вн ўсе вїграїте. — Пїтїйї сьї вона мнїе: Мўжи то вїшнї жїнкы? — Ей ньї, то мўїа сусьїда. — А чомўш тўї гўспўдар нн прїйїхаў, шчо йїгў жїнкы? — Вн шчос мїїи там ў дўма робўту, дьїти і шче до тўго вн нн кўнчы за неў дбїїи. Тьїлько грўшї даст, таї кажи: Йїте собї с кнн хоч, бо ўа нн мїўу ўак. Грўшї ўже даїї. — Знїйїти шчо, вонў сьї шчос напўдїло; хоть пїс, хоть чоловїк. — А пїтїў ўа сьї: Та колї? — Хоть ў дїнь, хоть ў нўчї. — То мўжи бўти, бо вн такїй крїкльївїй, йїїї чоловїк, і шче пїс йї ў сусьїцтвї... — Ну, ну, кажи, чоловїк напудїло сьї ў нўчї, а пїс над вїчїр. Вї сьї дес нїдїўно вїддали тьїлько? Дьїти ўже мїїїти, ньї? — Ыа мўчїўў; колї внїїш, то кажи. 'Али жїнка пўфатїла: Та трўїи ўже мїўу. Двўїи дьїўчїтї і хлўпцьї. — Ну, вїдїти, клїчы вона мнїе до сїбн до тїх карт; з йїднўго бўку два дами кўло жїнкы, а з дрўгого хлўпцї. Таї клїчы мнїе до дрўгўїї стїнцьїї: Чўїїти, вонў нн йї бїспїчнн. Абїстї сказїли йїїї чоловїк, бо ўа ўсе кїрти кїну, і ўсе чўрнї, то вонў ўмре. І скїжїти йїїї чоловїк, шчобї вонў сьї стїрїгло, бо ўа тїкї вїджу так і там покїзуўїи мнїнї, жн вонў сухўтї мїїи, а то заравлїва рїч дўжн. — А ўак вн мїїи сьї стїрїчї? — А вона кажи: Абн с тўў лїшкоў нн йїло. шчо вонў. с тўў квїрта, абї нн пїло, нївїть, абї на тўї лўшко

ни льгало, де вонó спит. Навіть і дитинні абі там ни було коло неїі. — А шчо ж йїї йи тако́го? — Вонó, знайти, такий страх дьстало і йїї так нудит! — І йде зо мноў ўже до другої ставьцьїї назад. Праўда, жи ви ни мóжити йїсти? — Та ни мóжу, вітповідайи жінка слабім гóлосом. — Вонó минї так показуїи, йак би йа ў ваши кишкі була ў сиридїні. — А слабий куждїй, котрий йи, ни мóжи йїсти, бо йак би йимў пляўдувало, то би ни буў слабий. — Кажу йа до неїі: Йакі йїї рóдичі, жінки, аби сказала. — Мама такий чорнобрїва, нивилчкий, а тато маїи такий чирвоний вус. 'Али тато трóшка злòсьнї, а мама нї. — Пірит тим чисом мама йїї умєрла ўже була шгїри рóки, а тато дванацьцїть! — Кажу йа до неїі. — Ну, ну, дóбри, вонó минї так показуїи, бо йи чорний, али йа вам шче ни доказала, вонї такі булі. — І ватхóдит на той чис таїа друга молодїцьи, шчо зо мноў прийїхала. Питаїу йа сьи: А шчо, нима ўже бїльши? — Та нима. — Слава Бóгу, шчо нима, бó бим ту сидїў до нóчи. 'Али минї там йидьнї казали, аби йти до милосєрних паньнїў до кляштóру, то вонї шчос дадўт віт тóїї слабости. — А йа кажу: То пїдеги ви самї, йа ўже ни пїду. — 'Али таїа молодїцьи кажи до неїі: Кажїт но ви минї шчо. — І, вам Богу дьїкувати, шче ни трєба казати. Ви вдорóві. — Али вітповідайи молодїцьи: Минє шчос гóлова болїт і нудит і то ўсе с полуднїи. — 'Али дївїт сьи Жидьїўка на дєнїгарок таї кажи: Знайти шчо, ўже дванацьцїта годїна дохóдит до полуднїи, то ўже минї так дóбри ни показуїи, тїлькó в ранїи до одинацьцїтóї. — Ну, та шчо, кажу йа, та шче лиш пїў до дванацьцїтóї, та ўже кажїт. — 'Али моїа Жидьїўка пообзира́ла ўже той інтєрис, жи йїї сьи ни видє з нами і чїрис тóїи ни хтїла ўже тї казати. 'Али Жидьїўка хóчи й ни похóчуїи, таї роскидайи кáрти: Возмїт но ви, здоймїт! кажи молодїци. Вїдїти, сьа спїдна кáрта, шчо ви здоймїли, то се ви йи самї. А се ваши чоловік, кóло вас стоїт і знайти шчо? Кїшко ви страх сьи напудили. Минї ўже типєр показуїи. Йа собї пїрит тим думала, шчо вам нїц ни бракуїи, али тут показуїи. Йакий той кáрта стрїпатїй! — А то була дїуїтка. — І то дивїт сьи, вонó ў ногáх. Ви йак спáли, то шчос на пичї вгуркало, дужи мóчно. — Кажи молодїцьи: Та то рас кóти лавили таї аж горнїи здруїли і йа сьи була так настрашила, шчо аш сьи чоловіка ймїла. — Ну, то нїц. Йа вам дам такий вода, абїсти йигó пїли цїлий тїжднїь по килїшку шчо днїи нáтшчи і шче абїсти пїшли до ворóшку, шчо ўмїїи óливо зливáти; і абї сьи ни задáунило, сїмн днїемн, бо по тїм вам жаднї дохтóри рáди ни дадўт. І так будєти ўмирáти, йак той жінка. — Та кажїт шче шчо, кажи молодїцьи. — Ой, колї ўже дванацьцїта годїна дохóдит. Знайте шчо? Ви шчос такє, нїби сьи будувáли, нїби шчос пирисувáли, нїби шчос купувáли,

нѣби продавали, али шчо робили докѡнчи. — А молодїцьи кажи : Ми купїли ў їндїого госпѡдари горѡд, жи пїшѡу до Бѡсьнїїи. — Ну, ну, вїдїти, так вонѡ стѡїт ту ; знїїти, їак би ви булі прїїшли пїрїт полуднїи, то їа би вам булї чїсто росказїла, али тїпѡр вонѡ мїнї ўже так ви покїзуїи. — Ну, а шче мѡжи шчо там. — Ту шче їи, али ни мож дѡбри так... Ту мїнї покїзуїи : Ваш чоловїк вас лѡубїи, Бѡгу дїїкувати, али дес тїльки їак сїи напїїт, то лѡубїит вас так штуркнїти, ни ўдїрїти, али штуркнїти. — Аїї, дѡколи їак з окїзїї прїїдѡ, кїжи молодїцьи. І знїїти шчо ? Мїїти трѡїи дїти, фїїнї хлѡпчїки три. — 'Али їа ў сїїх і тїїа молодїцьи, тїї моїї жїнка, хоть слабї, али сїїї сїи, бо ўже її шчо ? Бо ў тѡїї молодїцьї ни бїло нїкѡго ў тѡї час, лиш вонї тїї чоловїк. Нївїть і слугї ни бїло. Тїї кажи молодїцьи : Ў мѡни дїтїї нїмї. — Ну, то шче будѡти мїти. А мѡжїсти мїли ўже ? — Нїи, ни мїлам шче. — А дїїно ви ўже пїбрїли сїи ? — Уже дѡїїть лїт. — Ну, вїдїти, то шче будїт дїти. 'Али їїк бїсти рїно булі прїїшли до мѡни, її би вам булї ўсѡ доклїдно вїказїла, їак бїло і їак будї. Тїї ми сїи посїмїїлї трѡха, дїли Жидїўцї по 20 грїїнарїї... 'Али кїжи Жидїўка до мѡни : Знїїти шчо ? Мїнї тїкї ўсе сїи вїдїт, шчо ви тѡїї жїнки чоловїк. А вонї мїнѡ по тїїм пїзнїїла, шчо молодїцьи самї давїла грѡшї, а за жїнку їа платїїў. Тїї ми ў дївїрї : Бувїїти здорѡвї. 'Али Жидїўка кїжи до мѡни : Чикїїти, шчѡс їа вам мїїу, газдїнѡу, шче скавїти. Вїшї жїнки ни вїїди. Ви їи ни журлївї і ни жїрїт сїи тїкї. Ви будѡти мїти так о на ѡсїїнь дїїга. А то булѡ ў сїїпанїи. І абїсти сїи стїрегїли, абїсти вїд нѡїї нїц нїї їїли, нїї пїїли. — Ну, будь здорѡў, старї, скавїї їа по дїїгїї раг, тїї дїїкуїи ти за наїку. І їа пїшѡу до кѡнїї, а вонї шче ѡбї с тѡї молодїцьїї пїшлї до клїаштѡру.

Прїїшлї там, скавїли шчо, дїли їїм мїлѡсѡрнї паниї їакїхѡс цукѡркїї і прїїхѡди вонї до мѡни : А шчо мїїти ? пїтїїу сїи. — Та ѡт дїли нам тїкїх пїїїлїкїї вїт тѡїї слїбѡсти. І кавїли, жи їак бїди лѡкшї, то абї шче прїїтї, вонї шче дадїт. 'Али її сїи подївїїў, а то бїли цукѡрки ў тїїм пулѡлку. Тїї вїзїїї їа шчѡс пїру тих цукѡркїї. Дїїмїїу собї ? Мѡжи ї їа будї тѡнїїшчїї. Ыїк то слабїм помїгаїи, то ї мїнї помїжи. Скуштувїї їа, а то тїкї солѡткї і тїкї малѡнїкї, плїскѡватї, крїглї, шчо ў склѡпї мѡжна ўзїїти за грїїнар-сто. Посїдїли ми і поїїхїї їа до дѡму.

Прїїїжджїїу до дѡму, бїрї їа сїи до свѡїїх лїкїї, жїнку лїчїти, шчо мїнї їндѡн чоловїк ѡпѡвїдїїў. Првїїс їїм за 4 грїїцїарї пїїва, вїгрїї їїм, абїї двї їїїцї, пїрїмїшїї і даїї жїнїцї пїти, так шчо мѡш тѡїли. Жїнка скуштувїїла, тїї ни хѡчи. Кїжи : Сїсѡ ни дѡбри, до чѡго мїнї тїкї лїкї ? То ѡтѡтї пїїїлїкї дѡбрї вїд мїлѡсѡрнїх пан-

ныў. — 'Али пий; йа стаў над неў: Мўснш віпнш. І постнлнў йа йї: Лыгнї спнті. І прыкрнў йа йї з головў, абн сн спотнла, бо вонн булн днстнлн запнльннн плнцн; булн сн зыгрнлн і наплнлн сн водн, то мннн дўхтнр кнзнў, шчо ннчў нн помўжн, лнш тнплн шчо пнті і потнті сн, і абн обгрнвнті. — А вонн мннн кнжн: Тн хоч мннн вадуннті, шчо так мннн ўкрнвнїш? — Ужн мннн ўсьо йндн; йак сн вадуннш, то тн нн будў бнльшн вознті по тнх богнх і грўшн вадўрно давнті. — Поўстнवलн мн рнно, пнтнїу йа сн: А шчо? Йак тобн? — Та ўжн трўхн лнкшн. — Ну внднш, то внт тўго пнвн. — Анн, то мннн внт тўго днлдн лнкшн. — Ну, внд днлдн, цн нн внд днлдн, будў йа днльн свонн днлў робнті. І зноў так йнднн внчнр робнў йнн і дрўгнн, шчос кнлькнннцнїтн рнз. І знчнло йн сн трўшкн лнкшн робнті ўжн, алн вонн нн хўчн пнті ўжн. Кнжн: Сн нн до чўго. То мннн тнкі внт тнх ннжнннўскнх помнгнїн. А тн мннн лнш дўрно мўчнш. — Ну, то йак так, то лычн сн самн, йн тн нн будў. — А тотн водн, шчо Жнднўкн днлн, шчн стонлнлн, бо йа йн нн давнў і внд днлдн йнкнс корннцн. Знчнлн монн жннкн пнті тн лыкн, знчнло йн зноў знтыгнті чнн рнз дўшчн. Аж зноў носходнлн сн йннн снстрн тнї тетн, тнї кнжут: А шчо, нн лнкшн? — Та булў йн трўхн лнкшн зрнзу шчос пнру денн, а тнпнр ўжн зноў гнршн. — Ну, то бнрн шчн рнз дн йндн. — Йн ўжн бнльшн ннїгдн нн пойдў, йак хўчн, то ннї йдн зо мннў до нншўго дўхторн, внн йн звнзыгнрунн, йак помўжн, дўбрн, а йак нн, ннї ўмнрнїн. Бо йа йак шчн озмў йнїднті по тнх ворншкнх, то вонн нн так ў мннн озмўт кўнн, алн шчн й сорўчкн скнгнут з мннн, шчў сн лншу гўлнї. — Ну, ну, то йндн шчн до дўхторн з неў, кнжут вонн. — Пншўў йн до дўхторн.

Звнзыгнрувнў йн дўхтор і такўж нн мнї йн збндатн дўбрн, шчо йннн йн, пнўнн чнрнс тўнн, шчо йннн бнбн познпнруवलн, бо йак тоўмнцкнї дўхтнр мнї згндатн, шчо йннн йн, то й снї повнннн. А внн мннн кнзннў, шчо то такн слнбнсьть, жн нннн крўплнў нннн тнкнх, нннн пнгўлкнў, абн йннн позбўтн сн. Тнлькў йн трн опнрувнті і то мўсьнт робнті внлнкн дохторн. — Прыхўджу йн до дўму, трн сн ўжн й собн стнрнчн, бо абн йн шчн пўпрн ннн нн ўмнрнў. Нн йнў йн ўжн нннн стўнн мнскн, шчо жннкн, нннн лншкў тоў, хўтн бн йак і ннчнстнїїшн внннтн булн. 'Алн жннкн сн доннвлнлн і знчнннїн плнкатн: Тн ўжн сн мннн цурнїш, кнжн мннн, тн ўжн зн мннў нн дбнїш, тн ўжн дўмнїш зн йннчу. І знчнлн плнкатн: Днїтн-ж мннн, днїтн, прнпнлнстн, йак йн ўмнру. І мннн слўзн такўж пншлн ў очнх ў тої чнс. Узннў йн сн, знбрнў чнн скўршн і пншўў йнн сн пнтнті свўго лнкарн, шчо то зн слнбнсьть, бо мннн ннжнннўскн божннцн кнзнлн, шчо то йн сухўтн, то йн сн стнрнїх чнрнс тн. Прышўў йн до дўхторн і кнжн: Слнвн Йсусу Хрнстў. — Внпнвнў: Ннн внкн Бўгу слнвн. Снїднїтн сн. І шчнш тнм чувнті, шчо скнжнті,

лѣкшни жінці, ци нѣи? — Та де лѣкшн, чим раз гїрши. Кобї ви мнѣ сказали, шчо то їи за слабїсьть ў нѣїи. — То їи нѣц ни їи тако́го, то їїї кїшка оппұхла і на тоїи ради нїмá с крѣплїў, áли їїї би робїти опира́цїїу, áли ў вилїких дохтѣрїў. 'Али вона́ мѣжи про тоїи жїти, тьлькѣ ни доўго, нїў року найдáли. Най нѣц ни рѣбит і ўсе най масно́го шчо звьїст. — Та де вона́ годна робїти? Вона́ й ходїти ни годна. І ўзьїў їим, пїшѣў. Вїходжу їа від дохтѣри на мїсто, а то буў вїўтѣрок, а ў нас той день йáрмарок. І здїбáли сьї звї мноў тѣта жїно́ча. Дѣ ти ходїў? пїтáли сьї мнѣ? — Ходїў їим до дохтѣри. — Еї, ти до дохтѣри, ни знáти чо́го. Ти йїдь з неў шче до Кѣлиниц, за Тоўмáч, там їи така́ ворѣшка, шчо так знáли, шчо хїбá би мáла ўмѣрти, аби ни вїїшла. У нас йїднá бұла така́ слабá, шчо ўже ўмира́ла, таї вона́ дáла рáду їїїи. — Еї, їа бѣрши поїїду до дохтѣри до тоўмáцко́го. — Балáкаїим ни тоїи, поурїступáли шче бїльши бабї, а йїднá моїá кумá: Еї, шчо до дохтѣри; йїгїти, кұми, до тоїи, шчо тѣта кáжут. Вона́ так знáли, шчо страх. А дѣкотра бáба кáжи: Йїдь до Дѣўгого. Так їїх бұло во двáцїть і кұжда найшлá мнѣ по ворѣщїи. Али їа кáжу: Їа до вих бїльши ни поїїду, до дохтѣри, йак схѣчи, то поїїду. Знáйти ви шчо, кáжу їа їим. Маїу шче йїднѣго коньї і корѣву; їа корѣву продáм і вам дам сто рїнских, áли найдьїт такў ворѣшку, абї їи вїлїчила. 'Али грѣшї аш тогдї, йак будѣ жїнка здѣрѣва. — Знáйшш шчо, сїнгу, кáжи тѣта і глáдит мнѣ по лицї рукѣў. Послұхай мнѣ, поїїдь шче з неў до Кѣлиниц, ўже бїльше нѣїде ни поїїдш вїтáк. — Та їа би поїїхаў з дѣсьїть раз, ни раз, кобї лиш помогло́. 'Али то шкѣда за дұрно грѣшї давáти. — А йакáс там на бѣцї шѣпчи: О, чоловікови страх ў голові жїнка. Йак сїсьї ўмре, то сї возьмѣ сьвїжу. — А їа тоїи йак ўчуў таї кáжу: Ну, то ўже поїїду, áли абї ви прїїшли до мѣни, то їа з вáми поїїду ўраз. — Та колї? — Аш ў читвѣр, бѣрши нѣи. — У читвѣр рáно прїїшла тѣта до мѣни, запрїг їа кѣны і поїїхаў.

Прїїхали ми кѣло йїднѣїи кѣрши і кáжи тѣта: Возьмї но ти хоть з лїтру горїўки до тоїи ворѣшки, бо їїї йак ни прїивїї, то вона́ сьї гнѣвáли. — Еї, кáжу їа, їа сьї вїртáїу і колї вона́ хѣчи горїўки, то вона́ нѣчо ни знáли. — Та ўже йїдь, кудá сьї пұстїў. — Узьїў їа горїўки, шчем ўзьїў ў рїзникá фунт солонїни, прїїїжджїїим ни до тоїи ворѣшки, а там їи шчоє кїльквáцїть фїр, шчо попрїивѣїли такѣж слабїх. Кáжи тѣта до мѣни: Злѣсмо ўтрафїли, то би їїї дұжа прѣсїти, абї нас доўго ни тримáла. — Еї, шчо прѣшїньї. Іá їи дѣбри заплачу́, таї... — Еї, шчо с плáти, вона́ хѣчи шче й прѣшїньї. — Уходїм ми до хáти: Слáва Йсусу Хрїстў. — Дрұгї вїтвѣїли: Нá вїки вїкѣм, а вона́ мнѣ кáжи, ворѣшка: Е, вїдáй ти сьї хоч ўже жинїти.

— Ей, та де живіти, жінка ми слаба. І кланьїйу йа сьм до неїї і цыльуїу ў рўку, али с йакім сёрцям шчїрим, шчо йак бим сьм ни брїдїў, то бим зубамн пиритьїїў, шчобн йї відлётїла. 'Али йа йиднако лише дьїму зробїїў, шчо йа йїїї поцьїльуваў, то тьїлько сьм вўса дотуїїли рукї, а губн то шче буїї с пїўтора цальн від рукї, бо ў мєнн вўса вилїкї і на той час шче буїї нобўрїнї, жим ни пригладїїў йїх. Тай кажу йа до неїї: Мобїбнстн шчос мбїї жнньцї поворбїжнлн? — А вона сьм на мєнн ўвлбстїла: Йа ни йн жадна ворбшка, йа лыкарка. — Стаў йа тай думайу: Шкодa мбїїх вўсыї, шчом притульуваў до рукї. А йак бим буў шче і губамн поцьїльуваў, то буў бим позаўчнрашну страву вїблїуваў. Тай пїшбў йа на двїр і зараз пооптнраў вўса і даўїм кбньом йїстн. І сыў йнм, закурїї собї дзїгар на вбгьї тай думайу собї про тўїу лыкарку. 'Али тєта вїходнт: Ходї но, кажн, до хатн, ўннсої горїўку та почнстўїм йїїї! Увїїшбў йа до хатн, поставнїў горїўку на сьтыї, солонїну і хлїб такбж, а тєта кажн: Пнї но горїўку до неїї. — А йа кажу: Та йак, йак вона бaбу вбнде шуруїн. А то бaбнско така тєньга, йак кобїла лнжїт, цaлком гбла, горїїлїц, а йа дїїїу сьм на тўїу роббту, а ту поўна хата лудїї, мбжн нас бўло с пїнтнaцї-тнро, тай собї думайу: Тобї ни тра, абї бaба мастїла, аїи тнбє тра, абї дббрїї дьїд вїмастїў, тб бнс брїкаїла, йак кобїла. Тай тєта дьўхaїн мнвє, абї йа пнї горїўку до тбїї ворбшки, а йа кажу: Пнїтн вн. А йа ни хотьїї і такї ни пнї, бо до неїї хто пнї, то ў рўку цьїльїїн. А йа собї думайу: Колї тн мнвє, тєто, судa спровaдїла, то цьїльїї тн. І поцьїльувaтa старa. Бїгмє. Тай тєта напїла сьм горїўкн, нальїїла ворбшцї, даїї йї і цмок ў рўку. А мннї слїна пїшла обомa ббкамн рбтом, шчом мaло нн блїїнуў, шчо вона рўкн мaла закочєнї по самї лыкты і мнїїла сьм ў тьї бaбї, так йак жннкї кбло вaлькїї, йак хату вaлькїїут. 'Али тайа слаба с постнлї кажн: Еї, ббршн пнїтн, та мннє ўжє домaшчїїтн. — Е, почкаї, зараз, кажн ворбшка, най йа шче вїпїїу дрўгїї. Вїпїла йїдєн, дрўгїм закусїла, а йїстн ньїц нн хбчн. А бaба тайа лнжїт горїїлїц, чїсто гбла, тьїлько обї рўкн покїїла на ту нўжду. Бнрє сьм тотa ворбшка до тбїї дaлї до роббтн і вачннaїн промбву на пбстнлн. Шуруїї рукaмн по цнцкaх тай кажн: Отут мннє помaцaтн. Пншла нїшчн рукaмн до ньї, тай зноў пошурбўїнн і зноў прнмоўїїнн: На горї помaцaтн, а тут мннє пошургaтн. А йа на той час пнї горїўку, кннуў кнлїшок тай ўтык йнм с хатн, бб мн бўло стїдно, бо там кбло тбїї слаббїї лнжїла шче дрўга хбра на лўшку, а йїдєн хлоп на занїчку горїїлїц, а дрўгїї на лaвї, а рєштa сндїїла і стoїaла. 'Али вїходнт тєта зноў до неїї тай кажу: Просьїт йїїї, най шчо робнт, а мбжн ўжє шчо робїла жнньцї? Най лнш доўгб нн прнмоўїїїн. Йдьїт вн до хатн, а йа йду до кўзьннї, до снва тбїї ворбшки, мбжн мннї бн кбннї

пiткувáу, бо ми йiхали гостiнцем, тай си рóги пооббивáли, шчо булi бóсы. Тай кáжи тéта: 'Али дай шче на горiўку. — Абó ўже тóйi нимá, шчо булá на столi? А там бýло пiрит тим пiўтора флáшки, йак йа надыйшóў i свуйўм поклáу флáшку. — Та дé, ўже нимá. — А деш? — Та вiпили, бо вона рас пóпри рас пий. Зáкiм йиднóго слабóго обрóбит, то з дéсьть кильшкiў вiпий. — То дóбра з нéйi ворóшка, йак вона по кiлька пий. То йак би шче й такiй ворожбiг, а запéрти йiх до лóху, то вони би тéньго ворóжили. Бо йа видiў, шчо вона дўжи дóбри знáйи i шче до тóго фáйну примóву мáйи. Даў йа тéты 70 грайцарiў тай кáжу: Най йак найбóрши рóбит, абiсемо йiхали. Вона так знáйи ворожити, йак ў мóго сусыди йи на обi óчи сьлына i на нóгу кривá кобила, звiцiрку робити. Тай ўвiйшóў йа до кўзныi тай дўмайу. 'Али ў ты хвiли причéсли горiўку тай зноў кличи минé тéта. Ходi до хáти. — Йа ни пiду. Йа шче дам з на двi лыгri, а сам ни хóчу пiти. — 'Али ходi, бо вона кáжи на тéбв, шчо то йакiс пiриц. — Йа ни йи жáдний пiриц, йа такiй самий, йак i дрўгi, прóтий чоловiк, тiлькó йа сьи ни мóжу свóйими очiма дивiти на йiйi ту рóботу, а вухáми слўхати тоту примóву. — 'Али ходi, то нáша бiдá, ти мўсиш тирпiти, бо йак йiйi ў пiдлад ни йти, то вона дóбри ни зрóбит. — Бóрши бим пiшóў пiд зéмльу, йак до нéйi до хáти. Тай ни хóчу йти, áли мўшу. Бо йá би ни стойáу, абi вона й ныц ни робiла жiньцьi, бо виджу, шчо нычó ни знáйи, тай ўзьиў бим жiнку на фiру i пойiхáў бим, áли потiм би дрўгi казáли, шчо буў ўже ў ворóшки i ни хтiў чикáти i пойiхáў до дóму, абi жiнка ўмёрла, абi ворóшка ни лычiла, абi маў бóрши дрўгу. Иду йа до хáти, тiлькó йа чiрис порiг, а ў ты хáты так дўшно, бо вона фург палiт, так йак ў лáзни. Тай бирé кильшок до рук, ворóшка, тай пий до мéни горiўку тай кáжи: Ге, ни бiдиш сьи шче жинити, ньи. Йа виджу, шчо ти хоч дўжи дрўгойi жiнки, áли трáба шче кóло сéйи. Тай ў лiвi руцi тримáйи кильшок, а прáвоў рукóў бирé сьи за грiди: Отўт минé, помáцай мий! А потóму руку мжи нóги: Отўт минé, вiшургáй мi. — Стаў йа так, йак ў кóвальих (мурашках). Най би публыка шчо хотiла говорiла, та най би хоть сьвiтiй образi с хáти повiносила. Наниў йа сьи тóйi горiўки, ци хóчу ни хóчу, нисў до гiби так, йак йакў трiйку тай йим трóха покўшиў, тай бирў тай кладў. А вона кáжи: Ей, то йакiс шлбáхтич вилiкий, шчо вiн ни хóчи пiти. — Та йак йа будў пiти пóўний, йак йа трóха ўзьиў i то вiплунуў, а йак би пóўний вiпиў, то бим го вiригаў, тá би казáли, шчо то йакiс такóйi свиньчойi натўри, шчо тiлькó набраў, шчо аж назáд виртáў. А йа тóго дньи, ўже сóнци булó пiт полўдним, мiг бим буў сьи запричашчiти, йак бим буў двiгар ни курiў. Тай вiтвiвáйу йа сьи до нéйi: Бўтьти такi дóбрi. Пятрiшко, та рóбит шчо мóйи жiньцьi, бо миньи би

йїхати до до́му, ни ма́йшу часу́. Ге, ба, ни ма́йши ти часу́, ти хоч, коби́ вона́ бо́рши заги́бала, та аби́с жи́нїю́ сьї, а́ли ни ўмре. — Їа йїїї за обра́зи, а вона́ за гарбу́зи. Пїш ў да́він, а дьїтько ў клепа́ло. Таї по тьї розмо́ві бире́ вона́ ў мїску води́, льви́ і муїу́ жїнку ко́ло стола́ кладє́: Сьїда́й си, ни́бого, та́ най́ буду́ тоби́ ўже́ шчо́с робїти́! І зачїла́ о́ливо зливати́. І зачїла́ шчо́с там бала́кати, шчо́ то бу́ло. 'Али́ йа́ пїшо́у с хати́ до кўзньї, аби́м ко́ны пїткува́у. Тьїлько́ кова́ль зла́-годи́у шти́ри пїткови́, таї́ пїсла́у ми́не, аби́ йа́ ко́ны ви́ложи́у в во́за і привї́у ко́ло кўзньї. Прихо́джу́ йа́ ко́ло во́за, зачї́у ко́ны ви́прїгати́, а те́та ви́ходит с хати́ таї́ ка́жи: Запріга́й, бо́ будє́м йїхати́ до до́му. — Та́ чуму́? — Те́та тьїлько́ відмо́вила: Ўже́ бїльши́ ны́дє́ ни́ буди́ш йїхати́. — Та́ шчо́, йак, скажи́т, та́ най́ йа́ зна́йу. А вона́ йїї́ ни́ па́рила, а́ни́ мастїла́? пита́йу́ сьї те́ти. — Ньї, ньїц́ ни́ робїла́, тьїлько́ о́ливо зьїльльїла́ таї́ ми́ни́ потї́хо сказа́ла так, аби́ жїнка́ ни́ чу́ла, шчо́ шко́да шчо́ робїти́, бо́ вона́ с то́го ни́ ви́йди, коби́ хоть до́ дому́ жи́ву́ завє́сти, аби́ де́ на до́рози́ ни́ ўме́рла. — Ўже́ йа́ й ко́ны́ ни́ кува́у, запрі́х до во́за і ўїо́ до до́му. 'Али́ мої́а жїнка́ сьїла́ на ві́з і ни́ мо́жи сидї́ти, на́де. Йаќ би́ йї́ те́та ни́ трима́ла, то́ би́ і пї́у ми́ну́ти ни́ сто́йала. 'Али́ те́та трима́ла йїдно́у руко́у за плє́чи, а дру́гоу́ за гру́ди. А вона́ го́лову́ так спу́сти́ла, йаќ би́ ўже́ в неї́ї та́кі дух ви́ходїу́. Йа́ сьї спудьї́ ўже́ сам і ўвіри́у йїм, шчо́ вона́ зна́йш, то́та́ воро́шка. При́йїха́у йа́ до Тоумачи́ до мї́ста, вїньїс́ йа́ жи́вцьї́ скльї́нку пї́ва і жїнка́ тро́ха вї́пла і йа́ за́рас пої́хау́. Зробїла́ сьї́ гї́ чирствї́шча. А ў́ той час, йаќ вона́ ў́ тої́ї бо́гїни́ бу́ла ў́ хати́, то́ віт то́го пї́ху і дї́ху, вона́ бу́ла так сла́ба, туму́ так дї́жи тьї́шко зьї́йїла бу́ла. А йаќ пї́ва вї́пла, зробїло́ йї́ сьї́ тро́шка холоди́ньши́ і ле́кши. Йї́дїм ми́ до до́му, і до́рогоу́ с те́тоу́ обо́їи розмо́ульї́їм. Ка́жи те́та: У́же бїльши́ ны́дє́ ни́ пої́ди́ш, бо́ коли́ воро́шка ка́зала́, жи́ вона́ ни́ ви́йди, то́ пе́ўни, жи́ ўмре. Йа́ ў́же то́би́ сама́ ни́ ка́жу бїльши́ ны́дє́ йїхати́. — При́йїха́у йа́ до до́му і ни́ дї́уїу́ сьї, шчо́ воро́шка льчи́ла. Буду́ йа́ типє́р сам льчи́ти. Загрі́у йа́ пї́ва пї́у гальби́ так, аш́ кипїло́, двї́ йа́йцї́ ўбо́у, пиримї́шїу́, ўкра́у до́бри йї́, да́у йї́ вї́пити. А вона́ ми́ньї ка́жи: Йа́ виджу́, шчо́ ти хоч ми́не заду́шїти. — У́же ми́ ўсьо́ йїдно́, ў́же типє́р сьї́ душї́. Йаќ ма́йши́ жи́ти, то́ жи́й, а ньї́ то ўмира́й. І робї́у йа́ йї́ тої́ інте́рес кїль-кава́цьцїть ве́чїри́у, хоть вона́ ни́ хтьї́ла, а́ли йа́ си́лува́у і мў́сьїла пї́ти. До па́ру не́дїль ст́ала мої́а жїнка́ здо́рова і Бо́гу дя́кувати́ і до нї́нька. А йа́ возї́у від Никола́йа, від гру́дни́, до Пє́тра, цы́лий пї́ўрїк, шчо́ ни́ бу́до тї́жньї, аби́ ни́ бу́у ў́ воро́шки і то́ ўсьо́ за дї́рно. Вїно́си́у гро́шї́ за фа́йньї бикї́ до тих бо́гїу́, а пї́во ми́не кошту́вало ў́сього́ корбцу́.

Зап в листици, 1902, в Коронци, Бучацького пов. від Данила Гнатюка.

371. Злодій, перед яким створили ся замки.

Буў один Мацько Ляпйак, с Пужник. Пойіхаў він на спацір, йак служуў при вóську, при улаіах і цыліій пуг пойіхаў, прійіхаў з ними так далёко за силó, а там йи один домóк фáйно забудóваний. Прійшоў він до тóйі хáти, пообзираў і дивит сьи, йак там ў комóрі замки нахóдья сьи. Стойт комóра на пидлóзы, кóло неїі замо́к висит, колóтка тénьга, так йак шипка выгльидáла. Прійіхали лиш с спаціру, скóчиў він до ковалбá, ўзьиў собі рéшпиль (цильник) і гóвóрит до Івáна Кіндрата: Івáни! Пидём ў вéчир там, дéсмо обзирали, дé йи вилі́ка колóтка кóло замка. — Вігповідáйи Івáн до Мацька: Йáк ми там зайдём? Там йи два пси припйітих на ланцáх. — Ой ни бi сьи, дурнийá, ми собі дамó рáду. Озьем си зрiбний клубóк, намастимó лóйом, пес сьи будé забáўльáти, а мi сьи будём до комóри добувáти. — Узьиў дручка до рук, завáжиў за двéри, ни рушáют сьи. Викигáйи пильник з за пóйаса, притер скоўбу, пробуўи дручком другий раз. І мислит собі: Там йи вилі́кі грóші, колi на два замки замкнéно. — Повáжиў він другий раз, вiхопили сьи двéри, ўхóдит до сиридiни і шукайи за скриниў. Висувáйи шуфльáду, намацуйи пйітку грóший. Йак намацаў пйітку грóший, аш типér ўже хорóший. Дьибраў скóрши охóти бiльши, шче трисé Лáпйак гiрши. Надiбаў ў бáнтах сáло, вiтьях за двéри, подайи Івáнови Кіндратови. Подáў йигó за паркáн, а сам вачиў шче шука́ти за йинчими рiчачи. Надiбаў прiдива пйить повiсим, шчaпйў тóтó до рук, винóсит на двiр, кáжв: Івáни, ўже бiльши нимá ничó. — 'Али шукай, бо шче шчос йи! — Надiбаў він шче штiри мiри полотнá, мiрийи чiрис хáту, йи вiт пóстилi до вiкнá. Йдем ми обá дорóгоў, припускайим сьи: То він нисé, то йа нису, аж на мiнi сорóчка мóкра. Кáжи Івáн: Ти, Лáпйак, гадáйиш минé обiрвáти кóло тóго сáла? — Узьиў він то сáло, нисé сам. Прино́сит до касáрнi, побудиў рекрутiў: Йiшти, хлóпцы, сáло і ни признайти нiгiди нiкóму, вiтки вонó тут постáло. — А до тóго госпóдари хедiў вахмáйстир до донькi. Сказáў газдá вахмáйстро́ви, шчо ў нéго пропáло тóйі ночи: придиво, полотнó, сáло. Йáк би то булó дóбри, коби ти минi тóтó найшóу. То йигó нiхтó ни шчaпйў, йак улáни. — А вахмáйстир кáжи: Чикай! Прихóдит до дóму і тромфóйи улáни, ци ни знáйди. Питхóдят, ци би вонi сьи котрий ни признали, жи шчось знáйи о тьи́м. Клiчи штельфиртрéтира Кiндрата вахмáйстир Крушиньский. Прихóдит Івáн Кiндрат, салытируйи і питайи, чо вáхмiстш хóчи. — Котрi улáни дóма ни ночувáли? — Ушiсткi ночуйут. — Улáни салá закрáли ў силы. — Проши пáна вáхмiстша, улáни моїй ўшiсткi дóма почу́йут. — Чикай, улан штильфиртретир, побачим, ци будéш ка-

пралем. — Стаў Кіндрат і задумаў сьм. Кіміт він за то сáло, áли ни скажи, хóть би шче б́ули шт́ири л́ўди. — Мильд́ўйи пан вахма́йстир до пана рíтмайстра, шчоб́й ўзьмíти у́лани до гопта́ху, аб́и ста́ли і трива́ти, жиб́и сьм прыва́ли. Над́ыйшо́у пан рíтма́йстир і антрíтўйи л́ўди. Морбе́ тьашкíи на дворí, гíршого ни б́уди; йакжи він й́их зьв́ираў ба й́ до ќупи, котр́ий гóлий бу́ў, гóлий: ўлан Хóлод гóлий бу́ў такжи, йак му морóв докучíв, мýсыў зьв́енáти, шчо Лáпйак ходíў с пíльнiнком сáло добу́вати. Добу́ў Лáпйак, шчо вьв́ита ў́пала на цáлий пуг, за сáлом шука́йут, пиритрiслí ўсьи л́ўшка і ў цáлы шкадрон́и ўсьи стрíхи, ньѓде ни моѓли знайт́и. Говóрит рíтма́йстир до у́лана Хóлода: Йак ти зна́йиш, шчо Лáпйак шчапíў сáло? — Бо він приньiс до касáрнiи і будíў ўсьи рикру́ти, аб́и вон́и бра́ли сáло, й́или. — У́лани Лáпйак, прыва́й сьм, ци то пра́ўда, бо Хóлод за тóбм сьв́ядаўйи. — Пáньи ротмiстшу, сáло й́и. — Скаж́иж де? — Йак й́а мóжу сказа́ти де, йак така́ на шкадрóну тьишкá вьв́ита паде́? Гóлови вилíкi ма́йити, та за сáлом шука́йти. Хóть ма́йти, хóть ни ма́йти, то го ни знайд́ети. — 'Али Лáпйак, прыва́й сьм, бо Брiгiтки чика́йут. — Лáпйак ка́жи: Сáло й́и ў ц́ўгу, áли ви й́игó ни знайд́ети, хóть бисти шче б́ильшi гóлови ма́ли. — Так рíтмаiстрови прiкро ста́ло, шчоб́й ни б́уло б́ильшого фíльзофá по Лáпйака. Йак рíтма́йстир ў́мйи ѓусто шука́ти, а Лáпйак ў́мйи шче густы́шчи сховáти. Йак шука́ли, так шука́ли, нарешт́ы на тым сьм розйидна́ли. Повирта́йи сьм до Лáпйака зно́ў рíтма́йстир: Прыва́й сьм, бо Брiгiтки чика́йут. — Йа ў́же сьм прыва́ў, най лишé шука́йут, бо й́и ў ц́ўгу сáло. — Тáжи йак й́а тибé, Лáпйак, найшо́ў, жис сьм мýсыў прыва́ти, так мýсш и пока́зати. Гапта́х! — Йак Лáпйак стаў гапта́х, йак й́игó рíтма́йстир ў́ пiсок ў́драў, аш мýсыў свб́йими оч́има пока́зати, де тотó сáло сто́яло. Вонó й́и тут пiд ста́йниў, де трў́гля сто́йт, пiт трў́глиў, де сьм гн́ий вiкида́йи. — Лáпйак, де рéшта б́ильши рiчiў? — Йак й́а пока́зáў, де сáло, то й́ рiчи там, де сáло. — Шука́йут, шука́йут, не ўда́й сьм й́им, аб́и знайшл́и. Мýсыў Лáпйак пока́зати, де полотнó сто́йт: Пiт коньом Егельбрéтом, так назива́ў сьм, ў штóньты запаковани. — Вiтъиг полотнó: От й́и бэ́ди. — Лáпйак, а де шче й́и прiдива трóха? — Пáньи вахмiстшу, нимá лишé пiить повiсим. — А деш? — Йа ў́ ц́ўгу. — Вiльiв на стрих, знимай́и мáндиль солóми во стрiху, розйiзу́йи й́игó і вiтъига́йи прiдиво. — Лáпйак, прыва́й сьм, де пiить рiнских грóший. — Пáньи ротмiстшу, ў мéни ўзьв́ў трóха Чiла, трóха Шiмшун, а рéшту Йáнкиль. — За шчо ти й́им даў? — Однóму даў за горiўку, дрў́гому за булкi, трéтому за сир і ўсьи трi сьм поды́лили. — Йак сьм Лáпйак прыва́ў за ўсьи шт́уки, ў вéчир о читв́эртi годiньи бир́ут Лáпйака до вилiкóйи м́уки. Привил́и й́игó на вахцiмбру, замкн́ули го ў гайдáни: Типéр ти Лáпйак сид́и тут до корóткóйи ма́ми! Сид́ьў Лá-

їнак три дни. Віпустив їго на гоф, походив Ляпшак дві години, за-
пирав їго назад самого. Другий день пускає їго і думає собі:
Чо ти будеш так дурно сидіти і минаш фасувати? Йди до магазину,
та будеш мундур кльупати. — Кажі Ляпшак до вахмайстра: Йа шче
контитніший, абим пішоу на йинший сьвіт, бо тут эле, ўсе замкнений,
та замкнений. — Пішоу до магазину, кльупав мундур цілий день, пи-
рид вечиром ў другі години щачив панталони чирвоны піт своєю
уланку і пиридав їй до цугу ўланови Хоблодови. А Іван Кіндрат по-
обширав сьє і пізнав, шчо вони не відати в магазину, бо шче нїма
нїмира під ними. Питав сьє Хоблода: Дє ти, Хоблод, дьістаў їй? —
Ой, кажи, минї Ляпшак в магазину подаў. — Ой, Хоблод, буде бїда,
Ляпшак ў арешты, шче й ти будеш. А той Хоблод посьцьивий буў, шчо
сьє бойав дужі того арешту, ўбїгав до Ляпшака, кажи: На тобі твої
панталони, чоловічи, ни хочу с тобою жадного дочинивна мати. Віддав
їму панталони, прибїгав до цугу, питав сьє штильфиртретир Іван
Кіндрат: Цис ти їму віддав? — Віддав. — Манїш рихт, шчєс віддав.
Ти би маў неприймнїсьть, а йа пїпри теби нїславу, а він йак сьє
замастїў, то їму йиднако, а ми потрібїним служити, то ми потрібїним
чїстї жити, шчоби нас нїхтї ни цамував, абїсмо булі спокїйні. —
За кїлька день він сьє надїйав бригади велїкойї, Ляпшак, али рїтїай-
стир добрий буў таї го с того віручїў, лиш вісидїў пїять день
ў арешты. Вігак їго віпустїў в арешту, пирибїў він два дни ў цугу,
а на третїй день пішоу ў вечир до мїста. А тї сьє дїйало ў пїятїницу
на субїту; вальїс до склєпу, схопїў двї парї чобїт фїйних і ўтыкаїи
до цугу. Утворїў касарню, збудїў штильфиртретира Івана Кіндрата:
Устань, Кіндрат, шчєс ти скажу. Йа йшоу дорїгоу, а йїхав швец на-
пїред і йа знаїшоу двї парї чобїт фїйних. — Вітпїдаїи до него Кін-
драт: Мїжи ти ўкрау? — 'Али бїї сьє Бїга, йа тобі кажу праўду
шчїру, шчо йа знаїшоў. — Прїзнаї сьє, бо йак йїс ўкрау, то йа будў
знати, йак сьє вастосувати, а йак йїс найшоў, то ни траба сьє ховати,
бо в знаїдєнїи нїхтї сьє ни ховаїи. Узїв Кіндрат двї парї чобїт від
него і замкнїў до свого куфїрка. Прибїгав Жид Срулько, склїпар,
ўповїдав сьє до капральї, Андрушка: Панїи капраль! Кобї ви шчєс
слїдїли, бо ў мєни пропало двї парї чобїт. — Іван Кіндрат ўже чїїи
та тутў тругельку піт паху та далї тругїи. Вінїс він у мєстї Мїстах
єа цвїнтар, а вікопав грабар йїму на мїрцьа, а він ни багато мїслиў,
та чобїти ў тутў йїму, прикїдав трїха, таї ўтык до цугу. По цугу
звївок за чобїтьма тїми. Кажі Ляпшак до Кіндрата: Ужєс сьє скрїў?
— Отї, кобї ми адорїви, чобїти в мїрцьєм похованї. — Йак сьє Сруль-
ко звїнїў, зачїў і по гробїх шукати. Ни найшоў нїгдє, бо булі при-
кїданї змїлєу. Ужє сьє Ляпшак ни бойт. Чїкаї, Срульку, йа лїм вї-

рихтуїу. — Ого, Ляпйак, шчо минї зробиш? — Хїба сьї сховаїиш с склепом під вєшльу, бо ти зямкиї такїх ни маїиш, абї їа їїх ни ўтвориї! Срульєо бігом до дому, до вікна шїби дубильтовї поўстаўльїї, до двирїї колодок начїпаї і ляг собі спати. Приїшоў Ляпйак до нєго, пообзираї сьї: Е, Срульку, типєр сьї будєм витати. Їак ўвьїї дєлїзїний гак до рук, їак ўвьїї сьї ўвихати, аж мўсили Срульковї дїти с хати ўтыкати. Срульку, Срульку, повирнї сьї, шче до своїї хати, будєм сьї шче по дрўгїй раз витати. Ни слўхаї ўже Срульєо тбїї мови. Віскочнїї Ляпйак за ним, бігом далї, здоганяїи. Обїздрїї сьї Срульєо назад, Ляпйак гонит, так тьїшко ступаїи, аш сьї болото розлїтїаїи. Подаї їнго Срульєо до сўду. Приходїт до сўду: Шчо ти маїиш Срульку в Ляпйаком? — Він ў мєни чоботи ўкраї і казаї, шчо їа тобї нагадаїу. Їа приїшоў до дому, заикаї собі двєри на пїить зямки, а він ўтвориї. — Вітки ти, Ляпйак, тьїлько кльучїї маї, шчо тї сьї до пїитьбх зямкиї добуваї? — Мовит Ляпйак до призєса: На шчо минї кльучїї дєлїзїних, їак їа маїу ў кулацї с травї. — Покажї де! — А вот бзди пїт пїнцїанами ми стоїт на самїм складї. Показаї він їнїї тутї траву, кажи: Ляпйак, де ти тото дїстаї? — Минї рїднїй брат даї. — Замкнїли Ляпйака, тримаї бис кїльканяцїть чясыї ў крїмїнальї, вїпустили їнго на спяцїр, кажи він до кльучника: На шчо ви минє замїкаїити? — На тото, абїс сидїї. — Чи ї на мєни зямок їн? На мєни сьї двєри ни замїкаїїт, бо їа кльуч ў кулацї маїу. — Покажї минї той спосїб. — Замкнї двєри тай будєш вїдїти. — Замкнуї він двєри, влїпаї Ляпйак за зямок, показала сьї праїда, шчо сьї ўтвориї. Приходїт кльучник до сўду, мильдїї: Ни тримаїти їнго, бо він і сам ўтїчє і злодїїї повїпускаїи. — Пустїли Ляпйака на сьвіт до їнго шкадрони, с шкадрони їнго вїддали до цўгу. Статкуваї Ляпйак цалїй мїсьїць. По мїсьїци нагадаї собі Срульєа, пїшоў до кўвьнї до ковалья, ўвьїї собі рашпїль, приходїт до Срульєа, влїпаї за двєри, двєри му сьї ўтвориїли, Срульєо спит. Вїтьїгїї пїльнїк в за пбїаса, їак бухнїї Срульєа ў грўди: Аш типєр тобї, Срульку, ньїц ни будї. І бўтьти вдорови, Срульку, бо їа їду. Тай пїшоў. Так він їнїї зямки ўтвїрати, а дєлїзїнї браї на оборону.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Кїндрата.

ХІІІ. ХМАРНИКИ.

372. Чому буря не шкодить усюди?

Говорят, що є діди, котрі виіють відганяти хмари, дощі, град. Вони якось говорять п'адір від кінця тай шче приговорюють щось. Хм'ара підеш за границю. Зараз за границев ци дощ, ци град вибе в полі до кр'їхти, столочат, а тут в тім селі дасть спокій.

Зап. 1903, від Ст. Должанського, в Дрогобичи, В. Левинський.

373. Улашковецький хмарник.

Ми були ў Ласкіўцях на жив'ях. Окóман виїздит сїйати рїпак, ми отут (показує) ўїежимо йачинь, а отут будеш рїпак сїйати. І вивїў п'арупка і хлóпцы: хлóпци будеш кóны водїў, а нарўбок підкид'аў бóрони. Хлóпци маў пїетнацьїть лїт. І каже до окóмана: Йа би вам, п'аньї, не казаў тут сїйати рїпак нїнька. — Чому? — Бо, каже, с того рїпак'у не будеш нїц, ми будеш йего сїйати другий раз. — А окóман кажи: Ей, ти дурнью йакїйсь! Мешнї першинка сїйати рїпак? — Посїйали рїпак, зачинайут волочїти. Волочут йего до полуднє, а ми ўїежем йачинь. Хм'ара вїтци від Бучїчи пїтхóдит тамтуд'а, тай гримїт ў нї. Пустили кóны на полудне, а той хлóпци двї боронї до горї зуб'ами спер і пїт тотї боронї сїў. Посїдїў, посїдїў під ними і устаў, с себе шн'атьє зїбраў, перевернуў на вїворїть і зноў снї ўбраў. І так хóдит, ходит, ми хóчемо носїти йачинь, бо, кажемо, дощ будеш; а він каже: Не бїйте снї, нє! Йак приїшла хм'ара, йак ўзьїло гудїти, а він хóдит тай каже: Агїй! таже вїдиш, жи ту хлїб, отудї йди! —

Тай йак упала тучи, збірала рілѹ до чїста і упакувала ў лѹби на долини, а на йачинь навѣть не покропїло нїчѹ. Вилїтїйѹ окоман по тым ўсым і ми йѹму зачали росповїдати за тѹго хлопцѹм, а він хлопцѹм до двора, тай го перебралї, ўже го ўвїли від кѹнїй тай зробїли з неѹ такѹго паничї, ўже бїльшѹ не буў при кѹнѹх.

Зап. в червни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від Ігната Косїнського.

374. Шешорський бурївник.

Буў йим ў Шешорах і видїў йим чоловїка, котрїй розганьїў хмїри і ни допускїў градїў, ани жїдних улївїў на шешорський ґрунт і силѹ. Чоловїк буў зрѹстом сирѹдний, чорнїйвїй і похмїрїстїй, а так докладни знаў градѹвї хмїри і ўлїўни роспраўїїти, жи наколї хмїра страшнї надїйшла пѹнат камаральскї лїси до гранїцї тѹго силї, бурїўник вїйшоў напрѹтыў тих хмїрїў, прихрїстїў йїх і примѹвїў до них і зїраа хмїри сїм роздїлїли і йїднї пїшли йїднїм бѹком пѹза гранїцѹ, а дрїгї дрїгим бѹком і нїгди ў тїм силї від градї і від улїви пошкодований нїрїд ни буў. За тѹтѹ браў вїт кѹждѹго гїздї призначѹних пїру гїрцїў збїжи рѹчни і по десїть грїйцїрїў грїшнї. І йїакши го лїуди ни називїли, лїше бурїўникѹм.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від О. Розовського.

375. Як панови збила буря лани.

Раз їшов якїсь пан і то була польѹва дорѹга. Нїби той пан хотїв їтї польѹвов дорѹгов. А надїйшов хлоп, жи знав о тих рїчах вѹдлїг бїрї, мѹжи і не хтїв тѹго пана цїстїти. А надїхав знов пан такїй, котрїй має свїй фїльварок, як пан от в Рїхтичѹх. Тай той пан повїдає до пѹршого: Най пан їде моїбї дорѹгов, нїчѹго вам сї не стїне. — Тай пїшоў панѹк, пїшоў собї паньскѹв дорѹгов. А за хвїлїку зробїла сї хмїра малѹнька. Настїли грїмоти та блїскавїцї. І пївнїйше тѹму пїанови, що повѹблїв їхати свѹйов дорѹгов, збїло ланї, тїлько болото воставїло.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Ст. Должанського, В. Левинський.

ХІУ. ІНКЛЮЗНИКИ.

376. Інклюз хлопцем.

Йнк чоловік візме йнйце нисклїўки (курки) чорної, покладе під лїве плече, деветь день на печі, поза горном, буде смдіти, нічо до нікого ни говорити, ни обивати си, за Бога ни гадати, то девятої днини випустит' хлопця-інклюза. Запитаїи си тот хлопець-інклюз: Куди йти? — Йди ў пид! — Видтиў си вертає тай до чого его схоче, ци до худоби пасти, щоби добре вело си, ци до бжіл, ци до грошей, може его послати, то и з каси вибрати, а як хто побійця, то ў бійці ему помагає, ніхто его ни побїи, бо тот хлопець ему побідит, ци до скрипки — додати охоти ў данци людяи, ци стрільцєви приведеи звїр.

Зап. в серпни, 1902, в Головах, Косівського пов. від Мих. Зелєнського, Л. Гарнатїй.

377. Як зробити інклюза?

Срібний грїш тре положити до ластїўчиного гнїзда і нех сїи там ті праўдивї ластїўки вимножит, ті молодї відлїтьєт і зноў прилїтьєт і зноў сїи вимножит. І потїм допіро той грїш взьєти сїбї до кішенї і допіро піти сїбї шось купити за него і він навад приїде до кішенї.

Зап. в червни, 1902, в Камінці Стр., від Б. Адамовича, А. Веретельник.

378. Звідки береть ся інклюз?

Щобї мати інклюз, робит сї так: Треба злапати живого лилика. Того лилика треба зарізати чи грейцаром, чи шустков, чи ренським. Як вже сї заріже, то сї носить ренський через девять днів під пахов. Не треба через той час анї молити, анї до церкви ходити, анї дзвонів чути. Як так сї робит, то с того ренського робит сї інклюза. 'Але хлоп зараз спізнає, чи грїш є інклявом, чи ні. Як натрафит на інкляз, то бере грїш у зуби, подержит трбха в передних зубах, тай вже по інклязі.

Зап. 1902, в Ясеници, Дрогобичького пов., від Ів. Багрія, В. Левинський.

379. Як дістати інкляз?

Би мати інкляз, треба вийти на роздоріжжє, там де чотїри дорбги сї сходят в ночї по 12 годинї. Там сї виклікує нечїстого. Виходит нечїстий тай питає сї: Чого хочеш? — Хбчу інкляз! Так три рази. А за третим равом дає сму нечїстий грїш, чи грейцар, чи ринський — інкляз. Чоловік все ним орудує тай все до него вертає.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від Сеня Кушнїра, В. Левинський.

380. Инклязове товариство.

А змоу я чуу, що у Львові є такє товариство, що дає інкляза. Я такє чув від їдного Жїда. 'Але ци правда — не знаю.

Зап. у сїчни, 1903, від Кучиндика, в Дрогобичи, В. Левинський.

381. Що робити, аби мати інкляз.

Говорять, жи єст такє товариство. Хто хоче мати інкляза, мусит вступити до того товариства. Мусит три рази плювати на хрест, переступити і передоптати. Товариство потбму видає ему чи грейцар, чи ринський. А він с тим йде. Куцує і видає, а він ўсе до него приходит.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від М. Добрянського, В. Левинський.

382. Де продають інклюви?

Кажут льуди, жи йак хто хочи внов купити собі інкльова (властиво льуди ни купуйут, но Жит), то піде до Лашковиц, там такий йи, жи продайи — по крадийниці.

Зап. 1902, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

383. Намість інклова гадина.

Буў у нас ў Головах Контраш Танасій, що граў ў скрипку. За-кортіло его до скрипки спровадити собі інкльова. Пишоў до Сиготу, а там є такі боўтарі (бударі, крамарі, що крам мають у будах), що інклюви продают. Входит до склепу, а боўтар питає: Хоч купити? — Хочу! — Ни знаю, ци купиш. — Видоткаў флешку, а з неї пустила си гадина з трома головами д нему, ид Контрашеви. Контраш си спу-диў, верг си, а боўтар кулаком ўтеў ў шию, ногою ў зад и гераўс, вон на двир и каже: Ти гадаш, що то так йик будь інкльова держити? Йик си боіш — не купиуй! — То треба твердого, шоби си Бога ни бойиў.

Зап. в серпни, 1902, в Головах, Косівського пов., від Мих. Зе-ленського, Л. Гарматій.

384. Знайдений інклов.

Йакьим ішов так биз дорогу і здибавим штири нових — таких стародавних, грубих. І ступивим до коршми і випивим горівки за тих штири нових. І потому йакьим пішов на місци — на то, де ма́вим прийти, съагнувим до кьшени — булб ішче більши грошій і тих самих штири нових — той інкльус.

Зап. від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов. О. Дервянка.

385. Як інклов освоюєть ся?

Йак прийде цивільний*) до коршми випити горівки альбо шчось... альбо так за чинось і так илатит. І тогда він — Жит — дивит се

*) Оповідач що йно вийшов з войська. О. Д.

і зарас йакось хитайи сьи той інкльус — та́йак живий. Тогди йнго шинькар бире і накривайи кьильшком. Тримайи добу піт кьильшком. А потому вже сьи освоїт... і кьйдаи мижи гроші.

Зап. 1901, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

386. Інклюз не етїкає з кулака.

Котрбій Жит дьїстани інкльуса віт хлопа йакого (бо то часом хлоп ни знайи, віт когось дьїстани і другому дасьць), йак дьїстани інкльуса, то ф кулацьї го затисни тей тримайи. Бо він с кьишенї фтьїче, а с кулака ни фтьїче.

Зап. 1902, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

387. По чому пізнають інкльуса?

Йак принесут податок до суду — дайи чоловік за податок гроші. І зйавит сьи інкльус мижи грїшма і кладут на мармуровий стіл і зарас інкльус скачи. — Пізнати інкльуса, бо зара грїш той скачи. І зара того інкльуса влapaiут, пишут навіть в газетї, шчо влapaiли інкльуса і зара прибїют на сьцьїну і вже ни піде нїгдє.

Зап. 1902, від Греська Роговського, в Будзанові, Теробовельського пов., О. Деревянка.

388. Чому в касах мармурові столи?

Інклюв покладений на мармурову плиту не покладе си йик кождий иньший грїш, а лиш покотит си. Йик покотит си по плиті і паде на землю, то касїєр назад подає тому, що платит, бо то інклюв. А інклюв йик би си попаў ў касу, то забраў би ўсї гроші в каси тому, у кого буў. А за те ў касах мармурові плити, шоби пізначно було, котрий інклюв, шоби не затратити грошиї в каси. Найбільше інклюдів є у Туркїї.

Зап. 1903, від Петра Донекового, в Головах, Косївського пов., Л. Гарматїї.

389. *Інклов на стінї.*

Мені едѣн хлоп в Дерениць казав, що дав му нечїстий інклов. Віп орудував ним чѣрез цілий рік. Де го дав, той все до нѣбого вертав. Як раз прийшов до Жїда, то дав му грїш. А Жид вараз спїзнаў: Ти дурний гóю, ти гадаєш, що я не знаю, що то є? — Тай ввєв грїш тай прибіў цьвоком до сьтїні. Від того чьисў хлоп не мав інклова.

Зап. 1902, в Дрогобичи, від Сеня Кушнїра, В. Левинський.

390. *Як баба повбула ся інклова.*

Та бїла бáба і мала такў шўстку, áли ни знáла, дѣ їй ўзвáла. І ўна собї ўсе йшла до Льутóвишч, та собї купїла сóли і шче там дечогó і шўстку привнесла. І вразу — тá си лубовáла, а потóму хотыла сьа тóго вбїти, та не знáла йак. 'Али їй так повїдáли, жибї ўзвáла та переўйавáла вóлосом с кїньцького хвостá і бы положїла пїт кáмїнь кóло гаўкы, кадї льóде хóдьат. Бáчу клáла, та їй сьа не хотыў лишїти. 'Али йак вїйшла раз до Льутóвишч і ўзвáла си сóли і Жидыўка ўзвáла ў нѣїй тотў шўстку, подивїла сьа і ўвїдыла, шчо тотó йи. Пльóнула на ньу, ўдáрила їй так долóнеў і ўже лишїла сьи ў тóїй Жидыўкы. Вона назывáла сьа стара Лѣсьова і сама небїшка оповїдала, йа нерасчуў від нѣїї; áли не знáла, дѣ ўзвáла.

Зап. в мартї, 1899, у Мшанци, Старосамбїрського пов. від Гриця Олїщака Терлецького.

391. *Як згубити інклов?*

Одна жїнка йшла на йармарок і здїбала такий старий грїш. Знайшла той грїш і пїшла до мїста і купила хлїп за него, а по йакимсь часїй zobачила грошїй бїльши і той самий грїш. І зара сьї радила других, шо з ним зробити. Тїїй казали йїї, шчоби вона йго пропила. Вона йак пїшла з ним на шиньк, випїла горївки і даїи той грїш Жидови. А Жит кажи до нѣїї: Деє ти йго взыла? — Вона вїтповїла йиму, шчо вона здїбала. А вїн казав йїї, шчоби вона поставила на то саме мїсци, тим самим боком, то вїн сьи їй вїтчїпит.

Зап. 1902, від Осипа Деревянки, в Будзановї, Теробовельського пов., О. Деревянка.

392. Жид — інкловник.

Ї нас буў такий йиден Жид, жи лагодиў кожухи. Али він маў тих двацьцять пийть грейцаріў, жи то було ў купі і шчо раньні ходіў за тих двацьцять пийть грейцаріў до склєпу мукі брата. І ўсе йак озьме тоїи мукі тай приїде до дому і зноў тих двацьцять пийть грейцаріў йи. І так бис три роки. Так того склипарá знійшчиў і двунім дївом нїхто ни мїг знати, шчо то йи. 'Али при остатку приїшоў купувати до склєпу крупіў там, цўкру, гербати, доста так, жиби то коштувало двацьцять пийть грейцаріў, так си віражуваў. А той склипар запичитаў му ўсьо і відаў. І той даваў йимў двацьцять і пийть грейцаріў, а склипар ўзьиў і вати-снўў йїх ў рўку і кїнуў на маймуровий сьтыў, а вони зачили підлы-тати. Ожи, кажи, відиш — до того Жїда — то ти даўно биреш від мєни тих двацьцять пийть грейцаріў! — Заскаржиў він до сўду того Жїда. 'Али нїм шче заскаржиў до сўду, то тих двацьцять пийть грей-царіў, ўзьиў цьвик і пробіў гирў ў них і занїс до сўду. Приїшли гирма і пішли до сўду. Тому Жїдови осудїли ў сўды поплатїти за тих три лїта, шчо си той склипар жидаў, а за тоїи му шче ўсудїли три мїсяцї арешту. 'Али шчо с того, той дўжи буў Жид бїдний; шчос му трїха повернўў, а того решту вітсїдїў, шчо му засудїли і бїльши с тим ни гиндльваў ўже. То він шче й до сєго чїсу називаїи сьи „инкльў“. Типєр гиндльўїи дранками у мїстї, у Манастирїсках.

Зап.: в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. від Івана Мель-ничука.

393. Як інклов притягав чужї грошї.

Йїнджий Шинкаїло буў кушнїр і робїў ў йїдноґо вилїкого гавдї майўчого кожухи ў хатї. Поробїў му кожухи, дўжи си го сподобаў той гавда, шчо шикоўно му поробїў, йїсти му даваў добрий вікт, а по скїнченї робїты заплаїў му файно, потрактували сьи і гавда кажи: Ходыт, шче вам дам файний прєзент. Ходым до комори. — Ўвійшли до комори, підоймиў підлогу, одну дошку, а там вісьїм баньки-кїў шчос самїх сорокїўцїў. Вирїт си, кажи, котрїй вам сподобайи сьи звєрхи одєн сороковєц; вам сьи придасть. — Ўзьиў він одєн сороковєц ў кишєнью на тотї грошї — а самї даў сорокїўцї — йшоў він до дому, повернўў до кїршми тай той сороковєц даў Жїдови, ориндарєви. Казаў собї дати пачку тьутьунў, казаў шчос двом товаришам заплаїти горїўки і сам віщиў. Побўў він ў кїршми дїўгий час, мїжи з годїну,

Али чуїи, тоті кишинї йнго тьшкї в грїшми, обї кишинї. Мац до кишєнї, дївїт сьї, а той сороковєц на вєрха назад. Пбўнї кишинї грбшїй — слўдїу сьї, жи тьлькo грбшїй маїи; Алі побўу там шче хвїлькy, зачїнаїи Жидьїука кричїти, шчо нїма грбшїй. Зачїла вона напастувати то однoго, то дрўгого, а вїн кажи: Йа вашїх грбшїй нї маїу, маїу тотo, шчом заробїу, а вашїх грбшїй нї потрїбїу. — Тай пїшбў до Тїсьмїницы, бо буу тїсьмїнєцкїй рoдїч. Маїу за шчо йїсти, й пїти, маїу грбшї. Чирєз два рoки гульау, пїу, а той сороковєц ўсе на вєрхи на грбшох. Еї, вїдїт, шчо бїдa. І нїрад бї вїн мaти тoго инкльўза, а йї. На трєтїй рїк зачїу вїн жи тaкї дoбри вoїувати. Йїсьть, пїи, парупкaм, шлaxтїчaм мїским купїи, шче бїльшї сьї грбшїй пхaїи до кишєнї. Кїни музикaнтам ў скрїпки і вїтти забїрє грбшї той анкльўз. Ужє тьшкo кишєнїм носїти грбшї. Вїн принїсє до дoму, вїсїпле, а той сороковєц на вєрха. Бїрє, йде вїн дaлы по кaсах по тaкїх шїнькoвїх, забїраїи грбшїй тьма! Аж нарєштї — вoїувау вїп тїм анкльўзом трї рoки — мау грбшїй до кїлька тїсьч. Понїс вїн до кaси платїти заробкoвє за кусьнїрскїй aркуш, зачїу вїкїдaти ў кaсї на мaймурoвїй сьтїу, йак звїкли звїбрaнїй панoк, кїнуу і тoго анкльўза, а кaсїйїр кажи: Ого! ўїїнцє пан нї бєндї вoїoвал тїм сорокoўцєм. — Узьїу го ў рўки, понїс до дрўгoї стaнцїї, пробїу го і бїльшї ўжє нїм нї вoїувау. А кaсїйїр пїзнау зaраз, бо нїм йак кїни на мaймурoвїм стoлї, oпкрўтит сьї докoла, тaї стaни на бoцї. І йнго так лaпaїют, а кaсїйїр вїдїу, злaпaу, тaї пропaу анкльўз на нїнї дєнь.

Зап. в лїпни, 1902, в Корoпцє, Буцацькoго пов. вїд Олєксї Сєньчука.

394. Грїх трїмaти инкльoвa.

Йшoв хлоп дoрoгoв. Нє мaв грєїцaрa, бїднїй. Аж на рoздорoжy дївїт сї — лєжїт двї шўстки рaзoм давнїх. Взєв тотї двї шўстки, пїдoймїв. Вступaє до кoрчмї дє-щo сї купити, бо гoлoднїй. Трoхa з'їв, трoхa взєв до хaти. Закупїв щoсь всьoго на дєвїтaдїть грєїцaрїв. Тай Жид вїдав му грєїцaр с тїх двoх шўстoк. Йде вїн вжє до дoму. Тай гaдкї нє мaє. 'Алє як сїгнув рукoв в кишєню, мацїє: Ов, а тy двї шўстки і грєїцaр. Агa тoтo инкльoв! Тай так чєрєз двa лїтa дoрoбїв сї вєлїкoгo мaсткy. По двoх рoкaх пїшoв до спoвїдї. Тай скaзaв всьo ксьoндзoвї, як прaвдa. — Кaжє кєьoнц: Слўхaй нo, вїдкнє тoтo взєв, тaм нaзaд пoложї, бо тo нєчїстє. — Тай хлоп зaнїс тї двї шўстки на тo сaмє мїсцє і вїд тoгo чьїсу вжє нє мaв инкльoвa.

Зап. в сїчнї, 1903, в Дрoгoбїчї, вїд Кучїндїкa, В. Лєвїнськїй.

395. Чоловік, що не хотів інклова.

Вийшоў Клим Кіндрат на йармарок. Пообзираў, шчо йи фэйный купец на бикі, махнуў він до сйна свого, Стаха: Кобі ти, Стаху, зыгнаў бикі до дому, бо йи фэйный купец, можи бисмо продали. — Вігнаў Стах бикі на йармарок, приходьт Жиді купцы. Шчо ти хоч за бикі? — Сто дэсыть. — Повідайи Жид: Сыну, та с тобоў, абис шче буў за пастуха до них? — Він кажи: Йди, Жиди дурный, абó чо би йа сибé продаваў, йа бикі продайу. — А деш тато? — Дес на йармарку. — Приходит тато до бикіу, годит сьи ж Жидами за бикі. Згодили вони сьи за рінно сотку. Узьиу Мотью Клімови грóші рахувати, аж мусіу йиму с тоў соткоў анкльўза ўпхати. Відійшоў Клим на бик, рахуйи тоті грóші: Йа маў егóду за сто, а то ўже йи 101. Рахуйи раз, рахуйи другий раз, йи 101. А шчош типэр буди? Вернуў би йа йиму — ни верну. Ни продэр йис óчи, то продэр мошэнку. Прийшоў до дому, йигó жінка лубóила фэйну оковітку. Ай, кажи, Кліми, Кліми, наш Стах вінас бикі, продаў йис, принисі хоть горіўки. — Клим ни такий буў, ўзьиу рінский ў рўку той, шчо лишіу сьи с сотки, побіх до кóршми, принис лётру горіўки. Змíньаў йигó, той рінский. Приходит до дому, понанивали сьи, польгали спати, ўстали рано, гроший прийшлó мно́го до дому, поўна мошénка і той рінский. Кажи він жінцы: Купіу йим си йакус биду на йармарку, йа сей рінский сам віднис і назад йи. — Ей, дурный ти, чоловічи, будэм мати ўсе свэйжий грэйцар. — Ей, жінко, бий сьи Бóга, та то гріх. — Та шчо гріх? Ту Пан Віг бўком ни карайи, а там нхтó відыти ни буди. — Думайи він собі так: Йака ти, жінко, лакома на грóші, дала бис свойи житьи за грóші. Узьиу чоловік, змíньиу той рінский ў кóршми, тьлькó пшóбу до склэпу, ўзьиу собі два фўнтц мукі, дивит сьи, йи той рінский назад і ше більши кóло нёго. Думайи собі: Шчо сьи значит? Шчо йа сьи ў нычм ни чуўу і грóші до мени приходьт. Скаржит він сьи Шімшунуви Жидови: Шімшун, Шімшун, кобі ти знаў шчо? Йа продаў бикі і згодиу сьи за сто, а мины Жид даў 101. Приходжу йа до тебе за горіўкоў, ти мины горіўки даў лётру, приходжу до дому і рінских більши кóло мени йи і той семей йи. Шчо сьи значит? — Ей, Кліми, бо ти сьи згодиу за 100, а він даў 101. Ти типэр мусиш бикі купувати, йак сьи згодиш за 102, дай 103, бо йинакши сьи йигó ни абўдиш. Виходит Клим на йармарок, згодиу сьи ж Жидом за бикі с тим самим, шчо він від нёго дыстаў анкльўза. Мислит собі: Коли ти мины йигó даў, йа тобі йигó назад віддам. Погодили вони сьи за 105, а даў йиму Клим 106. Жид думайи собі: Шчо сьи значит, шчо йа маўу більши рінский? Натхóдит другий хлоп до тóго Мотью: Мотью, змíньий мины пайдисьітку. —

Змінййу. — Йак ўже Мотьо пйидисьйтку змінййу, пйидисьйтка ў кишени папэром стойт і друга дрібнйи йи. Вібігійи Мотьо с торгівниці: Клімм, Клімм! Чикай, шчос ти скāju. А ўже сьи попяс, шчо назад віддаййш? — Ой, кажи Клімм, йак йне сьи пас, так сьи пасі, а йа ни хочу. — Най, най Клімм, адй, ў мени ўже сотка йи. Йак сьи Жид зачйу пасты, так востаў добрим богачём, аш закупйиваў лысі і провадиў вітци с Коропци лыс до Раковиц, до Зальшчик, до Самушина, ўсьуди настачйу дроў, такім купцём востаў. І тогдй даў йигó свойй доньци, тогó анкльўза. Тотá донька йак ўвйла той анкльўз і так сьи ним пасла биз два рóки, а на трётйй пішла до сўду, вимйивувала грóшй в дрібнйх на грубй. А там кидали ўсьй тотй грóшй на маймурóвий сьтыў. Йак найшли йигó, той рйнский злóтий мйжа злóтими, шчо він ўтыкаў віт тих грóшйй ўсе на бйк, він ни хтыў в нйми разóm стойати, і дали йй знати, шчо вона мала такі грóшй. Вона йак сьи нальйкла, шчо польйцийан по ньу приходйў, а вона с свóго покóйу ўтыкала до льóху, хтыла сьи сховати, засьвітйла собй льампу, бо сьи ни вітко бўло і вёсла ў руцй і там була в бочкоў нахта, а вона йак с сходыў йшла, йак сьи вашпóтала і ўнала, тай сьи нахта займйла і горйла, вона сьи звйтти вйфатйла і летйт по мйсьты і горйт. Йак Жидй побачили, коноўкй водй, і Жидйўку гасьй. Загасйли вогóнь, алы вона ўже згорйла. То робйло сьи ў Злóтым Потóцй. Той Жит називаў сьи Мотьо Вертман, він типёр поцёсором ўже.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Буцацького пов. від Івана Кіндрата.

396. Як пропали гроші.

Буў йа на живях ў йиднйм силй, називало сьи тогó силó Базар. Заробйў йим там збйжи і ййхаў йим ўже до дому. Приййхаў йа до Бучичи, мйшльу собй: Тра продати пйў кйрцьи пшаницьй. — Прийшоў Жид, йак то ў мйсьты: Мóжи будёти продавати збйжи? — А йа кажу: Майу пшаницьу на прóдаж. Купй си. — Шчо хóчити? — Даш штйри золотйх, тай си возьмёш. — Даваў минй три золотйх, алы йак то гóда ў гóду за три пйидисьйт погодйлисмо сьи. Вйрахуваў він минй грóшй на долóньу, порахуваў йа, йи ўсьй. Прийшоў другар, ўвйў туту пшаницьу і висё, а йа тотй грóшй тримайу ў кулацй, навйт ни ростўльуўу. Йду за Жйдом по мйшóк. Висипаў він пшаницьу, даў минй мйшóк, а минй вле бўло тримати той мйшóк, тай йим шче рас порахуваў тотй грóшй і сховаў йим до кишёны. А ў кишёны бўло й бйльши грóшйй

мóйїх. Тогдї їа мїшóк на плéчї, пїшóў до фїри. Прихóджу до фїри, на щóсь мнївї тра булó грóшїй, вїймáйу, рахóйу, нїмá й мóйїх ўсьнїх, а за пшїнїцьу нїмá щчó й згáдувати. Нї лїшїло сьї нїї фéникá. Тогдї йду до тóго Жїда, зачїнáйу му казáти за грóшї, а вїн мнє вїгáньбїў і їа с тїм пїшóў. А їа тобї нї даў? Тї злóдїйу, їа тїбé вóзьму щчé до маїстрáту, тї! — А їа здїхнóў до Бóга, забрáў сьї тáй пїшóў. Тáй мїшльу собї: Тó пéўнї буў їнкльўз. А тó тáкї булá прáўдá, щчó тó вїн і самїй.

Зап. в липни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов., від Я. Махновського.

397. Як парубок прийшов до мавтку.

Буў йїдén пáрубок і буў вїн дóбрїй, рóбїтнїй, áли щчóж жї буў бїднїй і нї маў дé бúти, хоць щчó зарóбїў, тó нї маў дé подьїти. 'Алї вїн чúйї, жї льóдї кáжут, щчó тó йї їнкльўз. А вїн прїйшóў до ксьóндза тáй зачїў сьї рáдїти, дé бї вїн тóго їнкльўза мїг дьїстáти. Ксьóндз їмóу кáжї: Прїйдї до мéнї, ў мéнї йї тáкїй їнкльўз-звїльнї; їа тобї йїгó дам, áли áбїс буў ў мéнї цьїлїй рїк і áбїс слúхаў, щчó їа тобї скáжу. — А вїн кáжї: Дóбрї, їа будó слúхати. — І на дрúгїй дèнь прїхóдїт тóй пáрубок до ксьóндза, а ксьóндз кáжї: Нáш тобї на сáмїй пїрéd отóй фéник; і кїнь йїгó ў фльїшчїну і налььáй водї і заўїжї і нáй тáк стóїт цьїлїй рїк, а тóтó рóбї, щчó їа тобї скáжу, тó бúдїш вїдьїти, щчó за рїк тóй їнкльўз тобї прїнесé. — Тóй пáрубок з охóтоў зрóбїў тáк, їак їмóу ксьóндз казáў. Намочїў тóй фéник, заўїзваў і поклáў йїгó до шáфї і щчó дньї сьї дьївїт до нéго, цї нїмá бїльшї. 'Алї нарéштьї кáжї ксьóндзовї, жї тóй їнкльўз сам стóїт, аш почорнїў ў водьї, а бїльшї нїмá. А ксьóндз вїтпóвїдáйї: Нáй стóїт áж до рóку, а ў рїк вїн прїнесé тобї бїльї. Тьїлькó слúхай і рóбї і ньїкúдá нї хóдї, стáткúй, а ў рїк бúдїш вїдьїти, кїлькó тóй їнкльўз тобї прїнесé дóбрá. 'Алї тóй пáрубок тáк щчїро ксьóндзовї рóбїт, тáк слúхайї, ньїкúдá нї хóдїт, ньїгдé ньїчó нї трáтїт, вїсéлїй, здорóвїй і тóй рїк їмóу скóро зьїйшóў. Їак їмóу вїйшóу рїк, тóгдї йїгó ксьóндз клїчї до сéбї: А щчó дивїў їїс сьї до свóго їнкльўза? — Ей, кáжї, їá сьї дїўльу, дїўльу, тáй нїмá чóгó. — Йдї-но тї, кáжї, прїнесї йїгó сьудá, нáй їá сьї на нéго подїўїу. — А ксьóндз ўжé їмóу вїдрахóваў пїйдїсьїткó за тóй рїк, щчó вїн ў нéго служїў, а тóй пáрубок нї знáйї того, бó вїн маў за їнкльўза служїти. Вїймáйї ксьóндз тóй їнкльўз с тóйї фльїшчїнї і дайї му пїйдїсьїткó. Вїдїш, кáжї, щчó тобї їнкльўз

принисе за той рік? Типер йак будиш шче другий, а будиш статкуваў і слухаў, то той інкльуз тобі за той рік принисе шче більши. — 'Али він ўадріў такі грóші і дўмайи собі: Дóбрый той інкльуз, тра бути дóўши. І прийийў сьи на другий рік бути так сáмо, йак пёршого. Шчо ксьондз йимў скáжи, він в охóтоў рóбит, дўжи сьи шинўйи. Вйбуў він другий рік при робóты і при йигó висёлости скорёненько йимў рік сплў. Клічи йигó зноў ксьондз до сэби: А шчо, кáжи, твій інкльуз рóбит? — Ни знайў, йигóмосьць, йа ўже даўно до нёго сьи дивйў. — А ўже, кáжи, тобі сьи нйны рік кінчйт, трéба сьи до нёго подивйти. А ксьондз на другий рік відрахуваў йимў шісьдисьйтку за тóйи, шчо він буў такий послушный, працьовйтий, дайй йимў і кáжи: На, за два рóки, шчо твій інкльуз дльа тэби пристарáў. Той дйвит сьи пáрубок, шчо ўже мáйи 110 рйньских і зачинáйи ксьондзови дўжи дйкувати за інкльуз-зыльи, жи ксьондз дльа нёго вйшукаў. А ксьондз кáжи: Вйдиш, той фэник такий самйй, йак йнші, тьлькó той інкльуз-зыльи, шчо ти робйў, слўхаў, ни марнуваў, дльатóго ти мáйиш. Типер будь дóбрый заўши, ни попусй сьи, будиш мáти рав на заўжди. — І він подйкуваў ксьондзови, і відййшóу і ожинйў сьи і с тóго інкльуза прийшóу до вилйкого мáййтку.

Зап. в лицни, 1902, в Пужниках, Бучацького пов. від мамн.

ХУ. Закопані скарби.

398. *Що робити, коли горить скарб.*

Чьисом можна відіти, як гроші горят. Але то не кождий може відіти. Як вже хто увидит, як гроші горят, то мусит вараз бігти до тих грошей. Як надбігне в час, то мусит кинути що будь в себи, або чоботи, або ремінь, або шепку. Як верже чоботи, то мусит так глибоко копати як чоботи, як ремінь, то по пояс чоловікови, а як шепку, то так глибоко як цілий чоловік. У нас вже так робили.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

399. *Нечисті гроші.*

Гроші нечисті, то якась біда чи дідько стереже. Раз увидів погонич наш на толоці повно грошей самих срібних, але таких великих, як талари. Він як увидів гроші, то сі втішив, тай зачів ховати по кишнях, то за пазуху. Як вже мав досить, а ще лишів, не міг всього везти, хоче йти. А ту гов... не може. Що він робит, висипує з за пазухи гроші. Хоче йти, не може, то такé, як би го хто жельвом обвалив. Скинув він з кишені тай то не помогло. Висипав всі, лиш си еден талар лишив на показ людям, та ще не міг відійти. Кинув і того талара, тай аж в точас пішов.

Зап. 1903, в Дрогобичи, від Кучиндика, В. Левинський.

400. Ляк перед скарбом.

Йак булa дьўчина малa, мойa жiнка, носiла запаскi до Олешi, шутковiй нидьiлi пирид Вилiкодним. Йшла вона рано i обзираiи сьи назад себи, удрiла блиск. I несла чоботи жбўты ў руцi; йак сьи спўдила, так тьiкала биз душi аш до Мiлька пиривiзника до Горiгльiдь. I так сьи напўдила тьiшко, шчо ў Мiлька ни могла говорiти ў хaтi. Шчо тоби, дьўчи, йи? питaйи сьи Мiлько, шчо тi сьи так тьiшко напўдила, шчо говорiти ни мбжш. — Ой йа йшла i зобачила йакiс блиск назад себи, йа сьи сiлно бойaла, йа си гадaла, шчо то за мноў йакaс змiяа литiт, йак говорi. — Кaжи Мiлько: Ей, дурна дьўко, чо ти сьи спўдила? То грoшi горiли. Йак бис булa чобiт кiнула на той пляц, то бис булa глiбoко ни копaла за нiми, шчобис булa два рaзи рискалeм закопaла i бўда бис грoшi забрaла, а тi сьи так напўдила. — Првила вона Мiлька на той пляц, показaла, копaў вiн мeтир змшлi, вiкопаў абаньi грoшii, сорокiўцiў. I вiн до сeго чiсу дббрим гaздбм с тoго стаў.

Зап. в липни, 1902, в Коропци, Бучацького пов. вiд Ивана Кiндрата.

З М І С Т.

І. Чорти.

	СТОП.		СТОП.
1. Чи є чорт на світі?.....	1	12. Як повітуха бабила в чортів.....	6
2. Як на Йордан печуть чортенят.....	1—2	13. Швець на гостині в чорта.....	7—8
3. Чорт у чоловіці.....	2	14. Як кіт грав на басі.....	8—9
4. Чорт ховаєть ся під чоловіка.....	2	15. Чортівська скрипка.....	9—10
5. Грім убиває чорта.....	3	16. Як швець продав чортові душу.....	10—11
6. Чим можна відстрашити чорта?.....	3	17. Чорт і коваль.....	11—12
7. Пасічникова луберія.....	3—4	18. Звалашений чорт.....	12—13
8. Чортівська пасіка.....	4—5	19. Як чорт служив у війську.....	13—14
9. Як чорт ударив хлопца в лице.....	5	20. Чорт димало.....	14
10. Чому не можна шити?.....	5	21. За марний гріш.....	14—15
11. Як чорт переймав дівчат.....	5—6	22. Чорт під горшком.....	15—17

ІІ. Страх и.

23. Страх бандою.....	18	39. Страх у виді теляти.....	25—26
24. Страх у виді весіля.....	18	40. Страх у виді кози.....	26
25. Як страх гуляв.....	19	41. Страх серною.....	26
26. Страх музика.....	19—20	42. Страх баранцем.....	26—27
27. Страх у виді пані.....	20—21	43. Відний баранець.....	27
28. Страх панною.....	21	44. Як віця не дала ймити ся.....	28
29. Страх у виді жінки ліз на грушку.....	22	45. Страх вівцею.....	28
30. Страх у виді дівки.....	22	46. Страх у виді ягняти.....	28—29
31. Страх — Жид.....	22—23	47. Дивна череда овець.....	29
32. Страх у виді Жидків.....	23	48. Ягна заводить парубка в озеро.....	29—30
33. Страх — хлопчик.....	23	49. Страх у виді свині.....	30—31
34. Біда — дитина.....	23—24	50. Страх льохою.....	31—32
35. Страх у виді коня.....	24	51. Льоха в пацятами.....	32
36. Дивна конина.....	24	52. Свиня зачіпає товариство.....	32
37. Як парубок скавав на страха.....	25	53. Страх-заяць.....	32—33
38. Страх у виді лошака.....	25	54. Страх у виді пса.....	33

	СТОР.
55. Студений страх.....	34
56. Як страх ріс.....	34
57. Страх у виді кортів.....	34
58. Як пес перейшов парубка.....	34—35
59. Страх котом.....	35
60. Кіт на черешні.....	35
61. Котя.....	35—36
62. Страх у виді індика.....	36
63. Страх — індик.....	36
64. Страх гускою.....	36
65. Страх когутом.....	37
66. Страх у виді курки.....	37—38
67. Страх у виді квочки.....	38
68. Як страх перемінював ся.....	38—39
69. Метаморфози страху.....	39
70. Страх на Шні.....	40
71. Як страх женихав ся до дівчини.....	40—41
72. Як дівка здибалася зі страхом.....	41
73. Перестрашений мій.....	41—42
74. З пана мій і пес.....	42
75. Стерня з пса.....	42—43
76. З котяти теля.....	43
77. З воля хорт.....	43
78. Зі страху попів.....	43—44
79. Ходяче крісло.....	44
80. Страх бочкою в дехтем.....	44
81. Страх боднею.....	45
82. Страх шнем.....	45—46
83. Біда в виді хамлаги.....	46
84. Гіляки на конях.....	46
85. Страх у виді полотна.....	46—47
86. Страх переміткою.....	47
87. Страх у тополі.....	47
88. Через рогачку відлетів страх.....	47—48
89. Страх сильше огнем.....	48—50
90. Чудний огонь.....	50
91. Страх не дає волякови стріляти.....	50
92. Страх лякає воляка.....	51
93. Страх у магазині.....	51—52
94. Воля в арешті через страху.....	52—53
95. Хорт і воля.....	53
96. Пес у гробі.....	54
97. Два на одного.....	54
98. Як воля застрівив офіцера.....	55
99. Кіль замість страху.....	55—56
100. Живий страх.....	56
101. Страх і садівники.....	56—57
102. Садівники в бочці.....	57
103. Замиість страху дівчина.....	57
104. Намість страху злодій.....	58
105. Страх кладає чоловіка в гноївку.....	59
106. Хлоп у гноївці.....	59—60
107. Страх збиткує ся над чоловіком.....	60—61
108. Як страх завів бабу в воду.....	61
109. Страх і баба.....	61—62

	СТОР.
110. Як страх хотів утоплити чоловіка.....	62
111. Страх втягає парубка під плиту.....	62—63
112. Страх завертає човен.....	63—64
113. Страх заводять чоловіка у сніг.....	64
114. Страх у горальні.....	64—65
115. Чорт горальник.....	65—66
116. Страх тримає чоловіка папкю.....	66
117. Страх тягне за палець.....	66—67
118. Як верби хитали ся.....	67
119. Як страх гойдав кокорудами.....	67
120. Страх і стрілець.....	67—68
121. Страх у пасіці.....	69
122. Страх розпитує.....	69—70
123. Злодій перестає красти через страхи.....	70—71
124. Узав дідько смаженцю.....	71
125. Як страх їхав повозом.....	72
126. Страх у стаїні.....	72
127. Страх у вові.....	72—73
128. Страх у млинні.....	73
129. Люлька з соняшника.....	73—74
130. З люльки костюха.....	74
131. Вміння люлька.....	74
132. Кесья виміна.....	74—75
133. Порцелянка за деревянку.....	75
134. Як страх ловив рибу.....	75—76
135. Страх і рибак.....	76—77
136. Страх гонить рибу.....	77
137. Страх над Ченчою.....	77—78
138. Як страх крутив ся на воді.....	78
139. Страх сильше піском.....	78—79
140. Страх у Сьв. Станіславі.....	79
141. Біда в дівки.....	79—80
142. Як страх водив Онуфрія Куріяка.....	80
143. Біда на плечах.....	80
144. Страх возить ся на плечах.....	80—81
145. Як гада боров ся зі страхом.....	81
146. Згинник страхом.....	81—82
147. Перестрашений.....	82
148. Цьвіти на свядовім корчи.....	82—83
149. Страх на очкурі.....	83
150. Як парубок гонив терляцю.....	83—84
151. Як страх крутив ся.....	84
152. Як у хаті двоявило.....	85
153. Нечисте місце.....	85—86
154. Якого страху мала баба.....	86—87
155. Перелякані воли.....	89
156. Страх у ярі.....	89
157. Страх на мості.....	89—90
158. Камінем у отраху.....	90
159. Страх витягає руку.....	90
160. Страх викикує з хати.....	90—91

	СТОР.
161. Непритомність наслідком перестрахи.....	91
162. Через страх хвороба.....	91
163. Через страх смерть.....	91—92
164. Не дійхав до дому через страх.....	92

	СТОР.
165. Страх переживаєть ся в зна- йомих.....	92
166. Страх загороджує дорогу.....	92—93
167. Страх у чоботях.....	93
168. Страх пряде кушміку.....	93
169. Пані — доглядачка коний.....	93—94
170. Страх у лісі.....	94—96

III. Хованці.

171. Звідки беруть ся хованці?.....	96
172. Як дістати хованця?.....	96
173. Як дістати домовика.....	96—97
174. Хованець із яйця.....	97
175. Як виглядає хованець?.....	97—98
176. Хованець у постаті корови.....	98
177. Хованець не приймає со-	

лових страв.....	98
178. Як хованці гуляли.....	99—100
179. Воскреслий хованець.....	100
180. Хованець держить па- рубка на слявці.....	101
181. Хованець бере душі.....	101—102
182. Хованець із грішми.....	102—103
183. Хованець збиточник.....	104—105
184. Як позбути ся хованця?.....	105—106

IV. Б л у д .

185. Блуд у виді жінки.....	107
186. Блуд у виді пані.....	107
187. Блуд у виді ноги.....	108
188. Блуд світлом.....	108
189. Блуд не дає місця пізнати.....	108—109
190. Блуд на Вербці.....	109—110
191. Блуд у Звенигороді.....	110

192. Як блуд водив чоловіка довкола стирки?.....	110
193. Блуд водить по stodolі.....	110—111
194. В блуді показують ся хрест і ліс.....	111
195. Блуд указує кілька доріг.....	112
196. Блуд на пасовяску.....	112—113

V. Смерть і хвороби.

197. Смерть.....	114
198. Смерть ходить бабою.....	114—115
199. Пані — смерть.....	115
200. Знак смерти.....	115—116
201. Діточа смерть.....	116
202. Як приходила смерть по пана.....	116—117
203. Холера в виді жінки.....	117
204. Холера у виді хортів.....	117—118

205. Як виглядає холера?.....	118
206. Як чоловік відвернув від села холеру.....	119—120
207. Про пана, що мав холеру за жінку.....	120—121
208. Муха і фебра.....	121—122
209. Фебра і тиф.....	122
210. Пропасниця.....	122—123

VI. Мерці.

211. Мерці виходять на страсть.....	124
212. Чому не можна плакати за мерцями?.....	124—125
213. Мама приходять по смерти до дитини.....	125
214. Як у Потоці ходила жінка по смерти.....	125—126
215. Як приходила жінка по смерти душити чоловіка.....	126
216. Як мерлець літав іскрами.....	126—127
217. Батько приходять по смерти колисати дитуну.....	127
218. Як умерлий ходив до живої.....	127—128

219. Як жінка позбула ся чоловіка-мерця.....	128
220. Як майстер ходив по смерти до жінки.....	128—129
221. Як мерлець напивав ся по смерти.....	129—130
222. Мерців не можна займати.....	130
223. Мерлець заскоботує жінку на смерть.....	131
224. Як умерла ходила сім літ.....	131—132
225. Дід і мерці.....	132

СТОР.

226. Мерлець радить грати на льотерії	132—133
227. Жандарм боїть ся мерця	133
228. Не можна спідницею відсувати горшки на поминки	133—134
229. Як піп перестав по смерті ходити	134
230. Піп з двома серцями	134
231. Як мерлець не міг піднести ся через образок	134—135
232. Мерлець на гостині	135—136
233. Відважний Мазур	136—137
234. Програв заклад	137

СТОР.

235. Мерлець і відважна дівчина	137—138
236. Мерлець без шапки	138—139
237. Мерлець забирає коханку	139—140
238. Смерть через збитки	140—141
239. Як мерлець задусив воляка	140—141
240. Як відкопували похованого Жиди	141
241. Як Жиди настрашили ся мерця	141—142
242. Як Жид провиджував ся фіманови	143
243. Як Жиди налякали ся яблінки	142—143

VII. Покутники.

244. Дитина покутує по смерті	144
245. Жінка покутниця	145
246. Як чоловік покутував за табаку	145—146

247. Як піп приходив по чисту сорочку	146
248. Мерлець не дає спокою своїйму синові	146—148

VIII. Висільники і топельники.

249. Як побути ся висільника	149
250. Дівка висільничка	149
251. З висільнички горстка конопель	150
252. Велесвівські висільники	150
253. Дезертир	150—151
254. Висільник вкидає коня до студні	151—152
255. Висільник на весілю	152—153
256. Як виглядає топельник?	154

257. Топельника на плечах	154
258. Як хлопці втопили жінку	154—155
259. Як баба пустила сплав	155—156
260. Як проходав топляника	156
261. Лошак-топельник	157
262. Топельник у постаті дитини	157
263. Як топельник хотів затягнути парубка до Буга	157—158
264. Як топельник змочив хлопа	158

IX. Опирі.

265. Як батько втопив сина опирчука	159—160
266. Як умерла жінка опира	160
267. Як опирі ловили газдиню	160
268. Опирі свічками	160
269. Опир у виді пса	161
270. Як опирі жерля ся по собачому	161
271. Собака — опир	161—162
272. Як опир ссав вров із молодят	162—163
273. Опир у Підгайцях	163—164

274. Захланний опир	164
275. Як опиреві відтиснали голову	164—165
276. Дівчина і два опирі	165—166
277. Як наречений умер і хотів узяти до гробу свою суджену	166—167
278. Як почтар боров ся з опирем	167—168
279. Князь опирів	169
280. Дівчина, рожа і опир	169—171
281. Опир, цісар і цаган	171—174

X. Вовкулаки.

282. Вовкулак	175
283. Вовкулакова жінка	175—176

284. Як жінка розбила голову чоловікові-вовкулакові	176
285. Біда з вовкулаком	177

XI. Відьми і чарівниці.

	СТОР.
286. Як пізнають ся відьму?	178
287. Три відьми на фігурі ...	178—179
288. Сварка відьми з відьмою	179
289. Пані відьмою	180
290. Братова-відьма	180
291. Нешотрібий чин із відьмою	180—181
292. Як жінка відчарувала корову	181
293. Як газда відвертав чари від коров	181—182
294. Господар і чарівниця ...	182
295. Зловлена відьма	183
296. Відьми залежать на тайні	183
297. Відьма в постати суки ..	183—184
298. З собаки відьма	184
299. Відьма в постати свині ..	184
300. Підкована відьма	185
301. Відьма кобилою	185—186
302. Відьма ситом	186

	СТОР.
303. Як родюбути багато молока?	186
304. Як чоловік доів терлицю	186—187
305. Молоко в обрутенці	187
306. Як Жид зробив збитка відьмам	187
307. Як наймит вигидав відьму	187
308. Як парубок їздив за відьмою	188—189
309. Пострілена відьма	189
310. Як парубок спалив відьму	189
311. Відьма привана чарами	190
312. Відьми позгонювані до хати	190—191
313. Що діють ся з відьмами на другім світі	191
314. Гумул відьмак	191—192
315. Як зять доїхав кіпця теці-відьми	193—194
316. Королівна-відьма	194—198

XII. Знахарі і чарівники.

317. Як дістати чорта пасічника	199
318. Як можна побачити свого судженого?	199—200
319. Лік на любов	200
320. Як привабити хлопця ..	200—201
321. Як причарувати дівчину	201
322. Як причарувати дівку лиляком	201—202
323. Невдатні чари	202—203
324. Кепський знахар	203—204
325. Ящірки в яблуках	204—206
326. Ящірки в животі	206
327. Жаба в животі	206
328. Гадюка в животі	206—207
329. На місце баранів — град	207—208
330. Як чоловік відвернув від себе град	207—209
331. Фірман — знахар	209
332. Стрелець — знахар	209—210
333. Лапка на звіврі	210
334. Майстер майстрови шкодить	210—211
335. Як млинські колеса обертали ся проти води	211
336. Спичений млин	211—212
337. Зачарований млинський камінь	212
338. Мельники — знахарі ..	212—213
339. Мельник чарівник	213
340. Суперечка двох мельників	213—214
341. Як мельник прогнав воду зі ставу	214

342. Мельник, що орудував щурами	214—215
343. Вода в хаті	215
344. Чарівник і вода	215
345. Гуцул насилас дощ	215—216
346. За дармо гроші	216
347. Як Гуцул тримав у лісі стражників	216—217
348. Давні і теперішні чарівники	217
349. Чарівник — вішальник ..	217—218
350. Як хлоп розбогатів через Фармазонів	218
351. Як слуп давав молока ..	218—219
352. З чого жие знахар	219
353. Ринар, що орудував гадям	219—221
354. Гадюки на славі	221—222
355. Пан над гадюками	222—223
356. Лівар від гадючої їди ..	223
357. Насилач гадюк	224—227
358. Як знахар насилас на людей стежних псів	227
359. Чоловік, що орудував звіврятами	228
360. Як циганка відворожила дукати й коралі	228
361. Від ворожбитя до попа ..	229
362. Як хліб стогнав	229
363. Ліварка від стежника ..	229—230
364. Хлопський лік	230
365. Славний хлопський доктор	231
366. Ворожка лічить волоку ..	231—232

	СТОР.
367. Як ворожка лічила бабу і фірмана	232
368. Ворожбит обманює моло-де подруже	233—233

	СТОР.
369. Чи можна вірити ворож-битам	234—235
370. По ворожках із жінкою	235—247
371. Злодій, перед яким замки втварили ся	248—251

ХІІІ. Хмарники.

372. Чому буря не шкодить усюди	252
373. Улашковецький хмарник	252—253

374. Шешорський бурівник	253
375. Як нанови збила буря лани	253

ХІV. Інклюзники.

376. Інклюз хлопцем	254
377. Як зробити інклюза	254
378. Звідки береть ся інклюз	255
379. Як дістати інклюз	255
380. Інклюзове товариство	255
381. Що робити, аби мати інклюз	255
382. Де продають інклюзи	256
383. Намість інклюза гадина	256
384. Знайдений інклюз	256
385. Як інклюз освоюють ся	256—257
386. Інклюз не втіває з ку-лака	257
387. По чому пізнають інклюза	257

388. Чому в касах мрамурові столи	257
389. Інклюз на стіні	258
390. Як баба позбула ся ін-клюза	258
391. Як згубити інклюз	258
392. Жрд — інклюзник	259
393. Як інклюз притягав чу-жі гроші	259—260
394. Гріх тримати інклюза	260
395. Чоловік, що не хотів інклюза	261—262
396. Як пропали гроші	262—263
397. Як парубок прийшов до маєтву	263—264

ХV. Закопані скарби.

398. Що робити, коли горить скарб	265
---	-----

399. Нечисті гроші	265
400. Ляк перед скарбом	266